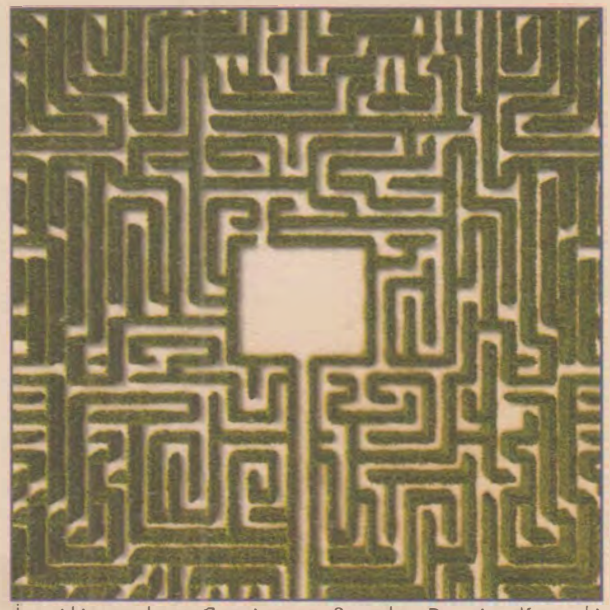
Karanlık Güzergâhlar

JOHN RALSTON SAUL

İngilizceden Çeviren: Sevda Deniz Karali

AYRINTI

JOHN RALSTON SAUL

Kanada doğumlu, deneme ve roman yazarı. Ödüllü bir yazar olan Saul'un kitapları 37 ülkede 28 dile çevrilmiştir. İfade özgürlüğünü savunan ve birçok ülkede siyasi ve ekonomik düşünce üzerinde önemli etkileri olan Saul, *TIME* dergisi tarafından "kâhin" olarak adlandırılmıştır. Ekim 2009 ile Ekim 2015 tarihleri arasında Uluslararası Pen Kulübü'nün başkanlığını üstlenmiş olan Saul, aynı zamanda kâr amacı gütmeyen Kanada Vatandaşlığı Enstitüsü'nün de eş kurucusu ve eş başkanıdır.

Ayrıntı: *1046*
Edebiyat Dizisi: *230*

Karanlık Güzergâhlar
John Ralston Saul

Kitabın Özgün Adı
Dark Diversions

İngilizceden Çeviren
Sevda Deniz Karali

Yayıma Hazırlayan
Alev Karakartal

Son Okuma
Barış Özdemir

© John Ralston Saul, 2012

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Türkçe yayım hakları Akcalı Ajans aracılığıyla alınmıştır.

Kapak Fotoğrafı
Dimitri Ofis / The Images Bank / Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Arslan Kahraman

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı ve Cilt
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti
Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No: 8/2 Topkapı/İstanbul
Tel.: (0212) 612 31 85 - 576 00 66
Sertifika No: 12156

Birinci Basım: *Ocak 2017*

Baskı Adedi *2000*

ISBN 978-605-314-153-2
Sertifika No: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basım Dağıtım San. ve Tic. A.Ş.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No: 3 Cağaloğlu - İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Fax: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

twitter.com/ayrintiyayinevi facebook.com/ayrintiyayinevi instagram.com/ayrintiyayinlari

John Ralston Saul

Karanlık Güzergâhlar

EDEBİYAT DİZİSİ SON ÇIKAN KİTAPLAR

BİR SON DUYGUSU / *Julian Barnes*
HAYAT DÜZEYLERİ / *Julian Barnes*
MUTSUZLUK ZAMANLARINDA MUTLULUK / *Wilhelm Genazino*
KIRIK KÖŞELİ İLKBAHAR / *Mario Benedetti*
GECELERİ DAİRELER ÇİZEREK YÜRÜRÜZ / *Daniel Alarcon*
BİR BUĞDAY TANESİ / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
İSTİSNA / *Christian Jungersen*
ORBITOR / *Mircea Cărtărescu*
GÜVERCİNLER HAVALANIRKEN / *Melinda Nadj Abonji*
KAYBOLUYORSUN / *Christian Jungersen*
İÇERDEKİLER / *Victor Serge*
TİBET ŞEFTALİ TURTASI / *Tom Robbins*
BAHAR / *Sabine Adatepe*
CHE'NİN BİRLİĞİ / *Carlos Gamerro*
EFENDİNİN GÜZELİ / *Albert Cohen*
FRANSIZ SAVAŞ SANATI / *Alexis Jenni*
ARADAKİ NEHİR / *Ngũgĩ wa Thiong'o*
BEDENİN GÜNCESİ / *Daniel Pennac*
ZAMANIN GÜRÜLTÜSÜ / *Julian Barnes*
ORBİTOR Göz Kamaştırıcı / *Mircea Cărtărescu*
KIRAÇ GÖKYÜZÜ / *E. E. Sule*
DENİZ DENİZ / *Iris Murdoch*
BAŞLAMA YERİ / *Ursula K. Le Guin*
SİLAHI SEÇMEK / *Judith Kuckart*

John Ralston Saul

Karanlık Güzergâhlar

Émile Martel'e

Para, koruma sağlar insanlara. Korunabilen insanlar da başkalarına yardım eli uzatmalıdır. Yapılması gereken, hususi asansörleri azaltmak değil, bu asansörlere daha fazla kişinin binebilmesini sağlamaktır.

Eleanor Burton

1
Para, Düşünceler ve Dış Görünüş

Bayan Revere, ağır adımlarla otelin terasına çıktı. Leylak rengi saçları, Barok sanatının gösterişli tablolarında resmedilen bulutlar gibi ardında süzülüyordu. Bu tabloda yalnızca Kutsal Ruh ve melekler eksikti. Taş gibi sabit duran parmakları, sandaletlerinin altın yaldızına sürünmesin diye boyalı *gandurasını** sıkı sıkı tutuyordu. İtalyan güneşi yolunu aydınlatıyor, yüzündeki çizgileri gölgelendirerek taşlardan yansıyordu.

"Hayatım, bu ne güzel sürpriz böyle!" Sesi, yabani bir kuğunun sesi gibiydi; cinsel heyecanın titreşimini duyabiliyordunuz. "Ama Tanrı aşkına söyler misin, ne işin var burada?" Bu cümlesi, diğer masalarda oturan konuklara ithafen yapılmış bir yorum gibiydi. Otel, İtalya'nın en kaliteli otellerinden sayılıyordu.

* Kollu veya kolsuz, yünden veya pamuktan yapılan hafif bir tunik. (ç.n.)

Yaşlı kadını sevgiyle öpmek için oturduğum yerden kalktım. Kadın, bir an sonra masaya otururken, kendisine sandalye çeken garsonu görmezden gelmekle meşguldü. Yine de adamın sunduğu hasır sandalyeye otururken yüzünde, Manhattan'ın Yukarı Doğu Yakası yerlisi görünümünün ardında, aslında kendi kökeninin de bu garsonunkinden çok farklı olmadığını düşündürtecek bir memnuniyet ifadesi belirmişti.

"Bu civardan geçiyordum. Bir arkadaşım bana burada kaldığını söyledi."

"Ah, hep geçiyor olursun sen zaten hayatım. Hep bir yerlere gidersin. Hem hangi arkadaşmış o bakalım? Franklin'lerde kalan o tatlı kız sanırım?" Elbisesinin uçuşan eteklerini toparladı. "Ama tabii neden bir yere takılıp kalasın ki, öyle değil mi? Geçip gitmek en iyisi. Hem sen daha gençsin, yapabilirsin. Böyle fit kalabildiğin sürece tabii." Eliyle bacağımı okşadı, sonra garsona döndü. "*Portami un bicchiere de Prosecco, caro. Freddissimo*!"* Ardından yine bana yöneldi: "Kızın adı ne?"

"Bilmiyor musun?"

Bir an için afalladı.

"Hayatımın aşkı" diye ekledim.

"Hah!" Elini yeniden bacağımın üzerine koydu. "Kaç hayatının aşkı var şu sıralar?"

Omuz silktim.

"Şu kızdan bahsetsene biraz."

Yeniden omuz silktim. "Her şeyi var işte."

"Her şeyi var demek? Ne anlama geliyor peki bu?"

"Pürüzsüz bir cilt, yumurta kabuğu renginde bir ten... İnce bilekleri ve küçük ayakları var. Yazarlardan hoşlanıyor. Fransızca konuşuyor, ama Fransızlara hayran değil. Ona dokunduğumda yaprak gibi titriyor."

---

* (İt.) "Bana bir bardak Prosecco getir hayatım. Buz gibi olsun!" (ç.n.)

"Hayal kuruyorsun sen. Erkekler hep hayal kurar zaten. İnan bana tatlım, bu, kadınlar için çok yorucu bir şeydir. Erkeklerin beklentilerinden nefret ederiz hepimiz."

"Geçip gitmeye gelince..." Durdum. Roma üzerinden Somali'ye gidiyordum, böylece bir yandan Eritre Savaşı'nı izleyebilecektim. Ancak öte yandan planlarımı değiştirip Addis Ababa'ya uçmam, oradan da Somali Savaşı'nı takip etmem gerekecekmiş gibi görünüyordu. Eğer çok kararsız kalırsam Nairobi'ye gidip kuzeydeki diğer felaket bölgelerinden birine de geçebilirdim. Bu, basın kartımın geçerliliğinin devam etmesi için yıl içinde yazmam gereken hikâyelerden biriydi. Ödeyeceğim bedelse, savaş bölgelerinde oradan oraya sürüklenirken boşa giden zamanım olacaktı. Nihilist bir zaman sıçramasının içinde takılıp kalmış gibi duran Marksist general/devlet başkanıyla röportaj yapmaya çalışacaktım. Elbette bu normal bir röportaj olmayacaktı: Ben ona sorular soracaktım, o bana alakasız açıklamalar yapacaktı. Diktatörlerle sohbet etmeniz mümkün değildir. Kelimeler bir atmosfer, atmosfer de bir izlenim yaratır. Sonra biraz şanslıysam siyasi komiserlerden uzaklaşabilecek, belirsizliklerle dolu oyunumu oynamaya başlayarak başka insanların gerçekliklerine dair izler arayan bir yazar olacaktım.

Bayan Revere ile konuşurken cümlemin yarıda kalması, Eritre konusunun onun pek de ilgisini çekmeyeceğini düşünmem yüzündendi.

"Buraya eskiden Haziranda gelirdim" diye yeni bir konu açtı. "Ercole o zamanlarda çok daha sakin oluyor. Bütün kıyı öyle oluyor hatta." Bakışları kayalıklardan denize yöneldi. Sürat tekneleri, mavinin güzelliğini bozuyordu. "Ama çok depresif gelmeye başladı o zamanlar da. Haziran ayında sadece zenginler geliyor buraya. Öyle çirkinler ki, hayatım, bir görsen. Kadınların hepsi bir deri bir kemik. Hepsi diyette. Hele o koca göbekli adamlar!

Bir de berbat bir sohbetleri var ki!... Ameliyat izlerini de unutmamak lazım tabii." Öne eğilerek kendisinde hiç iz olmadığını gösterip güldü. "İşte görüyorsun ya, ben de gençliğimin yoğun aylarına geri döndüm." Şemsiyenin kenarından sızan güneş ışınlarından korunmak için sandalyesini yana çekti. "Tabii biraz sıcak oluyor şimdi de ama olsun. Sıcağı seviyorum ben." Bayan Revere tabağının üzerinde duran peçeteyi aldı, sanki acı verici bir sahneden gözünü kaçırır gibi sandalyenin kenarına bakarak peçeteyi dizlerinin üzerine yerleştirdi. Dudakları, yoğun bir çaba harcıyormuşçasına büzülmüştü. "Paraya sahip olmanın güzel bir görünüşe sahip olmak anlamına gelmemesi ne acı..."

"Aynı anlama gelmesine gerek de yok zaten" dedim. "Para, dış görünüşü de satın alabilir."

Aramıza garip bir sessizlik çöktü. Sıcak, duyarlılığımı da eritmişti sanki. Sipariş ettiği Prosecco gelince bardağın yarısını susuz kalmış gibi bir yudumda içti. Bu yudumunda bile hayat dolu, onu diğerlerinden farklı kılan bir şeyler vardı. Bayan Revere kıkırdadı. Seksenlerinde olmasına rağmen oldukça genç duruyordu. Onunla, o Bhutan'da kralın misafiri olarak kalırken tanışmıştık; o zamanlar da yetmişli yaşlarındaki biri için hayli genç gösteriyordu.

"Elbette alabilir, hayatım. Ben aldım mesela... Genetikten falan pek anlamam. Neden olduğunu bilmiyorum, ama kimsenin asla yazmadığı bir kural var: Konu zenginlere gelince, dış görünüşün değiştirilmesi için bir nesil yeterli. Yani sanırım çirkin genler gerçekten dominant oluyor, paraları da olmak kaydıyla tabii." Sandalyesini tekrar kaydırdı. Dikkati dağılmış, canı sıkılmış gibiydi. Belki de kendi çocuklarını, torunlarını ve onların çocuklarını düşünüyordu; her biri de anlaşılan farklı bir ırktandı. "İş parada bitiyor, hayatım, genlerde değil. Paran varsa gücün

de var. Anladım bunu. İşe önce dış görünüş satın almakla başlıyorlar. Paraları yetiyorsa en muhteşemlerini alıyorlar hem de. Hele ben! Ah, hayatım, ben öyle güzeldim ki. On yıl içinde hepsi yok oldu. Yaşının kaç olduğu fark etmiyor. Ben buna yıkıcı on yıl diyorum. Bay Revere beni on yedimde terfi ettirdi –sosyal açıdan diyorum tabii canım, yanlış anlama–. Ailece tatlıya düşkünlerdi ve hepsinin kalçası pek inceydi. Yatakta da oldukça duygusuzlardı, gerçi bu konuda sadece Bay Revere için konuşabilirim, diğerlerini bilemiyorum. Benim çekiciliğim yirmi yedimde uçtu gitti. Ah, hayatım... On yıl boyunca, sanki her gün Noel'miş gibi süslendim. Bir süre sonra iş, maskeli baloya döndü. Olay bu işte, hayatım; iyi bir kemik yapısının üstüne kurulmuş güzellik tuzakları. Şimdi de buraya Ağustosta gelip, her gün bir kere halk plajına gidiyorum." Duraksadı, sonra espri yapar gibi ekledi, "gerçek yüzlerin arasına geri dönebilmek için."

"Haydi ama, yapma. Burada da her yerde olduğu kadar göbek görüyorsun. Genele bakarsan durum çok da kötü değil."

"Sorun daha kötü olmamız değil, hayatım. Sorun şu ki, bizim paramız, parası olmayanlardan daha güzel görünmemizi sağlayamıyor maalesef. Daha iyi olman gerekiyorsa ve olamıyorsan, o zaman diğerlerinden çok daha kötü durumdasın demektir, bu kadar basit." Parmağını dudaklarına götürdü. "Bir Amerikan rüyasını asla eleştirme." "Eleştirmek" kelimesini heyecan verici bir hareketle söyledi. "Para, iyilerin yanındadır hep. O yüzden paraları olsun istiyor herkes işte, Kutsal Üçlü'yü tamamlamak için: Onlar ortada olacak, ahlaki değerler solda, nakit değeri ise sağda. Olay bundan ibaret. Mesleğin gereği senin bunu biliyor olman lazım, hayatım."

Bayan Revere, meslek sahibi olmayı erkeklerin en önemli rolü olarak varsaydığından, yazarlık hakkında

böyle konuştuğu zaman bana iltifat etmiş olduğunu zannediyordu. Bense, biri onuruma bıçak saplamış gibi hissediyordum. Yapıp yapmadığım şeyler veya bunların hayatımı harcamaya değer olup olmadığı, zaten sürekli olarak kafamda gizlice dolaşan şüphelerdendi. Bayan Revere'in iltifatları sayesinde, şimdi bu şüpheler saklandıkları yerden çıkmış, gözümün içine baka baka aklımın içinde dans ediyordu.

"Ben diyorum ki, Üçlü'yü falan boş ver gitsin!" Yan masanın bize dik dik bakmasına aldırmadı. "Asıl bahsettiğimiz şey bir terazi aslında, hayatım. Görünüş, yüzeyde görünen her şey gibi ahlaki bir özelliktir. Dışındakiyle ne yaptığın, içinde ne olduğunu gösterir. Baksana!" Gizlemeye gerek duymadan diğer masadaki insanlara baktı. "Tek konuştukları şey ya Maserati ya da güzel oteller. Hep ya bir önceki otellerinden bahsederler ya da kalmak istedikleri bir otelden. Hiçbir zaman kalmakta oldukları otelden konuştuklarını duymadım." Birden irkildi. "Nicola geldi."

Merdivenlerin başında durup masalara bakınan genç adamı görebilmek için hafifçe doğruldum. Kalçaları ince değildi. Profili, Rönesans dönemi portrelerinden fırlamış gibiydi. Bayan Revere, ona arkasını döndü.

"O bulur beni. Ben Nicola'nın dış görünüşüyle falan ilgilenmiyorum mesela. Bir on yılımı da onun çalmasına izin veremem. Ah, hayatım, o zamana zaten kemik yapısı dediğimiz şeyden geriye sadece kemikler kalmış olacak. Nicola, Ağustosta halk plajında bulabileceğin tarzda bir adam işte." Kendinden memnun bir kahkaha atıp ciddiyetle bana döndü. "Bak, ben elli yıl boyunca onlardan biriydim. Rolümü oynadım, konuşmaları dinledim, ama" öne doğru eğildi, sesi iyice kısılmıştı, "hâlâ hiçbir şey anlamış değilim. Sohbetlerinin içi bomboş. Sıfır. Bilirsin öyle tipleri. Senin işin gözlemlemek zaten. Onları izlerken

gördüm seni, ama senin ne gördüğünü bilmiyorum. Öğrenmeyi çok isterim."

"Saray soytarısıyım ben sadece."

"Eh, soytarı herkesten çok daha fazlasını görür. Söyle haydi, onları böyle ilgi çekici yapan ne gördün ya da ne duydun? Haydi, bilmek istiyorum."

"*Ciao*, Paula."* Ses, arkamızdan gelmişti.

"*Ciao*, Nicola."

"*Ottima*!"** dedi, kadının sandaletlerini göstererek ve sonra bir sandalye çekip yanına oturdu.

"Evet?" dedi kadın bana dönerek, "bekliyorum."

Yaklaşık beş hafta sonra Eritre'den Roma'ya geri döndüm. Orada hayatımın aşkına rastlamıştım. O ise, beni gördüğüne hayal ettiğim kadar memnun kalmamıştı. Elbette otuz beş gün boyunca pis kıyafetlere, siyasi komiserlere, hiç de hoş olmayan bir sıcaklığa ve yalnızca erkek görmeye maruz kalmak, insanda kadınlara dair yanılsamalar oluşmasına sebep olabiliyor. Sanırım tam da tatil zamanı, hazır boş vakti varken benim ortadan kaybolmama pek akıl erdirememişti. İki gün içinde New York'a dönecekti. Akşamımızın üzerine bir erkeğin gölgesinin çöktüğünü hissediyordum ve bu erkek ben değildim.

İlişkimiz hakkında konuşmamak için neredeyse bütün akşamı Bayan Revere'den bahsederek geçirdi. Porto Ercole ziyaretimden bir hafta sonra, Bayan Revere evine döndüğünde tanıştırmıştım ikisini. "Sıkıntıdan döndüm, hayatım" diye anlatmış birine. "Benim yaşımda seks, kendini tekrar eden bir şeye dönüşüyor. Genç adamlar, onlarla seks yapmanın benim gibiler için çok yeni bir şey olduğunu, kendilerinin de yatakta çok orijinal olduklarını falan zannediyorlar. Oysa sekste yapılan son yenilik,

* (İt.) "Merhaba, Paula." (ç.n.)

** (İt.) "Şahaneler!" (ç.n.)

insanların ya da o zaman her ne idiysek onların denizden karaya çıkmasıydı. Kuru yerde sevişmek yani, tatlım, işte yenilik dediğin öyle bir şeydi."

2
Diktatörlerle Sohbetler-I

Kralın kuzeni, birkaç albayla birlikte öğle yemeğine gitmem için ısrar etmişti. Bu albaylar Faslı bile değildi. Neden bu kadar ısrarcı olduğunu anlayamamıştım. Belki de, o zamanlar Moritanya'yı yöneten subayların düşmanlarına destek vererek, Cezayir'in kuyusunu kazmaya yönelik Fas mücadelesiyle ilgili bir şeydi bu da. Kuzen Moulay Ahmed, muhtemelen Cezayir'in şeytanlarıyla ilgili bir şeyler yazmamı umuyordu. Şöyle bir özelliğim vardır; beni bir şeye ikna etmeye çalışan insanlarla yemeğe oturma fırsatını asla kaçırmam. Hem ne zaman şaşıracağınız bir şeyle karşılaşacağınızı bilemezsiniz hem de hesabı kim öderse ödesin, karnınızı doyurmuş olursunuz.

Salem ve Kader ile, Rabat Hilton havuz başı restoranında tanıştım. Çiçekler ve geniş şemsiyelerle dolu, se-

vimli bir tatil mekânıydı burası. Albay Salem, Moritanya'nın eski Başkan Yardımcısı'ydı. Görevden ayrılalı çok olmamıştı; öğle yemeği için buluştuğumuz günden üç hafta önce kaçmıştı. Albay Kader ise üç ay önce işi bırakmıştı. O da eski İletişim Bakanı'ydı. İkisi de gofre kumaştan ceket giymişti; Kader'inki açık yeşil, Salem'inki açık maviydi. Pek canlı duruyorlardı. Kravatları da değişikti. Ivy League okullarının birinden mezun olmuş yabancı öğrencilere benziyorlardı, tabii sonradan öyle olmadıkları anlaşıldı. Fiziksel açıdan da birbirlerine benzemiyorlardı; Salem uzun, soluk, rahat görünümlü bir adamdı. Muhtemelen kuzeyliydi; muhalif bir R'gibat* yani. Kader ise kısa boylu ve esmerdi; güneyden geliyor olmalıydı. Orası, siyahlarla Arapların birbirleriyle evlenebildiği bir yerdi. Suikast düzenliyormuşuz gibi fısıldayarak konuşuyordu adam. Gerçi komplolara bayılan bir ülkede, ortalık yerde oturmuş konuşuyorduk zaten ve elbette gerçekten de albayları alaşağı etmenin planı yapılıyordu. Diğer albayların tabii ki, onların gücünü ellerinden alan albayların yani.

Özetlemek gerekirse; şu an görevde olan albaylar sol görüşte ve Cezayir yanlısıydı. Beni yemeğe davet edenler ise sağcı ve Fas yanlısı. Göçebelerle ve önemsiz görülen çiftçilerle dolu bir ülkede sağcı veya solcu olmanın ne gibi bir önemi olabilir, pek anlamış değildim. Aralarındaki rekabetin asıl kaynağı, kabilelere ve dine özgü farklılıklardı muhtemelen. Bir de Moritanya'nın gerçek bir ülke olmayışı ortalığı iyice karıştırıyordu; bu bölge, çölün ortasındaki demir cevheri madenini ellerinde tutabilmek için Fransızlarca bir anda bağımsız bir koloni olarak icat edilmişti. Sonra İmparatorluk çökmüş ve sahneye albaylar çıkmıştı.

* Sahra çölünün batısında yaşayan bir kabileye verilen ad. Topraklarının özgürlüğünü ilan etmiş, fakat Fas tarafından tanınmamışlardı. (ç.n.)

Siyasi konuşmalar bittikten sonra çok güzel bir yemek yedik. Çok güldük, böylece diğer masalarda oturan turistlerin ve diplomatların arasında hiç de göze çarpmadık. Garson, masaya bir tepsi taze balık getirdi. Ben kırlangıç balığı seçtim. Onlar da aynısından isteyip bir de sek beyaz şarap sipariş ettiler. Yanlış hatırlamıyorsam Fas şarabı değildi.

Üçümüz de Fransa'da okumuştuk, o yüzden oradan sohbet açıldı. Anlaşılan farklı yerlerde oturmuş olsak da üçümüzün de Paris'in güney uçlarındaki Cité Universitaire'de okuduğu ortak bir yıl olmuştu. Hiç karşılaşmamıştık, sanırım hepimiz farklı şeylerden kaçıyorduk o zamanlar. Ben zamanımın çoğunu parkta uzanıp kitap okuyarak, diğer öğrencilerle Proust'tan konuşarak geçiriyordum. Kader ve Salem ise kendilerini böylesine serin, yağmurlu ve kentsel bir dünyada bulmuş olmaktan dolayı hayrete düşmüş, sokaklara doyamıyorlardı. Kuzeylilerin güneşle büyülenişi gibi onlar da bu nemli havadan büyülenmişti. Hiçbirimizin parası yoktu; hepimiz aynı yemek salonunda, aynı berbat yemekleri yemiştik. Yeşil mercimek, tanecikli milkshake gibi servis edilirdi. İçinde, tanımlanamayan bir hayvandan gelmiş gibi kuru ve koyu renkli at eti parçaları vardı, ama ucuzdu işte ve ölmemiştik de. Ayrıca eğleniyorduk. Ne yapıyorduk da eğleniyorduk, şu an hatırlayamıyorum, ama üniversite öğrencileri hariç herkesin harıl harıl çalıştığı bir şehirdeydik ve tembellik yapabiliyorduk. İşte o tembellik, Paris'in bir öğrenci şehri olarak yayılan şöhretinin sırrıydı. Kader, hesabı nakit ödedi. Sanırım para, kralın kuzeninden gelmişti.

Yaklaşık altı ay sonra Paris'te, Odéon'un hemen arkasındaki bir gazete bayiinin raflarına bakınırken *Jeune Afrique*'in kapağındaki başlık dikkatimi çekti: "Moritanya'da Darbe Fiyaskosu." Dergiyi şöyle bir karıştırdım. Ortalarda iki sayfalık bir haber vardı. Haberin yarısını,

Kader ile Salem'in amatörce çekilmiş bir fotoğrafı kaplıyordu. Kamera sabit bile tutulmamıştı. İki albayın elleri, perişan bir halde yarı havadaydı. Salem'in başı gelişigüzel bandajlanmıştı. Fotoğraf siyah beyazdı; ne bir zamana ne de bir mekâna ait gibi duruyordu. Yine de iki adamın kirli kıyafetlerini, uzamış sakallarını görebiliyordunuz. Ayrıca, ikisinin de dehşet içinde olduğunu hissedebiliyordunuz; düşük omuzlarının ardında, sanki kendilerini iradelerinin veya korkularının gücüyle yok edivermeye çalışıyorlarmış gibi bir çaresizlik yatıyordu. Alttaki açıklamada, fotoğrafın idam mangası nişan aldığı esnada çekildiği yazıyordu.

Anlaşılan bu iki adam, Senegal Nehri'ni yüzerek geçip Moritanya'nın güney kıyısına çıkmış, burada Kader'in eski arkadaşları arasından yaklaşık beş yüz adam toplamıştı. Fark edilmeden başkent Nuakşot'a varmayı başarmış, haftalık Bakanlar Kurulu toplantısı sürerken Başkanlık Sarayı'nın etrafını sarmış, bütün telefon ve elektrik hatlarını kesip saldırıya geçmişlerdi. Sorun şuydu ki o gün Bakanlar Kurulu toplantısı yapılmamıştı. Neden mi? Belirli bir nedeni yoktu. Kısa süre sonra hükümet birlikleri etraflarını sarmış, iki albay, sarayın etrafındaki hendekte derhal infaz edilmişti. Bu, fotoğraftaki karmaşıklığı açıklıyordu; bu ikisi engebeli toprağın üzerinde durmuş, yukarıdaki idam mangasına bakıyordu. Böyle bir durumda insan dengesini nasıl koruyabilir ki zaten? Veya aklı nerede olur insanın? Biraz ölümde, biraz da onurlu bir duruş sergilemekte mi? Birinin yanında kamera olması, tamamen şanssızlık eseri olmalı. Öğürmeye başladım. Uluslararası Siyaset bölümünün hemen üzerindeki otomobil dergileri kusmuğumla kaplanmıştı.

Ancak size asıl anlatmak istediğim şey bu değil. Kral'ın kuzeni tarafından bu iki adamla yemeğe gönderilmiş olmamın sebebi, Kral'ın sağ kolu General Dlimi ile ısrarla

görüşme talebimden beni caydırmaya çalışmalarıydı. Anlatılanlara göre, gecenin bir yarısı Rabat Sarayı'nın taht odasında, Kral'ın bir önceki sağ kolu General Oufkir ile dövüşen ve Kral onun kafasına birkaç el sıkarken onu sabit tutan kişi, General Dlimi'nin ta kendisiydi. Halka, bunun bir intihar olduğu söylenmişti. Mizah yazarları, generalin kendi kafasına üç kere ateş etmeyi başararak intihar ettiğini yazmışlardı. Dlimi, daha sadık bir hizmetkâr olarak görülmüştü; kendinden önce gelen Oufkir kadar sorgulayıcı ve gizliden gizliye kendi çıkarına oynayan biri değildi. Yine de Oufkir, kariyerinin son yarısını, o zamanlar genç ve tecrübesiz olan krala hizmet ederek geçirirken, Dlimi'ye ise kurnaz, yaralı bir monark kalmıştı.

Ertesi gün Kral'ın kuzenini gördüğümde, bana Moritanya'nın sevgili isyancılarını tanıma fırsatı verdiği için ona teşekkür ettim. Sonra Dlimi konusunu açtım. Sorun, Sahara'daki savaştı. Gidişat iyi değildi. Dlimi, yetkili kişiydi ve bu nedenle kafası oldukça meşguldü. Saray siyaseti nasıl işler bilirsiniz, Dlimi için en büyük zorluk da sürekli olarak Kral'ın yanında olması gerekmesi, Kral'ın da Marakeş'te olmasıydı. Ordusuna önderlik etmek için buradan ayrılıp daha güneye inecek olursa, diğer saray adamlarından biri, Kral'ı yalnız bulup etkisi altına alabilirdi. Olay şuydu; Kral ne kadar çok savaş kaybederse, Dlimi onu yalnız bırakmayı o kadar az göze alabiliyordu. Oldukça garip bir savaşma yöntemiydi doğrusu. Kral'ın kuzeni bir sonraki gün Marakeş'e gidecekti, Dlimi'nin belki boş zamanı olabileceğini düşünerek beni de davet etti. Arz eden biri ile talep eden biri arasındaki ilişkide o garip noktaya gelmiştik: Arz etmesi gereken kişi, bu görevi yerine getirmekte başarısız oldukça, kendi gözündeki itibarı da zedeleniyordu. Benimle Mamounia'ya kadar gelmesinin ve bana bahçedeki odalardan birinin verilmesi için uğraşmasının asıl sebebi hiç şüphesiz buydu. *Djel-*

*laba*sının* içinde, sanki her an koşmaya başlayacakmış gibi garip bir yürüyüşü vardı. Yanından geçtiği vatandaşların, elini kapıp öpmeye çalışmasını önlemek için acele acele yürüyordu. Resepsiyondayken bağırıp durdu; anlaşılan tarzı buydu. Zira ortada hiçbir sorun yoktu. İnsanlar, Peygamber'in soyundan gelen ve Kral'ın kuzeni olan biri tarafından azarlanmaktan oldukça memnundu zaten. Bu, onlara, böylesine önemli biri tarafından fark edildiklerinin işareti gibi geliyordu.

Birden arkasına döndü ve lobinin diğer ucundaki birine bağırdı: "Ben Ali!" Düzgün görünümlü, genç bir adam sessizce bize doğru yürüdü. Üzerinde şu bir zırhmış gibi giyilen Fransız takımlarından vardı; kıyafet, içindeki adamı sakatlayacak gibiydi. Moulay Ahmed, Binbaşı olduğunu tahmin ettiğim bu adamı Dlimi'nin yardımcılarından biri olarak tanıttı. Ardından, bana bir röportaj verilmesi için özel olarak ısrar etmek üzere adamı bir kenara çekti.

Ben Ali, ertesi sabah saat dokuzda arayıp bir saat içinde beni almaya geleceğini söyledi. Siyah bir Peugeot'nun arkasına bindik. Binbaşı, üniformasını giymişti. Güzel kesimli üniformasında yalnızca kısa bir sıra şerit vardı. Adam, altı aydır Dlimi ile çalışıyordu. Ondan önceki beş yıl boyunca da Brüksel'de askeri ataşe olarak görev yapmıştı. Sokaklarda dolaşan söylentilerin somut kanıtı gibiydi; iyi ailelerden gelen subaylar, savaş alanından uzak durabiliyorlardı.

Binbaşı, Dlimi'nin villasına giden yolu hatırlayamadı. Yeni yapılan villa, La Palmeraie adında, zenginlerin kışlık evlerini yaptırdıkları bir bölgedeydi. Ben Ali oraya bir kere gitmiş, şoför ise daha önce hiç gitmemişti. Dolambaçlı toprak yolda hiçbir trafik işareti yoktu. Önümüze

* Fas'a özgü, kukuletalı, hem kadınların hem de erkeklerin giydiği uzun giysi. (ç.n.)

belirli aralıklarla büyük kapılar çıkıyor, ardından yine her taraf çalı çırpı ve palmiyelerle doluyordu. Etrafta hiç ev görünmüyordu. Her şey dikkatle gizlenmiş gibiydi.

Fas'ta bir şeyi gizlemek oldukça karmaşık bir iştir; o da Orta Çağ geleneklerinin bir parçasıdır, sonsuz cömertlik de. Ancak asıl önemli olan, Kral'ın dikkatini çekmeden, mümkün olduğunca rahatlık içinde yaşayabilmektir. Eğer birinin serveti Kral'ın çok dikkatini çekerse, muhtemelen çok hırsızlık yaptığını düşünüp bütün malvarlığını elinden alır.

Binbaşı, toprak yolun solundaki henüz yapımı bitmemiş kemerli geçidi fark ettiği sırada iyice gerilmiş haldeydi. Askeri ataşelere özgü sohbet havası çoktan gitmişti; kemerli geçidin altından geçip yaklaşık iki yüz metre kadar gittik. Villanın yapımı yeni bitmiş olmalıydı. Çini desenli fayanslardan yapılmış zikzak yürüme yolu hariç, zemine hiç dokunulmamıştı. İçeride, etrafa dağılmış, kimisi boşaltılmamış kutular vardı. Küçük holü takip ederek birçok odadan geçtik. Genişçe bir evdi, ama yine de varoş bir havası vardı. Üst sınıfa yakışan incelikten ve tarzdan eser yoktu. Fakat elbette Dlimi'nin Kral'ın adamı olmasının sebebi de alt orta sınıftan gelmesi ve elit sınıftan kimseyi tanımıyor olmasıydı. Çünkü bu, Kral'a ihanet etmesine yardımcı olacak güçlü tanıdıklarının da olmadığı anlamına geliyordu.

Fazla mobilya bulunmayan bu evde, cam rafların üzerine konmuş, ıvır zıvır gibi duran birçok süs vardı. Bunlar, kıdemli memurların dünyanın çeşitli yerlerinde, akademiden mezun olduklarında, alayları teftişe gittiklerinde, yabancı harp akademilerine katıldıklarında ve tabii ki müttefik orduların komutanları ile görüştüklerinde aldıkları türden objelerdi. Üzerine yazı yazılmış gümüş maşrapalar, renkli porselenden asker heykelcikleri, sloganlarla bezenmiş minyatür davullar vs. gibi şeyler...

Üç kurmay subayın beklediği odaya girdik. Üçü de çok sıcaklamış gibi duruyordu. Havalandırma henüz takılmamıştı ve Dlimi'nin villası da modern binalara benzer tasarlandığından, yüksek tavan veya pencereler arasında doğal yoldan serinlemeye yönelik düzenlemeler yapılmamıştı. Ben Ali, odadaki diğer kapıyı işaret etti. Kurmay subaylardan biri başıyla onayladı, içeri girdik. Odada modern tarzda dört adet grili beyazlı koltuk vardı ve cam sehpaların üzerinde küllükler duruyordu. Palmeraie arazisine açılan başka bir kapı daha vardı. Dlimi, içeride başka bir subayla konuşuyordu. Beni gördüğü anda adamı dışarı gönderdi ve ben odayı yürüyüp elini sıkmak için yanına gidene kadar olduğu yerde bekledi. Elleri yumuşaktı; düzgünce kesilmiş tırnakları parlıyordu.

"Alors, vous vouliez absolument me parler."*

Nasıl cevap verebilirdim ki? Savaşın böyle zorlu bir zamanında benimle görüşmek üzere vakit ayırdığı için ona teşekkür ettim. Bir elinde sigara tutuyordu. Diğer elini 'önemli değil' der gibi şöyle bir sallayıp, dışarıya açılan kapıya en yakın olan deri koltuğun kenarına oturdu. Boş eliyle, boş koltukları gösteren bir işaret yaptı. Ben Ali, patronuna en uzak koltuğa ilişti. Dlimi'nin boyu uzundu. Eskiden fit bir adam olduğu anlaşılıyordu. Şimdi ise vücudunun her yanına eşit oranda yayılmış gibi duran bir yağ tabakası taşıyordu, yüzünde bile. Polislere özgü bir bıyığı, üst sınıfın küçümseyeceği türden yanık bir teni vardı. Sıcak havaya rağmen gri bir ipek takımın içine beyaz ipek bir gömlek giymiş, puantiyeli bir kravat takmıştı. Oda neredeyse otuz beş dereceydi; adamın alnında ter damlacıkları birikmişti.

* (Fr.) "Evet, benimle mutlaka konuşmak istemişsiniz?" (ç.n.)

Ona savaş hakkında, kendisi hakkında ve nihayet Ben Barka suikastı hakkında sorular sordum. Suikast, Fransız ve Fas gizli servislerinin hâlâ işbirliği içinde olduğu 1960'lı yıllarda yapılmıştı. Olayla bağlantısı olan kişilerin çoğu, sömürge döneminde birlikte hizmet etmiş kişilerdi. Faslı muhalif lider Ben Barka, Paris'te Saint-Germain Bulvarı'ndaki Brasserie Lipp'ten çıkarken kaçırılmış, ardından öldürüldüğü bildirilmişti. Aslında cesedi hiç bulunamadı. Bir süre sonra Fas ve Fransız hükümetleri arasında üst düzey gizli anlaşmalar yapıldığına dair bilgi sızmaya başlamıştı. Hem Kral'a hem de General de Gaulle'e verilen siyasi zararın artmasını önlemenin tek yolu, bir kurban seçmekti. Dlimi, o zamanlar Kral'ın ikinci sağ koluydu. Suçu üstlenmeye gönüllü olmuş, Fransız yetkililerine teslim olmak üzere Paris'e uçmuş ve ardından La Santé Hapishanesi'nde sekiz ay yatmıştı. Dlimi, Cezayir Savaşı'nda ordudaki isyancıların lideri olan General Salan'ın yattığı hücrenin kendisine verildiğini söylerken, yüzünde kendinden oldukça memnun bir ifade vardı. Tarihi bir hücreydi orası ve sanırım orada yatmak bir onur sayılıyordu. Her halükârda Dlimi, Kral'a olan bağlılığını böylece kanıtlamış, Fransız adalet sistemi de bir süre sonra suçsuzluğuna karar vermek üzere ikna edilmişti.

Onun böyle bir skandaldan böylesine ince ayrıntılarla bahsedişini dinlemek, bana büyük bir haz vermişti. Bu, onlarca defa anlatmış olduğu bir hikâyeydi aslında; suçsuz olduğuna dair bir kanıttı ve yerini kuşkuya bırakan, zamanın ve mekânın talihsiz tesadüfleriyle doluydu. Bir yalanın, artık önemini yitirdikten sonra açıklanması gibisi yoktur; nedense erotik bir yanı vardır. O açıklama ne kadar çok tekrar edilirse, efsanelerin insanın içini gıdıklayan o hayali dünyasına o kadar ait olur. Şiddetin pornografisi gibidir sanki.

Dlimi, durmadan sigara içiyordu. Biri bittiği anda, Ben Ali oturduğu yerden fırlayıp diğerini yakıyordu. Açıkçası, bana söylediği hiçbir şey beni ilgilendiren şeyler değildi. El hareketlerinde ve bakışlarında düşüncelilikten ziyade tedbirli bir tavır vardı. Genellikle benimle göz teması kurmaktan kaçınıyor, sonra da birdenbire gözlerini dikip bakıyordu. Belki de bu, polislerin kullandığı eski usul bir sorgulama tekniğiydi. Dikkatli hareketleri beni ilk başta şaşırtmıştı. Bir zamanlar kendini kanıtlama hırsıyla yanıp tutuşan bu adam hedeflerine ulaşmış, bu süreçte de her durumdan sağ çıkabilecek birine dönüşmüştü. Şimdiyse, krallıktaki bütün hırslı adamlarla Kral arasında duran oydu. Yaklaşık iki saat boyunca konuştuk. Takım elbisesinin koltukaltında gittikçe büyümekte olan ter lekeleri belirmişti. Kendimi her geçen an daha da gergin hissediyordum. Bir savaşı kaybetmekteyken ve düzene sokması gereken bir halk, memnun etmesi gereken bir kral varken, bu adam beni neden hâlâ kovmamıştı? Sonunda Ben Ali konuşmamızı böldü.

General şaşırmıştı; sanki bütün gün benimle konuşmayı bekliyormuş gibiydi. Sanırım Kral'ın ısrarlarından dolayı Dlimi, Kral'ın kendisinin de olayın içinde olduğunu sanmış ve her nasılsa benim önemli biri olduğumu düşünmüştü. Kolumdan tuttu ve evin içinde geldiğimiz yollardan geri yürümeye başladık. Evin önündeki çinili yolda Ben Ali fotoğrafımızı çekti. Geçen gün yine baktım; son derece garip bir fotoğraf. Sanki ciddi bir şey olmuş gibi birbirimize bakıyoruz. Aslına bakılırsa o ölesiye sıkılmış olmalı, ben de belki ilginç bir ayrıntı yakalarım diye onu inceliyordum sadece. Genellikle güç sahibi insanlarla böylesine zararsız görüşmeler yaptıktan sonra, sahip oldukları güce dair kafamda bazı fikirler oluşmuş olarak yanlarından ayrılırım. Bu gücün kendileri üzerindeki etkisi de son derece tahmin edilebilir olur. Örneğin

general, bir konfor evresine girmiş gibiydi; kilo almıştı, gereğinden fazla malı mülkü vardı ve ipek takım elbiseler giyiyordu. Görünürde, onu bugün olduğu yere getiren, orduyu düzenli, hapishaneleri dolu tutmasını sağlayan yeteneklerine dair bir iz yoktu. Arabadayken Ben Ali, patronuna kalsa görüşmenin asla bitmeyeceğini söyledi. Anlaşılan, Dlimi fazla kibar bir adamdı.

İki yıl sonra Dlimi, araba altında kaldı. Kral ile bir görüşmeden çıkmış. Marakeş'telermiş. Saraydan çıktığında, kraliyet ailesinin yakın dostlarından olan bir işadamıyla karşılaşmış; adam arabasını bekliyormuş. General'e, bir proje hakkında kendisiyle görüşmek istediğini söyleyince, Dlimi'nin arabasına binip evine gitmişler. İşadamının arabası da arkalarından geliyormuş. Tam villaya varmak üzerelerken, kontrolden çıkmış bir kamyonun sarsıla sarsıla, hızla onlara doğru geldiğini görmüşler. Dlimi, çarpışmadan kurtulmak için kendini arabadan atmış, ama kamyon onu ezip geçmiş. O dönemeçli toprak yolda, bir kamyonun nasıl o kadar hız yapabildiğini anlayabilmiş değildim.

Birkaç saat içinde daha ayrıntılı haberler gelmeye başladı. Çevrede yaşayanlar, ağır makineli tüfek ve patlama sesleri duymuşlardı. Anlaşılan, pusu kurulmuştu. Dlimi kaçmıştı; belki de çalıların arasından sadık askerlerinin beklediği evine koşabileceğini düşünmüştü. Yağ katmanlarının ve ipek takımların pek bir işe yaramadığı durumlardan biri olmalı bu. Fiziksel bir kriz anında ruh hali, insanın bedensel durumundan çok daha önemlidir. Dlimi'nin ruhsal durumu da her zaman her şeyi dikkatle göz önünde bulundurabilmeye programlıydı; bir sorgulayıcı ve bir işkenceci gibi her şeyi sakin sakin ele alırdı. Eğer içinde biraz çılgınlık ve biraz çaresizlik bulunsaydı, hayatta kalabilirdi. Ancak ben, bir şeyden kaçmanın Dlimi'nin doğasına uyduğunu sanmıyorum. O, tuhaf bir

yöneticiydi. Karakteri, onu olay yerinde bulunmaya iterdi, kaçmaya değil. Anlaşılan, ona o kadar çok ateş etmişler ki neredeyse tanınmaz hale gelmiş. Ardından üzerine benzin döküp yakmışlar; hem kontrolden çıkmış kamyonun patlamasında yanmış gibi göstermek, hem de kurşun izlerini gizlemek için.

Ailesinin cesedi görmesine izin verilmedi. Tabutu mezarlığa getirildiğinde kapağı çoktan çivilenmiş haldeydi ve etrafını korumalar sarmıştı. Generalin personelinin çoğu ya hapse atılmış ya da idam edilmişti. Ben Ali'ye ne olduğundan emin değilim. Kral'ın işadamı arkadaşı, uzun bir tatile çıktı. Söylentiye göre bütün bunlar, Dlimi'nin bir helikopter anlaşmasından yüklü bir miktar rüşvet almasından dolayı yaşanmıştı. Ama bana öyle geliyor ki kendini koruma hissi had safhada olan Kral, bir değişiklik yapma vaktinin geldiğini düşünmüş olmalı.

3
Temmuz'un Leşi

Sunny ve David Spenser, her yılın büyük bir kısmını Cuernavaca'da geçirirdi. Buraya gelmek için kış aylarını seçerlerdi; böylece ilkbahar ve sonbaharı Paris'te geçirir, sonbaharla kış arasında da Kaliforniya'ya giderlerdi. Arada bir tek yaz kalıyordu, ki o da hep bir sorun çıkarırdı. Yaz aylarında birçok yer çok sıcak ve çok kalabalık olurdu. Geriye kalan yerlerse fazla soğuk ve fazla boş gelirdi. Yıllar geçtikçe yazlarını daha rahat geçirmeye özen göstermeye başladılar; Cuernavaca'ya kaçıp arada bir birkaç arkadaşlarını yanlarına çağırıyor, böylece hayatta olduklarına dair bir işaret veriyorlardı.

Bana gelince, davetlerini her zaman kabul ederdim. Zahmetli bir iş değildi. Üstelik son derece mutlu bir çiftti. İkisi de daha önce felaketle sonuçlanmış birer evlilik yapmıştı. İkisinin de önceki evliliklerinden çocukları

vardı. Kendileri çocuk yapmamıştı. Zaten diğerleri de zamanı gelince yuvadan sorunsuz bir şekilde uçup gitmişti. İkisi de bu ikinci evliliklerine, eşit miktarda para ve tat katmıştı. Evleri, makul bir miktar harcanarak alınabilecek bir evdi. İçeride parlak renkler hiç kullanılmamıştı ve etrafta ne gerçek mobilyaya benzer bir şey vardı ne de farklı bir kültüre veya düzene özlem duyulduğuna dair obje. Sokağın birinde bir numaradan ibaret olan dört duvarın içinde büyük bir bahçe, bahçenin içinde şeftali rengi sıvalı, geniş, sıradan, eski bir ev ve evin içinde her şeyin sorunsuz çekip çevrilmesi için yeteri kadar hizmetçi...

Sunny ve David'in aralarındaki tek fark şuydu: Sunny, "hayat" dediği şeyin tadını çıkarmayı seven biriydi; David ise yemek veya Scotch keyfi yaptığı zamanlar dışında kitap okumaktan, biraz kestirmekten veya havuzda zaman geçirmekten hoşlanırdı. Sunny, iyimserliği, mükemmel kemik yapısı ve elbette kendine iyi bakıyor olmasıyla istisnasız her durumda, yanındaki en genç insandan bile genç duran bir kadınken; kocası altmışlarında göstermekten son derece memnun, sağlıklı, tombul, pembe suratlı bir adamdı.

Geçtiğimiz Temmuz ayında, Korsika'da bir kasabada saklanmış, yazmakla meşguldüm. Yirmi beşi veya yirmi altısı gibi çalan telefonla, evin bir haftalık sessizliği bölündü. Sunny'nin izimi bulması için sekiz yere telefon açması gerekmişti; bana ulaşmak için verdiği uğraş, davetinin ciddiyetini vurguluyordu. Buyurgan ses tonunda bir savunmasızlık vardı. Yanına gitmemi istiyordu. Hemen. Sebebini pek anlayamamıştım, ama sanırım canı sıkılmıştı ve onun da her zaman dediği gibi, birini can sıkıntısından kurtarmak, arkadaşlığın en önemli vazifelerindendir.

İki gün sonra yola çıktım. Cuernavaca da insanın kendini dünyadan rahatça soyutlayabileceği yerlerdendi en nihayetinde. David, benimle pek zaman geçirmedi. Sunny'nin "hayat" dediği şeye olan ihtiyacını karşılamak, her yemekte yaptığımız eğlenceli dedikodu seansları sayesinde günde iki saatten fazla zaman almıyordu. Kalan zamanımı bahçedeki bir pelesenk ağacının altında uzanıp servis yapan çocuğa bana öğleden önce değil akşam beş buçuktan sonra, yemek hazırlanana kadar her bir buçuk saatte bir bira getirmesi gerektiğini hatırlatarak geçirdim.

4 Temmuz akşamında Sunny, bir yerlerde dinlenmeye çekilmiş en olmadık Amerikalı arkadaşlarını eve davet etmiş ve "tipik Yankee yemeği" hazırlatmıştı; mısır unlu peynir suflesi ve yaban ördeği etinden sosisli sandviçlerin birbirine bağlanarak yapıldığı küçük köpek figürleri. Köpeklerin dişleri, gözleri ve cinsel organlarının yerine sebze parçaları konmuştu. Sunny, David'in suratındaki rahatsız olmuş ifadeyi görünce, masanın üzerinden ona doğru eğilip yanağını okşadı ve hafifçe fısıldadı: "Zavallım benim. Kötü göründüğünü biliyorum, ama maksat da o zaten." Güldü. Amaçta hemfikir oldukları sürece, yemeğin görüntüsü David için sorun değildi; köpeklerden en büyüğünü alıp kafasını kesti. Ana yemeğin ardından yaban mersinli pasta ve oldukça yoğun bir Kaliforniya şarabı servis edildi. Bu şaraptan o kadar az üretiliyordu ki satın alabilmeniz için önce birinin sizi şarabın varlığından haberdar etmesi gerekiyordu. O gece bol bol içtik ve hava serinleyene kadar dışarıda oturduk.

Ertesi sabah aşağı indiğimde, havuzun kenarındaki gölgelik yere kahvaltı hazırlandığını gördüm. Hizmetkârlar yorgun görünüyordu. David, beyaz bir havluya sarınmış, elinde bir tabak çırpılmış yumurtayla oturuyordu. Teni, şimdi pembeden ziyade sarıya çalıyordu; sanki biri de onu çırpmıştı da onun hiç umurunda değildi.

"Günaydın" dedim sandalyelerden birine otururken.

"Hey, Ding Dong." Gülümsemeye çalıştı, sonra yumurtasıyla ilgilenmeye devam etti.

Telefonun çaldığını duydum. David, oturduğu yerde rahatsız rahatsız kımıldandı, sonra bana doğru hafifçe eğilerek şöyle dedi: "Geldi Temmuz'un leşi."

"Ne?"

"Temmuz'un leşi diyorum." Bir şeye teslim olmuş gibi bir ifadesi vardı. "Temmuzun beşi hep berbat geçer bizde."

Kendime kahve koydum, fincanımı bitirene kadar da David'e bakmadım. Gözleri, yaklaşık yedi metre uzağımızdaki kapıdaydı. Evin içinden Sunny'nin bize doğru yaklaşan ayak seslerini duydum.

"Bekle" diye fısıldadı David.

Kadının ses tonu öyle coşkuluydu ki biraz zoraki geliyordu. "Sana harika bir sürprizim var, David. Patty'yi hatırlıyor musun? Patty... Patty şey... ah elbette hatırlıyorsundur, Paris'teyken Diane'lere yemeğe gelmişti. Sarışın, güzel bir kız. Akıllı, ufak tefek bir şey."

David, yüzünde olumsuz bir ifadeyle dinliyordu. "Hatırlamıyorum."

"Nasıl hatırlamazsın?"

"Hatırlamıyorum işte."

Kadın, telaşla gülümseyerek geçiştirdi. "Neyse, ben hatırlıyorum. Acapulco'dan aradı şimdi. Kocasıyla orada kalıyormuş."

"Sıtmayla kaynayan bir yer. Sıcak. Akıllarına gele gele biz gelmişiz, değil mi?" Adamın yüzünün rengi sanki geri gelmişti.

"Birkaç gün kalmaya bize geliyorlar."

"Olmaz."

"David!"

"Ne kadını hatırlıyorum ne de kocasını tanıyorum. Olmaz dedim."

Sunny'nin suratında bir an için kafası karışmış gibi bir ifade belirdi. "Eh, artık çok geç. Onları alsın diye şoförü gönderdim bile. Çıktı çoktan." David'in rengi yine sarıya döndü. "Ne yapsaydım? Kocasıyla ilgili bir sorun varmış, onu Meksika'ya getirmesi gerekmiş. Tam da yılın en kötü zamanında, Los Angeles'tan kaçması gerekmiş adamın."

"Burada mı orada mı?"

Sunny kocasını duymazdan geldi. "Acapulco'da kafayı yemişler resmen."

"O sıcakta."

"O sıcakta, evet. Ben de o yüzden onları çağırmak zorunda kaldım ki..."

"Ki, sorunun ne olduğunu öğrenebilesin."

Bu çiftten gözlerimi kaçırıp hizmetkârlardan birine döndüm. "Kahve lütfen. Beş dakika sonra bahçede olsun."

Öğle yemeğini kaçırdım, sonra da neredeyse altıya kadar ağacın altından ayrılmadım. Bu büyüleyici ortamı, Sunny'nin neredeyse acıklı bir şekilde beni çağıran sesi bozdu. Yanına gittiğimde, sanki çiçeklere güvenilmezmiş gibi bahçe girişinin kenarında mahsur kalmışçasına durmuş, beni bekliyordu.

"Misafirler geldi, David de yukarıda uyuyor. Bana yardım etmelisin. Soyadlarını falan da kafana takma hiç."

Elimi beline attım. "Sen de hatırlayamıyorsun zaten, değil mi?"

Gülerek şakadanmış gibi bir çimdik attı bana. O sırada Pattyler terasa gelmişlerdi. Kadın, sarışındı ve tam bir Kaliforniyalıydı; başkalarının ne düşündüğünü umursamayan, neredeyse soğuk bir ifadesi vardı. Sunny'nin söylediği kadar ufak tefek de değildi. Bacakları uzun, zarifti; gelecek yıllarda daha da sicim gibi olacakları belliydi. Ancak kadında, bu Pasifik standardı vücuttan çok daha fazlası vardı. Gözlerinde parıldayan ışık, ya-

bani bakışlarının ardında gizleniyor gibiydi. İlk başta bunun, kendini zorla bir yere davet ettirmiş olmanın yarattığı tereddüt olduğunu sandım. Ancak ortada başka bir şeyler vardı. Sağ bileğinde ufak bir sargı olduğunu gördüm. Ardından, kadının yanında görülmeye değer biri belirdi. Adamın boyu 1.90 veya 1.93 civarlarındaydı. Kafasındaki toz mavi renkteki Stetson şapkayı da sayarsak, boyu için 2 metre bile diyebilirdik. Bir zamanlar kaslı olduğu belli olan geniş, sıkı gövdesi, metal düğmeleri olan toz mavi renkte bir gömlekle sarınmıştı. İkinci bir deriymiş gibi üzerine yapışan toz mavi pantolonunun paçalarını, binici tipi topukları olan, yılan derisinden toz mavi kovboy çizmelerinin içine sokmuştu. Gözleri iki aynanın ardına gizlenmiş gibiydi. Adamın arkasında, bir sürü birbirine benzer valiz ve sekiz saatlik yolculuktan bitkin düştüğü yüzünden okunan bir şoför duruyordu.

Sunny bile hayret içindeydi. Sessizliği mavili adam bozdu.

"Selam." Sesi garip bir şekilde boğuktu. "Ben Jack."

Sunny, yaşadığı bu ikinci şokla kendine gelir gibi oldu. Kafasından geçen düşünceleri okuyabiliyordum. David aşağı gelmeden önce, bu mavili adama o kıyafetleri çıkarttırması şarttı.

"Biraz yüzmelisiniz, lütfen!" Bu cümleyi kendi uydurduğu bir kiple kurmuştu; sosyal emir kipi. "Tanışma faslına sonra geçeriz." Öne doğru itildiğimi hissettim. "Hadisene, tembel şey, sıcaktan ölen bu insanlara yardımcı ol da valizlerini yukarı çıkarın."

Aşağıya indiğimde David'i havuzda ağır ağır yüzerken buldum. Sunny de hiçbir şey olmamış gibi gölgede oturuyordu. Beni görünce gülümsedi.

"Bay Mavi Çizme hakkında ne düşünüyorsun?" Havuzdan gelen bir öksürme sesi dikkatimizi dağıtana kadar

güldük. David, ağzına kaçan havuz suyunu öğürüyordu. Gözü, ev kapısındaydı. Kapıya döndük. Patty, bize doğru topallayarak geliyordu; elbisesinin iki kemeri, vücudunun tam da hayal ettiğim gibi olduğunu ortaya koyuyordu. Bir bacağındaki sargı, diğer bacağının zarif kıvrımını vurgular gibiydi. Arkasından da Bay Mavi Çizme... Bu sefer kafasında pembe bir kovboy şapkası, üzerinde metalik bir çekiciliği olan pembe bir bornoz vardı. Ayağına uzay botuna benzeyen yumuşak görünümlü bir ayakkabı giymişti; o da pembeydi.

Öğleden sonramız sorunsuz geçti; kimse konuşmaya gerek duymamıştı. Akşam yemeği ise başka bir olaydı işte. Bay Mavi Çizme, bu sefer de leylak rengi bir takım giymişti. Yemek boyunca sürekli konuştu, genellikle de kendi kendine. Konuşmasından hiç değilse şunu çıkarabilmiştik; petrol işindeydi. Petrol boru hattı yapıyordu ve işinde oldukça başarılıydı da. Sonra bize hükümet hakkında düşündüklerini anlattı. Ardından petrol ve doğalgaz fiyatlarında devlet kontrolünün azaltılmasından bahsetti. En son Kaliforniya hakkında fikirlerini söylüyordu. Kendisi Arizona'lıydı. Ses tonu son derece erkeksiydi. O bütün bunlardan bahsederken karısı çıldırmış gibi ona bakıyor, David de hızla bitirdiği içkisini tazeleyip duruyordu.

Sonunda yemeğin ortalarındayken monoloğu bitti ve sanki bizleri ilk defa görüyormuş gibi etrafına baktı. Konuşmadığı zamanlarda kendinden daha az emin duruyordu. Patty'ye hiç bakmadı. Kadının gözleri ise ona sabitlenmişti.

Adam, çatalını kaptı; bıçağının da yardımıyla önündeki turta dilimini sanki kalın bir et parçasıymış gibi bir güç kullanarak kesti; sonra tabağına doğru eğilip, kestiği parçanın iki katı büyüklüğünde yiyecek sığacak kadar ağzını açtı ve lokmayı ağzına atmadan hemen önce ba-

şını yana eğdi. Bütün bunları sanki sosisli sandviç yerken ağzının kenarından hardal akmasını bekleyen bir çocuk gibi yapmıştı. Bu hareketinin aslında pek bir önem yoktu; Amerikan erkeklerini sık sık bunu yaparken görebilirdiniz. Bütün dünyada benzerine rastlamıştım; kaz ciğerinden tutun da üzüm yerken bile hep aynı şeyi yapıyorlardı. Ama bu adamın hareketleri öylesine yapmacıktı ki hepimiz hayret içinde onu izledik. Bu kadar kocaman bir ağıza o kadarcık yemek sokmak için böylesine bir çaba harcandığını hiç görmemiştim doğrusu.

"Eh" diye konuşmaya başladı tekrar, "eviniz hakikaten sessiz sakinmiş." 'Hakikaten' kelimesini vurgulamıştı.

"Amaç da oydu" dedi David, kederle.

Bay Mavi Çizme, mum ışığında dikkatle David'e baktı. Ne demek istediğini anlayamamıştı. "Öyle miydi?"

David'in öne doğru eğildiğini, bir şey söylemeye hazırlandığını gördüm. O, saldırıya geçemeden, Sunny ayağa fırlayıp beni de çekiştirdi.

"Hadi, Jack." Bu iki kelimeyle Bay Mavi Çizme'yi de ayağa kalkmaya davet etmiş oluyordu. "Biraz yürü istersen. Patty sana eşlik edecek durumda değil pek, biz de çok yaşlıyız." Bunu söylediği sırada o, on yedi yaşında gibi duruyor, David de ringe atılmak üzere olan bir boksör gibi görünüyordu. "Seni güvenli ellere emanet ediyorum." Beni öne doğru itti. "Çok iyi bir dinleyicidir. Kendisi bir yazar."

"Öyle mi?" dedi Jack.

"Evet, tabii" derken Sunny ikimizi de öne doğru itiyordu.

Kendimizi birden kapının dışında bulduk. Sokak serin ve bomboştu; gökyüzü, yıldızlarla parlıyordu. Jack, aydınlık kaldırımda durup bakındı; sanki her saniye daha da küçülüyordu. Etrafı incelemesi bitince bana döndü; gözlerinde, bir çocuğun kararsızlığı vardı.

"Pek iyi bir iş çıkaramadım içeride sanırım."

"Çıkaramadın... ama sorun değil. Hadi bir şeyler içebileceğimiz bir yer bulalım." Elimi omzuna attım; yokuş aşağı indik.

İlk başta hiçbir şey söylemedi; ağır ağır yürüyor, gecenin getirdiği güzel kokuları fark etmiyordu bile. Yanımda yürüyen bu adamda bir şeyler olduğunu fark ettim, ama bakamadım. Yokuşun yarısını inmiştik ki bana dönüp ağlamaklı gözlerle baktı.

"O benim karım değil."

"Farkındayım."

"Sana söyledi demek?"

"Ben kendim anladım."

Bana inanmış gibi baktı. Sanırım yazarların bir şeyleri kendi kendilerine anlayabilecek kapasitede olduklarını düşünmüştü. O tekrar duraksamadan önce biraz daha yürüdük.

"Kimseye söylemeyeceğine söz verirsen, sana ne yaptığımı anlatırım."

"Peki, söz veriyorum."

Bu kadar çabuk razı olmama şaşırmıştı. Dikkatle yüzüme baktı. Bir an için yine o görkemli tavrını takındı: "Söz veriyorsun demek?"

Ben de ona dikkatle baktım. "Neden vermeyeyim?"

Yine çocuk haline dönmüştü. Kendi kendine yürümeye başladı. Onu götürdüğüm bar son derece sıcak ve boştu. İyi bir şişe tekila, bir sürahi sangria ve dört de bardak sipariş etti. Dışarıdaki masalardan birine oturduk. Bir şey söylemeden önce üç shot attı.

"Karımı çok seviyorum, ama Patty için hissettiklerimin yanında bu hiçbir şey. Param var sonuçta, ha bir kadınla birlikte olmuşum ha iki, ne fark eder? İkisine de harcayacak param var" yüzüne pis bir ifade yayılmıştı, "ikisini de mutlu edebilirim. Patty'le beş yıl önce falan tanışmış-

tık. Onda farklı bir şeyler var, anlarsın ya?" Başımı onaylar gibi salladım. "İhtiyacım olan bir şeyler var onda. İşini bıraktırdım ben de, zaten doğru düzgün bir iş değildi. Akıllı kızdır ama. O zamandan beri ona ben bakıyorum. Ona bir şeyler almayı seviyorum. Bir ev almıştım, sonra daha iyisini aldım. Los Angeles'ın arkasındaki tepelerde bir ev. Görmen lazım. Tanrım, ne manzara ama! Sonra ona şahane de bir araba aldım, Alfa'lardan. Taktığı yüzüğü gördün mü peki?" İşaret parmağının zar zor taşıdığı, neredeyse bir köy büyüklüğündeki pırlantayı görmemek mümkün müydü? "Onu ben aldım ona. Ve biliyor musun, bence beni gerçekten seviyor. İşin parasında değil yani."

Bu muhabbetten biraz sıkılmaya başlamıştım, o yüzden araya girdim. "Sorun ne peki o zaman?"

Şaşkın ama dikkatli bakışlarını yüzüme çevirdi. "Bilmiyorum." Bu fikirsizlik otuz saniye kadar kafasında döndü; yüzünde garip, boş bir ifade belirmişti. Sonra devam etti: "Bilmiyorum. Ama artık katlanamıyorum. Ona verecek başka bir şeyim yok ve... ve sanırım her şeyi geri istiyorum."

"Daha az önce ona ihtiyacın olduğunu söylemiştin."

"Öyle, ona ihtiyacım var. Ama dayanamıyorum. Yani demek istediğim, onun bana ihtiyacı olduğunu nereden bilebilirim ki? Ya yalnızca param için benimle birlikteyse?" Tepkimi görmek için yüzüme kaçamak bir bakış attı, ama hiçbir ifade göremedi. "Sorun bu da değil aslında. Bilmiyorum. Ortada yanlış bir şeyler var."

Ben kendimi, konuyu devam ettirmeye zorlayana kadar sessiz kaldık. "Yanlış olan ne?"

"İki hafta önce ben onu ziyarete gittiğim zamandı, arabadaydık. Bütün öğleden sonrayı sevişerek geçirmiştik; tepeye çıkalım dedik. Benim arabama bindik, tam güzel manzaralı bir noktaya geldiğimizde Patty manza-

rayı seyretmek istediğini söyledi. Arabadan inip yolun kenarına yürüdü. Devasa bir uçurum vardı orada. Ben arabada kaldım. O geri dönerken, gaza basıp arabayı üzerine sürdüm. O uçurumdan düşseydi ölmüş olacaktı." Bunu, sanki kart oyununda as çekmeyi başaramamış gibi bir ifadeyle söylemişti.

"Ama?"

"Iskaladım. Tam olarak ıskaladım da denemez aslında. Bileğini böyle burktu işte. Onu öldürmeye çalıştığımı anlamıştı, anlıyor musun? Gördü beni. Sonra da beni Meksika'ya getirdi. Tatile ihtiyacım varmış diye." Bir süre düşündü. "Ona ayağımın kaydığını söyledim, ama öyle olmadığını biliyor. Kesinlikle biliyor. Yine de hiçbir şey söylemedi."

"Belki de seni sevdiğinden bir şey söylememiştir."

Başını yavaşça bana çevirip dikkatle yüzüme baktı; şüphe dolu bir ifadesi vardı. "Belki de. Sence ben onu seviyor muyum? Ona ihtiyacım yok sonuçta."

"Olduğunu söylemiştin."

"Öyle demiş olabilirim, ama gerçekte ona ihtiyacım yok."

Tekila içmiş olmasaydık bu muhabbet burada bitmiş olurdu kesinlikle; ama içki, mantıklı düşünme sürecimi iyice basite indirgemişti. "Her neyse, yine de onu öldürmemelisin" dedim. Sözlerimi dikkatle dinledi. "Gerek yok. Olay bu kadar işte. Aptal değilsen onu öldürmezsin."

Sunny'lerin evine döndüğümüzde doğru odama çıktım; üstümü değiştirmeden, elimi yüzümü yıkamadan yattım. Hem yorgundum hem de sarhoş. Biri odamın kapısını tıklatıp açtı. Gelen Sunny'ydi.

"Evli değiller."

Onaylar gibi başımı salladım.

"Adamın bir de karısı var."

"Söyleyeceklerin bu kadar mı, Sunny?"

"Bu kadarı yetmez mi?"

Ortada başka bir şeylerin daha döndüğünü anlamış olmalıydı. Cevap vermedim. Gözlerim çoktan kapanmıştı.

Sonraki sabah aşağı indiğimde saat biraz geç olmuştu. Patty ve Bay Mavi Çizme çoktan gitmişti. Anlaşılan petrol boru hatları onsuz yapamıyordu. Bir hafta sonra ben de Korsika kasabama geri döndüm.

Sonraki beş ay Sunny ve David'i pek fazla düşünmedim. İzlerini kaybetmek mümkün değildi zaten. Uluslararası basının sosyete sayfalarında, daha doğrusu ünlülerle ilgili dedikodu sayfalarında, verdikleri yardım derneği balolarının, doğum günü partilerinin veya açık arttırmaların katılımcı listelerinde adları mutlaka olurdu. Uçakta veya bekleme salonlarında ne zaman *Gala* veya *Paris Match* dergilerinden birini elime alsam onları görürdüm; bir Lüksemburg düşesinin sekseninci yaş günü için pembeler içinde ve takılarla bezenmiş, Prix de l'Arc de Triomphe'ta kazanan atın sahibiyle poz vermiş veya Met'de* AIDS araştırmasıyla ilgili bir galaya katılmış olurlardı. Bu etkinlikler de her nasılsa her zaman doğru yerde ve doğru zamanda yapılıyordu. Ben genellikle bir hafta geriden geliyor oluyordum. Aralık ayının başlarıydı; Sunny arayıp yine o davetlerinden birini yaptı. Cuernavaca'ya geri dönmüştü. Patty de oradaydı. Patty'yi hatırlıyor muydum? Berbat bir halde olduğunu hatırlıyordum. Bay Mavi Çizme'nin de orada olup olmadığını sordum. Yoktu. Sorun da oydu işte, ancak Sunny zavallı kızın ağzından doğru düzgün iki çift laf alamamıştı. Korkunç bir şey olmuş olmalıydı.

Sunny'nin kızla benim konuşmam gerektiğini, hatta konuşabileceğimi düşünmesine, kendisinin bu işi başa-

* Metropolitan Museum of Art'ın kısaltması. New York'taki Metropolitan Sanat Müzesi. (ç.n.)

ramamış olmasına şaşırmıştım. Kadınların bir şeyleri birbirleriyle konuşması çok daha kolay değil midir normalde? Sırlar, iki cinsiyet arasında olmaz mı? Belki de Patty, bütün cümlelerini hayatındaki adam için saklayan kadınlardandı; o adam gidince konuşabilmesi için karşısına başka bir adamın çıkması gerekiyordu. Son derece zeki olan Sunny bunu anlamıştı, ancak çok fazla erkek seçeneği yoktu. David zaten pek konuşkan biri sayılmazdı. Yaşananlara tanık olmuş tek erkek olarak ben kalıyordum geriye. Gerçi onunla konuşmaya gitmem, biraz temsili bir iş oluyordu, biraz da fırsatçılık gibi kaçıyordu; ama sonuçta ortada anlaşılması gereken bir hikâye vardı. Bir sonraki gün yanlarına gittiğimde, Patty'nin odasından pek çıkmadığını öğrendim. Yemeklerini de orada yemişti. David için hava hoştu, ama Sunny ince ruhlu bir kadın olduğundan, kimsenin yalnız başına acı çekmesine gönlü razı gelmezdi. Eve vardığımda valizlerimi bile kenara bırakmamı beklemeden elime bir tepsi yemek verip beni yukarı katın merdivenlerine itekledi.

Odaya parfüm ve pudra karışımı ağır bir koku yayılmıştı. Patty, ipek bir sabahlık giymiş, yatakta uzanıyordu. Geldiğinde yanında bir tane bile valiz olmadığına göre, sabahlık Sunny'nindi. Odanın loş ışığına rağmen yüzünde mutsuz ve kafası karışmış bir ifade olduğunu görebiliyordum. Kaliforniya'nın plastik kalıbından tamamen kurtulmuş, özüne dönmüş olmak ona bambaşka bir güzellik katmıştı.

Pencerelerden birini açıp panjuru kaldırdım. Bahçenin misk kokusu odaya doldu. Etraf aydınlanınca sol elinin sargıda olduğunu gördüm. Pırlanta yüzüğünü sağ eline geçirmişti; yüzük, şimdi öncekinden çok daha devasa görünüyordu. Artık bir köy değildi de önemli insanların kocaman evleriyle dolu bir kasabaydı sanki. Pencere pervazına oturdum.

Önce beni hatırlayamadı. O gece Jack'le çıktığımız yürüyüşten bahsedip bana anlattıklarını söyledim. Gözleri fal taşı gibi açıldı. Sanırım Jack'in bu konuda kendisinden daha ağzı sıkı davranmasını beklemişti. Son derece mantıklı bir varsayım.

"Böyle bir şeyi sana neden söylesin ki?"

"Bilmiyorum. İkimiz de sarhoştuk. Beni tanımıyordu. Anlattığı şeyi neden yaptığını da bilmiyordu. Sanırım sesli düşünüyordu, hepsi bu."

"Bana neden söylemedin?" İlk defa oturduğu yerde hareket etmişti, sanki bu hareketi şaşkınlığını geçirirmiş gibi. "Neden bir şey yapmadın?"

"Bana mı söylüyorsun? Sen de biliyordun. Sen niye bir şey yapmadın?" Tam olarak düşündüğüm şey bu değildi aslında. İnsanlar neden kötü bir şeyin olacağını fark ettiklerinde hiç önlem almıyorlar? Hiçbir şey yapmıyorlar resmen. Rayların üzerine öylece uzanıyor, trenin gelip kendilerine çarpmasını bekliyorlar. Neden? Çünkü kendilerince sebepleri var. Belki de zaten karamsar insanlar oldukları için böyle yapıyorlar. Ya da iyimser oldukları için. Her neyse.

Oturduğu yerde doğruldu. "Anlık bir sinir krizi olduğunu mu düşündün?"

Onaylar gibi belli belirsiz gülümsedim. "Ne oldu?"

Yeniden arkasındaki yastığa yaslanıp bakışlarını tavana çevirdi. "Pek bir şey olmadı. Buradan doğruca eve gittik, her şey de önceden olduğu gibi devam etti işte. Güzel zamanlarımız olmuştu. Eskiden her zaman güzeldi ya gerçi." Surat asıp asmadığımdan korkar gibi, şüpheyle yüzüme baktı. "Sen onu tanımıyorsun. Aslında iyi bir adamdır. Gerçekten."

"Peki. Garip kıyafetler giyen iyi bir adam diyelim o zaman."

Bunu başkasının ağzından duymak garip gelmiş olacak ki yine doğruldu. Arkasına birkaç yastık daha koyabilecek kadar yakınına oturdum.

"İyi biridir" diye tekrar etti. "Tatile falan çıkmaz, hep çalışır. Sosyalleşmek pek ona göre değil. Bilmiyorum, kafası çok karışıktı. Belki de o tarz giyinirse eğlenceli bir adam gibi görüneceğini sanmıştır."

"Öyle olsun bakalım."

Dikkatle yüzüme baktı, sonra konuya girdi. "İki hafta önce, öğle yemeğinden hemen sonrasıydı, evime iki adam geldi. Başka zaman olsa onları içeri almazdım, ama kendilerini Jack'in gönderdiğini söylediler. Benim evimde buluşacaklarmış. Ben de zaten Jack'in öğleden sonra gelmesini bekliyordum. Önceden de böyle şeyler yaptığı olmuştu; bizim görüşmelerimizin arasına iş görüşmeleri de sokardı yani. Adamların tipi de son derece düzgündü. Genç sayılırlardı. İri yapılıydılar. Yakışıklıydılar da. Gri takım elbise giymişlerdi." Kıkırdadı. "Jack'e değil de onun için çalışan adamlar gibi giyinmişlerdi yani. Her neyse. Jack oldukça gecikmişti. Birazdan geleceğini düşünerek adamlara içki ikram ettim. Birer cin içtiler. Oturma odamdaydık. Hakikaten mükemmel bir manzarası vardır o odanın." Aksini iddia edecek halim de yoktu zaten. "Görmen lazım. Görünürde başka hiç ev yok. Her neyse. Havalandırma o gün çalışmıyordu ve içerisi çok sıcak olmuştu, ben de daha rahat edeceklerse ceketlerini çıkarmalarını önerdim. Adamlardan biri tabanca kılıfı takmıştı. Ceketini çıkartırken aklına gelmemiş olmalı. Diğer adamın bu işe canı sıkılmış gibiydi ama bir şey demedi, yalnızca biraz yüzü kızardı ve gözünü dikip diğer adama baktı. Bunun üzerine diğeri tabanca kılıfını da üzerinden çıkardı. Göğsü kaslıydı; kılıfın kayışları vücuduna yapışmıştı. Diğerinden daha yaşlı, daha iri bir adamdı.

"Sanırım biraz şaşırmıştım, ama bu tür işlerden ne anlarım ki ben zaten? İçkileri bitince birer büyük bardak daha verdim. İhtiyaçları varmış gibi duruyordu. Jack hâlâ gelmiyordu. Merak etmeye başlamıştım. Adamların onu arayıp nerede kaldığını sormaya niyeti falan da yoktu. Yine de bir şeyi bekledikleri belliydi. Fazla konuşmadılar. Gözlerini dikip bana baktılar, sonra birbirlerine döndüler, sonra yine bana baktılar.

"Nasıl oldu bilmiyorum, birden her şeyi anladım. Başta pek korkmadım. Aylardan beri ilk defa, kafamda her şey yerli yerine oturmuştu. Sanırım onca zaman sislerin içinde yaşamış, şiddetli bir rüzgârın esip her şeyi önüme apaçık sermesini beklemiştim. Daha irice olan adama baktım. Daha cana yakın bir ifadesi vardı. Saçları çok kısaydı, beysbol oyuncularınınki gibi. Öyle saç stillerini artık eşcinseller hariç kimsede göremezsin. Her neyse, dişleri de oldukça düzgündü adamın. 'Sizi o yolladı yani?' dedim.

"Adam çok şaşırmıştı, ama her şeyi anladığımı fark edince işi yokuşa sürmekten vazgeçti. Onaylarcasına başını salladı."

" 'Beni öldürmeniz için mi yolladı?' dedim."

"İkisi de cevap vermedi. Daha genç olan –ki diğeri kadar yakışıklı sayılmazdı, ama onun da gözleri güzeldi– diğerine 'Hadi ama, bilmeye hakkı var' dedi. Sonra da başıyla onayladı. 'Evet, öyle oldu.' Söyleyiş tarzında tatlı bir şeyler vardı; çocukçaydı sanki biraz."

"Bunun üzerine ben de 'Bir mesajı var mı?' dedim."

"Yine şaşırdılar. Genç olan 'Hayır' dedi, 'mesaj falan yok.' "

" 'Hım...' Aklıma gelen tek şey bu olmuştu. Ayağa fırladım. 'Biraz daha içkiye ihtiyacınız var bence' deyip cin şişesini getirdim. Hızla birer bardak daha içtiler. Ben de bir tane içtim. Sonra onlara kişisel sorular sormaya

başladım. İnsanlardan her zaman kendilerinden bahsetmelerini istemelisiniz, bayılırlar. İşte böylece anlatmaya başladılar. Eskiden bir adam için çalışıyorlarmış, bir gangster için sanırım. Jack'le ilk defa o zaman tanışmışlar. Şimdi tek çalışıyorlarmış. Özel iş gibi bir şey. Genellikle tahsilat, tehdit veya birilerinin dizini yere çivilemek gibi küçük işler yapıyorlarmış."

Gözlerimin yerinden fırladığını görünce, hiç de beklemediğim bir ifadeyle yüzüme baktı sabırsızlıkla.

"Ne var, ben de senin gibi okudum bu tarz şeyleri. Okuduğun şeylere inanmaz mısın sen?" Yüzümün hafif kızarmasına aldırmadı bile. "Böyle işler yapmışlar işte. Pek fazla insan öldürmemişler. En önemlisi de daha önce hiçbir kadını öldürmemişler. Kurbanları genellikle başka gangsterler olurmuş. Profesyonel işler yani. Ben de onlara yaptıkları anlaşmayı sordum. Bu konuda pek konuşmak istemediler, ama ben onları ikna ettim. Jack onlara elli bin dolar teklif etmiş, ayrıca yüzüğümü de götürmeleri gerekiyormuş." Yüzüklü elini suratıma doğru salladı, "kanıt olarak yani, hem de parmağımla birlikte.

"Bunun üzerine biraz afalladım tabii. Ellerimi hep beğenmişimdir. Güldüm. 'Bu durumda cin bizi kesmez. Madem öleceğim, bari şampanya içip de öleyim' dedim. Ben mutfağa giderken onlar da peşimden geldiler. Buzdolabından şampanyayı çıkardım. Mumm şampanyası; Jack'in en sevdiği. Açsın diye şişeyi iri olanına verip bardak çıkardım. Şişenin yarısını devirdik, bu sırada hâlâ onlara kendileri hakkında sorular soruyordum. Daha da rahatlamışlardı. Aslında tehlikeli bir işe kalkışmıştım, ama her türlü rahatlardı zaten diye düşünüp sordum: 'Baksanıza, yatakta iyi misinizdir?' Bu soruya cevap vermeyecek adam bulamazsınız. İlla ki bir cevap verirler, emin ol. Yatakta ne kadar kötü oldukları da hiç fark etmez üstelik. Pek düşünecek zaman bırakmadım onlara: 'Zaten

öleceksem beni en azından biraz memnun etmeye ne dersiniz?' diye sordum. Birbirlerine baktılar; şimdiden iki düşman olmuşlardı."

" 'İkiniz de' dedim, ayağa kalktım ve onları yatak odama götürdüm. Şampanyayı da aldım. Yatak odamın tasarımı oldukça erotiktir: Kocaman bir yatak, bir sürü ayna... Jack öyle şeylere bayılır çünkü ve bana da uyduğunu söyler hep. Neyse, olabildiğince seksi bir şekilde kıyafetlerimi çıkarmaya başladım, bu da ilgilerini çekti tabii. Sonra onları da soydum. Ardından ikisine de iyi vakit geçirttim. Önce iri olana, sonra da genç olana. Ve biliyor musun" yüzü biraz kızarmıştı, "ben de zevk aldım. Bir kutlama yapıyormuşuz gibi bir şeydi sanırım. Onlar da bunu fark etmişlerdi. Bir adam, rol yapmadığınızı, sizin de gerçekten zevk alıp almadığınızı anlayabilir, eğer isterse tabii. Sanırım 'Ne kız ama! Biz onu öldürmek üzereyiz, o bizimle sevişmekten zevk alıyor' diye düşünmüş olmalılar."

Mahcubiyetimi göz ardı ederek anlatmaya devam etti. Olanlardan kimseye bahsedememişti sonuçta ve şu an bana anlattıkları, yaşadığı şeylerin en zoru olmalıydı.

"İşimiz bittiğinde onlara, bir erkeğin penisi ne kadar küçükse, o kadar hırslı bir adam olacağını; bunun da neden Jack bir petrol şirketi işletirken onların sadece tetikçi olduklarını açıkladığını söyledim. Çok güldüler; ikisininki de büyüktü, erkekler bu tarz şeylerin fark edilmesinden çok hoşlanır. Hele de diğer erkeklerden daha iyi oldukları söylenirse ve o diğer erkek de paralarını ödeyen kişiyse. 'Tekrar yapmak ister misiniz?' diye sordum."

"Genç olan, 'Bir iki dakikaya' dedi."

" 'Beklemekten gocunmam' deyince bayağı bir güldüler. Şampanyayı bitirdikleri sırada dedim ki: 'Bakın şim-

di, sizinle bir anlaşma yapalım. Beni öldürmezseniz size Jack'in teklif ettiği paranın iki katını veririm. Nakit hem de.' Jack bana her zaman nakit verirdi. Kasamda yaklaşık yüz bin dolar olmalıydı. Bu adamların dürüst bir saflığı olduğunu fark etmiştim, o yüzden kasamda o kadar para olduğunu söylemekte sakınca görmedim. Her neyse, başka şansım da yoktu zaten."

"Biraz şüpheci bakıyorlardı ama ilgilerini de çekmiştim. İri olan 'Ona ne deriz peki?' diye sordu."

"O esnada bir tur daha atacak enerjiyi toparlamışlardı, hem bu benim için de düşünecek zaman demekti. Biz de öyle yaptık. İş bitince 'Bakın' dedim, 'benim paramı da onun parasını da alabilirsiniz ve beni öldürmeniz gerekmez bile. Hem ben onu ortadan kaldırınca, size ne yapar diye düşünmenize gerek de kalmayacak.' Bu fikir hoşlarına gitmişti. Üstümüzü giyindik. Onlara arabamın anahtarını verdim, sonra evdeki bütün telefon kablolarını çektik. En sonunda mutfağa geldik. Buzdolabından bir şişe şampanya daha çıkardım; bir kâse buz, satır, kesme tahtası, bir havlu, kocaman bir sargı bezi ve sargı bandı hazırladım." Bütün bunları sanki bir alışveriş listesi yapıyormuş gibi saymıştı. "İri olan adama satırı bilettim. Oturma odasına dönüp şampanyayı içtik. Çoğunu ben içtim sanırım, o sırada elimi de buz kâsesinde beklettim. Sonra yüzüğün olduğu parmağımı kesme tahtasına koydum. Biliyor musun, ikisi de o kadar nazikti ki parmağımı neredeyse ben kesmek zorunda kalacaktım. Olay kişiselleşti mi erkekler hep öyle olur zaten. O kadar heyecanlıydım ki neredeyse hiçbir şey hissetmedim. Bayağı bir kan aktı, ama elimi hemen sargılayıp parmağımı da misafir havlularımdan birine sardık. Güzel bir havlu setiydi; ketenin üstüne işlenmiş çiçekler vardı. Neyse, beş tane daha var ne de olsa. Sonra onlara kasanın şifresini verdim, gidip parayı aldılar. Hâlâ pek emin değil gibiydiler ama

ben hemen kalkıp onları kapıya kadar geçirdim. 'Doğrudan Jack'e gidiyorsunuz' dedim. 'Parmağı verin ona, sonra çıkıp hemen bir ambulans çağırın. Merak etmeyin. Sizi görmedim. Beni bayıltmıştınız. Her şeyin çaresine bakarım ben, haydi.'

"Genç olan arabaya binmeden önce bana dönüp 'Seks şahaneydi, Patty' dedi. Tanrım. Orada parmağı kesilmiş elimle durmuş, bayılmak üzereydim. Bayılmadan önce bir sandalyeye oturmayı başarmışım. Kendime geldiğimde ambulans da gelmişti. Çıldırmış gibiydim, parmağım felaket acıyordu. Çok da çıldırmamış olacağım ki ilk yaptığım şey, onlara bunu bana Jack'in yaptığını söylemek oldu. Polise haber verdiler." Durup yüzüme baktı. İlk defa gözlerinde bir zevk parıltısı görüyordum. "Biliyor musun, Jack'i bulduklarında, çalışma odasında sarhoş bir vaziyette oturmuş, bir kâse buzun içinde yüzen parmağıma bakıyormuş. Düşünsene, gözünü dikmiş bakıyormuş. Hah! Ne manyak olay ama, öyle değil mi!"

Ona hak vermeden edemedim. Ama anlatacakları daha bitmemişti.

"Polise, maskeli adamların zorla eve girip beni öldürmeye çalıştıklarını söyledim. Bütün hikâyeyi anlattım; onları Jack'in gönderdiğini, yaptığımız anlaşmayı. Bir tek seks konusundan bahsetmedim." Yüzü kızardı. Sanırım bir an için bana da anlattığına pişman olmuştu. "Bana adamları tarif etmemi söylediklerinde histeriğe bağladım, sanki bu travmayı kaldıramayacakmışım gibi bir şeyler yaptım işte. Anlaşmanın bana düşen kısmını yerine getirdim yani, yine peşime düşmelerini istemiyordum. Bu sayede, her şey Jack'in üstüne kalmış oldu. O günden sonra on gün boyunca evde kaldım; komada gibiydim. Sakinleşmek için bir sürü Librium içmem gerekti. Her şey olabilirdi sonuçta. Belki Jack başka birilerini daha tutmuştu, ben de bu koca evde beş parasız oturmuş bek-

liyor olabilirdim. Sonra geçen hafta Jack'ten bir mektup aldım. Büyük bir kahverengi zarfın içindeydi. Avukatıyla göndermiş mektubu. İnanılır gibi değil. Aşk mektubu yazmış. On iki sayfalık, vıcık vıcık bir aşk mektubu. Ama mektup ambalaj kâğıdı gibi kullanılmış, arasında altı yüz tane bin dolarlık banknot vardı. Avukat, mektubu okuyup paraları saymamı bekledi. Sonra ifademi geri çekip çekmeyeceğimi sordu. Tanrı aşkına, düşünsene! 'Parmak olayı ne olacak?' diye sordum, 'Serbest kalırsa diğerlerini de kaybedeceğim kesin.' Avukat, bir şeyler ayarlayacaklarını söyledi. Tanrım! 'Düşüneceğim' dedim. İki gün sonra, başka bir aşk mektubu daha geldi. Kim getirmiş bilmiyorum, gecenin bir yarısı posta girişinden atmışlar içeri. Mektubun arasında üç yüz bin dolar daha vardı."

"Artık dayanamıyordum. Hemen bir bilet alıp apar topar buraya geldim. Sunny'nin hiçbir şeyden haberi yok, ama çok iyi bir insan." Patty bir an için susup o dürüst, insanı delip geçen bakışını attı bana. "Bütün bunlar olmadan önce benim neyden haberim vardı ki zaten? Her neyse, bu sabah Sunny'ye bir telefon gelmiş; Jack'in karısından. Burada olduğumu biliyormuş, o da yakınlardaymış. Akşam beni görmeye gelecek. Ah, tanrım. Ama sonuçta o para benim, öyle değil mi? Nakit hem ve nerede olduğunu da kimse bilmiyor."

Kızın sağlam olan elini tutup sıktım. "O senin paran, Patty. Jack'in karısı ne istiyormuş akşam öğreniriz."

Kadın bir saat kadar sonra geldi. Bu da bana Sunny'ye olayların özetini anlatacak ve banyoya girip çıkacak kadar zaman vermişti. Kadın, eski filmlerdeki küçük yıldız adaylarından biriymiş gibi görünüyordu. Bunu söylemek çok insafsızca aslında, çünkü eminim hayatı boyunca birçok zorluğa göğüs germek zorunda kalmış biridir. Bu kadın, gelir gelmez Neiman Marcus marka, yüzde kırk polyester, kırışıksız turuncu-mavi kıyafeti ile Jack'in saygın karısı

olduğunu adeta gözümüze sokmuştu bile. Bu durumda, kocası metresini öldürmeye teşebbüsten hapse girmişken başka ne yapabilirdi ki zaten? Sarışındı, bacakları uzundu; neredeyse Patty'ninki kadar, bir tek karakteri eksikti. Gözlerinin feri kaçmıştı. Bu kadın da hayata, genç bir erkeğin birlikte olmak isteyeceği türden bir genç kız olarak başlamış olmalı. Eksik olmayan bir şeyi vardıysa o da kararlılığıydı. Sunny, David'i yatmaya göndermişti. Gerçi zaten hikâyenin bir kısmına kulak misafiri olunca adam gönüllü olarak gitmişti. Üç kadın ve ben bahçeye geçtik. Ortada ikram edilecek içki de yoktu.

Kadının adı Linda'ydı. Sanırım Patty ile benzerliklerini o da fark etmiş olmalı, çünkü arada bir kıza tanıyan gözlerle bakarken yakalıyordum onu. Linda konuya nasıl gireceğini bilemiyor gibiydi, bu nedenle Sunny ev sahibi rolünü oynadı.

"Sanırım Patty'yi görmek istemişsiniz. Biz de onun arkadaşlarıyız." Bir an duraksadı, sonra tekrar devam etti: "Ne istemiştiniz?"

Bunun üzerine kadın konuşmaya başladı. Bir kâğıttan yüksek sesle bir şeyler okuyormuş gibi yavaş, tane tane konuşuyordu. Söylemekte olduğu her şeyi büyük ihtimalle ezberleyip de gelmişti zaten.

"Kocam aptalın teki. Onu seviyor olmam benim sorunum."

Yüzünde içten bir ifadeyle Patty'ye baktı. "Senin de onu sevmiş olduğun gerçeğini kabul ediyorum, ama sanırım aranızda son yaşananlardan sonra ona karşı hislerin bitmiştir. Sana para gönderdiğini öğrendim. Bunun benim için bir önemi olmadığını bilmeni isterim. Gerçekten, umurumda değil." Sağ eliyle, sanki kenarları kesilmiş beyaz tost ekmeğine hazırlanan yumurta salatalı sandviçi elinin tersiyle geri gönderirmiş gibi bir hareket yaptı. "Paramız var ve onun da sana bir borcu var. Hatta

belki benim bile sana borcum vardır. Ne de olsa ben ona yetemediğimden oldu bütün bunlar. Ayrıca senden ifadeni şimdilik geri almamanı isteyeceğim. Önce sana, hayatının geri kalanını mutlu geçirebileceğin kadar para versin en azından. Mutlu olmanı istiyorum. Ne kadar paramız olduğunu biliyorum. 2 milyon dolar kadar bir miktar ödeyebileceğimiz kesin... belki bu yeterli olur. Belki sen de o zaman vazgeçersin..." Duraksadı. Gözleri yaşlarla dolmuştu. "Bir daha asla sana zarar vermeye çalışmayacağına dair söz veriyorum. Onu mutlu edeceğim ve bu sefer ona yeteceğim."

Konuşması, ki gerçekten halkın önünde yapılan konuşmalar gibi bir şeydi (öyle ki Grand Twelve'in oditoryum sahnesinde yapsa bile olurdu bu konuşmayı; ayakta durur, ellerini de önünde birleştirirdi bir güzel), diğer iki kadını neredeyse ağlatacaktı. Hayret içindeydim. Daha önce böyle konuşabilen kimseyle karşılaşmamıştım. Romantizme karşı beslediğim bütün inkâr duygularını sorgulatmıştı bana bu kadın. Gözüme doğru uçan sineği elimin tersiyle kovaladım.

Patty, kadına doğru atılıp tuhaf bir şekilde sarıldı. "Elbette ifademi geri çekeceğim, merak etmeyin ne olur." Gözleri dolu doluydu.

Linda, kendini kızın kollarına bıraktı ve ağlamaya başladı. Hıçkırıklarının arasından "Önce sana yaptıklarını ödemeli" diye sayıkladığı duyuluyordu.

Kaliforniya bana göre bir yer değil, yine de baharda kendimi oraya giderken buldum. Paris'ten geliyordum; orada Sunny'yle akşam yemeği için buluşmuştuk.

"Bir ay kadar önce Patty'den garip bir mektup aldım" diye anlattı. Anlaşılan Jack ona kafasına göre para yollamaya, aşk mektupları gönderip ifadesini geri alsın diye yalvarıp durmaya devam etmiş. Yekûn iki milyona yak-

laştığında, para da mektuplar da kesilmiş. Patty bir ay kadar beklemiş, sonra da bir milyon sekiz yüz yetmiş beş bin doların yeterli olduğunu düşünüp davayla ilgilenen polisi aramış ve ifadesini değiştirmek istediğini söylemiş. Adam ona merak etmemesi gerektiğini, gerekirse onların kendisiyle iletişime geçeceğini söylemiş. Patty, Linda'yı aramış ama o sırada kadın evde değilmiş, sonra da ona dönmemiş. Bu esnada Jack hâlâ hapisteymiş, davasını bekliyormuş.

Los Angeles'a gittiğimde, Patty'ye ulaşmaya çalıştım. Kimse cevap vermedi. Ertesi hafta da birkaç kere aradım ama cevap alamadım. Sonra belki karısına ulaşabilirim umuduyla Jack'in ev numarasını buldum. Oradan taşındıkları için telefon hattı bağlantısı kesilmiş, muhtemelen kayıtlı olmayan bir hatla değiştirilmişti. Olayların duyulması, aile için yıkıcı olmuş olmalı. Polisi aradım; talep ettiğim bilgilerin halka açık bilgiler olmadığını söylediler ama en azından Jack'in yattığı hapishanenin adını verdiler.

Birkaç hapishane ziyareti yapmışlığım olmuştu ama hiç böylesine rahat bir yer görmemiştim. Yeni bir binaydı ve model hapishane dedikleri yerlerdendi (bunun tam olarak ne anlama geldiğini birileri kesinlikle araştırmalı). Öyle bir şekilde tasarlanmıştı ki, insanın içini karartacağına adeta ferahlık veriyordu. Etraf, krem rengi fayanslarla ve kırılabilir gibi duran kırılmaz cam ile kaplıydı. Hapishane girişi, üniformaları düzgün, güler yüzlü adamlarla doluydu. Nerede olduğumu bilmesem tatil köyüne giriş yapıyorum sanırdım. Dikkatle üzerimi aradılar, sonra sanki uçağa biniyormuşum gibi beni bir aletin içinden geçirdiler, ardından da stüdyo daireye benzer bir odaya götürdüler. Odanın bir ucunda oturacak bir alan, diğer ucunda da bir yatak vardı. Mobilyaların hepsi krem rengi üzerine beyaz çizgi desenliydi. Duvarlardan birinde hoş bir tiyatro dekoruna benzer bir pencere vardı; güneş

vuruyormuş gibi aydınlatılmıştı ama şeffaf değildi. Arkasında tuğladan bir duvar örülü olmalıydı. Yatak örtüsünün kenarında püsküller vardı. Sandalye altlıkları da aynı tarzdı.

En rahat görünen sandalyeye oturmuştum ki sahne kapısına benzer bir kapıdan Jack girdi. İlk fark ettiğim şey, ne kadar mutlu göründüğü, ikincisiyse üniformasının odayla harika bir uyum içinde olduğuydu.

"Merhaba, Bay Mavi Çizme" dedim.

Önce kafası karışmış gibi baktı, sonra katıla katıla gülüp o tok sesiyle "Başka birini bekliyordum" dedi.

"Hımm" dedim, ama o bir karşılık vermeyince ben devam ettim: "Her neyse, bana ayıracak bir dakikan var mı?" Soru, ağzımdan çıktığı anda kulağıma çok saçma gelmişti ama Jack'in hoşuna gitmiş gibi görünüyordu.

"Tabii ki var. Sıçtığımın yerinde dakikadan çok neyimiz var ki?" Sallana sallana gelip sandalyelerden birine oturdu.

"Ee, ne var ne yok? Karına da Patty'ye de ulaşmaya çalıştım, ama ikisi de ortadan kaybolmuş."

Yüzüme kaçamak ama keskin bir bakış attı. Küçük bir çocuk gibi. "Yaptığım şeyi biliyorsun yani o zaman?"

"Her ayrıntısını. Hatta senin bile bilmediğin ayrıntıları."

"Öyle mi? Karımın benim için yaptığı şeyi biliyor musun peki?" Yüzüne boş boş baktım; karısının ona ne kadarını anlattığını bilmiyordum. "Bilmiyorsun demek? Kaçırılamayacak kadar güzel ama. Ben Patty'ye para yolluyordum tamam mı, olanlar için hakikaten üzülmüştüm, hâlâ da çok üzgünüm. O kızı gerçekten sevdim ben. Aklımdan çıkmıyor resmen. Neyse işte, her seferinde birkaç yüz bin gönderiyordum, nakit. Avukatıma sessizce birkaç hisseyi falan sattırmıştım. 2 milyona yakın bir şey göndermişimdir. Belki beni affeder diye bekledim."

"Ve ifadesini geri çeker diye mi?"

Gülümser gibi yüzüme baktı. "Tabii, neden olmasın? Beni sevdiyse yapabilirdi. Eskiden beni sevdiğini söylerdi. Bunu kanıtlayabilirdi en azından. Onun için neler yaptım ben. Her neyse, bütün bu işten biraz kıllanmıştım. Bana hiç cevap vermemişti. Paranın yanında güzel mektuplar da gönderiyordum ama aldığım tek cevap sessizlikti. Karım Linda da hep yanımdaydı. Beni sürekli görmeye geldi. Karı kocalara tanınan haklar da geçerli burada. Yaptıklarımı göz önünde bulundurursan, gelmeyebilirdi de. Her neyse, birlikte çok güzel zaman geçirdik. Hem sessiz burası hem de seni eşinle iki saat yalnız bırakıyorlar. Ne çalan telefonlar var ne bir şey. Seks şahane oluyor o yüzden. Her neyse. Bir ay falan önce geldiğinde çok üzgün görünüyordu. Patty'ye para gönderdiğimi öğrendiğini, şimdi Patty'nin daha fazla para için ona baskı yaptığını söyledi. Anlarsın ya, Patty'ye ödeme yaptığım da ortaya çıkarsa, işler hiç iyi olmazdı." Bunu son derece dürüst bir ifadeyle söyledi.

"Patty böyle bir şey yapmazdı" diye karşı çıktım.

"Dinlesene beni sen. Burada olan benim. Hikâyeyi anlatan benim. Para benim. İnsanların ulaşmaya çalıştığı adam benim. Dahası da var. Ben yokken şirket zor duruma düşmüş, herkes ben suçlu bulunursam olacaklardan korkuyor. Linda, eğer ona izin verirsem bana yardım edeceğini söyledi. Bir anlaşma yaptık. Anlaşmaya göre bütün malımı mülkümü onun üstüne geçireceğim, böylece ne Patty ne de başkası için bir değerim kalacak. Hem de iyi bir koca gibi görüneceğim. Şirket de zora düşmeyecek. Bu kadar basit. Hemen bir kâğıda dilekçe yazıp imzaladım. Sevişecek de azıcık vaktimiz kalmıştı zaten." Odanın diğer ucundaki yatağı işaret etti. "Hep kurallara uygun seksi tercih etmiştir. Her neyse, onu en son o zaman gördüm."

"Patty'yi mi?"

"Hayır, Linda'yı. Yalnız şöyle de bir şey var; bana boşanma davası açmış."

"Hımm..."

"Avukatımdan duyduğuma göre, beni ömür boyu hapse tıkmaları için de polise yardım ediyormuş. Karmaşık bir dava benimki; birkaç kanıt var ama görgü tanığı yok. Onlar beni nasıl yargılayacaklarına karar verene kadar bile yıllar geçebilir. Çok aptalca" dedi sanki hiç önemi yokmuş gibi.

"Bayağı aptalca gerçekten" diye ona katıldım. "Peki neden bu kadar mutlu görünüyorsun?"

Yine o çocuksu ifadeyle gülümsedi. "Ben işlerin basit olmasını severim. Her şey yine çok basit. Beni sevmeyen karımdan kurtuldum; beni kandıran karımdan. Bütün o paradan da kurtuldum. Buradan çıkınca yine kazanabilirim ne de olsa. Büyütülecek dert değil."

"Evet, sanırım değil."

Bir nöbetçi gelip nazik bir ifadeyle başka bir ziyaretçinin Jack'i görmeyi beklediğini söyledi. Çıkmak üzere ayağa kalktım ve Jack'e şans diledim. Onun için dileyecek başka ne vardı ki?

Tatil köyü girişine benzeyen lobiyi geçerken bir koltukta oturmuş bekleyen Patty'yi gördüm. Beni gördüğüne çok şaşırmıştı. Elindeki sargı çıkmış, yerini ipekten siyah bir eldiven almıştı. Eldivenin parmaklarından biri özenle geriye katlanıp dikilmişti.

"Burada ne yapıyorsun?" Ne salakça bir soru.

Güldü. Sanırım güldü yani; biraz mahcup, biraz da savunmacı bir hali vardı. "Jack'i görmeye geldim. Karısının yaptığını duydun mu? Ne sahtekâr ama. Ona yazıp kendisini görmeye geleceğimi söylemiştim. Umarım o da beni görmek istiyordur."

"Sen istiyor musun asıl? Bir parmağı eksik olan sensin."

"Eh" dedi, "ben en azından karşılığında iki milyon dolar aldım. Onunsa hiçbir şeyi yok artık. Bana ihtiyacı var. Ayrıca burada son derece güvendeyim." Bana doğru yaklaşıp fısıldadı: "Burada karı kocalara bazı haklar tanınıyor."

"Öyleymiş, duydum."

Geri çekildi; yüzünde kararlı bir ifade vardı. "Onu geri kazanacağım."

Yanağına küçük bir öpücük kondurdum. O uzaklaşırken aklıma bir şey geldi. "Birilerine bu olanlardan bahsettin mi? Şimdi ne yapacağından yani, sonuçta artık zenginsin. Annenle babana mesela?"

Başını iki yana salladı. "Minnesota'da yaşıyorlar."

"Minnesota mı?"

Başıyla onayladı. "Eden Bluffs'ta. Babam eczane işletiyor."

Kafamı salladım. Ön kapıda bütün ceplerimi aradıktan sonra hapishaneden çıkmama izin verdiler.

4
Vatandaş

George Markham ile Paris'te tanışmış, ancak birbirimizi gerçek anlamda New York'ta tanımaya başlamıştık. Yaşam tarzı, bölünmüş kişiliği çağrıştırıyordu. Eğitimini Fransa'da tamamlamış ve bir Fransız ile evlenmişti, ancak kendisi Amerikalıydı ve servetini Birleşik Devletler'de yapmıştı.

Bu, onu eşi bulunmaz bir avukat yapıyordu. Hukukun, iş sınırlara gelince bittiğine, coğrafi değişkenler sabitlendiği sürece bir davanın iddia veya cehalet sebebiyle kaybedilebileceğine inanan insanlardaki sınırlı odaklanma onda yoktu. George'un her zaman gergin bir yanı vardı; çünkü Fransa'daki bir çözüm, New York'ta başka bir sorun demekti, New York'taki kesin hüküm ise Paris'te temyize gidebilirdi.

Bu gerginliğini koruyucu bir rahatlığın ardında gizler, dünya da onu böyle tanırdı. Boyu bir Amerikalıya göre bile çok uzundu; ham vücuduyla diğer insanların seviyesine eğilmek zorunda kalırdı hep. Ham dediğim, vücudu ne çok kemikliydi ne de çok yağlı. Zayıf görünüyordu ama esnek de bir hali vardı. Düzgün tıraş edilmiş suratı son derece güven vericiydi.

Bir kitap yayımlatmak üzere Paris'teydim ve bir akşam yemeği davetinde tesadüfen onunla karşılaştım. Tamamen sürpriz olmuştu; masaya oturduğumuz esnada ev sahibimizin dairesindeki gizli bir bölmeden çıkıp gelmişti. George, Amerikalı işadamı müşterilerinden dolayı sık sık Fransa'ya gelse de akşamlarını mütemadiyen karısının ailesiyle geçirmek zorunda kalırdı; bu ailenin her bireyi, bir ahtapotun kollarına benzeyen, kendilerinden başka herkese sıkıcı gelen insanlardı.

Bir sandalye ötemde oturuyordu; aramıza ihtiyar bir kontes girmişti. İyice arkama yaslanıp İngilizce şöyle dedim: "Halka karışmışsın bu akşam? Yengeler nerede?"

Yine o gergin tatlılığıyla gülümseyerek masanın diğer ucundaki bir kadını işaret etti. "Bir nevi yeğen diyebiliriz. Ayrıca müşterim de."

Ev sahibimize miras kalan bir yığın 3. Napolyon dönemi porselen takımı, şamdan ve diğer parçaların üzerinden baktım ve sade, siyah bir elbise giymiş genç bir kadın gördüm. Hafif etine dolgundu ve üzerinde Parislilere özgü o başına buyruk çekicilik vardı, tıpkı George'un karısında olduğu gibi. Kadın, bizi ona bakarken yakaladı. Bakışlarımızdan bir iltifat çıkarmadığını anlamıştım. Yüzünde kırılmış bir ifadeyle George'a baktı. Sanki bir yeri yaralanmış gibi, belli belirsiz bükmüştü dudaklarını. Kadında farkında olmadığı baştan çıkarıcı bir şeyler vardı. Gözlerimi kaçırdım.

"Et vous, messieurs, vous êtes parisiens en ce moment?"* George'la aramızdaki kontes yine varlığını belli etmişti. Bir eliyle inci kolyesini sıkı sıkı tutarken, diğer elini de dikkatle masanın üstünde tutuyordu; başı, bir George'a bir bana dönüp duruyordu.

"Oui, madame."** Oturduğum yerde doğruldum, o da kolyesini bıraktı.

George'un yeğeniyle tanışmayı iple çekiyordum, ancak yemeğin sonlarına doğru, ev sahibi beni New York'a henüz atanmış genç bir diplomatın yanındaki koltuğa çekiştirdi. Anlaşılan, yemeğin karşılığını bu genç adama göz kulak olarak ödeyecektim. Aramızda geçen birkaç cümleden, yemeğin bana ne kadar pahalıya mâl olduğunu anlamıştım. George'un gitmek üzere kalktığını görünce peşinden gittim.

"Ben de seninle geliyorum."

Kapıya doğru yürürken genç kadının yerinden bile kıpırdamadığını fark ettim. Karanlık giriş salonundan geçtik; boyanma vakti gelmiş duvarlar alelade halılarla kaplanmıştı.

Aşağıya indiğimizde "Karının yeğenini neden orada bıraktın?" diye sordum.

"Orada kalıyor zaten. Saat üçten beri onunlaydım. İş konuşmaya gitmiştim, ama sonra yemeğe de kalmam için ısrar ettiler. Baygınlık geçireceğim. Tanrım..."

Rue de l'Université'de dolanıyorduk. Dönüp bana baktı; sıkıntısı, sokak lambalarının sönük ışığında bile yüzünden okunabiliyordu. Sonra güldü. Her zaman karısının ailesinin bir ahtapota benzediğini söyleyip onunla dalga geçerdim; sanırım benden yine öyle bir saldırı beklemişti.

---

* (Fr.) "Peki ya siz, beyler, siz şimdi Paris'te mi yaşıyorsunuz?" (ç.n.)

** (Fr.) "Evet, hanımefendi." (ç.n.)

"Onda değişik bir şeyler vardı" dedim, *'ailenin geri kalanıyla kıyaslayınca'*yı ima ederek. "O güçlü duruşuna rağmen yüzünde zavallı bir ifade vardı. Sanki içinde bir şeyleri gizleyememiş de dışarı taşmış gibi. Tutku değil de, başka bir şey. Sana neden ihtiyacı varmış?" Bir cevap beklememiştim; bana söyleyebileceği her şey muhtemelen gizli bilgiydi.

"Harika biridir zaten. Beni asıl yoran diğerleri. O, diğerlerine hiç benzemez. Her zaman çok iyi anlaşmışızdır. Normalde bir akrabamla çalışmazdım, ama benim Paris'teki eş avukatım aynı zamanda onun da avukatı; o ısrar etti bana da."

"Tanıyor muyum ben bu avukatı?"

"Pierre de Foret. Bu akşam o da oradaydı, yeğenimin sağında oturuyordu."

Blazer ceket ve gri bir flanel giymiş bir adam geldi gözümün önüne. Teni, sanki daha önce hiç dışarı çıkmamış gibi solgundu. Tam bir Parisli tip yani. Ama görünüşünde şaşırtıcı olan bir şey vardı; saçları kalın telli ve kapkaraydı.

"Yeğenime çok destek oldu."

"Ne gibi?"

"Kocası geçen ay öldü; Peter Roberts."

"Lastik şirketinin sahibi Peter Roberts mı?"

"Lastik şirketinin sahibinin oğlu. New Jersey'de yüz milyon dolar değerinde lastikleri var. İkisini ben tanıştırmıştım, iyi anlaşmamızın bir sebebi de buydu. Tanrım, bir Amerikanla evlendi, düşünsene. Fransızların çoğu asla..."

Araya girdim. "Senin karın da evlendi."

"Bizimki farklı. Benim bir karakterim var. Peter iyi biri sayılırdı, tamam, ama en büyük artısı parasıydı. Üç yıldır evlilerdi ve zamanlarının çoğunu uçaklarda geçirdiler; Marie-Louise burada yaşamak istiyordu, kocası orada.

Peter, uçmaktan korkardı; doktorları da uçağa fazla binmemesini tembihlemişti. Geçtiğimiz ay Concorde'da kalp krizi geçirmiş, Atlantic'in üzerindeyken ölmüş. Yeğenim benden yardım istedi, çünkü hamile."

Kafam karışmış bir halde yüzüne baktım: "Zavallı kız."

Yürümeye devam ediyorduk; o da bana baktı. "Trajikten bile beter bir durum. Evlilik öncesi sözleşme yapmışlardı. Adamın akrabalarının lastik şirketinde yüzdesi var, bu yüzden onlar ısrar etmişlerdi. Sözleşmeye göre Peter'ın payı, yalnızca çocuklarına miras kalabilir. Akrabaları, şirketin kontrolünün Fransa'da yaşamak isteyen bir Fransız kadına kalmasından korkuyordu. Her neyse. Sorun şu ki; ortada çocuk yok."

"İyi de sonuçta hamile değil mi?" Birden kadının o yaralı ifadesinin sebebini anladım.

"Dört aylık daha" diye ekledi George. "Yaptıkları anlaşmada bu konuyla ilgili bir şey yok."

"Herhalde ailesi bir şeyler yapar..." Tam bir Amerikan soyundan bahsediyorduk.

"Aile, şirketin kontrolünü Fransız bir annenin yeni-yetme çocuğunun eline vermek istemiyor. Anlaşmaya kelimesi kelimesine uyulmasında ısrar ediyorlar."

"Bu ne saçmalık böyle, George? Yani bu kızcağız lastik şirketi yönetip ne yapsın zaten? Herkesi mutlu edecek kadar para yok mu ortada?"

"Fransız avukat arkadaşım da beni o yüzden aradı işte. Marie-Louise, onların kendisine ve kocasının anısına hakaret ettiğini söylüyor. Aile de aynı şeyi onun için söylüyor tabii. Yani şimdi olay kan davası saçmalığına döndü."

Ses tonunda duygusal bir şeyler vardı. Bu davaya yalnızca hukuki açıdan bakmadığını, kişisel olarak da bağlandığını fark ettim. Bu esnada St. Germain'e varmıştık. Flore'da birer konyak içmeyi önerdim.

O akşamdan altı hafta sonra New York'ta, evdeydim. George telefon etti.

"Bugün boş musun?"

"Olmalı mıyım?"

"Evet. Marie-Louise'i hatırlıyor musun?"

Kadının yüzü, bir flaş çakıyormuş gibi gözümün önüne geldi. Şaşırdım. George'u Paris'te gördüğüm o günden beri onu düşünmemiştim, ama yalnızca o gün bile bende bir etki yarattığı kesindi.

"Marie-Louise geldi de, karım da evde değil. Bugünlük onunla sen ilgilenemez misin? Seni hatırlamıyor aslında, ama ona tanıştığınız yeri ve senin onu desteklediğini söyledim, o yüzden hatırlıyormuş gibi yapıyor."

Evden aceleyle çıktım. Sherry'de kalıyordu; onu oradan aldım, öğle yemeği yedik, sonra biraz yürümek istediğini söyledi. Geçtiğimiz altı haftada karnı iyice büyümüş, çekiciliğinin bir parçası haline gelmişti. Bebeğini gururla, sanki her zaman orada olan bir şeymiş gibi taşıyordu. Göz alıcı bir kadındı. O hatırladığım karşı konulmaz havası, şimdi tam bir cinsel çekiciliğe dönüşmüştü. Hamile kadınlarda hep böyle olur zaten. Sanırım doğum heyecanı, kocasının ölümünü unutturmuştu ona.

Hamileliğinin tek garip yanı, yürürken bir şey söylemek istediği zaman durmak zorunda hissetmesiydi. Madison'a yürürken üçüncü kez durup şöyle demişti: "George sana davamdan bahsetti mi?"

Olanların ne kadarını bilmeye iznim olduğunu bilemediğimden "Her şey için çok üzgünüm" deyiverdim.

"Çok kötülük ettiler. Peter'ın çocuğunu mirastan çıkarmak istiyorlar. Buna asla izin veremem. Sen Peter'ı tanıyor muydun?"

"Az çok."

"Şimdi zayıf davranırsam sonra kendimi asla affedemem."

Ne diyeceğimi bilemediğimden duygusallığa boyun eğdim. "Bir çözüm yolu bulunabilir diye düşünüyorum."

"George'la birlikte dün buluştuk onlarla. Eğer çocuğumu Birleşik Devletler'de büyütmeye ve on sekiz yaşına gelene kadar onların vasi olmasına razı olursam parayı ona vereceklerini söylediler. Aksi takdirde, anlaşmaya bağlı kalınmasını talep edecekler."

"Anlaşmanın geçerli olabileceğini aklım almıyor. Gerçi hukuktan anlamam ama."

"Her halükârda" diye devam etti Marie-Louise, kararlı bir ifadeyle, "mahkemede görüşeceğiz onlarla. Eğer ahlaksızlık yapmakta kararlılarsa, hem arkadaşlarının hem de bütün dünyanın onların aslında nasıl insanlar olduklarını görmesini sağlayacağım." Cesaretinin bile bir güzelliği vardı.

Bir hafta sonra Doğu Yakası'ndaki evinin orada George'la karşılaştım. Zafer kazanmış gibi bir hali vardı. Beni kolumdan tuttuğu gibi eve soktu. "Pes ettiler."

Neyden bahsettiğini hemen anladım. "Nasıl başardın?"

"Marie-Louise başardı. Haklıymış; mahkemeye çıkmaya cesaret edemediler. Birkaç konuda ödün vermek zorunda kaldı gerçi. Onların rızası olmadan hisseleri satmamayı kabul etti. Ayrıca çocuğun eğitiminin bir kısmını Birleşik Devletler'de görmesine de razı oldu. Mirasın son parçasını da reşit olduğu zaman, Amerikan vatandaşlığına başvurduğunda alacak. Marie-Louise havalara uçtu. Şimdi yukarıda de Foret'ye telefon ediyor; çok yardımı dokunmuştu adamın."

Biraz sonra Marie-Louise merdivenlerde belirdi. Beni görünce beklenmedik bir çeviklikle boynuma atılıp öptü. Şaşkına dönmüştüm, ama anladığım kadarıyla mutluluktan içi içine sığmıyordu.

"George harika bir iş çıkardı." Yanına gidip ona sarıldı. "Pierre'le konuştum, o da çok mutlu oldu."

George ulu orta sevgi sözcükleri söylemekten hoşlanmazdı. "Hepimiz mutluyuz yani artık" demekle yetindi.

Mayıs ayının en azından bir kısmını Paris'te geçirmeye çalışırım hep. O konuşmadan üç ay sonra da kendimi yine orada buldum. Arkadaşlarıma Marie-Louise'i sordum; yakında doğum yapacağını söylediler. Duyduğuma göre bazı sorunlar yaşanmış: George, vatandaşlık işinin kolaylaşması için bebeğin New York'ta doğmasını önermiş ancak Marie-Louise Paris'ten ayrılmak istememiş. George'a ulaştığımda, o akşam Rue Mabillon'daki özel bir klinikte onunla buluşmamı rica etti. Hemşirelerin, varlıklı ailelere hizmet etme ayrıcalığına karşılık komik rakamlara çalıştığı, korkunç pahalı kliniklerden biriydi burası. Anlaşılan Marie-Louise dün doğum yapmıştı ve arkadaşlarının kendisini ziyaret etmesini bekliyordu.

Kliniğe aynı anda varıp, suratı beş karış birkaç hemşirenin giriş işlemlerimizi tamamlamasını bekledik. Marie-Louise harika görünüyordu. Yalnız değildi. Yanındaki adamı önce tanımadım, ama sonra siyah saçlarını ve soluk tenini çıkartabildim; bu, Pierre de Foret'ydi.

George sinirlenmişti, ancak kendini çabuk toparladı. "Çocuk nerede? Haydi görelim."

"Şimdi getiriyorlar" dedi Marie-Louise, zevkle.

Az sonra kapı açıldı ve bir hemşire, bebeği içeri getirdi. Hepimiz sırayla eğilip annesinin kollarındaki bu çocuğa hayranlıkla baktık. Bir bebek hakkında söylenebilecek pek fazla şey yoktur aslına bakarsanız. Bunun saçları oldukça gürdü, biz de bari o konuda övgüler düzelim dedik.

Bebeğin başına en son de Foret eğilmişti. Ne oldu bilmiyorum ama ben, George ve Marie-Louise, üçümüz de bir anda bu görüntünün üzerinde donakaldık. Koyu

renk saç, soluk ten... Marie-Louise "Du thé!"* diye bağırıp bir hemşire çağırdı. George öyle afallamıştı ki bir anda haykırmaya başlayacak sandım. Bakışları çocuktan de Foret'ye, oradan da Marie-Louise'e kaydı ve onda sabitlendi. Kadın, hemen bir sohbet açtı ama adam bana mısın demedi. Biraz sonra hepimiz klinikten ayrıldık. Dışarı çıktığımızda de Foret ne tarafa gideceğimizi sorup biz cevap verdikten sonra kendisinin diğer tarafa gideceğini söyledi.

Beş gün sonra, George'dan gelen bir telefonla uyandım. Beni evden almak üzere yola çıktığını, açıklamayı sonra yapacağını söyledi. Sesi çok sinirli geliyordu. Kiralık Renault'suna bindiğimde selam bile vermedi. Paris'in güneyine sürdük; arabada rahatsız edici bir sessizlik hâkimdi. Otoyoldayken birden "Çocuk öldü" dedi.

"Hangi çocuk?" Ama anlamıştım.

Beni duymamıştı bile. "Tanrı aşkına. Marie-Louise iki gün önce çıktı klinikten. Her şey normaldi. Fontainebleau'nun dışındaki kır evine gidip orada dinlenmek istediğini söyledi ısrarla. Kır havası hem kendisine hem de bebeğe iyi gelecekmiş. Yanına bir de yardımcı aldı.

"Bu sabah altıda de Foret beni aradı. Yanlarındaymış. Bir gece önce geldiğini söyledi. Çocuk ölünce Marie-Louise onu aramış."

"Neyden ölmüş ama?"

"Boğulmuş sanırım ya da öyle bir şey. Hemen geleceğimi söyledim ama o istemedi. Marie-Louise kimseyle yüzleşecek halde değilmiş. Ne yapmamı bekliyorlar ki o zaman? Anlamıyorum." Arabayı sürerken bir yandan da bana bakıp duruyordu. O büyüleyici Ile-de-France baharı sabahlarından biriydi: Yeşillenmiş çayır ve ağaçlar, kır çiçekleri, alçaklarda sis... Fontainbleau'nun etrafındaki

* (Fr.) "Bakar mısınız!" (ç.n.)

ormanlarda ışık, mistik bir hava yaratır; on dokuzuncu yüzyılın başlarında, Barbizon* okulu ressamlarının ilgisini çeken şeylerden biri de buydu. Eve varana kadar George da ben de bir daha konuşmadık.

Ev, I. François dönemi avcı köşklerindendi. Kapıyı yardımcı kız açtı ve bizi oturma odasına yönlendirdi. Beş dakika bekledik. Sonra yerel bir doktor, evin içinden bir yerlerden çıkıp geldi. Yaşlıca bir adamdı. Siyah, yün bir takım elbise giymişti; tam bir taşra memuruna benziyordu. Çocuk, o sabah gömülmüştü. Marie-Louise'in ısrar ettiğini söyledi; beklemeye dayanamazmış.

"Bu mümkün değil, yönetmelik-"

Doktor, yanımızdan ayrılmak üzere döndü ve başını arkaya çevirdi: "Taşrada nasıldır, bilirsiniz-"

"Ama-"

Bize dönerek "En azından" dedi, rahatlatıcı bir ses tonuyla, "çocuk vaftiz edilmişti. Geldikleri günün ertesinde yapılmıştı bu tören." Sanırım kuralları çiğnediğini George'un fark ettiğini anlamıştı.

Neden bilmiyorum ama "Vaftiz anne ve babası kimdi?" diye sordum.

Doktor bana alay eder bir ifadeyle baktı. Ne gereksiz bir soru, diye düşünmüştü muhtemelen. "Bay de Foret o sabah için Marie-Louise'in kuzenlerinden biriyle geldi. Kadının adını unuttum. Bir de ben vardım. Eski bir aile dostlarıyım."

Marie-Louise'i görmek istediğimizi söyledik. Bunun imkânsız olduğunu, kimseyi görmek istemediğini söyledi. De Foret de Paris'e gitmek üzere çoktan evden ayrılmıştı. Yolda yanımızdan geçmiş olmalıydı. George ısrar

* Barbizon ekolü, 19. yüzyılda Fransız bir ressam grubu tarafından uygulanan manzara resmi tarzıdır. Ekol ismini, ressamların bir araya geldikleri Fontainebleau (Fransa) yakınlarındaki Barbizon köyünden alır. Barbizon okullarında bu ekol uygulanmaktadır. (ç.n.)

etti, ancak doktor son derece kararlıydı. Bir ara bağrışır gibi oldular, sonra doktor araması gereken yerler olduğunu söyleyerek gitti. Bir saat kadar bekledik. O sırada yardımcı kız bile yanımıza uğramadı. En sonunda kuzu gibi çıkıp gittik.

Ondan sonra George'un bir daha Marie-Louise'in adını ağzına aldığını duymadım, ben de konuyu hiç açmadım zaten. Ama bu trajedi bizi birbirimize bağlamıştı. Ne zaman aynı tarihlerde Paris'te olsak mutlaka görüşür olduk. Bana anlattığı kadarıyla artık karısının ailesiyle hiç görüşmüyormuş. Eskisi gibi bir adam da değildi sanki. O yumuşak, gergin hali şimdi sert ama kolay kırılabilen bir şeye dönüşmüştü.

Geçen gün Rue Jacob'da George'a rastladım. Birlikte öğle yemeği yemeye karar verip herkesin konuştuğu, yeni açılan bir restoranda yer bulmayı başardık. Restoran, Bois de Boulogne'un kıyısındaydı. Elli frank, pencere kenarında bir masa bulmamızı sağladı. O eski hevesimizle yemek yiyip sohbet ederken, kapıya bir Rolls-Royce'un yanaştığını fark ettim. Güzel giyimli, hafif tombul bir kadın arabadan indi. Arkasından da bir adam çıktı. Pierre de Foret'yi hemen tanıdım. Adam koluna girdiği anda kadının da Marie-Louise olduğunu fark ettim. George'a baktım; onları o da görmüştü.

Restorana girdiler. Tam iki masa yanımıza oturmak üzerelerken Marie-Louise bakışlarımızı fark etti. Yüzü şişmiş, çekiciliği azalmıştı. Aslına bakarsanız hiç çekiciliği kalmamıştı ve bunu, yüzüne sürdüğü o bir ton makyaj bile gizleyememişti. Vücudu, boş bir kabuk gibiydi. Başını çevirip garsona dönerek, pencereye yakın bir masada oturmak istemediğini söyledi.

George, onların oturmasını bekledi, sonra fısıldadı: "Klinikteki o günden sonra onu hiç görmedim. Neler olmuş biliyor musun?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Çocuk altı gün yaşamış. Yani mirası aldı."

"Ama Amerikan vizesine başvuramadı ki, şansı bile olmadı."

George sözümü kesti. "Bu, reşitlikte verilmesi gereken bir karardı yalnızca. Çocuk mirasa kondu ve öldü. Onun tek mirasçısı da annesiydi. Yüz milyonu Marie-Louise aldı yani. Çocuk Amerikalı olmadığı için veraset vergisi falan da yoktu tabii. Bir yıl sonra de Foret'yle evlenmiş. Kocasının akrabalarını lastik şirketinden kovup yerlerine kendi adamlarını koymuşlar. Şimdi de Foret şirketi Paris'ten yönetiyor."

Yemeğimizi sessizlik içinde yedik. Sonunda "Başka çocukları olmuş mu bari?" diye mırıldandım.

"Hayır."

5
Diktatörlerle Sohbetler-II

Toronto'nun soğuk bir pazar sabahında kahvaltıya oturmuş, cumartesi gününün gazetelerini okurken, Ian Paisley'nin şehrin kuzeyinde vaaz verdiğine dair bir yazı gördüm.

"Tanrım" dedim ev sahibeme, "Paisley bu sabah şehirde vaaz verecekmiş."

Yüzünü ekşitti: "Ülkeye hiç sokmamaları gerekirdi adamı." Makalenin konusu da buydu zaten; insanları bağnazlığa teşvik ettiği gerekçesiyle ülkeye girişinin yasaklanmasını isteyenler olmuştu.

"Hâlâ yetişebiliriz" dedim.

Bunun üzerine hem onun hem de Robert'ın yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirdi. Sanki bir şey gizlice bu geniş, bol güneş alan mutfaklarına girmiş gibi etraflarına bakındılar.

"Fitnecinin teki o" deyip geçti ev sahibem. Robert, dava avukatıydı; hiçbir şey söylemeden okumaya devam etti.

"Aynen öyle. Bir de şu yanından bak ama. Demagoglar, diktatörler, bağnazlar, ırkçılar, popülistler... bunların hepsinin yaptığı şey aynı; korku yoluyla liderlik sağlamak. Tapınmanın kökeninde de bu var zaten. Bu insanlar kötü olabilirler, ancak halkı etkileyebildikleri de bir gerçek. Dürüst bir insanın halkı etkileyebildiğini görmek insanı genelde duygulandırır, ama bunu bir yalancının yapmasını izlemek kesinlikle çok daha ilginçtir. Çünkü bu insanlar böyle bir ortamda bütün zayıflıklarımıza oynar. Tıpkı bir reklam gibi. Büyümesini engellemeye çalıştığımız bütün korkularımız bir anda yeşermeye teşvik edilir ve bazılarımız buna boyun eğer. Normal bir yaşam süren vatandaşlar birden birer canavara dönüşür. Bunu canlı canlı görmemişsen ya da bir yerlerde okumamışsan, toplumda yanlış giden hiçbir şeyden haberin yok demektir." Endişeyle yüzüme bakıyorlardı. Bazı konuşmaların günün ilk saatlerinde değil de son saatlerinde yapılması en hayırlısıdır. "Olay şu ki, bu insanlar aslında son derece sıradan vatandaşlar, ama hayatlarında yanlış gitmiş bir şeyler var. Her neyse, benimle gelmek isteyen var mı?"

Robert sessiz ve serinkanlı bir ifadeyle, "Mahkemede yeteri kadar kuruntulu insan gördüm ben" dedi.

"Bana arabanı ve bir de harita ödünç verebilir misin peki?" diye sordum. Bir süredir Toronto'ya gelmemiştim.

The Annex'in Kral Edward dönemine ait barok refahından, savaş sonrasında yapılmış bungalovlarla dolu bir Scarborough banliyösündeki Ulster Bağımsız Presbiteryen Kilisesi'ne varmam yarım saatimi aldı. Oldukça temiz bir banliyöydü.

Yazın buradaki küçük evler, rengârenk çiçeklerle bezeli çimlerle sarılıyor olmalıydı. Ancak Ocak ayının or-

tasındaydık ve hava olabildiğince kasvetliydi. Karın o sıcak güzelliği bile yerini metalik bir beyazlığa bırakmış, sıvalanıp bırakılmış evlerin mekanik sıradanlıktaki garaj yolları görüntüyü bozmuştu. Toronto, bir zamanlar Orange* şehirlerden biriydi; Orange'lar ile Katolikler birbirlerine karşı ayaklanmış, işverenler kendi dinlerinden olmayanları reddetmeye başlamıştı. Nesiller geçtikçe çocuklar, kendilerini bu mezhebe dayalı önyargılardan soyutlamayı başardılar. Şimdi o sağ görüşlü göçmenlerin torunları, en azından bir başlangıç yapıp Hıristiyanlığın daha esnek kollarından, örneğin İngiliz Kilisesi'nden veya Birleşik Kilise'den insanlarla evlenmeye başladılar. Hatta bazıları Katoliklerle, İngiliz olmayan insanlarla veya diğer renklerden yeni Kanadalılarla bile evleniyor. Çok azı eskilerin geleneklerini yaşatmaya çalıştı; bu nedenle şehirdeki İngilizler şimdi bir azınlık haline geldi. Tertemiz ve albenisiz bu küçük Ulster Kilisesi, kısıtlı bir savunma kalesi, son ayakta kalanların cephesiydi.

Geç kalmıştım. Kilisede herkes ayakta durmuş, hareketsiz bir şekilde ilahi okuyordu. Sessizce içeri girip biraz yukarıda kalan bölümde kendime yer buldum. Cemaatin üçte ikisi yaşlılardan oluşuyordu. Kadınların hiçbirinde makyaj yoktu. Genç kadınlar bile son derece sadeydi; örneğin İtalya'nın güneyinde bulabileceğiniz, bir meyve gibi olgunlaşan o dolgun masumiyetten eser yoktu hiçbirinde. Yerime otururken aklıma ilk gelen görüntü, Palermo'nun hemen dışındaki Monreale'di; oranın gotik bir çılgınlığı vardı ve kızlar, sıcağın verdiği bir havaya bürünmüş olurlardı hep. Burada ise gençler bile yorgun duruyordu. Okudukları ilahinin hareketliliğine rağmen öfkelerinin ağırlığı çökmüştü sanki üstlerine. Oturduk.

* Orange Order, bir Protestan yardımlaşma derneğidir. Protestan olmayanlar bu derneğe üye olamaz. Ayrıca bu anlayışa göre Protestanların Katoliklerle evlenmesi yasaktır. (ç.n.)

Paisley, önümüzdeki yüksek platformda, bize doğru döndürülmüş geniş bir koltukta oturuyordu. Tam ortada değildi; iriyarı cüssesiyle oturmuş, hareketsiz bir biçimde papazı dinliyordu. Papaz, uzun süre konuşmuş, ama dinleyen hiç kimse bir hayat belirtisi bile göstermemişti. Cemaati sonunda canlandıran, Kraliçe'nin Papa'yı Britanya'ya davet ettiğini söylemesi olmuştu.

Cemaatin bazı üyeleri söyleniyor, onaylamayan bir ifadeyle kafalarını iki yana sallıyordu. "Diyalog denen şey ne korkunç" diye ekledi papaz ve Paisley'ye döndü. "Bu kardeşimize gelmesin diyenler oldu, fakat biz dedik ki, buyursun."

Kilise sıralarından bir "Amin" yükseldi. Tam da Güney Baptist Kilisesi'ndeyken bekleyebileceğiniz bir tepki yani.

" 'Camdan denize ve altında yatan şehre varmamızı sağla.' " Bunu Tanrı'ya mı yoksa Paisley'ye mi söylediği pek anlaşılmamıştı.

'Mısır'dan Çıkış' ayeti okunuyordu; ayrıntılı vermek gerekirse 3. Bölümün 2, 8 ve 20. satırları. İsrailliler Mısır'da tutsaktı. Musa Peygamber de bir çobandı ve bu söz konusu günde, sürüsüyle birlikte çöldeydi.

> RAB'bin meleği bir çalıdan yükselen alevlerin içinde ona göründü. Musa baktı, çalı yanıyor, ama tükenmiyor.
> Bu yüzden onları Mısırlılar'ın elinden kurtarmak için geldim. O ülkeden çıkarıp geniş ve verimli topraklara, süt ve bal akan ülkeye, Kenan, Hitit, Amor, Periz, Hiv ve Yevus topraklarına götüreceğim.
> Elimi uzatacak ve aralarında şaşılası işler yaparak Mısır'ı cezalandıracağım. O zaman sizi salıverecek.*

Paisley oturduğu yerden kalktığında 8. ve 20. satırların üzerinde pek durmadı. Mesaj gayet açıktı. Tanrı'nın

* İncil'de geçen bu ifadeler, incil.info sitesinde bulunan çevirilerden alınmıştır. (ç.n.)

İsrailliler'e yaptığı atıf, Ulsterlilere sembolik bir göndermeydi. Kenan, Hitit vs.ler Katolik, hatta büyük ihtimalle aynı zamanda İngilizdi. Beyaz olmayan veya benim gibi onlarla hemfikir olmayan herkes de buna dahildi elbette. Şeytanın temsilcisi gibi görülürken Tanrı'nın insanlarıyla dolu bir kilise sırasında sıkışıp kalmak hiç de hoş bir şey değil. Ancak kimsenin beni fark etmemiş olması, sanırım şeytanın ne denli kurnaz olduğunun da bir kanıtı: "O hep oradadır, ama asla göremezsiniz." Bu okumadaki mesaj, Tanrı'nın gerçek inananları, putperestleri sahip oldukları verimli topraklardan sürmeye teşvik ediyor olmasıydı. Hatta Tanrı onlara yardımcı olmak üzere harekete bile geçmişti.

Paisley'nin bize yeniden okumayı tercih ettiği satır, yanan çalıyla ilgili olan satırdı. Anlattıklarından öylesine büyülenmiştim ki maalesef not almayı unutmuşum. Ancak öne sürdüğü düşüncenin özünü hatırlıyorum: "Kutsal insanlar yanmaktan korkmaz. Gayeleri haklı olduğundan, ateş onlara dokunsa da yakmaz. Günahkârlara karşı şiddet uygulayanların cehennemde yanması söz konusu değildir. Aksine, şiddet kullanmak iyi bir şey olarak görülmelidir; zira bu, Tanrı'nın ateşidir." Tabii o bunları söylerken bombalardan ve suikast ekiplerinden açık açık bahsetmedi. Buna gerek de yoktu zaten. Bahsetseydi sürgün bile edilebilirdi. Etrafta sivil Kanada Kraliyet Atlı Polisi var mı diye bakındım; olduğundan emindim.

İşin en garibi, Paisley ile cemaatin arasındaki farktı. O, bu küçücük kilisede iriyarı duruyordu. Kemikleri iriydi; yüzü kocamandı. Geniş ağzı, abartılı bir şekilde, hatta neredeyse çenesi çıkmış gibi hareket ediyordu. Göğsü vücuduna göre orantısızdı. Yeleğinin ardında görünen çizgilere dikkatlice bakınca kurşun geçirmez yelek giymiş olduğuna karar verdim. Ontario'daki bu alt orta sınıf

kilisesine gelirken kurşun geçirmez yelek giymesi son derece tuhaftı. Sanki ruhlarındaki şiddetin bir yansıması gibiydi bu; artık burada, kamuda düzensizlik yaratmayan şiddetin yani. Aksine bu insanlar kamu düzeniyle kafayı bozmuşlardı. En çok gözüme batan şey ise adamın doğru düzgün vaaz veremiyor olmasıydı. İnsanları inançla teşvik etmeyi bile beceremiyordu. Belki de Ulster'ın o gergin, tehlikeli atmosferine öylesine alışmıştı ki, yanan çalıdan çok uzakta yaşayan ve içlerinde kalan öfkeyle kendi kendilerini boğan bu zavallı, ürkek insanlarla iletişim kurabilmek için kendini ne denli frenlemesi gerektiğini bilmiyordu. Sonuçta bu insanlar da Kenan, Hitit ve diğerleriyle hınca hınç dolu bir yerde yaşıyorlardı; ama yine de burası öyle bomba falan atılacak türden bir yer değildi. Adam dört bir yanına dönerek bağıra bağıra bir şeyler anlatmaya devam etti. Ağzı, dudaklarının arkasında güç bela hece üreten, mağaraya benzer bir makine gibiydi; ortaya çıkan kelimeler bu mağaradan birer gülle gibi fırlıyordu. Cemaat ise karşısında hareketsizce oturmaya devam ediyordu. Belki de içlerindeki öfkeyi kolayca ifade edemedikleri bir toplumda yaşamak, her şeyi daha da kötüleştirmişti. Belki bu öfke, içlerinde kıvranıp duran, kendi kendine zarar veren bir kurtçuğa dönüşmüştü. Buraya biraz olsun iyi hissetmeye gelmişlerdi ama bu adamın mesajı değilse de o dramatik tarzı, onlara çok abartılı gelmişti.

Adam, konuşmasını standart birkaç cümleyle bitirdi. "Papa, destekçilerini getirsin dilerse, ama kilise kurulacaktır." "Destekçi" kelimesini, sanki fazladan iki hecesi daha varmış gibi telaffuz etmişti. Bu şişirilmiş kelime, mitolojik bir yolsuzluk fırtınası gibi esti kilisede. "Bir papaza, rahibe veya piskoposa ihtiyacınız yok. İhtiyacınız olan şey, İsa Mesih'tir!" Her kelimeyi çok fazla vurguluyordu. "Papaa. Desteeekçileriniii. Geetirsiiin. Dileeerse-

ee." Sanki her biri başlı başına bir konuydu. Ortada ses uyumundan eser yoktu. Kelimeler, fırlattığı ağır toplardı adeta. Belki de bu yaylım ateşi yöntemi, devamlı bir nefret ortamı bulunan ve her iki tarafın da her gün kayıplar verdiği Ulster'da en çok işe yarayan yöntemdi. Kapanışı yaparken araya Roma'nın Babil olduğu cümlesini sokuşturdu. Herkes bu cümleyi daha önceden biliyordu, yine de bir kez daha duymak onları mutlu etmişti. Bu, 'ne mutlu yumuşak huylu olanlara, çünkü onlar yeryüzünü miras alacaklar' misali, mihenk taşı tabirlerden biri gibiydi.

Konuşması bitince, o dillere destan etkisiz volkan, koltuğuna yığıldı. Aslına bakılırsa artık yaşlanmış bir klasik tiyatro oyuncusuna benziyordu; iyice gözden düşmüş, taşra tiyatrolarında abartılı roller oynayan bir oyuncu. Bu sabah da en ünlü rolünü sergilemişti yine; volkan rolünü. Yanan ama tükenmeyen, lav misali yayılan bir çalı gibi. Ya da aynı etkiye sahip, bunun gibi bir şey işte. Nihayet cemaat, berelerini ve eldivenlerini takıp karlı güne sessizce geri döndü.

6
Prenses

Mark Lang ile tanıştığımda bu kadar şişman değildi. Tabii bundan on yıl öncesinden bahsediyorum. Gerçi o zaman bile o sağlıklı ve genç görünümünün ardında, domuz gibi yeme eğilimli biri vardı. Buna rağmen loş ışıkta piyanosunun başına geçtiğinde öylesine ince, öylesine kırılgan bir sesle şarkı söylerdi ki adamın kilosu gereksiz bir ayrıntıya dönüşürdü.

Chicago'ya gittiğim zaman, kimseye görünmemeye çalışarak şehir merkezine inerim bazen. Ancak Elizabeth Pink'in, sosyal çıkarlarına hizmet eden her türlü hareketi başarıyla tespit etme gibi bir özelliği vardır ve eğer beni yakalarsa, önce onun evinde kalmadığım için azar işitir, sonra da kusursuz bir eğlence ağına kapılıveririm.

Elizabeth, eski bir dostum değil. Onun bakış açısından bakacak olursak, şehre yaptığım bir seyahat esnasında

beni keşfetti diyebiliriz, o zamandan beri de ne zaman ortaya çıksam beni sahipleniyor. Demek istediğim; Elizabeth, insanların sosyal hareketlerine uygulayabildiği nüfuzuyla beslenir. Aynalar veya başka insanların paralarını, örneğin şirketlerini kullanarak bu tarz imajlar yaratan insanlar vardır. Elizabeth de kendi parasını ve bu durumdan hiç de şikâyetçi olmayan kocasının parasını kullanır, bir okyanus gemisinin ardında bıraktığı izler gibi bir etki yaratırdı insanlarda. Ve belki de bir süre sonra, ardında kalan bütün izler yok olur, geriye sakin bir deniz kalırdı. "Eninde sonunda herkes yok olur zaten" demişti bana bir keresinde. "Yani asıl olay, geçici olarak da olsa ne olmak istediğine karar vermek. Ben en gündelik şeyleri seçtim, çünkü bu, yaşamanın en iddiasız şekillerinden biridir."

Onu sevmeme neden olan şey de bu düşünme tarzı olmuştu. Aslına bakarsanız belli aralıklarla da olsa anlamsızlığa sürüklenmeyi dört gözle bekliyorum. Haksızlık etmeyeyim gerçi. Bu, bazen absürdistlerin anladığı tarzda bir anlamsızlık oluyordu.

Bizi Mark Lang'in Piyano Bar'ına ilk defa –bu arada gezintiler hiçbir zaman önceden bilinmezdi– Lake Forest'taki evinde düzenlediği John Cage resitalinden sonra götürmüştü. Ev, bir parkın içinde öylesine kaybolmuş gibiydi ki ne bir komşu gördüm ne de evin kendisini, ki bu iyi bir şeydi sanırım. Zevkin değil de paranın diktiği dağ gibi evlerden biriydi işte. Harry Pink, burayı birkaç sene önce satın almış, Elizabeth de bir dekoratör tutup evin içini ne birbiriyle ne de evin kendisiyle alakası olan eşyalarla doldurtmuştu.

Parası olmayan, ama Juilliard'a gidebilecek veya ilginç bir kariyer sahibi olabilecek kadar yetenekli müzik öğrencileri için bir bağış gecesiydi. Cage bile hakikaten oradaydı. Elizabeth bunu nasıl başarmış, hiçbir fikrim

yok. New York'tan uzaktaki son turuydu, bu yüzden dikkatli hareket etmesi gerekiyordu. Gençler, içinde Walt Whitman'a ait sözlerin de bulunduğu bir parçasını çaldı, bağış yapanlar bunu dikkatle dinledi. Chicago, bir müzik şehriydi; burada insanlar müziğe yalnızca bağış yapmaz, ona inanırdı da. Cage, onlara esprili bir iki şey söyledi, sonra kendini öğrencilerle ilgilenmeye adadı. Ona o kadar yakındım ki mekânsalın ve doğrusal olmayanın gurusu Marshall McLuhan'ı ziyaret için Toronto'ya gidişini anlattığını duyabiliyordum. Sonra öğrencilere Frank Zappa'dan bahsetti. Ardından dünyanın berbat halinden bahsetti biraz. Nihayet onlara sorular sormaya başladı.

"Sizce her şey erotik midir?"

Bir sessizlik oldu. Öğrenciler, adamı korku ve saygıyla karışık bir halde dinlerlerken şimdi bir de kafaları karışmıştı. Kızlardan biri güldü ve sordu: "Müzikteki her şeyden mi bahsediyorsunuz?"

"Hayır, genel olarak her şeyden bahsediyorum. Bir şey erotik değilse ilginç de değildir." Cage gülümseyince, öğrenciler de biraz çekinerek gülümsedi. "Peki o zaman, şöyle sorayım. Sizce hayat ciddi bir şey midir?"

Az önceki kızın sesi şimdi daha yüksek çıkıyordu. "Sizce? Biz daha hayat nedir göremedik ki."

"Ben nereden bileyim?" diye güldü Cage. "Ancak şu bir gerçek ki, ciddi insanlar olmamalısınız. Ciddi biri sevişemez."

"Neden?"

"Bunu soruyorsan cevabı asla bilemeyeceksin." Göz kırptı; öğrencilerin hepsi güldü.

Sonra menajeri ve Elizabeth gelince onlarla birlikte gitti; yetenekli öğrenciler de ardından bakakaldı. Cage, yemeğe kalmadı.

Ellilik bağışlayan misafirler gittikten sonra Elizabeth, yatıya gelen misafirlerin odalarına çekilmemelerini, onun-

la birlikte uzak da olsa şehre inmelerini rica etti. Pink ailesi ve biz, kendimizi Dearborn Sokağı'ndaki Mark Lang'in Piyano Bar'ında bulduk. İçeri önce Elizabeth girdi; piyano sesine doğru bu dar, derin barda başı dik ilerliyor, sesinin yankısıyla etrafındaki insanları püskürtüyordu. Elizabeth'in gençliğini daha önce hiç düşünmemiştim. Daha önce de belirttiğim gibi, onu bir gemiye benzetiyordum. Çekici, canlı bir gemi; ama yine de dışı çelikten. Sevilen ve biraz da şımartılmış Harry de bizler gibi Elizabeth'in bıraktığı izi takip ediyordu.

Elizabeth piyanoya ulaştığında, Mark Lang çaldığı parçayı yarıda kesip kalktı ve ona sarıldı. Boynundaki altın zincirden üç tane madalyon sarkıyordu. Düğmelenmemiş gömleğinden görünen teni, yoğun göğüs kıllarının arasına takılmış bu madalyonlardan yansıyan ışıkla arada bir parlıyordu. Piyanonun arkasında, barın ucunda bir masa bizim için boşaltılmış, bir de şampanya hazırlanmıştı. Mark Lang yeniden piyanosuna geçip isteksiz notaları çalmaya kendini zorlarken, biz de aynaların ve siyah akriliğin arasından sıyrılıp masamıza oturduk.

Etraf, kabadayı gibi duran ama muhtemelen emlak işinde çalışan tiplerle doluydu. Kadınlarda, mesai saati bittiğinde ve çocuklar yatmaya gittiğinde ortaya çıkan o cinsel eksiklik hali görülebiliyordu.

Barın diğer ucundaki kapının yanında her şey çok daha heyecan vericiydi sanırım. Orası, oturacak masa bulamayan müşterilerin ayakta dikildiği yerdi.

Elizabeth bunların hiçbirini fark etmedi. Uyanık ve hayatını yaşayan insanların arasında olmaktan son derece memnun bir halde oturuyor, arkadaşlarına gülümseyip bir cevap bile gerektirmeyen yorumlar yapıyordu. Bir ara Mark Lang'in karısını gösterdi; piyanonun yanındaki taburelerden birine oturmuş, hayranlıkla kocasını seyrediyordu. Anlaşılan sevimli birkaç çocukları da vardı.

Bardan ayrıldığımızda Elizabeth'e çok eğlendiğimi söyledim, o da buna inanmış olmalı ki Chicago'ya bir sonraki gelişimde beni tekrar evine davet etti. Mark'ın barına gitmek de benim şerefime sürdürülen bir gelenek haline geldi. "Mark'ın oraya gidelim. New York'lu dostumuz buna bayılıyor." O esnada biri bu fikre mutlaka karşı çıkar, Elizabeth ise onu sustururdu. "Eski tadı yok artık, biliyorum, ama dostlarımızı yüzüstü bırakmamalıyız."

Barın eski tadı kalmadığı barizdi. İçeri girmek için insanları itip kakmanız gerekmiyordu artık. Yine bir sürü insan vardı gerçi, ama ne eskisi kadar çoklardı ne de o kıvırcık saçlı adamlar ve dikkatsiz eşleri vardı. Şimdi herkes biraz daha düzgün, biraz daha düzdü. Saçlarını diyorum yani. Mark hariç tabii. Onu ne zaman görsem, biraz daha şişmiş olurdu; sanki derisi her yerinden genişliyor, o yine aynı adam olarak kalıyor, sadece boyutu büyüyordu. Tek istisna, memeleri sarkmış da göbeğine düşmüş gibi duran göğsüydü; dar pantolonunun üstünde mamut yumrusu gibi görünüyordu. Dinleyenleri daha düzgün tipler olmaya başladıkça Mark da daha çok düğmesini açmaya başlamıştı. İşte böylece aradan on yıl geçmiş ve gömleğini yerinde tutan yalnızca kemeri kalmıştı. Değişmeyen tek şey ise hâlâ ilk günkü gibi ince ve zarif olan sesiydi.

Geçtiğimiz Ocak ayında, New York'tayken Elizabeth'i arayıp geleceğimi haber verdim. İlk defa onlarda kalamayacağımı söyledi, ama yine de iki gece için plan yapmamalıymışım. "Çok özel bir misafirim var" demişti.

Bir misafirden çok daha fazlasını kabul edecek yeri vardı, yani bu misafir her kimse, özel bir muameleyi hak etmişti. Otele vardığımda adıma bırakılmış bir akşam yemeği davetiyesi aldım. Yemekte her zamanki gibi yaklaşık elli kişi vardı ve yine her zamanki gibi bütün erkekler smokin giymişti. Elizabeth kapının yanında duruyordu

ve alışkın olduğumdan çok daha heyecanlı görünüyordu. Beni odanın diğer ucuna götürüp altın rengi ve beyaz karışımı bir cüppe giymiş -giydiği şeyin bir cüppe olduğuna hiç şüphe yok-, uzun boylu, sert görünümlü bir kadınla tanıştırdı: "Prenses Helena." Başka hiçbir şey söylemedi. O sert görünümüne rağmen aslında güzel bir kadındı. Uzun saçları sarıya çalıyordu ve eski bir tarzı, asil bir görünümü vardı. Ancak yüzü son derece ifadesizdi. İlk başta gelenlerin görmeyi arzuladığı gibi soylu bir tavır takınıyor sanmıştım. Dikkatlice bakınca, kadının aslında korkuyor olduğunu anladım. Onun söyleyecek pek bir şeyi yoktu, ben de havadan sudan konuşmakta pek başarılı değildim; bu yüzden yerimi başkasını bırakarak Elizabeth'i bir kenara çektim.

"Bu kadar önemli olan ne?"

Şaşırmış gibi yaptı. "Helena, ... kralının kızı." Bir Avrupa ülkesinin adını verdi.

"Nazi işbirlikçisini mi diyorsun?"

Elizabeth'in bana bakışını nasıl tanımlayabilirim, bilemiyorum. Dehşet içindeydi diyebiliriz galiba. Ya da sosyal ayıplanma korkusuyla kalakalmıştı.

"Biliyorsundur, kendisine dava açılmasın diye savaş bittikten hemen sonra tahttan çekilmişti hani."

"Böyle şeyler söyleme. Ah, zavallı kızcağız. Bu olaylar yeteri kadar yakasına yapışmamış mıdır sence?"

"Zavallı bir hali yok bence kızın. Afrika'da bir sürü madenleri vardı. Yapma ama Elizabeth. Öldürülen onca Afrikalıyı düşünsene. Onca parayı. Taht hâlâ ailede. Eminim bütün aile bireylerine çok iyi bakılıyordur. Burada ne işi var asıl, sen onu söyle."

"Geçen kış Courchevel'da tanıştık. Çok hoş bir kız, ama orada insanların tek yaptıkları şey dedikodu. Buraya gelmek ona iyi gelir diye düşündüm. Buradakiler" Elizabeth yüzünde çok nadiren görülebilen küçümser bir ifa-

deyle etrafına baktı, "onun hakkında hiçbir şey bilmiyor. Biz de bunun böyle kalmasını sağlayacağız." Yüzüme dik dik baktı. "Sonuçta hâlâ bir kral kızı."

Prenses'e baktım. Kendinden daha uzun, daha sarışın, daha güzel bir yüze ve vücuda sahip, ayrıca kendinden daha güzel giyimli genç bir adamla konuşuyordu. "Yanındaki adam da onunla mı gelmiş?"

Elizabeth güldü. "Korma o. Birkaç ay önce, sokağın aşağısında bir ev satın aldı. Yolun başından görünen büyük taş evi."

"O evi satın alabilecek parayı kazanmış olmak için fazla genç değil mi?" dedim.

Elizabeth yine güldü. "Evi bir sanat galerisi olarak kullanıyor. Her taraf şahane resimlerle kaplı." Arkamızdaki duvarda asılı duran kötü bir Picasso tablosunu gururla gösterdi. "Bunu bana o sattı."

Yorum yapmadım, sonra başımla ileride duran Aryan çifti işaret ettim. "Adamın büyüsüne kapılmış anlaşılan."

"Saf arkadaşım benim" dedi ve koluma girdi, "herkes Korma'nın büyüsüne kapılır. Ancak onun ilgi alanı kadınları kapsamıyor maalesef, bu da onu daha da çekici yapıyor tabii. Uşağı var onun." Sanki son cümleyi söylediğine pişman olmuş gibi duraksadı. "En güzeliyse mutfakta yardım etsin diye onu da yanında getiriyor olması."

Korma'yla aynı masada oturuyorduk. Elizabeth'in dediği kadar büyüleyiciydi gerçekten. Sırrı, basitliğindeydi; insanlar bu basitliğin ardında çok önemli bir şey sakladığını zannediyorlardı. Gözüm sürekli ona gidiyordu, nedenini sonradan anladım: Onunla daha önce tanışmıştım. Nerede tanıştığımı çıkartamıyordum. Sesi aklımda kalmıştı: Ne erkeksi ne de kadınsı; bu ikisinin tam ortasında, nötr bir tonu vardı. Ayrıca yabancı bir aksanı var gibiydi ama tabii bu, o mistik havasını korumak için özel olarak yaptığı bir şey de olabilirdi.

Sohbetlerinden anlaşıldığı üzere, masadaki birçok işadamı veya eşleri, Korma'nın verdiği partilere katılmış ya da ondan tablolar satın almıştı. Birden hatırlayıp araya girdim: "Bana bir çift ayakkabı satmıştın."

Bir an için göz göze geldik. Sonra sanki hiçbir şey söylememişim gibi arkasını dönüp masanın diğer ucundaki kadınla konuşmaya başladı. Sanırım diğerleri, ayakkabı kelimesine benzer adı olan bir sanatçının tablolarından bahsettiğimi düşünmüştü. Ya da ayakkabının, bir ressamın lakabı olduğunu. Duvardaki kırık tabaklarla ilgili yazıyı muhtemelen hepsi *Time*'da okumuştu. Bazıları sanat hakkında benim onlardan daha bilgili olduğumu sanmış olacak ki Empresyonistler hakkında fikirlerimi sormaya başladı; bu konuda hepsinin en az bir fikri olduğu barizdi.

Yemekten sonra Pink çifti ve diğer altı misafir ile Mark Lang'in Piyano Bar'ına giderken bile Korma'ya başka hiçbir şey söylemedim. İki araba gidiyorduk. Prenses, Pink çiftiyle gitti; ben de Korma'nın Rolls-Royce'unun arka koltuğunda, bizi şehir merkezine götüren uşağının siluetinin arkasında sessizce oturdum.

Bar neredeyse bomboştu, Lang de bu boşluğu doldurmaya çalışır gibi tüm gayretiyle şarkı söylüyordu. Göğüs kılları tere bulanmış, madalyonlarına dolanmıştı. Mark Lang, bizi karşılamak için şarkıyı kesti –artık benim de adımı biliyordu– ve küçük grubumuzu arkadaki masalardan birine götürdü. Prenses Helena ile tanıştırıldığında otomatik bir hareketle kadının elini öptü; geniş ağzı, kadının zarif parmaklarını kapatıyordu. Sonra onun için bir şarkı söyleyeceğini ekledi. Güzel bir kadınla ilgili bir Tony Bennett şarkısı çalmaya başladı ve şarkıdaki kadının adının yerine 'Prenses Helena'yı koydu. Aslına bakarsanız kafiyeleri biraz çarpıttığı için parçanın orijinaline göre bir gelişme bile sayılabilirdi bu. Prenses'in yüzü, o gece ilk defa canlanmıştı.

Elizabeth, kadını grubun merkezine, duvarın önüne oturtmuştu; bu da elbette normalde kendisinin olması gereken yeri ona verdiği anlamına geliyordu. Ancak Prenses sohbete hiç katılmadı; öne eğilmiş vaziyette, bir piyanoya bir Mark Lang'e bakıyordu. Nihayet şarkıyı duyamadığını, piyanonun yanındaki taburelerden birine oturmak istediğini söyledi. O gittikten sonra Elizabeth kısık sesle inledi: "Zavallı kızcağız! Ne kadar da masum... İki yıl önce bir rahibe okulundayken şimdi altın bir kafeste. Unvanı ve parası sadece bunu sağlayabildi. Onu buraya davet etmenin iyi bir fikir olduğunu biliyordum. Baksanıza, güzel vakit geçirmeye başladı bile."

Ertesi gün Elizabeth'e *Sun-Times*'ta çalışan bir gazeteciden telefon geldi. Adam geçen gün Piyano Bar'daymış; Prenses tanıtılırken kulak misafiri olmuş ve Lang'in şarkısını dinlemiş. Etrafa sorup soruşturup Prenses hakkında biraz bir şeyler öğrenmiş, şimdi de kendisine bir röportaj verir mi diye merak ediyormuş. Elizabeth önce olmaz demiş. Ancak adam bu konuda zaten bir yazı yazdığını, Prenses'in hikâyesini de basın dosyalarından bulabileceğini, onların yalnızca bir kibarlık yapıp kendisini bu işten kurtarıp kurtarmayacağını sorduğunu söyleyince Elizabeth, bana dediğine göre, kızın hayrına bu konuda bir taviz vermek durumunda kalmış. Bu Nazi kral çoğu kişi tarafından unutulmuş olsa da, basın dosyalarında her şey hâlâ duruyordu ne de olsa. İşte böylece, Elizabeth gazeteciyi öğle yemeğine çağırdı.

O öğleden sonra, gazetenin son baskısında "Kral'ın Kızı Chicago'yu Ziyarette" başlığının altında Elizabeth ve misafirinin fotoğrafları vardı. Yazının içeriğinde, Elizabeth'in Fransız ekmeği ile yapılan salatalı sandviçleri keşfetmesi, kaydırma butonlarından ne kadar etkilendiği, ayrıca Chicago gökdelenleri, Frank Lloyd Wright vs. gibi boşlukları doldurmak için yazılmış birçok şey vardı.

Nazilerden hiç bahsedilmemişti, Mark Lang'in Piyano Bar'ına gidişinin de üstünden sadece şöyle bir geçilmişti.

Elizabeth, ilerleyen saatlerde ben ve Korma da dahil küçük bir grubu küçük bir partiye, ardından senfoniye ve sonra da akşam yemeğine götürdü. Prenses, önce geceyi Piyano Bar'da tamamlamamızda, bara vardığımızda da piyanonun yakınında oturmamızda ısrar etti. Etrafta birkaç sarhoş tip vardı; bazılarının Helena'ya baktığını fark ettim. Onun hakkında konuşuyorlardı.

Bardan çıktığımızda Korma, son bir kadeh daha içmeye beni evine davet etti. Hem biraz sarhoştu hem de evi bana oldukça uzak kalıyordu, ancak insanların davetlerini reddetmekte pek iyi değilimdir. Lake Forest'a geçmeden önce bir çifti evlerine bıraktık. Korma'nın evi, küçük pencereli, gri taştan sevimsiz bir evdi. İçerinin ise dışının aksine sıcak, samimi bir havası vardı, o devasa odalar ne kadar samimi olabilirse tabii. Odaları açık renklerle boyamış, yalnızca modern mobilyalarla döşemişti ve her masanın üzeri buket buket çiçeklerle doluydu. Duvarlara alabildiğince tablo asılmıştı; çoğu da birinci sınıf ressamların üçüncü sınıf eserleriydi.

Korma'nın yardımcısı elinde iki kadeh konyakla geldi. Adam, Güney İtalyalılara benziyordu. Esmerdi ve kaslı kalçaları vardı. O içeri gittiğinde, Korma'ya "Seninle önceden tanışmış olmam bir yana, yardımcını da daha önce bir yerlerde gördüm" dedim.

Korma'da en ufak bir rahatsızlık belirtisi yoktu. "Lang'in barında görmüşsündür. Ben onu keşfetmeden önce orada garsonluk yapıyordu." Bunu içten, ama ironik bir tonda söylemişti.

Sonra bana kendinden bahsetmeye başladı. Evet, ondan bir çift ayakkabı almış olabilirdim. Yeni kurduğu bu hayat, hakikaten yeniydi. Asıl önemli olan ise, bu hayatın aslında onun bile olmayışıydı. Rolls-Royce'u kiralamıştı.

Evi kiralamıştı. Tabloların çoğu, başka şehirlerdeki birilerinden emaneten alınmıştı. Bütün bunları küçük bir çocuğun ciddiyetiyle anlatıyordu, ta ki ben balonunu patlatmak zorunda hissedene kadar.

"Peki ya çiçekler?" Onlarca zambağı, orkideyi, gülü işaret ettim.

"Heh!" diye güldü. Bir çocuğun gülüşüydü bu; bir çocuk oyunu oynadığını anladım. "Toptan satış yapan bir çiçekçiyle anlaşmam var. Artık satılamayacak hale gelmiş çiçeklerini bize veriyorlar, biz de çürümüş kısımlarını falan iyice temizleyip güzelce bakıyoruz onlara."

Kendimi onunla birlikte gülerken buldum. Bu itirafına önce şaşırmıştım, ama yavaş yavaş her şeyi anladım. Gizli saklı hiçbir şeyi olmaması haricinde, garip hiçbir yanı yoktu bu adamın. Her şeyi bilmemi istiyordu. En önemlisi ise dürüst biri olduğunu, şaibeli yollardan milyoner olmadığını bilmemi istiyordu. Müşterileri böyle bir şey düşünürse bir daha ondan hiçbir şey satın almazlardı. Zaten zengin biri de değildi. Bir illüzyonu yaşatmakla, Renoir'ın bile aslında yakmayı planladığı acayip bir tablosunu satmak arasındaki o ince sınırda yaşıyordu.

Anlatması bitince ayağa kalktı ve duvarda asılı bir Degas çizimine doğru gitti. "Bunu beğendin mi?"

Sıradan bir çizimdi, hatta gerçek bile değildi belki de. Kibarca çok beğendiğimi söyledim. Çizimi duvardan alıp bana uzattı: "Sana anlattıklarımı başkasına söylemezsen çok memnun olurum."

Karşı çıkar gibi başımı salladım. "Hayır hayır, sende kalsın, Korma. Kimseye bir şey söylemeyeceğim."

Bir sonraki gün Chicago'dan ayrılmadan önce, teşekkür etmek için Elizabeth'i aradım. Sesi telaşlı geliyordu.

"*Tribune*'u gördün mü? Başka bir makale daha çıkmış. Bizi takip ediyorlar resmen. Bu sabah tanımadığım insanlar arayıp bizi yemeğe davet etti. Bizi. Helena'yı da

getirmemi istiyorlar demek oluyor bu. Vali de aradı. O sorun çıkartmaz gerçi, bir sürü para veriyoruz ona sonuçta. Ama Helena'nın bir köprünün açılışına katılmasını istedi, sonra da bir sonraki hafta sonu kır evlerine gelir mi diye sordu."

Elizabeth'in sesinde karışık duygular sezdim. "Bunda ne sorun var peki?"

"Bilmiyorum." Bu, Elizabeth'in sık kullandığı bir cümle değildi. "İçimde kötü bir his var."

Bir ay sonra yine Chicago'ya gelmiştim. Elizabeth'in karışık duygularını kendine saklayıp Helena'yı Chicago sosyetesinde özenle ve sabırla gezdirdiğini öğrendim. Prenses'e gelince, yalnızca dış görünüş olarak da olsa değişmişti. Ortama iyice ayak uydurmuş, ayrıca Avrupa sınıf sistemine de geri dönmüştü; zenginlere, bilinçsizce arzuladıkları o katlanılabilir aşağılama duygusu ile yaklaşıyordu. En önemlisi, café hayatına alışmıştı. Elizabeth ve Harry Pink, yeni restoranlar ve barlar keşfediyor, sahipleri ve aşçılarıyla arkadaşlık kuruyor, her dedikodu köşesinde adlarının geçmesini sağlıyor, bu esnada da kimi iş yerlerini ünlendirirken kimilerinin itibarını beş paralık ediyorlardı. Prenses'in yemek yediği yere bütün şehir hücum ediyordu. Şehre döndüğümün ilk akşamı Mark Lang'in barına gittiğimizde, içerinin tıpkı on yıl önceki gibi tıklım tıkış olduğunu görünce çok şaşırdım. Lang bizi minnettar bir ifadeyle karşıladı. Fikrimizi değiştirip başka bir yere gitmeye başlayacağımızdan korkmuş olmalıydı. Tabii bizden kastım Prenses, ki kendisi bara girdiğimiz anda grubu terk edip piyanonun yakınında takılmaya başlamıştı bile. Elizabeth bana, Lang'in barının Helena'nın en sevdiği yer olduğunu söyledi, böylece burası Chicago'nun da en sevdiği yer haline gelmişti işte.

Ben hâlâ olayın neden bu kadar abartıldığını anlayamamıştım. Kız, ağzından iki çift laf çıkmayan, tecrübesiz,

çat pat İngilizce konuşan ve muhtemelen pek de zeki olmayan, sıkıcı bir manastır kızıydı işte. Eğlenceli bir tip de değildi. Yalnızca mesaideyken var olabilen, ama şimdi mesaide olmayan birini andırıyordu. Yine de ona hayranlık duymadan edemiyordum: Kraliçe olmanın hiçbir sorumluluğunu üzerine almadan kendine bir saltanat kurmayı başarmıştı pekâlâ; monarşi karşıtı bir şehri derebeyliğe dönüştürmekteydi.

Yaklaşık üç hafta önce, yeniden Chicago'ya gitmek için bir bahanem oldu. Elizabeth'i arayıp geleceğimi haber verdim. Sesi çok sinirli geliyordu; tonunda daha önce hiç duymadığım bir sertlik vardı.

"Helena bana oyun oynadı, gülünç duruma düşürdü kendini."

"Elizabeth, o sana oyun oynayacak kadar zeki değil ki."

"Aptal kız, benden habersiz Mark Lang'le görüşüyormuş."

"Beraber mi olmuşlar yani?"

"Hayır, saf şey. Kız bakire. Yani en azından öyleydi. Gündüz görüşüyormuş onunla. Barın hemen köşesinde, Astor'da bir dairesi var ya Mark'ın? İşte gazetelerden biri, *Prenses ve yakın arkadaşı Mark Lang* diye bir haber çıkarmış. Kızı takip ediyorlarmış sürekli, haber bulabilmek için. Kızın Mark'ın evinde ne kadar süre kaldığını hesaplamışlar. Hesaplamışlar resmen. Düşünebiliyor musun-", uygun bir kelime bulabilmek için durakladı, "-çıkarttıkları zorluğu?" Elizabeth'in fısıldayarak söylemeyi uygun gördüğü bu ifade az bile kalıyordu. "Sorguya çektim kızı. Ne yapayım? Her şeyi itiraf etti. Bu daha bir şey değil. Chicago'da, ülkesinin bir fahri konsolosluğu var." Elizabeth'in ülkenin adını asla söylemeyişine bayılıyordum. Bir yandan bu Nazi hikâyesini gizlerken bir yandan da Helena'nın onun sorumluluğunda olduğunu düşünüyordu: Elizabeth, onun yeni koruyucu ülkesiydi. Bunda

insana hoş gelmeyecek bir taraf göremiyordum: arkadaşımın gördüğüm en sevecen ve en karmaşık haliydi bu. "Tabii konsolos haberi görür görmez bir rapor göndermiş. Doğal olarak. Bir de baktık ki iki adam gelmiş kapımıza. Ne bir haber vermek ne bir şey! Sabahın on buçuğunda hem de!" Bunu, on buçuk çok erken bir saatmiş gibi söylemişti. "Yanında kaldım kızın. Kalmamı istemişti çünkü. Eve dönsün diye ikna etmeye çalıştılar."

"İkna mı etmeye çalıştılar?"

"Aynen öyle. Polise benziyorlardı. Polis, hem de benim evimde! Yabancı polis bir de! Yarım saat falan sonra tekrar arayacaklarını söyleyip gittiler. Tam böyle söylediler bak. 'Yarın tekrar arayacağız, hanımefendi.' Ne yaltaklık. Tehdit eder gibi bir de. Ben öyle düşündüm en azından. Bunlar çıkar çıkmaz Helena çılgına döndü. Yukarı koştu. İki dakika sonra ağlaya ağlaya aşağı indi. Sakinleştirmeye çalıştım, ama ergen bir genç kız gibiydi. Dışarı fırladı sonra. Küçük BMW'yi aldı, spor model olan var ya. Anahtarları ona vermiştim kullansın diye. Neyse işte, ne yapacağımı bilemedim. Öğle yemeği için randevum vardı, iptal ettim. Bilmiyorum ne yaptım sonra. Ütü yapan hizmetçi kızın bana seslendiğini duyunca kendime gelmişim. Ta evin bir ucundan duyabiliyordum sesini. Hemen bodruma koştum; kız elinde ütüyle kalakalmış, önündeki televizyonu gösteriyor bana. Saat beş yerel haberleri vardı televizyonda. Canlı yayın. Helena'yla Mark, Piyano Bar'da basın açıklaması yapıyor, Chicago polisinin yardımını istiyorlar. Birbirlerine âşıklarmış ve rahat bırakılmak istiyorlarmış. Helena, ailesinin kendisini Amerikalı bir sahne adamıyla birlikte görmesi durumunda kaçırtacağından korkuyormuş."

"İyi yapmış."

"İyi mi yapmış. Bunun neresi iyi? Ertesi gün, elçileri Washington'dan buraya geldi. İtibarım beş paralık oldu.

Mark'ın piyanist olmasını geç, Katolik Kilisesi'nin hiç de umursamadığı bir boşanma yaptı, iki çocuğu var, üstelik de Yahudi."

Kendimi tutamayıp gülmeye başladım. Başka bir şeye güldüğümü sanmış olmalı ki devam etmesini rica ettiğimde itiraz bile etmedi.

"Yapabileceğim kadar baskı yaptım kıza. Elçi, iş birliği yapmazsa vizesinin iptal edilmesini sağlayacağını söyledi. İki gün önce olmuştu bunlar. Bunun üstüne kız, Mark'la Meksika'ya uçtu, orada evlendiler."

"Evlendiler mi?"

"Aptalın teki bu kız."

Bunlar ben Chicago'ya gelmeden on gün önce olmuştu. Şimdi Elizabeth görünüşte de olsa toparlanmıştı, ama yine de Helena'nın adını bile anmaya iznim yoktu. Tekrar Elizabeth'in evinde kalabiliyordum artık. O akşam yemeğe Korma da davet edilmişti. Yemek bitince Piyano Bar'a gitmeyi teklif ettim. Bunu niye istediğimi bilmiyorum; ama sanki tüm bu olanlardan sonra oraya gitmek, tecrübe etmemiz gereken bir şey gibi gelmişti. Elizabeth bana kırılmış bir ifadeyle baktı, sonra da gelmek istemediğini söyledi. Gülümsedim. Korma'yla birlikte evden çıktık.

Uşağı mutfaktaydı; gelip bizi arabayla bara götürdü. Yoldayken bana evlilik olayını anlattılar. Gündüz vakti zaten Lang'le olduğundan Prenses artık geceleri bara gelme gereği duymuyormuş. Onun yerine, Elizabeth'in artık bozmaya niyet ettiği sosyal desteği pekiştirmeyi tercih ediyormuş. Onu göremeyeceğime üzülmüştüm; böylesine kocaman bir piyanistle evlenmenin onda ne gibi bir etki yaptığını görmek istiyordum.

Bar çok kalabalıktı. Lang yine de bize boş bir masa ayarladı, sonra Elizabeth'e selamını iletmemi rica etti. Ona olanları sormak istiyordum , ancak ara verene kadar beklemem gerekti. Bardaki kalabalık da o kadar ısrarcıydı ki,

adam o parçadan bu parçaya geçip durdu; aşk şarkıları söylerken açık göğsünden ter damlaları boşanıyordu.

Lang, en sonunda ara verebildiğinde bize seslenip hemen geleceğini söyledi, sonra da barın arkasındaki, koridorun sonunda bulunan ofisine gitti. Beş dakika kadar sonra Korma, kapıdan girmiş, kalabalığın arasında yürümeye çalışan Prenses'i işaret etti. Anlaşılan insanlar, beş gündür barda görünmemesine rağmen belki bugün gelir diye gelmişlerdi. Prenses, bir akşam yemeği kıyafeti giymişti; yemekten yeni gelmiş olmalıydı. Üzerine yapışan elbisesi neredeyse transparandı; bu da Lang'in onun üzerindeki etkisi olmalıydı. İlk defa gözlerinde bir parıltı vardı. Bir yaşama sevinci. Manastır bunu kesinlikle onaylamazdı.

Bize selam verip kocasının nerede olduğunu sordu. Ofisine gittiğini söyledim. Yanımızdan daha yeni ayrılmıştı ki uzun, tiz bir çığlık duyuldu. Hemen ayağa fırlayıp koridora koştum. Lang'in ofis kapısı aralıktı, itip açtım. Prenses, arkası bana dönük halde donup kalmış, kocasına bakıyordu. Adamın düğmeleri açık gömleğini sabit tutup devasa göbeğini yukarı kaldıran kemeri şimdi ayak bileklerine kadar inmişti. Korma'nın uşağı ise, başka bir ortamda olsa dua ediyor sanılacak bir pozisyonda, dizlerinin üstündeydi.

Prenses, tam da on dokuzuncu yüzyıl tarzında bayılıverdi. Yere düşmeden onu yakaladım, masamıza geri götürüp oturttum. Kimse hiçbir şey söylemedi. Prenses, kadehimdeki şampanyayı bir dikişte içti, sonra karşısında oturan Korma'ya bakarak elini uzattı.

"O geri gelmeden beni buradan götürün."

Korma hemen ayağa fırladı. İkimiz birden kadının kollarına girip ayaklarını neredeyse yerden keserek bardan çıkardık. Üçümüz de Rolls-Royce'un ön koltuğuna yer-

leşmiştik ki Korma bir an tereddüt etti. O hâlâ neler olduğunu bilmiyordu.

Kadın tekrar emir verdi. "Beni evine götür."

Başka bir söze ihtiyaç duyulmadan yola çıktık. Korma'yla birlikte kadını teselli etmeyi bitirdiğimizde ve ben Elizabeth'lere kaçabildiğimde, çoktan gece yarısı olmuştu. Prenses'e benimle gelmesini teklif etmiştim; ama o, Elizabeth'in onu kapıdan çevireceğinden korkuyordu. Korma da zaten gitmesini istememiş, isterse sonsuza kadar kalabileceğini belirtmişti. Bunu da öylesine sempatik, öylesine nazik bir ifadeyle söylemişti ki Prenses'i orada bırakıp çıktım. Sonuçta Korma'nın yanında son derece güvendeydi.

Sonraki gün dönmem gerekiyordu. Bundan iki hafta öncesiydi yani. Dün, Elizabeth beni aradı. Anlaşılan Prenses boşanma davası açmış, bu da Lang'in piyano barının popülaritesini daha da arttırmış tabii. Korma da yeni tablo koleksiyonunu satmak üzere büyük bir parti düzenlemiş. Elizabeth partiye katılmamış, ama arkadaşlarından duyduğuna göre Prenses, sanki Korma'nın karısıymış gibi kapıda durup gelenleri karşılıyormuş. Tabii Chicago'nun zenginleri de partiye akın edip tablolara bir ton para saymış.

7
Tatlı Düşkünü

The Brown Palace, insanın kendini Amerika Birleşik Devletleri'nde hissedebildiği nadir otellerden artık: Birleşik Devletler'de değil de eskiden Amerika denilen, kendini bilen o yerde yani; bu da her ne demekse artık.

Bir günlüğüne Denver'a gitmiştim. New York'taki bir arkadaşım bana tanıdığı bir çiftten bahsetmişti: Çok tatlı, tıpkı The Brown Palace gibi, Amerikalı bir çift. Adamın yerel bir aile şirketi varmış, bağımsız hareket edebilecek kadar da zenginmiş. Arkadaşım, bağımsızlıklarını kullanarak Colorado'nun sahip olduğu en iyi şeyden faydalandıklarını söylemişti laf arasında; kırlarından. Bu konunun ilgimi çekeceğini düşünmüş, tanıdığı bu çifte geleceğimi yazmıştı bile.

Şehre gelir gelmez arkadaşımın bahsettiği çifte telefon açtım. Bayan Martin'i bekliyordum, ancak telefona bir

erkek çıktı. İlk izlenimim, sesin sahibinin pek de sıcakkanlı olmadığıydı. Anlaşılır, oturaklı bir ses tonu vardı; ancak kesinlikle nazik değildi.

Kim olduğumu belirttim. Birkaç saniye sessiz kaldı. Colorado'yu bu yüzden seviyorum işte; insanlar boşlukları gereksiz seslerle doldurmak yerine düşünmek için zaman ayırıyorlar.

Kendini hazır hissedince, "Mektubu aldık. Al, sizden çok bahsetmiş" dedi. Şimdi sesi daha kibar geliyordu ancak kullanıldığına kırılmış gibiydi de bir yandan da. "Ben Henry Martin. Bakın, sizi misafir etmeyi, eğlendirmeyi çok isterdik ancak maalesef geçtiğimiz hafta başımıza kötü şeyler geldi ve karım henüz bu sabah eve dönebildi." Sesinin titrediğini duyunca şu an benimle konuşuyor olmasının bile büyük bir kibarlık olduğunu fark ettim.

"Merak etmeyin Bay Martin, başka bir gün-"

"Hayır hayır" diye lafımı kesti, "lütfen akşam yemeğine gelin. Gerçekten. Eğer sizin için de sorun olmazsa, bunun Katie'ye daha iyi geleceğini düşünüyorum. Oyalanacak bir şeyi olur en azından, anlıyorsunuz ya." Sesi çok çaresiz geliyordu; onu kıramayacaktım. "Sizin için bir akşam yemeği organize eder. Siz de onu neşelendirmeme yardımcı olursunuz. Sonuçta kelimelerin adamısınız siz." Hem ufak bir espri yapmış, hem de bana iltifat ettiğini düşünmüştü.

Yedi buçuk gibi geleceğimi söyledim. Başlarına ne gibi bir felaketin geldiğini hâlâ bilmediğimi ise ancak telefonu kapattıktan sonra fark edebilmiştim. Sanırım adam o kadar üzgündü ki bana doğru düzgün bir şey anlatmadığını fark edemedi bile.

Normalde ilginç geçmesi muhtemel günleri iple çekerim –Denver'a gelme sebebim de Somali Yarımadası'ndaki durumla ilgili bir konferanstı– ancak o gün çok sıkıcı

geçti. Son derece akademik bir konferanstı. Görgü tanığı olarak, konferansın eğlencesi de bendim. Ancak insanların beklediği katılımı sağlayamamıştım; umdukları kadar eğlenceli biri değildim yani. Bunu yüzlerinden okuyabiliyordunuz. Korkarım kafam Martin çiftine takılmıştı. Sorun, gidip kadını neşelendirmek istememem değildi. Sorun şu ki, insanların trajik hikâyelerinde korkunç derecede merak uyandıran bir şeyler var ve bende de derhal bu merak uyanmıştı. Ne zaman bu tarz bir olay olsa hepimiz –buna ben de dahilim– gözlerimizi sımsıkı kapıyor, başka şeylerle ilgilenmeye çalışıyor ve bu durumdan nefret ettiğimizden yakınıyor, ancak kendimizi yine de oraya çekilirken buluveriyoruz.

Tam yedi buçukta evlerine vardım. Yemeğe başka insanlar da davetliyse onlar gelmeden olayı öğrenmek istiyordum.

Ev, ilkbahar gibi kokan çam ağaçlarının ardına gizlenmişti. Dik bir bayırın üstüne, muhtemelen bir zamanlar şehrin en ucu olan noktaya yapılmış; duvarları da büyük taş parçaları gelişi güzel yerleştirilerek dikilmişti. Bina, uyuyan dev bir canavara benziyordu. Martin'in bana söylediği ilk şey, binayı babasının otuzlu yıllarda, kendisi hariç kimse para kazanamıyorken yaptığı oldu. Sonra kıkırdayarak ekledi: "Babam bir Demokrattı. Bunu da Roosevelt'in angarya iş projesine kişisel bir katkı olarak görmüştü."

Henry Martin, tam da beklediğim gibi hoş, şık bir adamdı. Mısır pamuğundan yakası düğmeli bir gömlek, üzerine de eski kahverengi bir ceket giymişti. Ceketinin göğüs cebine şal desenli bir mendil sıkıştırılmıştı. Beni ön kapıda karşılayıp Batılı baron tarzı ahşap, geniş bir salona götürdü. Adamın yaklaşık kırk beş yaşında olduğunu düşündüm. Okul çağındayken muhtemelen sağlıklı, yakışıklı bir çocuktu; şimdi ise geride kırmızı suratlı,

formundan düşmüş biri kalmıştı. Yine de buna sağlıklı bir gelişme diyebiliriz. Başka bir zaman olsa, bu adamın sürdüğü hayattan memnun olduğunu ve yaşamayı sevdiğini söylerdim. Şu anki gerginliğine rağmen bile gülüşünde insana hoş gelen bir şeyler vardı.

"Umarım gelmen için ısrar etmeme kızmadın, ama Katie şimdiden senin için bir şeyler pişirecek kadar toparlandı bile."

Bu, olan biteni öğrenmek için mükemmel bir zamandı; tam ben konuşmaya başladığım anda içeride bir kapı açıldı. Girişte duran kadın, 1.60 boylarındaydı. Adamı ona çeken şeyin ne olduğunu görebiliyordunuz; bu kadın, gençliğinde bir içim su olan kadınlardandı. Vücut hatlarını ortaya koyan, hâlâ eskisi gibi mükemmel olduğunu kanıtlayan sade, gri bir ipek elbise giymişti. Ama bunların hiçbiri bir şey ifade etmiyordu, çünkü kadının hayat enerjisi çekilmiş gibiydi.

"Orada durup dedikodu yapma, misafirimizi içeri getirsene." Sesi küçük bir kız sesi gibiydi ancak şaşırtıcı şekilde sertti. Tam ağzımı açmıştım ki bana doğru geldi, elimi tutup nazikçe sıktı: "Özür dilemenize gerek yok. Henry sizi iyi ki davet etmiş." Gözlerinin rengini göremiyordum; kapalı, puslu bir gökyüzü gibiydiler. Bol makyajı hiçbir şeyi gizleyememişti. "Burada oturup boş boş birbirimize bakmayı istemezdik ikimiz de."

Oturma odası kirişli, komple ahşap bir odaydı. Henry sert bir viski getirdi; buna gerçekten ihtiyacım vardı. Sonra Katie bana New York'taki ortak arkadaşımızla ilgili sorular sormaya başladı. En azından şimdi konuşacak bir şeyimiz vardı, hem eğleniyor gibi de görünüyorlardı. Al ile bolca seyahat etmişlerdi, o yüzden yemeğe geçtiğimiz esnada hâlâ aynı konudan bahsediyorduk. Konu nihayet Al ve onun garipliklerine gelmişti, ki kendisinin bolca garip yanı vardır. Henry, Al ile ava çıkmış, kano

sporu vs. yapmışlar; bu yüzden aynı kulübe veya çadırda kaldıkları çok olmuş. Al'in efsanevi bir horlaması vardır. Sırayla onun hakkında hikâyeler anlatmaya başlamıştık. Birbirlerini dikkatle dinliyorlardı; bu, uzun süre evli kalmış çiftlerde pek alışılmadık bir şeydir.

Yemekte bir gariplik vardı; bazı şeyler fazla pişmiş, bazıları da yeteri kadar pişmemişti. Gerçi bu, sorun edilecek en son şeydi: Hep beraber gülerken bile onlar içten içe ağlıyor gibiydi. Odada katlanılmaz bir hava vardı.

Al'in onları ziyaret etmek üzere sık sık Denver'a gelip gelmediğini sordum. Henry Martin büyük bir şevkle cevap verdi: "Denver'a mı? Hayatta gelmez! Çiftlik olursa gelir ama! Onu bu evde tutabilmemizin imkânı yok. Yalnızca çiftliğe geçeceğimize söz verirsek geliyor."

"Ne çiftliği bu?"

Adam, çiftliğin adeta hayatlarının aşkı olduğunu söyledi. Aslında aile şirketinin başına geçmeyi hiç istememiş ancak mecbur kalmış, bunun üzerine de bir nevi telafi olsun diye kendine hayattan asıl istediği şeyi, o kocaman çiftliği almış. Yalnızca hafta sonlarını veya haftanın dört gününü orada geçirirlermiş. Bunlardan bahsediyor olmanın adamı çok daha iyi hissettirdiği barizdi. "Normalde bu sabah da oraya gidecektik" dedi ve bunu dediğine anında pişman oldu.

"Sorun değil, Henry" diye araya girdi karısı. "Artık bu konuda konuşmaya başlasak iyi olur. Petie ölmemiş olsaydı, bugün oraya gitmiş olurduk." Cümlenin sonuna doğru kadının sesi de boğuklaşmıştı.

Henry onaylar gibi başını sallamaya başladı. "Bence, orayı bizim sevdiğimizden bile çok seviyordu."

"Bakın" dedim, "çok özür dilerim, fakat kocanız bana olanlardan bahsetmemişti konuştuğumuzda." İkisi de olup bitenleri duymamış birinin hâlâ olabileceğine şaşırmış gibi baktı yüzüme. Trajediler hep böyledir işte; olayı

yaşayanlar, bütün dünyanın bundan haberi var sanır; sanki herkese birden vahiy inmiş gibi. "Korkarım neler olduğunu tam olarak bilmiyorum."

Henry, söylediklerimi düşünürken bana bakmaya devam etti. Olay artık öyle bir noktaya gelmişti ki; bu, karısını üzecek bile olsa anlatmaması mümkün değildi.

"Üzgünüm. Sanırım sen aradığında kafam o kadar dağınıktı ki fark edemedim... Petie, bizim oğlumuzdu. Tek çocuğumuz. On dört yaşındaydı. Her ailenin sahip olmak isteyeceği bir çocuktu. Karakterliydi. Cesur Yürek derdim ona eskiden. Zekiydi de. Her neyse, ikimiz de onu çok fazla sevdik. Belki de olmaması gerektiği kadar. Neyse işte. Petie geçtiğimiz hafta öldü."

"Öldürüldü! Söyle hadi, Henry!" Kadının sesindeki acımasızlık ona güç veriyor gibiydi. "Kendimizi kandırmamalıyız."

"Hayır, Katie. Doğru değil bu." Adam masanın üzerinden karısına doğru yavaşça eğildi; yalvarır gibiydi. "Haksızlık ediyorsun. Eğer böyle düşünürsek yaşayama-"

Kadın, başını iki yana sallamaya başlamış, kocasını susturmuştu. "Öldürüldü! Ben öldürdüm onu. Gerçek bu." Adam araya girmeye çalıştı, ancak kadın tekrar edip duruyordu: "Gerçek bu!"

"Karım" dedi Henry, ses tonuna hâkim olmaya çalışarak, "geçtiğimiz birkaç yıl boyunca bazı sorunlar yaşamıştı. Birçok insanın başına gelir bu. Kafasını toparlayamıyordu sadece. Yapmamız gereken her şeyi yapıyorduk. Çok iyi bir psikanalisti de vardı." Bu anlattıklarımı bir sindir de, der gibi duraksadı. "Geçtiğimiz hafta karım kendini öldürmeye çalıştı. Kendini zehirlemeye çalışmış daha doğrusu. Katie bir romantiktir. Onun en çok sevdiğim özelliklerinden biridir bu." Uzanıp karısının çatalla oynayan elini tuttu. Kadının gözleri, hareket eden metale büyülenmiş gibi bakıyordu. "Her neyse, bi-

zimle birlikte mutlu bir akşam yemeği yiyip uykusunda ölmeyi planlamış. Çarşamba akşamı limonlu küçük turtalardan yapmıştı; Katie'nin şaheseridir o, hepimiz çok severiz. Öyle sıradan turta da değil, Katie üstlerini süsler. Neyse, onları yapıp ertesi gün yemek üzere dolaba koymuş." Sesi gittikçe daha da zor çıkıyor gibiydi. "Turtaların birindeymiş zehir. Katie, üstündeki süsten zehrin hangisinde olduğunu biliyormuş. Akşam yemekte onu yiyecekmiş ve ben sabah onu ölü bulacakmışım. Ama Petie..." Elleri, karısının ellerindeydi. Çatal, şimdi kadının önündeki yemeğe saplanmış duruyordu. Adamın gözleri boş bakıyordu. "Petie pek cesurdur, demiştim. Aynı akşam, turtaları bulmuş dolapta. Biz de içeride bir şeyler okuyorduk sanırım. Birkaç turta atıştırmış. Tatlıya çok düşkündü. Bu konuda bana çekmiş olmalı. Ertesi sabah Katie onu yatağında ölü bulmuş. Ben... ben giyinirken yanıma geldi. Kötü bir şey olduğunu hemen anladım." Sesi monotonlaşmıştı. "Yüzündeki bütün kan çekilmişti. Ölü gibiydi. Çekmecelerin birinden bir mektup çıkardı ve bana uzattı. İntihar mektubuydu. Her şeyi önceden hazırlamış. Mektubu okudum. Bitince bana, 'Petie öldü' dedi. Bu kadar. Sonra nöbet geçirip bilincini kaybetti. Felç geçiriyor sandım önce. Ne yapacağımı bilemedim. Delirmiş gibiydim. Nefes alıp almadığını kontrol ettim, sonra Petie'nin odasına koştum. Yatağında bembeyaz olmuş, yatıyordu."

"Sus artık, Henry."

"Hayır hayatım, her şeyi anlatmak istiyorum. Ölmüştü işte Petie. Ona şüphe yoktu. Sonra doktorla polis geldi. Katie'yi götürdüler. Teknik olarak onu Katie öldürmüştü. Başka ne yapabileceklerini bilmiyorlardı. Polis memuru, Katie'yle benim okuldan arkadaşımızdı. Aynı futbol takımındaydım onunla. Ve işte şimdi böyle bir durumdaydık. Katie'yi altı gün boyunca orada tuttular, ne

yapacaklarına karar verene kadar. Bu sabah çıkarttım onu. Herkesi tanıyorum çünkü; hâkimler, savcılar, hepsi eski arkadaşlarımız. Hepsi." Sanırım bu durum onun kafasını dağıtmış, faydalı bir şeyler yapabildiğine kendisini inandırmıştı. "Durumu anlayışla karşıladılar. Bugün çıktı işte ve sanırım bir ceza vermeyecekler. Sorun çıkmayacak yani galiba."

Bütün bunları anlatırken bana bakıyor, ama görmüyordu. Başını çevirdi, sonra zar zor ayağa kalktı. "Sanırım dışarı çıkıp biraz hava alacağım." Kapıdan çıkarken omuzları çökmüş, titriyordu.

Kocasının ayak sesleri uzaklaşırken Bayan Martin ve ben sessizlik içinde oturmaya devam ettik. Sonra birdenbire sandalyesini geri itip çığlık atmak ister gibi ağzını açtı, ardından da oturduğu yerde sallanmaya başladı: "Aman Tanrım! Aman Tanrım!"

Kalkıp kadına yardımcı olmam gerektiğini düşündüm. Bir şekilde onu teselli etmeliydim. Derken kadının o korkunç fısıltısını duydum.

"Onun içindi!" Eliyle kocasının ardında kaybolduğu kapıyı gösterdi. "Onun içindi! Zehir onun içindi!"

Kanım donmuştu. Eli hâlâ kapıya doğru uzanmış, titriyordu. Ağzı, az sonra patlayacakmış gibi gittikçe daha da açılıyordu. Kelimeler, kaçak gaz fısıltısı gibi sessizce çıktı ağzından: "Ondan nefret ediyorum! Nefret ediyorum! Öyle nefret ediyorum ki ondan! Öyle nefret ediyorum ki!"

Durdurabilmek için araya girmeye çalıştım: "Yalnızca boşayabilirdin de..."

"Boşayıp ne yapacaktım? Ne yapacaktım? Eski Bayan Martin mi olacaktım? 'Onunla hiç evlenmemeliydi' derlerdi o zaman, 'birinin karısı olacak beceri ne gezer o kadında!' Hem onca yıl sonra ne kalırdı ki elimde? Ancak bir apartman dairesinde yaşayabileceğim bir anlaşmadan

başka? Bana bu evi verirler miydi sanıyorsun? Babasının evini? Onun eviymiş! Benim evim burası! Yirmi yıl acı çektim ben burada! Altısında Petie bile yoktu, yalnızdım o adamla!" Birden durup beni inceledi. "Anlamıyorsun. Sorun ev ya da para değildi. Petie'ye yaptıklarıydı sorun. Onu da kendisine benzetmesine göz yumamazdım. Buna hakkı yoktu. Emin olabilmenin tek yolu onu öldürmekti. Böylece Petie, kendi olmak istediği biri gibi yetişebilecekti. Ah, Tanrım! Tanrım!"

Kollarıyla kendi kendini sarıp çılgın gibi sallanmaya başladı.

"Eminim" diyebildim, "yani, olamaz... Gördüğüm kadarıyla..."

"Canavarın teki o! İnsan bile değil!" Ağzından saçılan tükürükler gözyaşlarına karışıyordu. "İçinde hiçbir şey kalmamış onun!" Kendi göğsüne vurdu. "Bomboş içi!"

"Ama..."

"Sen ne biliyorsun ki?" Yüzüme dik dik bakıyordu; gözleri nefretle doluydu. "Bizim hakkımızda ne biliyorsun ki? Onun hakkında? Sen kimsin ki karşıma geçmiş de kimin insan olup olmadığını bildiğini söylüyorsun? Hiçbir şey bildiğin yok senin!"

Haklıydı. Hiçbir şey bilmiyordum. Tekrar sallanmaya, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. O esnada Henry Martin geri geldi. Hemen ayağa fırladım.

"Bana bir taksi çağırsan iyi olur. Sanırım karın bugünlük yeteri kadar stres yaşadı."

Adam, karısının gözünden akan yaşları görünce hemen yanına koşup ona sarıldı. "Her şey yolunda, bebeğim. Çaresine bakacağız. Bir şey yok." Bana sonsuzluk gibi gelen bir süre karısını teselli etti. Sonra gidip gelmesinin yalnızca yirmi dakika süreceğini söyleyerek beni The Brown Palace'a arabayla bırakmak üzere ısrar etti.

Yoldayken kadının bana anlattıklarını neredeyse adama söyleyecektim. Ne işe yarardı ki gerçi? Onun lafına karşılık benimki. Ortada kanıt da yok. Kadın muhtemelen bir daha böyle bir şeye kalkışmazdı zaten; çünkü hem ikinci bir kazaya kimse inanmazdı, hem de benim ifade vermemden korkardı. Bildiklerimi adama söylesem ne olacaktı ki? Çoktan perişan olmuştu zaten ve gerçeği bilmenin bir faydasının dokunacağını da sanmıyordum. Kaldı ki onu tanımıyordum. Adamın nasıl biri olduğu hakkında en ufak bir fikrim bile yoktu. New York'taki ortak arkadaşımıza durumu anlatıp fikrini almaya karar verdim.

8
Diktatörlerle Sohbetler-III

İnsanın, koleksiyon yapar gibi bir sürü diktatörle tanışmasının ölümü hatırlatan bir yanı var, benim ise onları yakından görmeye bir açlığım. Beni çeken şey, şeytanın yüzünü ve alabileceği onlarca şekli görebilmek sanırım; geniş insan topluluklarının baştan çıkarılması, bunun da yine geniş insan topluluklarının öldürülmesine doğrudan bağlı oluşu... Başka bir deyişle, tiyatro yani; Homeros geleneğindeki tanrıların tiyatrosu.

Haiti hükümetinin, Sally kasırgası hakkında haber yapacak birini istediği söylentisi dolaşıyordu ortalıkta. Bir gazeteden beni aradılar. Ben de danışmak üzere Haitili yazar arkadaşım Georges Anglade'i aradım. Benzer çoğu insan gibi o da Montreal'de sürgündeydi. Georges, iriyarı, zeki, komik bir adamdır ve yazdığı *lodyan*larla

–Haiti'ye özgü bir edebi tür olan, hızla gelişen, tartışmalı ve komik hikâyeler– ünlüdür. Arkadaşım, Duvalierlerle ilgili gazetede haberini yapamayacağım birkaç bilgi verdikten sonra, oraya gitmemi önerdi. Haiti gerçeğinin ortaya çıkmasını sağlayacak hiçbir fırsat kaçırılmamalıydı. Gazeteye, bana Doktor Duvalier'nin oğlu, kalıcı başkan Baby Doc ile bir röportaj ayarlamaları şartıyla gideceğimi söyledim. Uçaktaki birçok kişi Club Med'e gidiyordu. Yanımda oturan çift, daha önce bir kere gitmiş. Bayıldıklarını söylediler. Haiti'ye âşık olmuşlar. Dediklerine göre yemekler bir harikaymış, ayrıca eğer şanslıysanız, Graham Greene romanındaki karakter Petit Pierre'in, Port-au-Prince'den çıkıp Club'da yemek yemeye geldiğini görebilirmişsiniz. Adam, içeri alınan nadir Haitililerdenmiş, temizliğe gelenler hariç tabii. Bu adamın gerçek adını veya bir kitapta karakter olmadan önce neye benzediğini hatırlayan yok; zaten o da şimdi beyaz takımı ve süslü bastonu olmadan hiçbir yere gitmez olmuş. Kendi kurgu modeline dönüşmüş yani bir nevi. Yanımda oturan çift, onu geçen tatillerinde görmüş. Oturdukları masada, dört sandalye uzaklarındaymış. Çok heyecanlanmışlar. Çıkıp kitabı satın alarak içinde Petit Pierre olan kısımlara bakmak için aceleyle eve dönmüşler, sonra da o bölümleri işaretleyip arkadaşlarına göstermişler. Kadın da adam da avukatmış. Tenis oynamayı çok seviyorlarmış, öyle dediler. Erken kalkarsam Club'daki kortlar çok da sıcak olmuyormuş. Her neyse, Haiti'ye bayılmışlar. Havasında, dediklerine göre insana çok tanıdık gelen bir şeyler varmış.

Uçağa binme rampasının sonunda, hükümetten bir kadın beni bekliyordu. Sanki pasaport ve gümrük memuru diye bir şey yokmuş gibi beni havaalanından direkt çıkarttı ve doğruca başkanlık sarayının yakınlarındaki,

betondan bir otele gittik. Son derece güzel bir oteldir, dedi kadın. Üzerindeki bluz ve etek, Saint Laurent'in klasik koleksiyonundandı. Saçları, Jacqueline Kennedy tarzı taranıp arkadan toplanmıştı. Melez bir kadındı. Şehre giden yol, sanki bir kenarından düşsen kendini başka bir mekânda bulacakmışsın gibiydi; o yüzden yürümeye devam etmeliydin.

Ertesi gün Madam Boutellier –hükümetten gelen kadın– beni saat onda gelip aldı. Yolda pek bir şey söylemedi. Sanırım Haiti, basın sözcülerinin çok da fazla konuştuğu bir diktatörlük değildi. Yapacak bir işleri olduğundan memnunlardı sadece.

Beni saraya götürdü. Beyaz bir binaydı. Sömürge dönemi Versay tarzı, birkaç katlı bir bina. Etrafındaki dövme demir parmaklıkları ve içerideki muntazam bahçesiyle daha ziyade Petit Trianon kategorisindeydi. Bahçede biçilip şekil verilmiş bir sürü ağaç vardı. Birkaç da koruma bekliyordu, sayıları fazla değildi. Girişten hızla geçip yan taraftaki ana merdivenin önünde durduk. Muazzam mermer basamakların üzerine kalın yünlü, beyaz bir halı serilmişti. Merdiven, sarayın orta kısmında yükselen, donmuş, sertleşmiş devasa bir penise benziyordu ve ana katta, binanın diğer bölümünün orta kısmına inen geniş bir geçide dönüşüyordu. Merdivenlerin hemen başındaki bir ofisin dışında, masada oturan sekreter hariç her şey beyazdı. Adamın önünde bir daktilo vardı. Orada öylece oturuyordu. Görünürde başka kimse yoktu.

"Başkan birazdan gelecek" dedi Bayan Boutellier. Beni geçitten geçirip büyük bir bekleme odasına götürdü ve orada, kapalı kapılar ardında bırakıp gitti. Kapılar altın varakla süslenmişti. Duvarlar da öyle. Onun dışında oda bomboştu. Fransız pencereler, içerisi havalansın diye açılmıştı. Hava henüz çok sıcak değildi. Beyaz ipekten,

ağır perdeler açılıp kenarda toplanmıştı; öyle ağırlardı ki rüzgâr çıkmadığı müddetçe kıpırdamıyorlardı bile.

Sağdaki pencereye yürüyüp balkondan aşağı sarktım. Pencere ön cepheye bakıyordu ve gerçekten de ana kat konumundaydı. Burada durup konuşma yapabilir ya da halkı selamlayabilirdiniz, ilgilenen birileri varsa tabii. Bahçedeki süslü çalıların, makineli tüfekli korumaların nöbet yerlerini gizlemek için kullanıldığını fark ettim.

"Bonjour, monsieur."*

Kısık bir ses tonuydu. Arkama döndüm. Odanın öbür ucundaki kapıda bir kalabalık vardı. Tek sıra düğmeli, siyah bir takım giymiş iriyarı, tombul bir adam, kalabalığın önünde duruyordu. Ona doğru yürüdüm.

"Bonjour, Monsieur le Président."**

Çocuk gibi gülümsedi. "Vous parlez Français?"***

"Eh, pourquoi pas?"****

Adam kıkırdadı. Kalabalık güldü. Şimdi elini sıkacak kadar yakınındaydım. Yavaşça elini uzattı. Parmakları çok yumuşaktı. El sıkışması da öyle. Gözlerine baktım; küçüklerdi. Gördüğüm en küçük iki göz, tombul bir suratta sıkışıp kalmış gibiydi. Beyaz bir gömlek giymiş, soluk renkli bir kravat takmıştı. Giydiği her şey ipektendi.

"Venez."*****

Başkan arkasını dönünce, kalabalık birden dağılıp birbirini iteklemeye başladı. Yaklaşık yirmi kişi vardı. Çoğu yaşlıydı. Kilolulardı ama şişman değillerdi. Göbekleri olan iriyarı adamlardı yani. Çoğunun gömleğinin göğüs kısmı açıktı, ceket giymemişlerdi ve göbeklerinin altında kalan kemerlerinde birer tabanca takılıydı. Ta-

* (Fr.) "İyi günler, beyefendi." (ç.n.)
** (Fr.) "İyi günler, Sayın Başkan." (ç.n.)
*** (Fr.) "Fransızca konuşabiliyorsunuz demek?" (ç.n.)
**** (Fr.) "Neden konuşamayayım?" (ç.n.)
***** (Fr.) "Gelin." (ç.n.)

bancalar, kılıfsızdı. Bu adamlar, başkanın babasından miras kalan Tonton Macoute'tandı.* Bazılarıysa üniformalı genç askerlerdi; tüfeklerini, sanki tavşan avlamaya çıkmışlar gibi gelişigüzel tutuyorlardı.

"Venez."

Tekrar geçitten geçip binanın diğer tarafındaki bir ofise girdik. Adam, bacaklarının dizden yukarısı birbirine yapışık gibi yürüyen şişmanlardandı. Daktilonun bulunduğu masada oturan sekreter yerinden kıpırdamadı. Kalıcı başkanın ofisi, süslü püslü bir masa ve arkasındaki İmparator koltuğu hariç, boştu. Masanın önüne, ziyaretçiler için küçük bir İmparator sandalyesi konmuştu. Masada bir dahili telefon, karısının bir fotoğrafı ve yanında da babasının küçük, muhasebeci kılıklı bir fotoğrafı vardı. Başka da hiçbir şey yoktu.

Karısı melezdi. Teni oldukça soluktu. Herkes, ülkeyi yönetenin başkanın karısı olduğunu söylüyordu; karısı ve onun babası. İş yerleri ve büyük paralar hep melezlerin elindeydi. Duvalierlerin elindeyse Tonton Macoute ve azimli bir diktatörlüğün getirebileceği miktarda bir para vardı.

Adama birkaç soru sordum. Önceden ezberlediği, çok amaçlı birkaç resmî cümle ile cevap verdi; tamamen alakasız şeylerle yani. O kadar basit –aptal daha doğru bir kelime olurdu gerçi– bir adamdı ki, kasırganın verdiği hasarla ilgili haberi neden yapmamı istediğini açık açık söyledi: Haber, uluslararası bir acil durum yardım talebinin ön hazırlığıydı. "İnsanlar gazetecilere inanır" dedi. İki yüz milyon dolar istiyordu.

Haiti'ye yapılan nakit para yardımının doğrudan Duvalierlerin cebine gittiğinin herkes farkındaydı. Cepleri-

* Diktatör François "Papa Doc", Duvalier tarafından 1959 yılında kurulan, Haiti milis kuvvetleri bünyesindeki özel harekât timi. (ç.n.)

ne de değil de, döviz hesaplarına daha ziyade. Bu nedenle çoğu yardım kuruluşu, yardım olarak ya tohum ya da hastaneler için malzeme gönderiyordu. Elbette bunlar da satılıp paraya dönüştürülebilirdi ama en azından rejim fazladan iş yapmak zorunda kalıyordu. Ne gariptir ki bazı yerlerde –örneğin Washington'da– hâlâ nakit yardımı yapmak isteyen insanlar vardı. Birçok gözlemci gibi ben de şu sonuca varmıştım: Bu insanlar da ya Baby Doc kadar salaktı ya da kafalarında başka planlar vardı.

"Je vous envoie en hélicoptère. Il faut voir la tragédie, monsieur. C'est un catastrophe pour le peuple."*

Adanın o tarafına giden yol yoktu ve adam derhal yola çıkmamı istiyordu. Kendi helikopteriyle hem de. Masanın üzerindeki dahili telefona uzandı; göbeği, açılan bir hamur gibi tüm masayı kaplamıştı. Telefon benim tarafımdaydı. Birkaç tuşa basıp ardından konuşmaya başladı. Hiçbir ses gelmeyince sabırla ve sakince tekrar birkaç tuşa bastı. Ardından kendini koltuğuna geri bıraktı, sonra ayağa kalktı. Kapıya doğru yürürken gömleğini ve ceketini düzeltti. Adamlar kapının önüne toplanmış, koridorda boş boş dolanıyordu; alışılmamış türden bir saraylı şakşakçılar grubuydu.

Adam, önceden ezberlenmemiş her söz, birkaç kelimeyle sınırlandırılmalıymış gibi "L'hélicoptère!"** diye bağırdı, sonra da kalabalığa doğru yürüdü. Adamlar birbirlerini itekleyip başkan için geçecek yer açmaya çalıştılar. Tüfekleri, sanki vücutlarının garip birer uzantısıymış gibi fazladan yer kaplıyordu.

---

* (Fr.) "Size bir helikopter göndereceğim. Yaşanan trajediyi görmelisiniz, bayım. Halk için tam bir felaket bu." (ç.n.)

** (Fr.) "Helikopter!" (ç.n.)

"Ma femme m'attend"* dedi adam, omzunun üstünden. Karısının merdivenlerden bizim olduğumuz kata indiğini gördüm. Kadın oldukça inceydi. Güzelliğin resmî silüeti gibi duruyordu uzaktan. Tıpkı buz gibi. Üzerinde pahalı, ama giymesi beklenebilir bir marka vardı, Dior mesela. Tam bir First Lady'ydi. Gerçi aramızda biraz mesafe vardı, ama buza benzerliği konusunda eminim. Adam, hoşça kalın falan demeden eşine yönelerek odadan çıktı. Kalabalık da çiftin peşinden giderek o sertleşmiş penis merdivenlerinden indi. Adamlardan biri biraz geride kalmıştı; belinden tabancasını çıkartıp ofisin önünde oturan sekretere doğru yöneltti.

"Un hélicoptère pour monsieur."**

Tehdit etmiyordu, bunu anlamıştım. Bu sadece, adamın bir şey istediğinde rica etme şekliydi.

Basın sözcüsü Madame Boutellier, beni havaalanına götürdü. Eski bir helikopter bizi bekliyordu. Tamam, abartmayayım, yirmi yıllık falan bir şeydi en fazla. Bir asker taşıma aracıydı.

"Başkanın mı?" diye sordum kadına.

Başka tarafa döndü ve geri döndüğümde beni bekliyor olacağını söyledi. Helikoptere benimle birlikte asker tişörtü ve pantolonu giymiş genç bir adam da bindi. Ne kemeri vardı ne de ayakkabısı. Sağ elinde büyükçe bir bez tutmuş, nazikçe gülümsüyordu. Helikopterde çelik bir fıçı dışında başka hiçbir şey yoktu.

Kravatımla ceketimi çıkartıp Madame Boutellier'ye uzattım. "Gardez-les en souvenir de moi."*** Kadın gülümsemedi bile. Helikopterin zeminine oturdum. Asker de benim gibi oturdu. İki yanımız da tamamen açık bir şe-

* (Fr.) "Karım beni bekliyor." (ç.n.)
** (Fr.) "Beyefendi için bir helikopter." (ç.n.)
*** (Fr.) "Bakar bakar beni hatırlarsınız." (ç.n.)

kilde havalandık; sanki bir saldırı yapacaktık. Etrafı çok iyi görebiliyordum. Bir ara dalışa geçip bir de hava boşluğuna denk gelince fark ettim ki helikopterin içinde tutunacak hiçbir şey yoktu. Fıçı da sabit değildi ve sürekli akıtıyordu. İçinde, geri dönüş yolculuğumuz için yakıt vardı sanırım. Asker kalkıp elindeki bezle akan sıvıyı temizlemeye başladı; bezini de açık kapıdan aşağı doğru sıkıyordu. Adamın işi bu olmalıydı. Dağların üzerine yükseldik, sonra dağılmış bulutların bazen üstüne çıkıp bazen altına inerek ilerledik. Akıtan fıçıya, harıl harıl çalışan paspasçıya ve ardından etrafıma baktım: Bu helikopter, bir bok çukurundan başka bir şey değildi. Helikopterin bakımını düşündüm, sonra perçin cıvatalarının üstündeki toz tabakasını gördüm. Belki yılda bir temizliyorlardı. Daha fazla düşünmemeye çalıştım. Aptallar hep salakça sebeplerden ölür. Pilot kabinini göremediğime memnundum.

Bir saat kadar uçtuk; ormanların üstünden, bulutların altından... Mükemmel bir manzaraydı, ben de bu manzaraya odaklandım. Bir kıyı ovasının üzerine geldik sonra. Biz yere yaklaşırken ormanlardan koşup gelen insanları görebiliyordum. Yere vardığımızda, belki binlerce insan bizi bekliyordu. Helikopterin etrafını sardılar. Çok yakınımızdaydılar. Hepsi paçavralar içindeydi; eski tişörtler, fermuarı bozuk pantolonlar, yırtılmış etekler, düz işçi kıyafetleri...

Kalabalığın gerisinden bir bağırtı geldi, sonra çemberin bir tarafı yarıldı. İki adam bize doğru geliyordu. Bir tanesi polis tişörtü giymişti ve elinde yaklaşık bir metre uzunluğunda bir tahta sopa vardı. Diğeri ise kenarları oldukça geniş bir hasır şapka takmıştı. Şapkalı adam öne çıkıp belediye reisi olduğunu söyledi. Pantolonunun belinde, fermuarının hemen üst kısmında bir tabanca takı-

lıydı. Kılıfı yoktu. Adamın ayağında ayakkabı vardı. Polisin de ayakkabısı vardı; ama onunki bağcıklı değildi, fermuarı da bozulmuş, yerine bir çengelli iğne takılmıştı. Kasabada yalnızca bu iki adamın ayakkabısı var gibi görünüyordu. Polis, kalabalığa dönüp bağırdı:

"En arrière!"*

Kimse hareket etmedi. Meraktan, orada öylece durmuş bana, temiz kıyafetlerime, çalışan fermuarıma, ayakkabılarıma, çoraplarıma bakıyorlardı. Belediye reisinin bile çorabı yoktu.

Bunun üzerine polis, vuracakmış gibi sopasını kaldırdı. Kalabalık, ayaklarını kıpırdatmadan geriye doğru eğildi; sanki klasik bale yapıyor gibiydiler. Ya da bir sahip ile kölesi arasında bir sahne de olabilirdi bu; iki taraf da kendi sınırlarının farkındaydı. Otorite tehdit ediyor, kalabalık da bu tehdide tepki veriyordu. Tam anlamıyla oturmuş bir ilişkileri vardı. Polis, sopasını biraz daha yukarı kaldırıp vuruyor gibi indirmeye başladı. Kalabalık bu sefer yerinden kımıldadı. Belediye reisi de tabancasını çıkarıp havaya kaldırdı ve birlikte polisin arkasından yürümeye başladık. Yanından geçtiğim birçok çocuğun saçı kızıldı. Sanırım bu, annelerinin hamilelik esnasında kötü beslenmelerinden ötürü mağdur oldukları anlamına geliyordu; ki bu da doğacak çocuğun vücudu ya da beyni için pek iyi bir durum değildi.

Her neyse, belediye reisi beni kasırganın verdiği zararları incelemem için gezdirdi. İki tane betondan bina vardı; binadan ziyade araba garajı gibi duruyorlardı. Bunlar belediye binası ve hapishaneydi. Çatıları uçmuştu. Çiftçiler ahşap kulübelerde yaşıyorlardı; onları çoktan düzeltmişlerdi. Belediye reisi, kasabanın aldığı hasardan ve insanların yaşadığı trajediden bahsetti. Kasırganın

* (Fr.) "Gerileyin!" (ç.n.)

korkunç bir şey olduğunda hemfikirdik. Adamın ayağındaki ayakkabılar oldukça eskiydi. Bağcıklardan birini ikiye bölüp yarısını ayakkabısının diğer eşine taktığını fark ettim.

9
Kuru Fasulye Pilav

Dorothy'yle yatmamın üstünden yıllar geçmişti. Ya da onun benle yatmasının da diyebiliriz, sorumluluğu kim üstüne almak isterse artık. Vejetaryen olduğu için ona eskiden Havuç Dorothy derdim. İlişkimiz kısa sürmüştü; bir aydan fazla, altı aydan az bir süreydi, tam hatırlamıyorum. Yalnızca birbirimizle görüşüyor falan da değildik üstelik. İlişkiyi ben bitirmiştim, onun o güçlü karakteri yüzünden. Yataktaki karakterinden bahsetmiyorum; orada çok iyi vakit geçiriyorduk ama kalktığımız anda, onun gücüyle karşı karşıya geliyordum ve doğruyu söylemek gerekirse, o zamanlar New York'ta yeniydim ve sokaklarda zaten yeteri kadar rakibim var diye düşünmüştüm.

Böylece ilişkiyi sonlandırdım. Belki de o sonlandırmıştı. Konu romantik ilişkiler olunca, hafıza da son de-

rece kurnaz olur. Her nasılsa, ki bu ikimizi de şaşırtmıştı, arkadaş kalmayı başardık; hani şu birbirine bas bas bağıran arkadaşlardan. Geçen gün, gazetede eski kocasının öldüğü haberini görünce, tabii ki çok şaşırdım ve cenazeye gittim. Tam tersi bir durumda olsaydık o da benim için aynı şeyi yapardı. Patrick Russell, herkesin tanıdığı ve dostum dediği bir adamdı; gerçi onun kimseyle sıkı bir ilişkisi olmazdı. Adam son derece uysal, hatta candan bir tipti. Bunun üstüne bir de biraz para, yakışıklılık ve eğlenceli bir karakter ekleyince, insanların ona dostum dememesi için hiçbir sebep kalmıyordu.

Patrick, Dorothy'yle benim sayemde tanışmıştı. Benim bir suçum yoktu gerçi. Bir restoranda şöyle bir tanıştırmak, bağlayıcı bir sözleşme falan değil sonuçta. Hatta Patrick sonraki gün bana telefon edip Dorothy'nin numarasını istediğinde çok şaşırmıştım. Görünürde ortak hiçbir yanları yoktu, ama elbette gönül işleri görünürde olana bakmaz. Patrick ve Dorothy, ertesi gün ortadan kayboldular. Yani Doğu Yakası'nın o bilindik hayatında görünmez oldular; ne partilere katılıyorlardı, ne her zaman gittikleri restoranlarda ya da halkı tatmin etmek için düzenlenmiş etkinliklerde rastlayabiliyordunuz onlara artık. "Onlar" diyorum, çünkü o zamandan beri birbirlerinden ayrılmaz olmuşlardı.

Üç ay sonra, 1971 yılının ilkbaharıydı, posta kutumda düğün davetiyelerini buldum. Long Island'da, Patrick'in ailesinin Oyster Bay'deki evinde bir resepsiyon verilecekti. O zamanlar kimse fevkalade düğün düzenlemezdi, diyemeyeceğim. Buna parası yeten ya da yetiyormuş gibi görünmesi gerektiğini düşünen herkes muazzam bir tören düzenlerdi. Ama tanıdığım insanlar arasında –dünyaya karşı şüphelerinin altında ezilmiş ya da en azından bu konuda endişeliymiş gibi duran insanlar– sadeliğe rağbet eden birçok kişi de vardı. Paralı sınıfın özverili insanla-

rıydı bunlar. Dahası, Dorothy bu konularda tanıdığım en kaygılı insanlardan biriydi. Sürekli özel ya da kamusal toplantıya ya da protestoya katılır, mektuplar yazar, gruplar oluştururdu vs.; savaşa karşı olduğunu yüzlerce küçük ve farklı şekilde belirtirdi işte.

Bu nedenle, düğünlerine gittiğimde, sahte gotik bir Episkopal Kilisesi'nde evleneceklerini görünce çok şaşırmıştım. İçeride beş yüz kişi ve elli kiloluk birkaç beyaz çiçek yığını vardı sadece. Dış dünya, bu resepsiyonu mahvedememişti.

Garip olan tek şey, yiyeceklerdi. Mükemmel görünüyorlardı, ama içlerinde et, balık veya süt ürünlerine dair hiçbir şey yoktu. Yalnızca kapının önündeki küçük bir masada bulabiliyordunuz bunları. Dorothy'nin vejetaryen olduğunu hepimiz biliyorduk, ancak şampanyanın yanında nohut yemeyi de beklememiştik. Hepsinin tadı güzeldi gerçi ama yine de Patrick'in masasının, yani etçiller için kapının önüne konmuş olan masanın etrafı sarılmış, üzerinde yiyecek hiçbir şey kalmamıştı. Ancak orada her şey bitince insanlar meyvelerin, sebzelerin ve doğal proteinlerin yüzüne bakmıştı. Dorothy bunu eğlenceli buluyordu; yaptığı bu kurnazlıktan çok memnundu. Ben zaten çok et yiyen biri değilim, ama koca bir öğleden sonrayı beş yüz aç ve tatmin olmamış insanla geçirmeyi de istemezdim. New York'a döndüğümde dışarı çıkıp yıllardan beri ilk defa kendime bir biftek söyledim.

Üçüncü Cadde'de bir barda oturmuş, söylediğim eti kararlı kararlı çiğnerken, düğünden bir sahne gözümün önüne geldi: İyi niyetli ve kaygılı arkadaşım Patrick, sağlıklı ve hatta etli butlu bedeniyle vejetaryen yiyeceklerle dolu bir masaya eğilmiş, gerçekten yemek istediği bir şeyler arıyordu.

Aradan bir süre geçince, herkes Dorothy'ye katılmıştı; gerçekten de bu yemek meselesini iyi bir şaka gibi görüp eğlenmiştik. Yeni evli çift, New York'a dönünce yine şehir hayatına karıştı. Dorothy'yi sevdiğimden, onlarla birçok kişiden daha sık görüşüyordum; ayrıca onları tanıştırmış olduğuma da hiç pişman değildim. Bu çifti her defasında daha mutlu görüyordum. Dikkatimi çeken tek şey şuydu: Patrick, Dorothy'nin kendine yasakladığı şeyleri giderek daha da az yiyordu.

Düğünlerinden iki ay sonra onları yemeğe davet etmiştim. Patrick kahvesine süt istemedi.

"Sen süt içerdin, Patrick?"

"Artık içmiyorum, Dong" dedi o masum, samimi ifadesiyle.

Gülüp Dorothy'ye baktım. "Başkalarının isteklerine göre yaşıyorsun demek?"

Adam gülümsedi. "Bana da iyi geldiği sürece neden olmasın?"

Bunun Dorothy'nin isteği olduğunu biliyordum. İnandığı ve dolayısıyla uygulanmasını istediği şeylerin bilinçsiz bir pazarlamacısı gibiydi. Tatlı sözlerle de kandırmaya çalışmazdı karşısındakini; öyle kurnazlıklar yapardı ki, onun aslında sizden hiçbir şey beklemediğini, bunun iyi bir fikir olduğuna kendinizin karar verdiğinizi, kararınızın da tesadüfen onun inançlarına uyduğunu sanırdınız.

Sırada et vardı. Patrick'in çiğnemeyi gerektiren her türlü kırmızı gıdadan kaçındığını fark ettim. Tavuk yiyebiliyordu en azından, ama bir yıl sonra o da gitti; geriye sadece balık kalmıştı. New York bir sahil şehri olduğundan, fazla ve oldukça lezzetli seçenekleri vardı en azından. 75 yılının sonlarında, daha dikkatli gözlemlemeye başladım. Patrick de menüden memnun olsun diye Grand Central Terminali'nin altındaki Oyster Bar'da öğle yemeğine çıkmıştık, ama adam salatadan başka bir şey yemedi.

Ne gariptir ki bu beş yıllık evrim, ona iyi gelmiş gibiydi. O eski spor delisi tipi gitmiş, sıkı bir forma girmişti. Madridli ya da Milanlı bir oyuncu gibi görünüyordu. Yine de o, tabağındaki yaprakları çatallarken sormadan edemedim: "Sonuna kadar gittim deme bana Patrick?"

Bakışlarında hâlâ o eski, insanları memnun etmeyi seven ifade vardı. "Gittim. Geçen gün Dorothy'ye bakıyordum. Mükemmel görünüyordu. Sonra kendime baktım. Öyle kötü de görünmüyordum, ama eksik bir şey vardı. Ben de bir deneyeyim bari dedim. Hem zaten sadece balık ve peynir kalmıştı geriye, onları da yemesem ne kaybederim ki dedim."

"Keyfini, mesela? Kim hayatının sonuna kadar kuru fasulye pilav yemek ister ki? Kendini resmen başka bir şansı olmadığı için açlıktan ölen milyonlarca insanla aynı beslenme tarzına kısıtlıyorsun. Dorothy..."

Cümlemi bitiremeden araya girdi. "Dorothy hiçbir şey söylemedi. Bu benim kararım."

Bakabileceğim kadar uzun bakakaldım yüzüne, sonra lüferimi yemeye devam ettim tekrar.

"Dorothy hamile" dedi adam. "Kararımı vermemde bu da etkili oldu. Hepimizin aynı yaşam şeklini sürdürmesini istedim sanırım."

"Çocuk da vejetaryen olarak mı yetiştirilecek demek istiyorsun yani?"

"Bir sorun çıkmazsa, evet."

Sonraki birkaç ay onları pek görmedim. Patrick'in babası ölünce, Oyster Bay'deki evine onlar yerleştiler; annesi, şehir merkezinde bir dairede kalmak istediğinden, onunla evleri değiştirmişlerdi. Patrick bir avukattı ve ev ile iş arasında gidip gelmenin o kadar da zor olmadığını fark etmişti. Kısa süre içinde, Oyster Bay'in sakin hayatını tercih ettiklerine karar verdiler. Ayrıca o evde, oğul-

ları doğar doğmaz tuttukları İngiliz dadı için fazladan bir sürü oda da vardı.

Patrick'i bir sonraki görüşüm, oğlunun vaftiz töreninde oldu. Vaftiz babası olmamı istemişlerdi, ben de kabul ettim –bu da altıncı ve son vaftiz babalığımdı–. Patrick Thomas, annesiyle babasının evlendiği kilisede vaftiz edildi. Dorothy, her zaman olduğu gibi dinç ve kendinden emin duruyordu. Çocuk, gördüğüm en tombul, en sağlıklı çocuklardan biriydi. Dadısı da tıpkı onun gibiydi. Patrick ise en az on kilo vermişti. Şimdi çok zayıf ve yorgun görünüyordu, ama bunların hiçbiri şevkini kıramamıştı.

İlerleyen saatlerde bir ara onu yalnız yakaladım.

"Korkunç görünüyorsun. Hâlâ Dorothy'nin rejimini mi uyguluyorsun?"

Güldü. "Onunla hiç alakası yok. Senin gibi yesem daha beter olurdum."

"Ee, o zaman neyin var böyle?"

"Bazı testler yaptırdım. Doktorlar durumumdan emin değil daha."

Başka ne diyebilirdim ki? Kültürlü insanların inancını yitirdiği ve yemeğin yeni bir din haline geldiği; insanların bu yeni dine, atalarının kiliselerde ibadet ettiğinden daha çok ibadet ettiği ve sosların, kutsal kitapların birbiriyle karşılaştırıldığından daha çok karşılaştırıldığı bir dönemde bu adamın dediklerinden şüphe duymaya hakkım olmadığını düşündüm nedense.

O günden sonra onları pek görmedim. Belirli bir sebebi yoktu görüşmememizin. Onlar, şehrin sınırlarında kaybolmuşlardı, benim de banliyölerden –pahalı ya da değil, fark etmez– nefret etmem sonucunda, bir araya gelip görüşmemiz zorlaşmaya başlamıştı. Ama görüşebildiğimiz zamanlarda da Patrick'i daha da kötüleşmiş halde buluyordum. Aslına bakarsanız öğle yemeği için

çok daha sık buluşabilirdik sanırım, ama ben zevk için yemeyi seven bir adamım. Onların önünde bunu yapmak da yatağın başında durmuş, öğüt vermeye çalışan bir yobazın önünde zina yapmaya benzer bir şey olurdu. Birbirimizi her gördüğümüzde onu ikna etmeye çalıştım, ama nafile. Doktorları, suçu beslenmesine yüklemeden sorunu çözmeye çalışmış, şimdi de hâlâ bir sürü test yapıyorlarmış. Dahası, oğulları da aynı şekilde besleniyormuş ancak onun durumu gayet iyiymiş. Hatta fazla bile tombul bir çocukmuş. Patrick bana, Dorothy'nin farklı tahıl çeşitlerinden yeni karışımlar denemeye başladığından, mercimeği azaltıp soya fasulyesini artırdığından beri sağlığının daha iyiye gittiğini söyledi. Karısının adını söylerkenki ifadesinden, onu hâlâ ilk günkü gibi sevdiğini görebiliyordum.

Doğrusunu söylemek gerekirse, ben sorunun tam da burada olduğunu düşünüyordum. Gerisi zaten olabildiğince açıktı. Adam, gerçek sorununu görmezden geliyordu. 78 yılının yazında, onu Madison'da bir baston yardımıyla zar zor yürürken gördüğümde, artık bir şeyler yapmam gerektiğine karar vermiştim. Dorothy'yi arayıp kendimi öğle yemeğine davet ettirdim.

Evleri çok güzeldi; geniş ve ferahtı. Odalar, değişik ama şahane tablolarla, genç tasarımcılar tarafından üretilmiş modern mobilyalarla doluydu. Bahçeyse eşsizdi: Bütün sebzeler karışık olarak dikilmişti, ama yerel türler çoğunluktaydı. Aslında "bahçeler" demeliyim, zira burası öyle bir düzenlenmişti ki bir odadan başka bir odaya geçer gibi kendinizi farklı bölmelerde buluyordunuz; sanki her bölüm gizli bir kameriye gibiydi. Patrick ve Dorothy, bitki üreticisi Frank Cabot'ın girişimlerini yakından takip ediyorlardı anlaşılan.

Dışarıda oturup hafif bir öğle yemeği yedik: Sebze kuskusu gibi bir şeydi, bütün sebzeler kendi bahçelerinde

yetişmişti. Dorothy, takıntıları için hakikaten iyi bir reklam gibiydi; onu ilk defa İncil'de ima edilen anlamıyla tanıdığım* zamandan çok daha güzel görünüyordu.

Ona Patrick'in nasıl olduğunu sorup kendisini bastonla gördüğümü söyledim.

"Sen de araya gireyim mi dedin?" dedi, gözlerini kocaman açıp bana bakarak.

"Aynen öyle."

"Ben zorlamıyorum onu. Ne isterse onu yapması gerektiğini söyledim zaten. Hastalanmasının sebebinin beslenme biçimi olduğunu falan söylemeyeceğim ona. Öyle olduğuna inanmıyorum, ayrıca doktorları da öyle bir şey söylemedi. Hepimiz hastalıkların aniden ortaya çıktığına, tanımlanabileceğine veya hızla ortadan kalkacağına ya da ölümcül olacağına inanmışız. Oysa bazıları tıpkı geçtiğimiz yüzyıllardaki hastalıklar gibi olabiliyor: Doktorlar sorunun ne olduğunu bulabilmek için ellerinden geleni yapıyor ancak çözüm bulamıyorlar. Patrick'i çok seviyorum ben. Ne kadar çok sevdiğimi bilemezsin. Mükemmel bir adam o.." Kafası karışmış gibi bahçeye döndü bir an. Onu hiçbir zaman böyle tereddüt içinde görmemiştim. Sonra çaba sarf ederek bana döndü ve gözlerini arkamda bir noktaya dikti. "Neden ona zarar verecek bir şey yapayım ki? Neden? Yapabileceğim her şeyi yapıyorum onun için. İlişkimizin daha en başında, birbirimizin inançlarına karışmamayı tercih ettik biz. Onu ne kadar seversem seveyim, sonuçta bu onun kendi hayatı. Kendi içgüdülerine kulak vermesini söyledim ona. Doğrusunu istersen, birkaç kere eski yeme tarzına geri dönmesini bile önerdim, bir bakalım değişiklik olacak mı diye. Ama hemen geriliyor, sanki bu durum, başarısız olduğu anlamına gelecekmiş gibi. Patrick, dünyaya karşı

* İncil'de iki kişinin birbirini tanıması, cinsel anlamda birlikte olmuş olmaları anlamında kullanılmaktadır. (ç.n.)

hep ağırbaşlı ve güler yüzlüdür. Ama ben onu tanıyorum. O bir romantik ve romantikler inatçı olurlar. Ben daha ne yapabilirim ki?" Son cümlesi bir savunma gibi çıkmıştı ağzından. Belki o da kendi iradesiyle boyunu aşan sulara kapılmıştı ve şimdi ters akıntıya karşı yüzemiyordu."

Ben onun bu sözlerine daha cevap veremeden dadı göründü. Hâlâ oldukça iri bir kadındı. Peşinden gelen dört yaşındaki çocuk da tıpkı onun gibi iri ve sağlıklı görünüyordu; şimdiden o ilk tanıdığım Patrick'i anımsatmıştı bana.

Çocuk, kendisine birkaç güzel söz söyletildikten sonra geri götürüldü.

"Hâlâ bir vejetaryen mi?"

"Hem öyle, hem de Patrick'e ne kadar benzediğine baksana."

"Evlendiğin zamanki Patrick'e!" dedim sertçe.

Kırılmış gibi bir ifadeyle baktı bana. Daha önce asla yaptığını görmediğim bir şey yapacak sandım. Gözleri yaşarmıştı. Sevgi gözyaşları mıydı bunlar? Ya da hayal kırıklığı mıydı? İçsel karmaşasından dolayı mı dolmuştu gözleri? Onu yadırgamam imkânsızdı. Birkaç dakika sonra, artık gitme vaktimin geldiği mesajını verir gibi ayağa kalktı.

Sonrasında olanları ise, onlarla irtibatını kaybetmeyen arkadaşlarımdan duydum. Patrick'in görme yetisi de kötüleşmeye başlamış. Evle iş arasında gidip gelmesi zorlaşınca şehirdeki dairede giderek daha fazla vakit geçirir olmuş. Geçen yılın başlarında, tamamen kör olmuş. Kendisi şehir merkezindeki evde kalırken, Dorothy'ye yardımcı olması için annesinin Oyster Bay'deki evde karısıyla birlikte kalmasında ısrar etmiş. Ayrıca Dorothy'nin kendisine bakmakla uğraşmasını da istemiyormuş, bu yüzden bir uşak tutmuş. Dorothy'yi, hayatını mahvetmesine izin veremeyecek kadar çok seviyormuş.

Bundan birkaç ay sonra boşanmalarını isterken de yine bunu öne sürmüş. Kadın ona karşı gelmeye çalışmış, ama adam ısrar etmiş.

Patrick, bütün malvarlığını karısının üstüne yapmış. Kendisine yalnızca şehir merkezindeki daireyle geçimini sağlayabilecek kadar da bir gelir ayırmış. Kadın sonunda razı olmuş, bu kararı da adamın duygusal anlamda daha fazla yorulmaması içinmiş. Zaten ilişkilerinden geriye öyle az şey kalmış ki, boşanmaları pek de bir şey fark etmemiş. Dorothy, Patrick razı geldiği sürece onu görmeye gitmiş, ama bu da zamanla azalmış. Aynı şey, oğlu için de geçerliymiş. Çocuk, karşılıklı oturup sohbet edilecek kadar büyümüş; ama Patrick onunla konuşamıyormuş bile.

Baba oğulun görüşme ritüellerini bana sonradan anlattılar: Çocuk geldiğinde Patrick ona sarılırmış. Bu zayıf, kör adam, oğlunun sağlıklı vücudunu kollarının arasında hissettiği an sessizleşirmiş, çocuğu da bir süre sonra alır, götürürlermiş. Patrick'in yeme alışkanlığına gelince; aynı şekilde devam etmiş.

İşte bunların hepsi geçtiğimiz hafta sona erdi. Eski grubumuz, cenaze için Long Island'da yeniden bir araya geldi. Neden, bilmiyorum. Belki de trajedinin kokusunu aldığımızdandı. Ya da bir zamanlar bir parçası olduğumuz hayatların bu dünyadan gönderilmeden önce paketlenişini görmeye ihtiyacımız vardı garip bir şekilde. *Faites vos paquets**, der Fransızlar. Patrick, kendi hayatını güzelce paketlemiş, ama bizimkileri karmaşık bir halde bırakıp gitmişti. David Spenser'la birlikte, kilisenin arkasında durdum. Dorothy beni oradan göremezdi, zaten törenin defin kısmına katılmayı da planlamıyordum. Yine de katıldım. Çok güzel bir gündü. Haziran, her türlü tören

* "Paketlerinizi hazırlayın." Tamamlanması gereken işlerinizi tamamlayıp hazır olun anlamında kullanılan bir deyim. (ç.n.)

için mükemmel bir aydır zaten. Dorothy'nin büyük bir üzüntü içinde olduğunu görebiliyordum. O inatçı iradesi kırılmış gibiydi.

Defin kısmından sonra resepsiyon düzenlenmemişti. Dorothy, daha çok etraftan etkilendiği için ağlayan oğlunun eline sarılmıştı. Bu çocuk, tanıdığı o babada kendisiyle özdeşleştirecek ne bulmuş olabilirdi ki? Tanıyamadığı o babayı düşününce?

Yine arka tarafa geçmiştim. Birden yanımdaki kadının dadı olduğunu fark ettim. Kadının yüzünde katı bir Devonlu ifadesi vardı. Kim olduğumu anlayınca, "Çocuğun vaftiz babasısınız siz" dedi.

Onaylar gibi başımı salladım.

Çekingen, kararsız bir ifadeyle bana bakıp duruyordu. Sonra birdenbire fısıldadı: "Yemek konusunda Bayan Russell'la tartışan sizdiniz." Bir açıklama yapar gibi söylemişti bunu.

Bu konuyu bildiğine şaşırmıştım. "Dorothy mi söyledi size?"

"O gece onları konuşurken duydum. Bayan Russell, sizin onu suçladığınızı söyledi."

Onaylayarak başımı salladım. Ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Birden kadının kendini tuta tuta ağladığını fark ettim.

"İyi bir adamdı" dedi kararlı bir sesle. "Keşke elimden daha fazlası gelseydi."

Kadının ağlıyor olmasına rağmen ifadesiz kılmayı başardığı yüzüne baktım. "Ne demek istiyorsunuz?"

Dikkatle yüzüme baktı. Bir değerlendirme yapıyor gibiydi; sonuç, benim lehime oldu. "Olur da Bayan Russell beni işten atarsa" dedi sessizce, "birinin ne yapacağını bilmesi gerekiyor. Ben çocuğu kurtardım, anlıyorsunuz ya. Annesi etrafta yokken et yedirdim ona hep."

Farkına varmadan kadının kolunu tutmuşum sıkıca. Sert bir hareketle kolumu itti.

"Yapabileceğim tek şey buydu. Onlara söyleyemezdim. Beni kesin kovarlardı. Şimdi artık çok daha dikkatli olmam lazım."

Döndü, dehşet içinde ona baktığımı gördü. Yüzümdeki bütün kanın çekildiğini hissedebiliyordum.

"Çocuğu kurtardım hiç değilse. İnsan herkesi kurtaramaz."

10
Anlatıcı Düşünmek İçin Ara Veriyor

Ne garip. Dadının yüzü gözümün önünden gitmedi günlerce. Kare, toplu bir surat. Muhallebi gibi bir surat hatta. Aslında aklımda kalan, yüzündeki o gaddar, inatçı ifadeydi daha ziyade. Uçaktayken veya bir yemek davetinde birden gözümün önüne geliverirdi. Bu ifadenin ardında da Patrick ve Dorothy, küçük vaftiz oğlum Patrick Thomas ile duruyor olurlardı. Dördü birlikte Kutsal Aile'yi hatırlatan bir portre için poz vermişler de, dadı da bakire Meryem'in hatalı bir versiyonu olarak resmedilmiş gibiydi. Hiçbir şey yapmadan, hiçbir şey söylemeden, yalnızca varlıklarını hatırlatmak istercesine öylece dururlardı. Başta bundan çok rahatsız olmuştum. Birinin tiki sizi rahatsız eder ama bunun sizin değil onun sorunu olduğunu bilirsiniz ya? Tıpkı öyleydi benimki de. Birkaç

gün sonra soğukkanlılığımı yitirmeye başladığımı fark ettim. Neden seçmiştim bu hikâyeyi? Sonuçta bir seçimdi bu da; ya yazacaktım ya da yazmayacaktım. Neden başka bir hikâyede değil de özellikle bu hikâyede böyle olmuştum? Hatta madem olaya böyle bakıyoruz, neden Elizabeth Pink ve Sunny Spenser'ı seçmiştim ki yazmak için mesela? Tanıdığım onca insanın arasında onlardan daha rahat, kendilerini aynı azimle eğlendirebilen veya mahvedebilen başka kimse yoktu. Bazıları, onların anlamsız hayatlar sürdürdüğünü düşünebilir, "anlamsız" ne anlama geliyorsa artık. Bu, benim açık açık kabul edebileceğim bir şey değil. Gerçi yirminci yüzyıl sonlarının postmodern kurmacalarında, artık anlatıcının da hikâyeye katılması, hatta anlattığı hikâyeye bir bağlılık göstermesi bekleniyor. Etrafımda öyle anlatıcılar var ki, gerekli açıklamayı yapıp verilmesi gereken dersi vereceğim diye anlattıkları hikâyelere sürekli karışıp duruyorlar. Günümüzde kayıplara karışan İsa kılığına bürünmüş anlatıcılar var her yerde.

Yazarlar, kendilerini kurnazlıkla karakterlerinin arkasına değil, fakat derinine saklardı bir zamanlar. Bu karakterleri bir yandan kendi kaderlerini yaşamaları için özgür bırakıyor gibi dururlardı, bir yandan da hikâye boyunca bir iç ses gibi var olurlardı hep. Benim gibi bir anlatıcı ise yazarın sağ kolu olmaktan öteye gidemezdi. Verilecek bütün dersler, öğütler hikâyenin içine yerleştirilirdi; fakat onların ne olduğunu bulmak ve onlardan kendine göre bir pay çıkarmak işi de okura bırakılırdı.

Şimdi artık yazarlar, çıkarılacak sonuçları sizin için çıkarıp önünüze koyuyorlar. Mesel niyetine romanlar, duyulan geçmiş zaman kipinde yine mesel niyetine kısa hikâyeler... Her cümlede bir fikir, bir yönlendirme var. Bir karakter hakkında fikir sahibi olmayı bırakın, izin

almadan başınızı çevirmeye bile cesaret edemiyorsunuz. Duygulara gelince, her karakterin ruh hali zaten hali hazırda belirtiliyor. Genelde bundan başka pek bir şey anlatmıyorlar zaten. Bu, hem karakterlerin hem de okurun ruhuna yapılan bir saygısızlık, çünkü yazarın nerede bittiği ve anlatıcının nerede başladığına dair okurun aklında korkunç bir karmaşa yaşanmasına yol açıyor. Bu sayfalarda öyle bir karmaşayla karşılaşacağınızı düşünmeyin sakın. Kendine saygısı olan hiçbir yazar, kendini ve/veya mahrem kısımlarını bir anlatıcı diye göstermez. Bir anlatıcı da, eh, bir anlatıcının zaten yazmayla işi olmaz, hele de kendi işini layıkıyla yapıyorsa.

Bu anlattıklarımın hiçbiri, arkadaşlarımı haklı çıkarmıyor elbette. Onların davranışlarından ne gibi sonuçlar çıkarabilirsiniz ki? Bu insanları ve hikâyelerini kafadan uydurduğuma dair, sizi biraz olsun rahatlatacak bir bilgi de yok ortada. Şu olay buna karıştırılmış, bu şuna eklenmiş derken, iftira riskini de ortadan kaldırmak için karakterlerin kimlikleri de bir şekilde gizlenmiş durumda. Risk almak kötü bir şey olduğundan değil tabii ama, işte... Kimsenin size dava açamayacağı şekilde hikâye yazmak böyle bir şey. Gerçi insanlar, başkaları tarafından çizilen portrelerini, ne kadar gerçekçi çizilmiş olursa olsun asla tanıyamazlar; çünkü kendilerini diğer insanların gördüğünden çok daha başka şekilde görürler.

İşte böyle. Başka arkadaşlar, başka tanıdıklar ya da başka düşmanlar seçebilirdim anlatmak için. Ya da başka tecrübeler. Öğretici tecrübeler hem de. Ciddi anlatıcılar tarafından sorulmayı bekleyen o kadar çok önemli soru var ki. Ve ben de kesinlikle ne anlamdan ne de önemden bihaber biriyim. İsteseydim bunları sizin önünüze de serebilirdim. Bundan emin olabilirsiniz. Onun yerine, işte olduğum yerde takılıp kalmış, en olmadık anlarda

dadının yüzünü görür olmuştum. Cheshire kedisinin* saldırısına uğramak gibi bir şey bu. Sanırım bunun ardında gizlenen anlam, daha fazlasını yapabilecek olduğumdu. Patrick için mesela. "Sonuçta bir gecede kör olup ölüvermedi ya adamcağız!" Böyle düşündüğünüzden eminim. Kusura bakmayın ama sırf bu insanları hikâyelerini bilecek kadar tanıyorum diye onların hayatlarına karışacak hakka da sahip olduğumu sanıyorsunuz galiba? Eh, yanılıyorsunuz. Benim rolüm değil bu. Ben yalnızca bir anlatıcıyım.

"Boktan herifin teki bu anlatıcı!" Kendinizi bu sayfalara sokmayı başarabilseydiniz tam olarak böyle derdiniz, eminim. Öncelikle yazarın süzgecinden geçmeniz gerekirdi elbette. Sonra da benim. Ya da benim yetkilerimin süzgecinden. Eğer ben sizin hikâyenizi anlatmak istemezsem, bu kitapta yer almanız mümkün değil. Ve her şeye bu kadar olumsuz yaklaşan biriyseniz zaten, sizi neden anlatmak isteyeyim ki?

Elbette haklı olmanız da mümkün. Ve her ne kadar sizden iyilik isteyecek bir durumda olmasam da benden nefret etmemenizi diliyorum. Benden hoşlanmak zorunda değilsiniz. Zaten hiç tanışmadık bile. Ama benden nefret etmeyin lütfen. Bunu hak etmiyorum. Doğru, Patrick'i durdurabilirdim. Bunun bir yolunu bulabilirdim en azından. Ama anlatıcılık, varoluşsal bir iş değil. Benim işim, gözlemlemek. Her neyse, benim hakkımda ne biliyorsunuz ki zaten? Benden ne bekliyor olabilirsiniz? Bir kere belki ben, anlatıcı adının ardına gizlenmiş yazarımdır. Öyle olmadığımdan nasıl emin olabilirsiniz ki? Ya da ben bu şüpheyi neden ortadan kaldırmak isteyeyim? Anlatıcının bir adı olmadığını fark ettiniz, o yüzden de hemen dediniz ki "İşte! O zaman demek ki yazar o!" Eh,

* *Alice Harikalar Diyarında* kitabından bir karakter. (ç.n.)

o zaman söyleyeyim: Adım Thomas Bell. Arkadaşlarım bana Tom der, eski dostlarımsa Dong. Hani Ding Dong'daki gibi. Telefonu bulan Graham Bell'in Bell'i, telefon zilinin ding dong'u yani. Çocukluk alışkanlıkları bazen böyle utanç verici olabiliyor işte. Bunu öğrendiniz de ne oldu şimdi? Belki doğum tarihimi de istersiniz? Söylemeyeceğim ama. Neden söyleyeyim ki? Belki aile geçmişimden bahsetsem, merakınızı biraz olsun giderebilirsiniz. Annem mesela, Dalmaçyalılarla büyümüş. Tabii aslında onlar Alman kurduymuş; ama büyükbabam garip bir adammış işte. Ayrıca şimdi söyleyeceklerimden önce de eklemeliyim ki babam, bütün yetişkin hayatı boyunca, prensip olarak hiçbir kiliseden içeri adımını dahi atmamıştır. Annemin de umurunda değildi bu; genellikle bir düğün falan varsa giderdi kiliseye, o zaman da düğün boyunca uyuklardı zaten. İnsanlar bunun gereksiz bir gösteriş olduğunu düşünürdü, ama bana kalırsa bu tam anlamıyla ilgisizliğinden kaynaklanıyordu.

Doğrusunu isterseniz burada, yani sizinle yazarın arasında sıkışıp kalmış olmak, son derece tatsız ve rahatsız edici bir durum. Bu işi ben istemedim sonuçta. Yazarla ruh eşi falan da değiliz. Bir kere o, uzun ve ince biri. Domuz gibi yer, ama asla bir gram kilo almaz. Ben orta boyluyum ve kiloma biraz dikkat etsem fena olmaz. Ondan üstün olduğum birkaç nokta da yok değil tabii. Sekiz yılını farklı üniversitelerde geçirmiş, ilmini görünmez bir üçüncü ayak gibi yanında götüren bir adam o. Beni bir yalnız bıraksa, onun işini ondan daha iyi yapardım. Şu kadarını söyleyeyim; hem ondan daha iyi hem de daha hızlı yazıyorum. İki yıl sonra üniversiteden ayrılmıştım gerçi ben. Orada size nasıl okuyabileceğinizi, yazabileceğinizi ya da anlatmak istediğiniz şeyi karşı tarafa nasıl aktarabileceğinizi öğretemiyorlar. Kurmaca yazmak isti-

yorduysa, işe spor muhabiri olarak başlasaydı daha iyi ederdi.

Bunun haricinde, başka bir konuda öyle anlaşmazlık falan yaşamışlığımız yok sanırım. Benim çok sıkıcı bulduğum, onunsa yakından takip ettiği Fransız siyaseti hariç tabii. Hep aynı sorular, hep aynı yüzler var orada. Benim asıl sevdiğim, Amerikan siyasetinin o çıkarcı yapısı, ki ona da yazar katlanamıyor. Beğendiğimiz kadın tipi de aynı değil aslında; ama el ve ayak bileği ve de boyun hayranlığımız var ortak olarak; kol ve bacakların zarafetini yeğliyoruz yani sanırım. Ayrıca ikimiz de orada burada sefil gibi yaşamaktan zevk alıyoruz. Bu galiba ait olma korkumuzdan kaynaklanıyor. Afrika'ya devrimcilerle görüşmeye gitmişseniz, herkesin birbirinin yumurtasını ısıttığı veya kırdığı, kent yaşamına benzer entel bir yuvada rahat rahat konaklayamazsınız elbette.

Bunların hiçbirinin asıl konumuzla bir ilgisi yok. Arkadaşlarımın hikâyelerini dikkatlice, sanki takıntıları kayda değer şeylermiş gibi anlattım. Gerçekten de kayda değerler çünkü. Bu benim kararım tabii. Sizin olmadığı kesin. İşlevlerimizin doğası gereği, sizin kararlarınız çok başka konularla ilgili olmalı: Bana inanmak, kim olduğuma karar vermek, bu kitabı yakıp yok etmek veya hiç satın almamak gibi. Bu düşüncelerimi de sırf yazara saygımdan kitabın ortalarına gizledim ki kitabı çoktan satın almış olasınız ya da çalmış; ki bu daha da güçlü bir bağlılık göstergesi olurdu. Her neyse, sonuç olarak buraya kadar okudunuz işte kitabı.

Şimdi izin verin de şu tercih meselesine geri dönelim bir. Size, olmak isteyebileceğiniz insanlardan bahsedebilirdim aslında. Bu da beni sevmenizi sağlardı kesin. Ya da eşsizliğini en hoş şekilde koruyan iki arkadaşımı anlatabilirdim. Şöyle: Bu iki kişi, evlendiklerinden beri her

Yeni Yıl Arifesi'nde evden dışarı çıkmıyor, akşam 11'de yatağa giriyor ve orgazmlarını saat tam gece yarısını vurduğu ana denk getirmeye çalışıyordu. New York'taki dairelerinin çok yakınında bir kilise saati vardı. Tuttukları skor ise şöyleydi: Beş kere tam zamanında, üç kere erken ve dört kere de geç...

Ne gariptir ki kiliseler –yalnızca Yeni Yıl Arifesi'nde kronometre olarak kullandıkları da değil, hepsi– hayatlarının her zaman tam merkezinde olmuştu. Evlilikleri mükemmele yakın bir evlilikti, bu da evlilik anlaşmasının o mitolojik ve çelişkili yüküne, yani beş yüz yıldır altında ezildiğimiz aşk ve seks konusuna insanların şüpheyle bakmasına sebep oluyordu. İki yüzyıl önce Diderot* bu inançları mükemmel bir şekilde açıklamıştı aslında: "Her gün sevdiğimiz kadınların yerine sevmediğimiz kadınlarla yatıyoruz." Belki on sekizinci yüzyılda bu böyleydi, evet. Bana sorarsanız günümüzün sorunu da sevdiğimiz kadınlarla çok fazla yatıp sevmediğimiz kadınlarla yeterince yatmıyor oluşumuz. Neden böyle oluyor? Hiçbir fikrim yok. İnsanların yaşadığı felaketlere baktığımda da hep bunu görüyorum. Size anlatmaya başladığım o iki arkadaşım ise bu kurala bir istisnaydı. Birbirlerini seviyorlardı, birlikte çok mutluydular ve din hariç her konuda anlaşabiliyorlardı. Kadın, klasik bir Katolikti –Latince'yi falan umursamazdı, azizleri iyi kabul eder, ama onlarla pek ilgilenmezdi, dini kurallara da yalnızca kendi işine gelince uyardı–. Böyle bir Katolikti yani. Adam ise High Church episkopaliydi. Tütsüler falan. Tam bir Kral James tarzı. Toplu Dua Kitabı mesela; klişedir ya işte, Papa'dan bile daha Katolik bir tipti. Her neyse, nerede olurlarsa olsunlar, en yakınlarındaki kiliseyi bulup mutlaka giderlerdi ve aralarında bir kavga çıkmadan kiliseden ayrıla-

* Denis Diderot. Fransız filozof, eleştirmen, yazar. (ç.n.)

mazlardı hiç. Kavgaları da oldukça şiddetli olurdu. Ayrıca biri bunların kavgalarına kulak misafiri olsa, ne üzerine tartıştıklarını anlamazdı bile. Kadın sağduyu, ahlak, inanç, sosyal istikrar gibi konulara yatkınken, adamın öncelikleri de zekâ, etik, şüphe ve toplumdan önce Tanrı şeklindeydi. Adeta uzmanlık alanları olan Hıristiyanlığın ilginç çelişkilerinden birine yaklaşımları şöyleydi mesela: Adam, Aziz Augustine'in bir hain olduğuna inanıyordu; kadın ise tıpkı diğer Low Church Katolikleri gibi, Aziz Augustine'in, çalışan kilisenin babası olduğuna inanıyordu, ki çoğu Protestan da bu fikirdeydi. Adam, Aziz Paul'e de aynı şekilde karşıydı; kadınsa bu konuda konuşmayı pek tercih etmiyordu. Eğer üstüne gelinirse, çalışan kilisenin kurulmasında onun da Aziz Augustine kadar payı olduğunu kabul ederdi. Ama Paul, bu konuda biraz daha sert, biraz daha ciddiydi; onda normal bir insandaki veya hümanist bir azizdeki mülayimlik yoktu.

Genellikle bu tartışmaları esnasında Eski Ahit'te geçen ifadeleri kullanırlardı, ki bu da oldukça hiddetli bir üsluba geçtikleri anlamına gelirdi. Sanırım bu durumun en iyi yanı, haftalık kavgalarının o sakin ve fedakâr evliliklerine bir heyecan katıyor olmasıydı.

Birkaç yıl önce bu çift Aziz Patrick Kilisesi'ndeymiş ve rahip, Günahsız Doğumun Meryem'i konusunu açmış. Bu konu onların hassas noktasıydı; çünkü kadın da diğer bütün Katolikler gibi burada bahsedilen doğumun İsa'nın doğumu olduğunu zannediyordu; ta ki evliliklerinden bir ay kadar sonra, adam ona bu başlıkla aslında Meryem'in doğumundan bahsedildiğini söyleyene kadar. Sorun şu ki, Meryem'in doğumu konusu ne zaman açılsa, Papa'nın yanılmazlığı meselesi de beraberinde geliveriyordu. Kadın bu yanılmazlığa da, azizlere yaklaştığı gibi yaklaşıyordu; hem kabul hem de reddedilmesi gereken bir şey gibi. Adam

ise bunun Roma Kilisesi'nin bariz bir kusuru olduğuna kafayı takmıştı, ki ben de buna katılmadan edemiyorum. Yanılmazlık, değişmezlik, mükemmellik... Bunların hepsi on dokuzuncu yüzyıla ait fikirler ve bana sorarsanız son derece saçmalar. Tıpkı Marksizm, kapitalizm ve diğer bütün izm'ler gibi. Hepimiz onların gerçekte var olmadığını biliyoruz. Biliyoruz ki böylesine eksiksiz fikirler, yazılmamış tiyatro oyunları gibidir; perde asla açılmayacak gibi gelir. Ama tabii bunlar anlatıcının üstünkörü bir müdahalesi, hiç umursamayın daha iyi.

Olay şu ki, rahibin okuduğu metin, bu iki arkadaşımın yine tartışmasına sebep olmuş. Sağ arkada, kapının yakınında oturuyorlarmış ve birdenbire fısıltıyla tartışmaya başlamışlar. Sonra bu fısıltılı bağırmalar yetmemiş olacak ki; kadın, adamın omzunu itmiş. Adam da onu itince kadın öyle şoke olmuş ki adama tokat atmış. Öyle çok sert vurmamış gerçi, ama adam buna karşılık dua kitabıyla kadının sırtına hafifçe vurunca, kadın adamı yine tokatlamış. Bir Charlie Chaplin rutini gibi bu böyle devam etmiş, ta ki birbirlerinin her cevabına bir tokatla karşılık vermeye ve karşılıklı attıkları tokatlardan kaçmaya çalışa çalışa kiliseden çıkana kadar.

Bilmedikleri şeyse şuymuş: İki sıra arkalarında ibadet etmekte olan bir kadın, onların bu tartışmalarına dehşet içinde tanık olmuş, onlar kiliseden çıkınca da peşlerinden gitme zorunluluğu hissetmiş. Sanırım tartışmalarının daha şiddetli bir kavgaya dönüşmesinden korkmuş olmalı. Kadın onları 62. Cadde'deki kırmızı kumtaşından evlerine kadar takip etmiş. Çift eve girerken de tartışmaları sürdüğünden, kadın Madison'ın köşesindeki ankesörlü telefondan polisi aramış.

"İşte! Yine aynı şeyi yapıyor!" Kesin böyle düşünüyorsunuz. Yukarı Doğu Yakası'nda bir ev yine. Elitizm falan...

Hiç de öyle bir durum yok ama. Yanılıyorsunuz. Aksine bu gibi ayrıntıları vermemek için uğraşıyorum bile. Neden mi? Çünkü hiçbir önemleri yok da ondan. Asıl önemli olan, bu çiftin fevkalade ilişkisi. Öyle ki bu çiftin fiziksel özelliklerinden –ortalama bir ölçüde ikisi de, iyi bir ortalama ama– veya giyinme tarzlarından falan da bahsetmedim hiç. Onların ahlaki ve düşünsel değerlerine daha çok önem veriyorum.

Polis, evli çiftlerin arasına girmeyi pek sevmez. Kanunların çoğu, karısını dövmek isteyen bir adama bu hakkı adeta veriyor zaten, ki bu da bize ilginç şeyler anlatıyor aslında ama burada ve şu anda bu konuya girebileceğimden emin değilim. Hem şu an konuşmakta olduğumuz problemden de çok farklı bir konu bu. Her neyse. Sonuç olarak, söz konusu karakoldaki polisler, arkadaşımın normalde karısını döven bir tip olmadığını bilemezlerdi. Bunu bilselerdi, şikâyeti muhtemelen daha ciddiye alırlardı. Genç bir polis memuru göndermişler eve. Üniversite diploması varmış, sanırım komiser muavini de bütün kirli işleri ona yaptırarak kendi egosunu tatmin ediyordu. Bu genç memur, New York'ta bir İrlandalıymış. Buyurun işte, size yine klasik bir Katolik.

Genç memur, şikâyetçi olan kadını telefon kulübesinin yanında bırakmış, üç basamağı çıkıp kırmızı kumtaşından evin kapısında durmuş ve zili çalmış. Yaklaşan ayak seslerini ve birinin bağırarak bir şeyler söylediğini duymuş. Kapı açıldığında, yalnızca bir adamın –arkadaşımın– kafasının arkası çıkmış karşısına. Sık, kıvırcık kahverengi saçları olan bir kafa. Adam, arkasındaki birine dönmüş bağırıyormuş. "Ucuz bir siyasi kandırmaca işte, o kadar! Akıllı bir Papa, kendisini asla böyle bir şekilde köşeye sıkıştırtmazdı. Zaten İtalya'nın çoğunu kaybetmişti, daha da fazlasını kaybetmek üzereydi. Bunun üzerine o ne

yaptı? 'Durun! Ben yanılmam!' diye bağırdı millete. Ee onlar da durmadılar tabii. Kilisenin sorunlarının yarısı bu hatadan kaynaklanıyor işte."

Polis, adamın omzuna dokunmuş. "Böyle şeyler söyleyemezsiniz."

"He?" Arkadaşım, arkasına daha yeni dönüyormuş.

"Kutsal Babamız hakkında böyle şeyler söyleyemezsiniz. Onun görevinin gereklerini anlamıyorsunuz."

Arkadaşım bir an için adama bakakalmış, sonra selam verir gibi hafifçe eğilerek eliyle genç adama içeri geçmesini işaret etmiş. Birkaç dakikada polis de kendini bu tartışmanın içinde bulmuş. Tabii ki kadının tarafını tutuyormuş. Davranışları falan da aynıymış kadınla. O öğleden sonrayı da orada geçirmiş, sonra komiserini arayıp izin almış ve akşam yemeğine de kalmış. Akşam sona ermeden önce çok iyi arkadaş olmuşlar. Dahası, öyle de devam etmişler bu arkadaşlığa. Sanırım kadın, kocasına karşı biraz destek görmekten, adam da karısından daha çetin bir muhalefetle karşılaşmaktan son derece memnunmuş. Polis memuru, onlardan beş yaş daha küçükmüş ve dolayısıyla daha masum, daha hevesli bir tipmiş. Çiftin evliliğine çok farklı bir enerji katmış bu genç adam. Hafta içinde sık sık görüşürlermiş; ama asıl buluşmalarını her pazar sabahı kilisede yapar, ardından öğle yemeğine çıkar, orada tartışmalarını bir güzel sürdürür, sonra da kumtaşı evlerine geçip sohbet ederlermiş. Bir şirketin başkan yardımcısıyla –arkadaşımın mesleği buydu– bu kadar çok vakit geçirmek polis memurunun azmini de kamçılamış ve bu polis memuru, işinde oldukça başarılı olmaya başlamış. Din konusunda ise giderek daha da bunalıyormuş. Arkadaşımın muhteşem zekâsı ve entelektüel saflığı kurumsal dünyada pek bir işe yaramadığından, pazar günleri hep çok dolmuş oluyormuş. Bu

tartışmaları iki yıl boyunca böyle devam etmiş; ta ki Kasım ayının bir pazar günü, berbat bir öğleden sonraya kadar. Bir şişe Pétrus açmış, şöminenin etrafında rahat rahat oturuyorlarmış, derken ayin şarabı konusu açılmış. Arkadaşım diğer ikisine yem atmış hemen:

"Luther'a kadar gitmeyeceğim, ama sizin rahiplerinizin o adaletsiz üstünlüğü ne olacak? Size İsa'nın kanından bir yudum bile vermiyorlar falan? Bu bana büyük bir şirketin nasıl da sadece kendi yararına çalıştığını çağrıştırmıştır hep."

"Bunun benim de pek anlam veremediğim bir şey olduğunu itiraf etmeliyim" demiş polis memuru. "Havariler içmişti. Biz neden içemiyoruz?"

Üçü de sessizliğe gömülmüş. Bir süre beklemişler. Polis başka bir şey söylememiş. Arkadaşıma katılmadığına dair hiçbir belirti göstermemiş. İşte o an, üçü de arkadaşımın bu High Church savıyla genç adamı tamamen yendiğini fark etmişler. Genç adam, yolunu ne denli kaybettiğini kendi bile fark edememiş o ana kadar. Müttefiklerin safları değişiyormuş adeta. Arkadaşımın yüzüne bir an için bir zafer gülümsemesi yayılmış, ancak sessizlik devam edince onun gülümsemesi de kaybolmuş. Polis, sessizce ayağa kalkmış ve hiçbir şey demeden evden çıkmış.

Bu olaydan kırk sekiz saat sonra arkadaşımın karısı, onu bu polis memuru için terk etmiş ve adamın Batı Yakası 1. Cadde yakınındaki küçük dairesine taşınmış. Sanırım kadın, kocasının bütün fikirlerini duymuş ve artık çok sıkılmıştı. Şimdi düşündüm de, o iki yıl içerisinde, kadının bakışlarına bile bir durgunluk gelmişti. Belki de evlikleri birçok açıdan artık yıpranmıştı da kadının bahanesi din olmuştu yalnızca. Polis memuru her açıdan çok daha yeniydi ne de olsa.

Tahmin edebileceğiniz üzere, arkadaşım perişan olmuştu. Öyle perişan haldeydi ki işinden ayrıldı, evini sattı ve şehri terk etti. Birkaç ayını Avrupa'da, etrafa bakınarak ama hiçbir şey görmeden geçirdi. Paris'te buluşup Chez Georges'da akşam yemeği yediğimizde, yaklaşık altı aydır bu haldeydi. Onu çok depresif gördüm; kaybolmuş gibiydi sanki. Ertesi gün arkadaşım 6. Cadde'de amaçsızca dolanıyormuş. Amaçsızca da değil aslında; Ho Chi Minh'in bulaşık yıkadığı Çin lokantasını bulmaya çalışıyormuş. Bu işini hallettikten sonra 5. Cadde'ye, Musée de Cluny'yi gezmeye gitmiş. Oradan çıkınca Saint-Julien-le-Pauvre Kilisesi'nin oradan inip Sen Nehri kıyısında yürümüş, Notre Dame'ın önünden geçmiş, Berthillon'da meyve püresi yesem mi diye düşünmüş, ama sonra vazgeçip geri dönmüş ve katedrale girmiş.

İçeride, gittikçe daha da çılgınlaşarak bir aşağı bir yukarı yürürken, kuzey tarafındaki sütunların orada bir yerde, birden dini tecrübe gibi bir şey yaşamış. Bunun bir önceki gece yediğimiz yemekle kesinlikle bir alakası yok. Tamamen tesadüf. Buna da dini tecrübe "gibi" bir şey diyorum, çünkü adam zaten inanan biri. Her neyse. Yaşadığı bu şey, bütün bu High Church takıntılarını saydam ve yüzeysel bir hale getirmiş ve Katolikliği, bütün çelişkileri ve ikiyüzlülükleri ile büyük, ılık bir deniz gibi, herkesin yüzebileceği bir deniz gibi görmesini sağlamış. Dalgalar üstüne üstüne geliyor, onu da içine alıp götürüyormuş. Claudel'in de kendi aydınlanmasını hemen yanındaki sütunun orada yaşadığını ancak yıllar sonra öğrenebilmiş. Bu ayrıntıdan da ben hariç kimseye bahsetmemiş. Sanırım Claudel'le denize nazır bir mülkü paylaşıyor olmaktan oldukça memnundu. Öte yandan kendi tecrübesinin değeri biraz azalmış gibiydi de. Sonuçta taklit gibi bir şey olmuştu. Ya da bir tekrar. Hem o Claudel de değildi ve hiçbir zaman da o olmayacaktı. Bu,

dünya tiyatrolarını kasıp kavuracak bir diyalog değildi. Ayrıca ilahi müdahalenin coğrafyaya göre kesin tezahürüne, bu nedenle bir de kutsal güçlerin olabilirliğine dair ilginç soru işaretleri uyandırmıştı. Sonuçta Tanrı, iki sütun arasında olur da bir fırsat çıkarsa diye bekliyor olamazdı. Onun daha önemli işleri olmalıydı. Belki de bu bayilik gibi bir şeydi; bir ruh ya da bir aziz, orayı kendi mekânı bellemişti.

Bu tarz düşünceler, daha sonraları şüphe uyandırmış. O esnada arkadaşım, Mulberry limanı gibi önünde haşmetle duran İngilizce günah çıkarma hücresine kadar trans halinde gitmiş, dizlerinin üstüne yıkılmış ve demir perdenin ardında yarı gizlenmiş rahibe az önce olanları anlatıp ondan yardım istemiş. İki adam –rahip de Amerikalıymış– öğleden sonrayı Paris sokaklarında yürüyüp olayı konuşarak geçirmişler. Bir ay sonra arkadaşım Katolik Kilisesi'ne kabul edilmiş. Okula geri dönmüş, rahiplik için hazırlanmaya başlamış. Elbette bunu Virginia'da yapmış; New York hariç her yer olurmuş. Eski karısına eve geri dönmesi için yalvarıp yine de onu ikna edememesinin ardından bir daha hiç konuşmamış. Bu da kadının evi terk edişinden bir ay sonra falan olmuştu zaten. Arkadaşımın yaşadığı bu dönüşümün de o kadar sürmüş olması tesadüf değildir sanıyorum. Karısını hâlâ seviyordu. Bundan eminim. Belki de Katolik Kilisesi'nde aniden duymaya başladığı sevginin asıl kaynağı da buydu. Ama tabii bu, bir yabancının alaycı tahminlerinden başka bir şey değil. Hatta bu, anlatıcının yine olaylara gizlice burnunu sokma çabası sadece. Arkadaşım, sorunlu evliliğini ve boşanma işlemlerini de kiliseden gizlemiş. Bu konuda yorum yapmayacağım.

Rahip olup kendini Notre Dame'a kabul ettirebilecek kadar ilerlemesi için altı yıl geçmiş. Görevlerinin arasın-

da İngilizce günah çıkarma hücresinden sorumlu olmak da varmış. Ancak katedral çok büyükmüş ve arkadaşımın çalıştığı hücre, katedralin güney tarafında kalıyormuş; kutsal sütunundan yetmiş metre kadar uzaktaymış yani. Dönüşümüne katkıda bulunan sütunun yakınındaki günah çıkarma hücresinde ise yetmiş beş yaşındaki Père Lafolie çalışıyormuş. Bu yaşlı adam daha rahat edebilmek, belki bir de kışın içerisi daha sıcak olsun diye hücresinin iç duvarlarını ipek kumaşla kaplattırmışmış. Dört ay boyunca süren dil dökmelerin, kandırmaya çalışmaların, yedirip içirmelerin sonunda, yaşlı adam hücreleri değiştirmeye razı olmuş. Onu asıl ikna eden şey de, arkadaşımın güney tarafında daha çok ışık, dolayısıyla da daha az nem olduğunu öne sürmesi olmuş. O andan itibaren arkadaşım hücresinde olabildiğinde daha fazla zaman geçirmeye başlamış. Bu takıntılı halinde gerekli özveriyi bulamadığınızı düşünebilirsiniz, ancak arkadaşımın bu konudaki gerekçesi şuymuş: Yaşadığı aydınlanmanın, yaşaması gereken tecrübenin yalnızca yarısı olduğuna inanıyormuş. Eksik bir şeyler varmış. Bundan eminmiş. Şimdi resmî hücresi *malum noktadan* yalnızca birkaç metre uzakta olduğundan, sürekli o sütunun etrafında, gergin bir bekleyiş içinde dolanıyormuş. Ki bu halinin, müşterilerinin büyük bir kısmını oluşturan gezgin günahkârların pek de işine geldiğini sanmıyorum. Gezginler, evlerinde oldukları zamana oranla dışarıdayken daha çok günah işlerler ve bu günahlarını da yabancı günah çıkarma hücrelerinde daha rahat anlatırlar.

Gördüğü hayâlin yedinci yılının baharında, arkadaşımın eski karısı ve onun yeni kocası bir Interpol konferansı için Paris'e gelmişler. 6. Cadde'deki, savaş sırasında bir Gestapo oteli olan fakat daha sonra ölüm kamplarından kurtulanlar için bir nekahet evine dönüştürülen,

nihayetinde bir otel olarak kullanılmaya başlanan ve 1920'lerde Hemingway'in, orta sınıfın saf can sıkıntısını yansıtıyor diye tanıttığı Lutetia'da kalmışlar. Kocası, uluslararası iş arkadaşlarıyla kriminal yöntemlerin karşılaştırmasını yaparken, kadın da şehirde tek başına dolaşıp durmuş. Adam, işinde oldukça ilerlemişmiş. Kadın biraz kilo almış –ikisi de almış gerçi, içlerindeki İrlandalı'yı durduramamışlar herhalde– ama onun haricinde hiç değişmemiş, saçları da hâlâ sarıymış kadının. Bana öyle geliyor ki, kadının gözlerinde daha önce de gördüğüm bir durgunluk, bir sıkıntı vardı. Tabii bu sadece bir tahmin, sonuçta ben orada değildim ve olanların hiçbirine birebir tanık olmadım.

Üçüncü gün, kadın Notre Dame'a kadar yürümüş ve kendini birdenbire İngilizce günah çıkarma hücresinin önünde bulmuş. Oraya bilerek mi yoksa kazara mı gitmişti ya da bir ihtiyaçtan ötürü bilinçsizce mi sürüklenmişti? Bu, arkadaşımın beklediği ikinci mucize miydi; Tanrı onu en derin zaafıyla yüz yüze mi getiriyordu? Ya da başarısız evliliğiyle? Ya da eline yüzüne bulaştırdığı kocalık göreviyle? Hangi sebeple olduğunu bilemiyorum; ancak kadın hücreyle, rahibin perdenin altından görünen siyah ayakkabılarının ucuyla ve hücrede turuncular içinde günah çıkaran turistin görüntüsüyle karşı karşıya gelince kadının içinde öyle bir ihtiyaç doğmuş ki, günahkâr hücresi boşalır boşalmaz içeri girip dizlerinin üstüne çökmüş ve içindeki bütün suçluluğu dökmüş. Anlattıkları genellikle, kilisenin nazarında günah içinde yaşayan ikinci kocasından ne çok sıkıldığı hakkındaymış. En nihayetinde, o da yabancı bir günahkârmış ve evden bu kadar uzakta olmak, bütün sıkıntılarını daha açıkça görmesini ve daha rahatça ifade edebilmesini sağlamış. Kadının dediğine göre kocasının en kötü yanı da o High

Church bakış açısıymış. İddiaları öylesine ikna ediciymiş ki, kadın kendisini farkında olmadan Katoliklikten uzaklaşırken buluyormuş. Ama nasıl karşı koyacakmış ki? Kanunu uygulamanın verdiği, doğruya ve yanlışa dair o sade bakış açısı, "dönüşüme uğramış olmanın tutkusu" ile birleşince, adam yenilmez oluyormuş.

Eski kocası, kadını sessizce dinlemiş demir perdenin ardından. Karısını elbette hemen tanımış. Vücudunun bir belirsizlik içinde, hem içinden hem de dışından tir tir titrediğini hissedebiliyormuş. Bu, onu baştan çıkarmaya çalışan şeytan mıymış yoksa beklediği mucizenin diğer yarısı mı? Titremesi, havanın ve etrafındaki bütün katı cisimlerin birbirine karışması, tahtadan hücrenin ve dışındaki taştan katedralin adeta bir sise bulanması... Bütün bunlar, sütunun yanında yaşadığı o ilk tecrübeye öylesine benziyormuş ki, karşısında diz çökenin şeytan olduğuna inanamamış. Kadının konuşması bitince kendine hâkim olmaya çalışmış ve olabildiğince normal bir ses tonuyla kadına öğütler vermiş.

Arkadaşımda da tıpkı poliste olduğu gibi dönüşüm geçirmişliğin verdiği tutku olduğundan, kadına bulmakta zorlandığı tüm cevapları verebilmiş. O esnada, hiç şüphesiz içinde kabaran duygulardan ötürü, coşkusunu da dışa vurmuş. Demir perde, ani bir elektrik çarpmasıyla ikiye ayrılmış gibi gelmiş adama. Ya da tül yırtılmış gibi. Bir şeyler geveledikten sonra susmuş. Bir dakika kadar ikisi de hareketsiz kalmış. Sonra kadın oturduğu yerden kalkmış, rahip bölmesinin önüne geçip perdeyi açmış. Arkadaşım, başını çevirip kadına bakamamış bile. Onun perdeyi açışı, sanki adamın cübbesini soyup çıkarması gibi bir etki yaratmış. Adam, cübbesinin hâlâ üzerinde olduğunu bilse de, kadının bakışlarının gölgeler içindeki yüzünden ve üzerindeki geniş siyah kumaştan

inip kısa, ucuz çoraplarının üzerinde görünen baldırının birkaç santimlik kısmına kaydığını hissedebiliyormuş. Saniyeler sonra birbirlerinin kollarındaymışlar. Katedral zaten neredeyse boşmuş, ayrıca önlerindeki birkaç sütun da onları gizliyormuş, özellikle de hayâl gördüğü yerdeki, şimdi kadının sırtını dayadığı sütun. Kilisenin gözünde garip bir şekilde hâlâ karı koca olmalarına rağmen, adamın cübbesi, işleyecekleri günahın korkunç bir hatırlatıcısı gibi girmiş aralarına. Sonra kadın onu alıp adamın belinin üstüne toplamış.

Yaptıkları bir sonraki şey ise çıkıp bir otel aramak olmuş. Latin mahallesi, Saint Jacques Sokağı'nda küçük bir öğrenci mekânı bulmuş, tüm öğleden sonrasını yatakta geçirmişler. Odanın parasını kadın ödemiş, sonra adama nerede kaldığını bile söylemeden, tıpkı hayatına girdiği gibi aniden çıkıp gitmiş. Arkadaşım ertesi gün hücresine geri döndüğünde, bütün katedral bomboşmuş gibi hissetmiş; inanç açısından değil, ama beklenti açısından. O sütun artık hiçbir şey ifade etmiyormuş ona. Bundan sonra da artık beklediği hiçbir şey kalmamış.

Bu olaydan sonra, arkadaşım haftalarca suçluluk duymuş, hatta olanları kendisini tanımayan bir rahibe anlatmayı bile düşünmüş. Rahiplerin bedensel günahlar işlemesi görülmemiş bir şey değil, ama arkadaşım bu olaya kadar cinsel hiçbir şey yaşamamış. Duygularına gelince, kime ne itiraf ederse etsin, söyleyeceklerinin anlaşılamayacağından eminmiş. Kendisi belki ne hissettiğini anlamıştır ama bunu başkalarına anlatamayacağını biliyormuş. Sonuç olarak kimseye bir şey söylememiş, duygularını kendisine bile açıklamaya gerek görmemiş. Kafa karışıklığını içinde büyümeye bırakıp normal hayatına devam etmiş. Şimdi ne zaman hücresinde otursa, nemi hissedebiliyormuş. Daha da kötüsü, kendisinden

önce yirmi üç sene boyunca burada oturmuş rahibin ter kokusunu alabiliyormuş. O yaşlı adam, Fransa'da bir zamanlar çok moda olan, banyo karşıtı okullara gitmiş olmalıymış. Arkadaşım ne zaman demir perdenin ötesine baksa, karısı orada oturuyor gibi hissediyormuş. Hücredeki ipeği sökmüş, yine de fayda etmemiş. Ne zaman o meşhur sütunun önünden geçse karısını eteği kalkmış halde, sütuna yaslanmış olarak görüyormuş. Sonra bir gün katedrale gitmek üzere yolda yürürken, artık önünden geçtiği hiçbir şeyde bir güzellik göremediğini fark etmiş. Artık onun gözleri de Parislilerde sürekli gördüğü gibi boş, hayal kırıklığına uğramış gibi, acı acı bakıyormuş. Sonraki gün New York'a tayinini çıkarmak üzere çalışmalara başlamış.

Bu, birkaç ay sürmüş. Manhattan'ın kuzey doğu tarafındaki Spanish Harlem'de bir kiliseye tayini çıkmış. Oraya varır varmaz, eski karısına üzerinde yeni kilisesinin adresinden başka bir şey yazmayan bir Notre Dame kartpostalı göndermiş. İki hafta sonra kadın günah çıkarmaya gelmiş. Birbirlerine doğru düzgün pek bir şey söylememişler. Kadın, akıl almaya, hatta High Church kafalı polis kocasına karşı kullanabileceği kanıtlar istemeye gelmiş. Arkadaşım da ona savaşması için yeni mühimmatlar vermiş. Bu konuşmanın ardından bir sessizlik olmuş, sonra çıkıp yine bir otel bulmuşlar. Parasını yine kadın ödemiş. O günden sonra kadın, haftada bir kiliseye gelmeye başlamış. Günah çıkarma hücresi ve basit bir otel yatağının rahatlığı, kadına evliliğini devam ettirebilmesi için gerekli zihinsel ve bedensel gücü vermiş. Hatta böylesine teolojik bir ménage à trois'ya* girişmek, hepsinin sonsuza kadar mutlu mesut yaşamasını sağlamış. Ya da benim bunu yazdığım ana kadar işte en azından.

* Üçlü cinsel ilişki. (ç.n.)

Alın size iyi insanlar hakkında, mutlu sona eren bir hikâye işte. Ne işe yaradı peki bu? Daha iyi hissediyor musunuz? Hissediyorsanız ne mutlu bana. Ama böyle hissetmenizi sağlamak benim işim mi sizce? Size şunu söyleyeyim, bu konuyu arkadaşım Howie'yle enine boyuna konuştuk. Kendisi Toronto'da yatak işinde; ancak düzenli olarak New York'a gelir. Howie çok değerli bir dostumdur. Size onu daha sonra ayrıntılı tanıtırım. Şimdilik bilmeniz gereken, 1956 yılında Macaristan'dan geldiği ve o zamandan beri de işlerinin iyi gittiği. Oldukça iyi hem de. Ona bu iki arkadaşımdan ve polisten bahsettiğimde, neredeyse şaşırmadı bile. Söylediğim hiçbir şeye şaşırmaz Howie, yine de yıllardan beri yazdığım bütün hikâyeleri henüz yazmadan mutlaka anlatmış olurum ona, düşünün. Howie'nin akıl almaz gerçekleri fark etmekte üstüne yoktur; ben ise işim inançla olduğundan, bu gerçeği hep göz artı etmek durumunda kalırım. Gerçek, kabul edilebilir fakat fazla marjinal bir yardımcıdır benim için.

Howie'nin şaşırmayışına şaşkınlığımı belirttiğimde, yalnızca şöyle dedi: "Söylediklerine saygı duyuyorum. Zihinsel olarak eğitimli bir adamsın." Bana sık sık böyle der, sanki her şeyi açıklayan bir şeymiş gibi. "Kadına gelince" diye ekledi, "her şey karşılaştırma sebebiyle olmuş. Kadın, rollerin değişmesini istemiş. Kendi yaşattıklarını yaşamak istemiş yani."

Howie'den bahsetmemin asıl sebebi, onun benimle ilgili düşüncelerinin sizinkilerle benzer olduğunu düşünmemdir. Elbette kalbinizi kazanmak için araya birkaç küçük espri kattığımı sanıyorsunuzdur, fakat durum kesinlikle öyle değil. Aslında yaptığı yorumun içeriği oldukça karmaşıktı. Howie, yaptığı görüşmelere beni de katmayı çok sever. Zihinsel eğitimimin ve –bir hikâye

anlatıcısı olarak– mesleğimin beni mükemmel bir psikiyatrist yaptığına inanıyor. En büyük endişesi de rakip firmaları anlaması gerektiği olduğundan, vereceğim öğütlerin kendisine faydalı olacağını düşünüyor. Birkaç hafta önce, yöneticileri şehre gelmiş bir baza firmasını satın almakla uğraşıyordu. Görüşmesinden önce buluşup Manny Wolf's biftek evinde öğle yemeği yedik. "Onları çözebilmem için senin de toplantıya katılmanı istiyorum" dedi yemekte. İrkilmiş ifademi yanlış anlamış olacak ki, "Sana ihtiyacım var, Tom; sana güvenim sonsuz" diye ekledi. Okurun Howie'den öğreneceği bir şeyler olabilir. Aslını sorarsanız, anlatmayı seçtiğim insanlara neden şaşırdığınızı pek anlayamıyorum. Beni, mutlu son nedir bilmeyen insanlara çeken bir şeyler var. Bayan Revere bunu çok güzel özetlemişti: "İyi olman gerekiyorsa ve olamıyorsan, o zaman diğerlerinden çok daha kötü durumdasın demektir."

Hatalarım ne olursa olsun, en azından bu kişisel müdahaleyi veya hikâyelerimi, anlatıcıların o klasik talepleri için harcamadım. Kendi adıma orgazmik övünmelerim olmadı –ne günde yedi kere dedim size, ne de üst üste üç kere–. Karşı cinsin, anlatıcının karakterine veya fiziğine taptığına dair ne genel ne de ayrıntılı bir yorumda bulundum ayrıca. Tartışmasız zekâma veya olağanüstü güçlerime dair somut veya doğaüstü bir kanıt sunmaya bile kalkışmadım.

Kendilerine olağanüstü cinsel yetenekler tahsis eden anlatıcıların veya yazarların, nasıl desem, tecavüze veya cinayete teşebbüs eden seksomanyaklarla bir bağlantısı olması muhtemel geliyor bana. Onları birbirlerinden farklı kılan şey ne olabilir ki? Manyaklar, engellenmiş sapkın fantezilerini bir veya iki talihsiz bireyin üzerinde uyguluyorlar. Yazarlar ise bunu sayfa üzerinde yapıyor,

bununla da hem her ikisinin başarılı olmasını –ki bu da yalancılığın günahlarına bir yenisini daha ekliyor– hem de daha geniş bir kitleye ulaşmayı garantiliyorlar. Büyük ve/veya oldukça aktif cinsel organlara sahip olduklarını söyleyen ve asil amaçların savunucusu olan anlatıcıların, Napolyon kompleksine sahip olmaya giderek daha da yaklaştıklarını da ekleyeyim mi? Kastettiğim bu insanlar, cinsel sorunlarını ihtişam yanılgılarının ardına gizleyenler elbette.

Kraliçe Viktorya, Bangkok'ta bir doğurganlık sembolüdür. Bu büyük beden kadının büyük beden heykeli, hamile kalma sorunları yaşayan kadınların bıraktığı çelenklerle süslenir hep. Bunu size anlatıyorum, çünkü bu heykelin hemen yakınında başka bir tapınak daha var. Bu tapınak ise erkeğin cinsel gücüne, daha doğrusu güçsüzlüğüne adanmış. Küçük bir bahçenin içinde, yaklaşık iki metre uzunluğunda tahtadan bir penis ve altında da tahtadan iki testis duruyor. Bu ereksiyon olmuş penisin etrafında, daha küçük bir sürü tahta penis mevcut. Diğerinden daha küçükler, ama normalde küçük de sayılmazlar. Ereksiyon halindeki bu tahta oymalar, tapınağa gelen kişinin mali durumuna ve çaresizlik seviyesine göre, otuz santim ile yüz yirmi santim arasında değişiyor. Eğer gece vakti oradan geçerseniz, ümitsiz bir erkeği, çalıların arkasında gizlenmiş bir halde adağını düşünürken görebilirsiniz.

Bu tapınak, bana anlaşılmaz bir şekilde yirminci yüzyıl sonlarındaki kurmacaları anımsatıyor; yazarın yarattığı karakterlerin kişilik özelliklerinden ziyade, yazara ve onun karakterinin, etkileme gücünün, günahlarının ve cinsel gücünün geniş boyutlarına odaklanan kitaplar.

Birinci şahıs anlatıcı olan o müdahaleci yazarların özel hayatlarıyla ilgili bir öneride falan bulunmuyorum. On-

ların hayatları hakkında bir şey de bilmiyorum zaten. Ben, yürüyebilmemi sağlayacak etten ve kemikten bile mahrum, hayâli bir anlatıcı olan ben, gerçek yazarların gerçek hayatları hakkında ne bilebilirim ki? Sadece ne zaman bir yazarın, egosunu tam da kurmacasının merkezindeki cinsel gücün bayrak direğine çektiğini görsem, o Bangkok tapınağı geliyor aklıma.

11
Diktatörlerle Sohbetler-IV

Tahta ve tuğladan inşa edilmiş bir taşra arenasına gelmiştik. Sanırım Madrid'den buraya yaklaşık bir buçuk saatlik yol katetmiştik. Arabayı, birkaç gün önce tanıştığım genç bir İngiliz gazeteci kullanıyordu. Bu adam, birkaç farklı gazete için serbest olarak çalışıyordu. Çoğu kişi, İspanya'ya tam zamanlı çalışan bir muhabiri layık görmüyordu sanırım. Her neyse, Peter bana etrafı gezdiriyordu. Kendisi, eğlenmeyi çok seven bir tipti, Madrid'i de çok seviyormuş. Bürokratlardan ve politikacılardan kurtuldun mu tam bir yeme içme ve hatta deli gibi dans etme mekânıymış ona göre burası.

Sırf eğlencesine, mitinge gitmemizi önerdi, ilginç şeylerle dolu bir müzeye gitmeyi öneriyormuş gibi. Franco öleli uzun zaman olmuştu ve Kuzey Afrika'dan dönüşünün, yani Sivil Savaş'ın resmî olarak başlamasının yıldönümü,

insanlara ilginç bir şey gibi geliyordu. Franco'nun vârisleri, Cortes'de* bir koltuk bile kazanamayan, eskimiş birer kalıntı gibiydiler.

Arabayı çok uzağa park etmek zorunda kalmamıza şaşırmıştım. Çok büyük bir kalabalık vardı, evet, her yerden bir sürü insan gelmişti, ama beni şaşırtan yalnızca kalabalık değildi; bu kalabalık, birbirinden çok farklı insanlardan oluşuyordu. Etrafta bir şeyler için koşturan ya da dışarıdaki tezgâhlarda çalışan genç, enerjik adamlar vardı bir kere. Bir amacı olan adamlardı bunlar. Sanırım belirli bir ideolojik amaca hizmet etmeye hazır genç adamlar her zaman bulunabiliyor, özellikle de işin içinde üniforma falan varsa. Franco'yla ilgili fotoğrafların, kartpostalların ve kitapların yanı sıra Hitler'le ilgili eşyalar da satılıyordu burada. Gamalı haç, Falanjizm sembollü boyunduruk ve oklar, plastik, gümüş veya demirden değnek demeti gibi birçok yaka rozeti de mevcuttu. Araya Mussolini'nin birkaç resmi de karışmıştı. Bir Temmuz akşamıydı. Tam tarih vermek gerekirse, ayın on sekiziydi. Havada insanı gevşeten bir sıcaklık vardı. Çimenlerin üzerinde her nasılsa hiç çöp yoktu. Herkes çok mutlu görünüyordu. Etrafta şık elbiseler giymiş, rugan ayakkabılı birçok orta yaşlı kadın vardı. Permalı saçları, mavi boyayla hafifçe boyanmıştı. Görseniz orta yaşlı kadınlar kulübüne falan gittiklerini bile zannedebilirdiniz. Kocaları da partinin üniforması olan mavi gömlekler giymişti. Adamların yaşları malum; gömlekleri son raddeye kadar gerilmiş ve düğmelerin arasından göbek yağları fışkırıyordu adeta. Kıyafetlerin hep ortalama beden ölçülerine göre dikilmesi onların suçu değil tabii. Ayrıca bunlar faşist gömlekleri olduğuna göre, genç sporcular düşünülerek dikilmiş olmaları da son derece muhtemel.

* Cortes Generales. İspanya'nın çift meclisli yasama organı. (ç.n.)

Sonuç olarak, koca bir göbeğe yapışmış üniformalarda hoş olmayan bir taraf her zaman bulunur. Beni asıl şaşırtan şey ise etrafta gördüğüm kızlardı. Hiçbir zaman, bir yerde bu kadar çok güzel kızı bir arada görmedim. Kuzey İtalya şehirlerindeki *passeggiata** zamanları hariç tabii. İspanyol kadınları güzel oldular mı bir artıları oluyor sanki; öz yeterlilik gibi bir şey oluyor bu ve güzelliklerini de kat kat arttırıyor.

"Faşistler en güzel kızları kapıyor hep" dedi Peter. Çarpık bir espri anlayışı vardı.

Kızlar yaşlı adamlarla birlikteydi. Belki de üniformaları ilgilerini çekiyordu.

"Ne işleri var burada?" diye sordum.

"Saflığı seviyorlar. Amaçlarının saflığını. Yaşlı adamlar büyükbaba gibiler. Bunca bayrak ve şarkı, cinsel duygularını falan uyandırıyordur belki de."

Son derece sakin bir kalabalıktı. Basın kartlarımızı gösterince bizi hemen içeri yönlendirdiler; kemerli bir yoldan geçip arenanın ortasındaki kumla kaplı oval yere gittik. Etrafta yalnızca birkaç gazeteci vardı, onlar da pek keyifsiz duruyordu; bu, öyle pek de rağbet görecek türden bir haber değildi. On beş bin koltuk dolmak üzereydi. Her iki üç kişiden birinin elinde bayrak vardı. Dışarıda bayrak taşıyan kimseyi görmemiştim; demek ki hepsi önceden koltuklara konmuştu. Bayrakları sallayanlar genellikle o orta yaşlı adamlardı. Genel olarak baktığınız zaman manzara güzel görünüyordu, ancak tek bir kişiye odaklandığınızda aslında ne kadar huzursuz olduklarını fark edebiliyordunuz; koca vücutları garip hareketlerle sallanırken sanki neye odaklanacaklarını bilemiyormuş, akılları garajlarında, dükkânlarında ya da sigorta acen-

* İtalya'da özellikle akşam saatlerinde sosyalleşmek üzere çıkılan yürüyüş. (ç.n.)

telerinde falan kalmış gibi bakıyorlardı etrafa. Her neyse, bayrakların ardında görülen şey bu boş bakışlar değil, mavi gömleklerden oluşmuş bir denizdi. Bütün kalabalık aynı tempoyu tutuyordu: "*Caudillo! Caudillo!*"* Ardından hoparlörden milliyetçi bir şarkı duyuldu. Kalabalık buna da eşlik etmeye başlayınca, hoparlördeki ses kısa sürede duyulmaz oldu. İçeri sessiz sakin giren insanlar, şimdi gürültücü kalabalığa karışıyordu. Resmî konuşmalar başlayınca, Peter'la podyumun altındaki gölge yerde durmaya gittik. Isınma konuşmacıları pek başarılı değildi, böyle olunca kalabalık da enerjisini kaybetmişti.

Blas Piñar sahneye çıktığında, kalabalık tamamen sessizleşmişti. Neredeyse hüzünlenmiş gibilerdi. Gerçi bu da en nihayetinde mağlupların bir kutlamasıydı; insanın neşesini kaybetmemek için çaba sarf etmesi gerekirdi. Piñar, Franco döneminden kalma, öyle çok da önemli olmayan, ama kalabalıkları idare etmekte son derece başarılı bir adamdı. İşte bu yüzden coşkulu tarzları ve bol servetleriyle dönemin bakanları emekliliğe ayrılırken, Piñar ise Franco'nun gülünç bir taklidine, Hıristiyan bir beyefendiye dönüşmüştü.

Adamın yeteneği hemen kendini göstermişti. Bir iki kibirli hareket ve birkaç kelimeyle kalabalığın kontrolünü eline alıvermişti. Bunu başarması saniyeler sürmüştü resmen. Sonra bir orkestra şefi edasıyla kalabalığı yönlendirmeye başladı; insanlar, birkaç kesik cümlesiyle sakinleşiyor, sonra başka bir şeye coşuyorlardı. Adam, kalabalığı mümkün olmayan bir doruğa ulaştırmaya çalışıyor gibiydi; her kelimede sesini biraz daha yükseltiyordu ve kalabalık da aynı yüksek tonda yanıtlıyordu onu. İnanılmaz bir performans izliyordum sanki. Bunu söyle-

* Latin Amerika ülkelerinde kitleleri peşinden sürükleyen, otoriter, askeri-politik liderlere verilen isim. (ç.n.)

mek için Peter'a döndüğümde, rengi solmuş halde yere baktığını gördüm.

"İyi misin?"

"Piç kuruları" dedi sessizce.

Piñar, dinleyenleri o hedeflediği doruğa ulaştırdığında, duyamadığım bir slogan haykırdı; kalabalık da aynı şekilde cevap verdi ve aynı anda kollarını dimdik yana uzatıp *Sieg Heil* işaretini yaptılar. Peter'ın hızla soluk alıp verdiğini duyabiliyordum.

"Piç kuruları. Piç kuruları."

Ter içinde kalmıştı. İnsanlar bir şeyi ilk defa tecrübe ettikleri zaman verdikleri tepkilere kendileri bile şaşırabilir. Bir keresinde, Çin'de bir diz ameliyatı izlerken bayıldığımı hatırlıyorum mesela. Sorun kan değil, deriyi kesip açtıklarında sanki bana pis bir bakış atmış gibi fırlayıveren yağ tabakasıydı. Resmen olduğum yere yığılıvermiştim. Sanırım Peter'ın kontrolünü kaybetmesinin sebebi, buraya gelirken hiçbir şey hissetmeyeceğini düşünmüş olmasıydı. Piñar, insanların bir şeyler hissetmesine sebep oluyordu, onlar bunu istesin ya da istemesin. Böylesine beklenmedik şiddette tiksintiyle dolmak, son derece rahatsız edici olsa gerek. Hele de deneyimli bir gazeteci için. Peter, Nazi mitinglerini televizyonda veya filmlerde mutlaka görmüş olmalıydı. Leni Riefenstahl'ın *Triumph or the Will*'inden* sahneleri hepimiz görmüşüzdür; modern kahramanın yaratılışı, kahramanın uçağının Wagner ekolü bulutların arasından gelişi, halka seslenecek Sezar kürsüleri, arkadan ışıklandırma... Sonuç olarak demek istediğim; herhangi bir fiziksel özelliği olmayan tıknaz bir adamı, doğru sunumla bir kahramana dönüştürebilirsiniz. Ama bütün bunlar geçmişti bizim için; kötülüğün artık kimseye zarar veremeyen bir hatırası

* *İradenin Zaferi.* 1935 yapımı Almanya propaganda filmi. (ç.n.)

gibiydiler. Sanırım Peter'ın içinde bastırdığı nefret, karşısında duran gerçekliği kaldıramamıştı. İçi paramparça oluyordu şimdi.

Londra'da bir tiyatroda, George Steiner'ın *The Portage to San Cristobal of A.H.*'sinde* izlediğim bir performansı hatırladım. İsrailli askerlerden oluşan bir birlik, Adolf Hitler'i Brezilya ormanının ortasında saklanırken buluyordu. Onu ele geçirip Kudüs'te yargılamak istiyorlardı ancak dünyadaki çeşitli süper güçler, bu birliğin iletişimini kesip Hitler'i yakalaması için kendi birliklerini gönderiyordu. Herkes şeytana sahip olmak istiyordu. Onu, sırf onu yargılayacak olmanın sağlayacağı övgü için kendilerine istediklerini zannediyorlardı. Sonuçta bir süper gücün üstünlüğünü, şeytanın ta kendisini yargılamaktan daha güzel ortaya koyacak bir şey var mıydı? Belki de daha da önemlisi şuydu; bu, tarihi yazmak için mükemmel bir fırsat olacaktı. Bu yüzden İsrailli birlik, diğer süper güçler onları bulmadan Hitler meselesini halletmek zorundaydı. Ormanda bir mahkeme kurmuşlardı; hepsi bir rol üstlenmiş, hâkim, jüri, savcı veya savunma avukatı olmuştu. Ancak Alec McCowen'ın oynadığı Hitler, kendi savunmasını yapmakta ısrar etmiş, sonra da muhteşem bir monologla yaptığı her şeyi haklı çıkarmıştı. Ve metin gerçekten de oldukça inandırıcıydı. Ne de olsa Steiner yazmıştı. McCowen'ın performansı da Hitler'in duygusal ve zihinsel gücünü mükemmel bir şekilde yansıtıyordu. Monolog bittiğinde seyirciler ayağa fırlamış, çılgınca alkışlamaya başlamıştı. Çoğu orta sınıftan, muhtemelen sol eğilimli Londralılardı. Ne yaptıklarını fark ettiklerinde, coşkuları yavaşça yok olmuş, kuzu kuzu yerlerine otur-

* 1981 yılında yazılmış, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra, Yahudi Nazi avcılarının Hitler'i Amazon ormanlarında canlı bulmasını konu alan bir kitap. (ç.n.)

muşlardı. Sanırım Steiner, istediği mesajı vermeyi başarmıştı.

"Sakin ol" diye fısıldadım Peter'a. Yüzü öyle ifadesizdi ki beni duyup duyamadığını anlayamadım. Dirseğimle kolunu dürttüm. "Sakin ol. Burası demokrasi yanlısı krizler geçirmenin yeri değil."

Piñar şimdi fısıltıyla konuşuyordu ve kalabalık onu duymak için zorlanıyor gibiydi. Öyle bir sessizlik olmuştu ki, on beş bin kişinin hepsi de Peter'ın mırıltısını duyabiliyor sandım bir an. Sonra ses yine giderek, kontrollü bir şekilde artmaya başladı. Piñar, batonu yine eline almıştı. Sanki bir boğayı oynatıyor gibi oynatıyordu kalabalığı; o geçişleri, ara sıra pelerinini kıvırması, her hareketi bir matadorla boğa arasındaki o hipnotize edici ilişkiyi anımsatıyordu. Kumun üzerinde, yanımda beklenmedik bir tiksinti krizi geçiren bir İngiliz ile kabak gibi durmak beni çok tedirgin etmişti. Sonuçta boğalar da matadorlardan tiksinmekte haklıdır; ama yine de ringden canlı çıkamaz. Piñar konuşmasını bitirdiğinde, birilerini tekmelemek için can atan bir sürü adam olacaktı burada da.

"Peter, haydi gidelim buradan."

Hâlâ beni duymuyor gibiydi; kolundan sıkıca tutup güzel bir haber yakalayabilmek için etrafına aç gözlerle bakan gazetecilerin arasından geçtim. Peter titremeye devam ediyordu ve Piñar ne zaman kalabalığı öyle ya da böyle bir şekilde coştursa, Peter'ın nefes alıp verişi iyice kötüleşiyordu. Dışarıda birkaç genç adam Franco ve Hitler'in resimlerini kolilere kaldırmakla meşguldü. Şimdi terk edilmiş gibi duran çimenlikte oturan tek tük gruplar, bütün enerjilerini kaybetmiş gibiydi. Yorgun görünümlü, cılız tiplerdi hepsi ve hiçbiri üzerindeki mavi gömleği hakkını vererek dolduramamıştı sanki. Hatta bu gömlekler üzerlerinde öyle yeni, öyle kırışıksız duruyor-

du ki mutlaka polyesterdir diye düşündüm. Yine de hiçbiri terlemiş gibi durmuyordu. Biz yanlarından geçerken kimse yüzümüze bile bakmadı.

12
Gerçek Aşk

Yanlardan uzanıp labirent gibi nehirlere, kanallara veya bataklığa dönüşen durgun suyun kenarında, yaz sonuna has uzun çimenlerin üzerinde sessizce oturuyordum. Sağımdaki avukat arkadaşım, alabalık çıkar umuduyla suyun yüzeyine vuruyordu. Ben çoktan vazgeçmiştim bile. Fıkralarda olur ya, "bir gazeteci, bir doktor bir de avukat balığa çıkmışlar" misali, bir de doktor arkadaşımız vardı işte yanımızda; solumda oturmuş oltasıyla uğraşıyordu. Etrafta uçuşan sinekler, balıkların oltalarımıza saldırdığından daha çok saldırıyordu bize. Kökenim dolayısıyla derim yeterince kalın aslında, yine de böyle yerlere geldiğim zamanlarda vücuduma, İkinci Dünya Savaşı esnasında Nova Scotia'da* savaş gemileri için tiner deneyleri yapan bir adamın keşfettiği bir madde sürüyo-

* Yeni İskoçya. Kanada'nın denize kıyısı olan eyaletlerinden biri. (ç.n.)

rum. Bu, sivrisinekler için öldürücü oluyor. Uzun vadede insan karaciğeri için de aynı etkiyi gösteriyordur sanırım, ama uzun vadeye kadar zaten öleceğiz. En azından şimdi kısa vadede sineklerin saldırısına uğramadan mutlu mesut oturabiliyorum.

Kanada Kalkanı'nın böylesi nemli bölgelerine, günün sonlarına doğru rüzgâr hafifledi mi bir pus iner. Arkadaşlarım, ışığa uyum sağlayamamış gibi oltalarıyla uğraşıp duruyorlardı boş yere. Özellikle de doktor olan.

"Biliyor musun, Michael, sana imreniyorum."

Tereddütle yüzüme baktı.

"Hastalar kapına gelip pirinçten plağına bir..."

"Plaket."

"Ne?"

"Plak dediğin müzikte olur. Tanrı aşkına." Temposunu kaybetmişti şimdi.

"Konsantre ol şuna, Michael. Her neyse. Pirinçten plaketine..."

"Alüminyum."

"Ne haltsa."

"Ortak falan alırsan değiştirmesi daha ucuza geliyor."

"Doğru. Ucuz alüminyum plaketine bakıp ne kadar pahalı olduğunu unutuyorlar ve seni sanki bir düş, hatta bir fantezi gibi görüyorlar: MICHAEL FOWLER: KEŞİŞ, GURU, KURTARICI. Onları iyileştireceğini ve kendilerini bulacaklarını düşünüyorlar."

"Siktir oradan."

"Ciddiyim, Michael. Hakikaten imreniyorum sana. Yazarlar bütün hayatlarını harcıyorlar insanın özünü ararken. Sense onları çırılçıplak, en saydam, duygusal olarak en bağımlı oldukları halleriyle görebiliyorsun. Hem de günde sekiz kere falan. Her şeyi itiraf etmeye, eşlerinden bile yıllarca sakladıkları her şeyi sana anlatmaya hazır oluyorlar."

Avukat arkadaşımın yüzünde bir tiksinti ifadesi belirdi. Gözlerindeki hayal kırıklığının izlerini, yüzündeki çizgilerin derinleştiğini fark ettim. Daha kırk yaşında bile değildi. Yanımda oturan doktora baktı. "Senin tek gördüğün birkaç vücut ve korku. Korkmak kolaydır; insanların en çok hissettiği duygudur korku. Ona tanık olmak sana hiçbir şey öğretmez. İnsanların özünü mülkiyetlerinde bulabilirsin asıl. Ben, onların özünü en çıplak haliyle görüyorum. Öyle şeylere tanık oluyorum ki anlatsam inanmazsınız."

Doktor, mesleğinin verdiği o ukala sakinlikle makarasını sarıp oltasını hazırlamaya başladı. "Normalde sana katılabilirdim. Pek bir şey görebildiğim söylenemez. Korku görüyorum dediğin gibi, bir de ete kemiğe bürünmüş hoşnutsuzluk. Olumlu bir duygu gördüğüm olmuyor hiç." Birden sessizleşti. Oltasının ucuna sinek takarken bizi unutmuş gibiydi. "Tabii işin içine hamilelik girince, insanlar daha olumlu oluyor diyebiliriz. Ama öyle oldular mı da bana gelmiyorlar." Arkadaşımda da doktorların o tuzu kuru havası vardı: Giyimine çok dikkat ederdi; başarısının keyfini sürdüğü ilk zamanlarda biraz kilo almıştı ama dönemin modası bu ya, aldığı bütün kiloları vermişti, derisi de kırış kırış kalmıştı şimdi. Şişirilmiş bir balonun havasını alırsanız eski formuna geri dönemez sonuçta. Sineklerle gereksiz yere cebelleşiyordu. Doğrulup bize döndüğünde, kafası karışmış bir halde olduğunu gördüm. "Size bunu söylemem hiç etik değil aslında, ama söylediğin şeyi tam olarak örneklendirecek bir problemim var şu an ve ne yapacağımı bilemiyorum. Bu problemin ve sanırım çözümünün de tabii, tarafları bu hafta sonu burada olacak. Bana yardımcı olabilirsiniz aslında..."

Üçümüz de New York'un kuzeyindeki bir avcılık kulübüne üyeyiz. Akarsularla ve göletlerle çevrili bu yakla-

şık sekiz yüz dönümlük arazinin ortasında, 1820 yılında inşa edilmiş büyük bir ahşap bina var. Hafta sonları orada toplanıp ördek, sülün, levrek, alabalık falan yeriz. Ayrıca buranın güzel de bir şarap mahzeni var.

"Michael" diye araya girdim, "etik olmayan bir şey yapacaksan, uzatmadan yap. Aksi halde iki yüzlülük etmiş oluyorsun."

"Şu kadarını söyleyeyim size; tamamen arada kaldım. Peter ve Anne-Marie hakkında bir durum var."

Avukat arkadaşımız güldü. "Onların avukatlığını yapıyorum ben ve onlardan daha uyumlu bir çifte rastlamadığımı söyleyebilirim."

"Mal mülk her şey demek değildir."

Aşırı gelişmiş şüpheciliğim, bir an sessiz kalmama sebep oldu. Peter ve Anne-Marie'nin mükemmel bir çift gibi göründüğü kesindi gerçi. On beş yıldır evlilerdi ve birbirlerine hâlâ evlendikleri günkü kadar âşıklardı. Üçümüz de buna tanıklık edebilirdik; zira üçümüz de düğüne katılmıştık. "Aşk" kelimesini, bu eski usül, belirsiz kelimeyi ne olduğunu tam olarak bilemediğim bir şey için kullanıyorum aslında. Başka hangi kelimeyi kullanabilirim ki zaten? Birbirlerine çok düşkünler işte. Bu iki taraflı düşkünlüğe bir de kızları eklendi sonradan, o kadar. Arkadaşlarına karşı çok nazikler gerçi, ama biz yine de sürekli aralarına giriyormuşuz gibi, mutlu mesut yaşadıkları eşkenar üçgenlerine dördüncü bir köşe daha eklemeye çalışmışız gibi hissediyoruz. Sorunsuz bir şekilde akıp giden hayatlarındaki ilk pürüz, Marie-Anne'in hamile kalamayacağını öğrendikleri zaman ortaya çıkmıştı. Bu pürüzü de bir bebek evlat edinerek kısa sürede giderdiler. Kızları Sancha, geçtiğimiz ay on iki yaşına bastı. Çok tatlı bir çocuk; hızla bir genç kıza dönüşüyor. Çok severim onu. Ne zaman bir araya gelsek, Sancha'yla ben bir köşeye çekilip edebiyat konuşuruz. Okulunun ve

ebeveynlerinin yönlendirmesi olmadan, kendi başına okuduğu kitaplar hakikaten harikulade. Ki bu da, o mükemmel mutluluk üçgenlerinde bazı sorunlar yaşandığının bir göstergesi olabilir.

Yine de böylesine tatmin edici, hakkında hiçbir dedikodunun dönmediği bir evliliğe New York'ta nadir rastlanır. Özellikle de çalışmaya ihtiyacı bile olmayan insanlar söz konusuysa. Ki bu insanlar, sırf içlerindeki Protestan'ın iş etiğine uymuş olabilmek için doldururlar günlerini. Aslında McCarthy'ler Katolik. Gördüğünüz gibi yine bulundukları gruptan çok farklılar. İrlandalıları orada burada, kolay para kazanılan yerlerde bulabilirsiniz gerçi, ama ancak orada burada işte.

Ama Anne-Marie, İrlandalı değil tabii. Kendisi bir Fransız. Büyükbabası öyleymiş ya da. Adı ve dini dışında, şekli şemali de tam bir Fransız. Ufak tefek, kutu gibi bir kadın; sanki kaburgaları direk kalçasına bağlanmış da beline yer kalmamış gibi. Ayrıca –çoğunlukla cinsel açıdan– çok enerjik biriymiş izlenimi veriyor insana. Bu enerjisini de Peter ve Sancha dışında, bir de kendisi için kullanıyor. Onu hiçbir zaman makyajsız görmedim mesela. Ya da saçlarına öyle ya da böyle şekil vermeden, üzerine Fransızların tarz diye baktığı, üniforma misali bir şey giymeden dışarı çıktığını görmedim hiç. Bu üniformalar da aslında kendisi belsiz ve enerjik bir tip olduğu için çok güzel durur üstünde.

Öte yandan Peter, patates suratlının tekidir. Etli butludur da bir gram kemiği yoktur sanki. Gerçi haksızlık etmeyelim; öyle kocaman, filizlenmiş bir patatesten daha düzgündür; taze bir patates gibidir yani. Sanırım zamanla büyüyüp kışın kızartması yapılan o bildik, eski patateslere benzeyecek o da.

"Ne olmuş onlara?" diye sorabildim nihayet.

Fowler yine kararsızlık içindeydi. "Size söyleyemem. Ama gözünüzü açık tutun. Ola ki bir şeyler ters giderse, yani... engel olun işte."

Avukat, yarım ağızla güldü. Garipti.

Bir an duraksadım, ama sonra dayanamadım: "Saçmalık bu. Yardım etmemizi istiyorsan ne olduğunu anlatmalısın."

"Bana yine de yardım edeceğinizi biliyorum. Arkadaşlığımız ve merakınız yüzünden gözünüzü dört açacaksınız zaten, bundan eminim. Size daha fazla bir şey anlatamam." Durdu; kafası karışmış, meslekî bir tuzağa düşmüş gibiydi. Sonra sanki ölümcül bir hastalığa yakalanmış hastalarından bahseder gibi bir ifadeyle "Hem iş bize kalmadan kendileri bir yolunu bulurlar belki" dedi.

Kulübe kadar üç kilometreden fazla yürüdük. Üçümüz de çok asık suratlıydık; doktor biraz endişeliydi, çünkü doğru bir şey yapıp yapmadığını bilmiyordu. Biz ise endişe, tatmin edilememiş merakımız ve arkadaşımızın öz kontrolüne duyduğumuz hayranlık arasında gidip geliyorduk.

Kulübün yemek salonunda yalnızca üç tane geniş masa var. Herkesin birbiriyle arkadaş olduğu bir kulüp orası, biz de zaten hep gruplar halinde yiyoruz. McCarthy'lerle aynı masaya oturabilmek için aşağıya biraz erken indim. Anne-Marie'nin yanındaki sandalyeyi kapmayı başarmıştım. Peter da onun karşısında oturuyordu. Yaz güneşinin yavaş yavaş elini eteğini çektiği salondaki tek ışık kaynağı, yemek yiyenleri yaklaşmakta olan karanlıkla tehdit eder gibi sürekli titreyen bir şamdandı. Kabaklı sülün yedik, Peter da bizim grup için şampanya söyledi. Her zaman olduğu gibi çok mutlu görünüyordu. Sancha'nın okuldaki başarılarından, özellikle de tarih, Fransızca ve bilimde ne kadar iyi olduğundan bahsediyordu bana; muhtemelen bu alanların iyi bir eğitimin temelini oluş-

turduğunu düşündüğümü bildiği için... Özellikle de o kişi bir yazar olabilmek istiyorsa. Sonuçta böyle bir durumda bir şey hakkında yazmanız gerekir, ama edebiyat hakkında yazamazsınız, o zaman edebiyat çalışmanın da bir anlamı yoktur. Edebiyatı okumanız gerekir; edebiyatı ve diğer her şeyi.

Anne-Marie sohbete pek katılmıyordu. Bu normal hali değildi, ama yine de son derece mutlu görünüyordu. Hatta biraz heyecanlı gibiydi bile. Yemekte garip hiçbir şey olmadı. Doktorun beklediği tarzda en ufak bir şey yaşanmadı. Kendisi, çiftle arasına biraz mesafe koymak ister gibi başka bir masaya oturmuştu. Gecenin ilerleyen saatlerinde bir ara göz göze geldik; o soğukkanlı ifadesiyle gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Ben ona gülümsedim, o da son derece ruhsuz bir şekilde bana karşılık verdi.

Ertesi sabah ördek vurma alıştırması için sabah beşte uyandık. İlk başta pek bir şey anlamamıştım, ama sonra zihinsel becerilerimin ve motor fonksiyonlarımın üzerindeki uyku sisi kalkınca, Peter'ın çok sıkıntılı olduğunu fark ettim. Gece hiç uyuyamamış gibiydi; ama yine de yol boyunca gülüyor, espriler yapıyordu. Ara ara ona bakarak, sessizce yanında yürüyordum. Beni şaşırtan şey, gizlenme yerini benimle paylaşmak istemesi oldu. Bana kalsa, bu esrarengiz problemin ortaya çıkma kısmını daha sonraya bırakırdım.

Sessizliğim onu rahatsız etmiş olmalı, zira çalıdan ördüğümüz avcı gizlenme yerimizde beklerken iyice sıkıldığını hissedebiliyordum. Birkaç kere konuyu açmaya çalıştı, ama benden bir iki kelimeden daha uzun bir cevap alamıyordu. O sırada sivrisinekler etrafımızda dört dönüyordu; sinek kovucu jelimi yanıma almayı unuttuğumu fark ettim.

"Bir haberim var" diye giriverdi konuya.

"Belli oluyor."

"Oluyor, değil mi?" Ses tonu anlaşılmazdı. "Önemli bir haber hem de."

"Hıı?"

İlgisizliğim onu bir iki dakika duraksattıysa da dayanamayıp ağzındaki baklayı çıkardı: "Baba olacağım!"

Yüzümde pek bir şaşkınlık ifadesi belirmemiş olacak ki, tepkimden tatmin olmamış gibi "Ne sürpriz ama, öyle değil mi?" dedi.

"Öyle gerçekten" dedim tedbirli bir şekilde.

"Anne-Marie doktora gidiyordu. İlk evlendiğimiz zamana göre teknoloji çok ilerlemiş." Çalının altından başını dışarı uzattı; elindeki tüfekle oynayıp duruyordu. "Haberi bana dün verdi."

"Harika bir haber bu, Peter. Harika."

Çamur ördeği ilk uçuşunu yapınca, birbirimize başka bir şeyler daha söyleme zorunluluğundan kurtulduk. Ateş ettim ama vuramadım, bu da beni iyice sinirlendirdi çünkü normalde iyi nişancıyımdır. Peter çılgın gibi ateş etti ve iki kuşu düşürdü. Şaşkınlık içindeydim; o normalde hiç de iyi bir nişancı değildir.

"Tebrikler."

Cevap vermedi; arkamızda duran kütüğe sanki bütün şevki kırılmış gibi yaslandı. Yirmi dakika sonraki diğer uçuşu sessizce bekledik. Bu sefer çaba sarf ettim ve kuşlardan bir tanesini düşürebildim. Peter yine deli gibi, ama isabetli atışlar yaptı. Sonra çılgına dönmüş bir halde aceleyle tüfeğini yeniden doldurup nişan aldı, ama kuşlar çoktan uçup gitmişti; o da sinir bozukluğu içinde, silahının horozunu indirmeden tahtaya geri yaslandı. Parmağı hâlâ tetikteydi.

"Öldür onu" diye mırıldandığını duydum.

"Horozu indir." dedim, bir çocuk gibi itaat etti. Kısa bir süre sonra da ekledim: "Bir şey mi söyledin?"

"Hayır." Silahından büyülenmiş gibi duruyordu. Sonra bana baktı: "Onu öldürmem gerektiğini söyledim."

"Anne-Marie'yi mi?"

"Çocuk benim değil. Dün gece söyledikten sonra fark ettim. Haziran'da, Uzak Doğu'da bir ay kalmıştım. Hatırlıyor musun? Bana haberi vermek için neden bu kadar beklemiş olabilir ki? Bariz işte."

"Sanmıyorum. Seni seviyor. Ona inanmak için bu yeterli değil mi? Zaten bu tarihler öyle net belli olan şeyler değil ki."

Beni duymamış gibiydi. "Onca yıl" dedi, kendi kendine konuşur gibi, "doktorlarla uğraştığımız onca zaman... Ve çocuk benim bile değil." Öfkesinden neredeyse ağlayacaktı.

Ben ördeklerin geldiğini görmemiştim bile; Peter yerinden fırladığı gibi öne atıldı ve yine iki tane düşürmeyi başardı. Hayatım boyunca böyle bir atış görmemiştim. Hem neredeyse nişan bile almıyordu hem de kuşları tam en tepedeyken vuruyordu. Tekrar mermi doldurdu.

Ona döndüm: "Horozu indir." Dediğimi yaptı, sonra sinirleri alt üst olmuş gibi olduğu yere çöktü. "Peter, neden bahsettiğini anlamıyorum."

Yüzüme baktı. Hüzünlü bir ifadesi vardı. "Sana söylediklerimin bir anlam ifade etmediğini mi söylüyorsun?"

"Pek inandırıcı gelmiyor."

"O zaman kimse inanmayacak demek ki. Herkes onun benim çocuğum olduğunu sanacak."

"Sen de çeneni kapatırsan tabii."

Tekrar yüzüme baktı; bu kez daha da hüzünlenmiş gibiydi. "Çocuk benimmiş gibi davranıyor karım. Buna katlanamıyorum. Sanırım kimse onu ne kadar çok sevdiğimi anlayamıyor. İlk evlendiğimizde hap kullanmaya başlamıştı, bunu biliyor muydun?"

"Nereden bilebilirim ki?"

"Tutucu bir Katolik için son derece maceracı bir durum." Bu dediği yeteri kadar açık değilmiş gibi üstüne ekledi: "O zamanlar şimdiki gibi değildi."

"Ben de oradaydım, hatırlıyorsan."

Bitkin bir ifadeyle gülümsedi. "Bir süre eğlenelim istedik sadece, o yüzden hap kullanmaya devam etti. Üç yıl böyle sürdürmeye karar verdik. Üç yılın sonunda hapı bıraktı. Bir yıl sonra bir şeylerin ters gittiğini fark ettik. Anne-Marie, doktora gitmekten pek hoşlanmaz. Böyle kişisel konularda biraz çekingendir, o yüzden Michael Fowler'ı görmeye ben gittim. Madem Anne-Marie utanıyor, sen de hazır buradasın, o zaman senden başlayalım diye önerdi. Sperm örneğimi alıp gerekli kontrolleri yapabilmesi için mastürbasyon yapmamı söyledi. Anne-Marie'ye anlatmadım bunları, aşağılayıcı bir şey gibi geldi sanki. Bilmek isteyeceğini de düşünmedim zaten. Birkaç hafta sonra Mike, sağlıklı spermim olmadığını söyledi. Kısırmışım. Birkaç test daha yaptı ama... Düşündükçe delirecek gibi oluyordum. Anne-Marie'ye söylemedim. Çocuk yapmayı çok istiyordu. Eğer gerçeği söylersem onu kaybedeceğimden emindim ve bunu göze alamazdım. Ne yapacağımı bilemedim. Sonra bir gece yemekte alkolü biraz fazla kaçırmıştım, birden ondan sakladığım bir şey olduğunu söyledim. Geçmişimle ilgili yani. Yanlışlıkla bir kızı hamile bıraktığımı ve kürtaj olması gerektiğini söyledim ona. Bunu planlamamıştım, hikâyeyi yani, ağzımdan çıkıverdi bir anda. Onu kaybetmekten ölesiye korkuyordum."

"İtibarını kaybetmekten..." diye düşündüm içimden, ama bunu ona söylemek çok acımasızca olurdu. "O ne dedi?" diye sordum.

"O sırada pek bir şey söylememişti. Sonraki gün onu ağlarken yakaladım, sürekli 'çocuk yapmayı çok istiyordum' deyip duruyordu."

" 'Mike'a bir görün' dedim ben de, 'o belki bir şeyler önerebilir.' Bunu neden söylediğimi sorma hiç bana. Delirmiş gibiydim. O öğleden sonra Mike'a telefon edip karıma benim durumumla ilgili tek kelime etmemesi ve onun kısır olduğunu söylemesi için yalvarmak zorunda kaldım."

"Kabul etmemiştir herhalde böyle bir şeyi?"

"Eski bir dostumdur. Aynı okula gitmiştik."

"Biliyorum."

"Her neyse. Anne-Marie, Mike'tan başka kimseye görünmedi. Bir süre sonra evlat edinmeyi önerdim. Hamile kalamadığı, milletin diline düşmüştü bile. Bu ortamlar nasıldır bilirsin."

"İyi de bir sürü doktora göründük demiştin, onlara ne oldu?"

"Uydurdum onları. Sonuçta en mantıklı hikâye o olurdu, öyle değil mi?"

"Kesinlikle öyle."

"Dün gece bana ne dedi biliyor musun?" Sorusunu, güvensiz bir surat ifadesi izledi. "Bunun bir mucize olduğunu söyledi. Kendisi de inanamıyormuş. Haberi aldığından beri St. Patrick'teki ayinlere katılıyormuş."

Birkaç ördeğin tahrik edici bir irtifada uçtuğunu gördüm; ama ikimiz de kımıldamadık bile.

"Belki gerçekten de bir mucizedir bu."

"Salak salak konuşma. Öldürmeliyim onu aslında. Ama eğer öldürmeye karar verirsem, bunu en azından ona söylemeliyim. Beni aldattığını bildiğimi söylemeliyim ona."

"O zaman aslında senin kısır olduğunu da öğrenir."

Onaylar gibi başını salladı. "Utandığım için ona gerçeği söylemediğimi sanıyorsun, öyle değil mi? Erkekliğimden bir şey kaybetmekten korktuğumu sanıyorsun.

Ama yanılıyorsun. Ona gerçeği söylemedim, çünkü onu çok seviyorum. Onu kaybetmeye dayanamam."

"Neden öldüresin ki o zaman?"

Yüzünde hakir gören bir ifade belirdi. Neredeyse fısıltıyla konuşuyordu şimdi: "Resmen anlamıyorsun, değil mi? Sonuçta hiç evlenemedin ki sen. Çocuğun da yok, nasıl anlayabilirsin ki!"

"İyice saçmaladın ama. Bencil bir salak gibi zırvalayıp durma."

Ondan sonra birbirimize pek bir şey söylemedik. Atış yapmaya odaklandık ve gayet de güzel sonuçlar aldık. Geri dönerken benden çenemi kapalı tutmamı istedi. Düşünürüm dedim. Bir şey yapıp yapmamasına bağlıydı bu. Sonuçta o mantıklı davranırsa, ben de öyle yapardım.

O öğleden sonra, evin yakınındaki bir çam ağacının gölgesinde oturmuş düşünüyordum. Anne-Marie'nin yanıma geldiğini fark etmemişim. Sandalyemin arkasındaki çimenliğe enerjik bir hamleyle oturdu ve hemen konuşmaya başladı: "Peter uyuyor. Öğle yemeğinde çok içti." Soru sorar gibi bakıyordu yüzüme. "Hamileliğim hakkında sana ne anlattı?" Kısa kesilmiş saçları arkaya taranmış, yüzü de görkemli bir şekilde ortaya çıkmıştı.

Başta aklıma söyleyecek bir şey gelmemişti, ama bakışları her saniyeyi öyle uzatıyor gibiydi ki "Tebrik ettim" deyiverdim.

"Onu tebrik ettin ama beni etmiyorsun yani?"

"Daha bir şey söylemememi rica etmişti."

Gözlerini yüzümden ayırmıyordu. "Neden acaba?"

"Sen söyle."

"Sanırım bu, mucizelere inanmadığı anlamına geliyor."

"Sen inanıyor musun?"

Garip bir şekilde kendini geri çekti. "Neden olmasın ki? Ne yapacakmış, söyledi mi?"

"Seni öldüreceğini söyledi. Bu konuda da ciddi olduğunu sanıyorum."

"Kimin umurunda." Yorgun bir ifadeyle söylemişti bunu. "Sence öldürmeli mi?"

"Öldürmeli mi derken? Tabii ki hayır. Ama insanların birbirlerini öldürdükleri bazı durumlar var ki, duygusal meseleler de hesaba katılınca, son derece kabul edilir olabiliyor bu. Her ne kadar katil sonradan mutlaka infaz edilse de. Mantık kuralları, duygusal kuralları saf dışı bırakamıyor yani. Rahatsız edici çift kişilik bisiklet gibi bir şey bu."

Beni sakin gözlerle izledi, kısa bir sessizlikten sonra "Bayağı kendini beğenmişsin" dedi. "Ben neden onu önce öldürmeyeyim peki?" Yüzündeki ifadeyi okuyamıyordum, ama acı çektiği belliydi.

"Neden öldüresin ki?"

"Çünkü geçen sene bir arkadaşım beni bir doktora gitmeye zorladı ve aslında kısır olmadığımı öğrendim. Çünkü neredeyse iş işten geçiyordu. Çünkü Peter'ı sevdim ve ona güvendim, ama o beni neredeyse mahvediyordu. Bu kelimeyi anlayabiliyor musun? Mahvetmek? Benim birincil işlevimi aldı o elimden. Gerçeği öğrenir öğrenmez hemen hamile kalmaya çalıştım. İş işten geçmeden. Hiç kimse olanları öğrenmeden doğru dürüst bir baba adayı bulabilmek ne kadar zor, haberin var mı senin? İsimsiz bir donörle yapamazdım bu işi sonuçta. Orada burada dolanıp düzgün erkekleri yatağa atmaya çalışmaktan zevk aldığımı mı sanıyorsun?"

"Babası kim?"

"Boşuna sorma."

"Neden Peter'dan ayrılmadın ki?"

"Sancha'ya ne olacaktı peki? Anlamazdı olanları, ben de anlatamazdım zaten." Rol yapmaya çalışmış ama beceremediği gibi çıktı bu sözler ağzından.

"Geç bunları."

Duyduğu şüphe, kendine güvenini azaltmadan hemen önce ufak bir kahkaha attı. "Kim olsa anlar bunu. O ezik gururu yüzünden, on beş yıl boyunca benim sevgimi çaldı o. Şimdi de ben onunkini çalacağım. Beni sevdiğini söylüyor. Bakalım içindeki sevgi ne zaman kansere dönüşecek?"

"Aptallık ediyorsun bence. Sancha'nın böyle zehirli bir atmosferde büyümesini mi istiyorsun?"

"Sancha onun çocuğu. Eğer bu zehir benim çocuğumu da etkilemeye başlarsa, alır başımı giderim. Ama bunun için daha çok zaman var."

"Bence Sancha'yı yatılı okula göndermelisin."

Umurunda değilmiş gibi bir ifade takınmaya çalıştı. "Sence Peter ne yapacak?"

Soruyu duymazlıktan geldim ve ayağa kalktım. "Sancha'yı yatılı okula göndermelisin."

İçeri girip Michael Fowler'ı aradım. Yatağında oturmuş, bir aksiyon kitabı okuyordu. Aynı kitabı bana da ısrarla önermişti, kendini verirsen sen de böyle iyi bir iş çıkarabilirsin dercesine. Birden meraklı bir şekilde ayağa fırladı.

"Bir şey mi oldu?"

Neden bilmiyorum, belki de ses tonundandır, desteğini almaya dair bütün isteğim gitmişti. "Peter bana meseleyi anlattı" dedim yalnızca.

Mike sabırsızca başını salladı. "Her şeyi anlattı mı?"

"Evet."

"Ne düşünüyorsun?"

"Anne-Marie'nin yanından geliyorum şimdi."

Duraksadı, gözlerini bana dikti. Bu, bir doktorun gözlerini hastasına dikip hastalığın belirtilerini araması gibi bir şeydi. "Ne dedi sana?" Ben duraksayınca Fowler iyice sabırsızlandı. "Ee, ne dedi, söylesene. Gerçekten bunun bir mucize olduğuna inanıyor mu?"

"Bilemiyorum."

"İnanılmaz değil mi? İnanılmaz bir durum. Sence Peter onu gerçekten öldürebilir mi?"

"Kesinlikle" diye patladım. "Kesinlikle öldürebilir. Öldürecek mi peki; işte onu bekleyip göreceğiz sanırım."

"Bu ne soğukkanlılık. Bu kadar da piç değilsindir herhalde. Bekleyip görmek falan."

"Öyle miyimdir dersin? Peki sen ona ta en başında neden yalan söyledin o zaman? Neden Peter'ın o saçma sapan gururunu destekledin? Senin yaptığın çok düşünceli, çok içten bir şey miydi?"

Sözlerimi, sanki saflık ediyormuşum, hatta daha da kötüsü acemice davranıyormuşum gibi önemsemedi bile. "Eh, eski bir dostumdur, biliyorsun. Aynı okula gitmiştik."

"Tabii, bilmem mi."

13
Diktatörlerle Sohbetler-V

Gianfranco Fini'yle özel bir konuşma mı? Ne garip bir fikir. Hem de Londra'da? Kim ona inanılırlık kazandırmak isteyecek kadar saf olabilir ki?

Davetiyeye şöyle bir baktım. O tarihlerde Fransa'da olacaktım zaten. Londra'ya gitmek oldukça kolay olurdu. Şubat ayındaymış konuşma. İngiltere'de olmak için berbat bir zaman. Kabul etmemi gerektirecek sebepleri geçirdim kafamdan. Gitsem de varlığım pek alakasız olabilirdi, sonuçta ne İngilizdim ne de İtalyan. Chatham House'daki böyle toplantılarda koltuklar da her zaman kısa sürede dolardı zaten.

Ama Fini, sonuçta. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Avrupa'da güç kazanmayı başaran ilk faşist, neo-faşist ya da eski-faşist, her neyse işte. Kendisinin bile bu ayrımı yapabildiğini sanmıyorum. Mussolini'nin politik mirası-

nın bekçisi. Hem de Uluslararası İlişkiler Kraliyet Enstitüsü'ne gelecek? Yani, kim buluyor böyle şeyleri, hakikaten anlamıyorum.

Chatham House'da yapılacak böyle konuşmalar, normalde bir kere duyurulur, ondan sonra da gelen gelir. Zaten çok fazla boş yer kalır, izleyenler de genellikle, kibarca söylemek gerekirse, emekli kesim olur. Kraliyet Enstitüsü'ne Chatham House denmesinin sebebi, zamanında Chatham Kontu Pitt the Elder'a ait bir konak olmasıdır.

Bana kalırsa Chatham'ın hayaleti hâlâ o evde. Lordlar Kamarası'nda bile olsa, en azından Parlamento'da ölerek, bütün liderlerin hayalini gerçekleştiren büyük bir adamdı o; Amerikan kolonileri için adalet istediği savunması esnasında ölmüştü. Daha doğrusu o esnada vurulmuş, yere yığılmış ve hemen dışarı çıkartılmış, bundan bir ay sonra da hayata gözlerini yummuştu. Yine de bu, bir varoluşçu etik durumuydu sonuçta.

Bodrum katındaki salon, bazı etkinliklerde yeterli olmuyor. Başbakanlar falan geldiğinde mesela. Ya da ünlü politikacılar. Fini'nin olayında da aynısı olmuş olmalı. Sonuçta, bir yıldızın içeriğinde ne olduğu önemli değildir. Fini de genç, yakışıklı, diskolara falan giden, modaya uygun giyinen, faşist, ama öyle olduğunu etkileyici bir şekilde inkâr edebilen biri olduğuna göre, şeklin, içeriğe karşı galibiyetinin bir simgesi adeta.

Her neyse. Böyle durumlarda üyelere bir davetiye gönderiliyor. İlk gelen, yeri kapıyor. Bana da bir koltuk ayırdıkları bilgisi birkaç hafta sonra geldi. Konuşmayı, Westminster Abbey'nin karşısındaki Kraliçe 2. Elizabeth Konferans Merkezi'ne taşımışlar. Bu kadar çok rağbet görmüş olabilir mi bu etkinlik gerçekten? Ben daha küçük çaplı bir şey olur sanmıştım.

O gün gelip çattığında, Londra tam bir Şubat havasındaydı. Yer gök yağan yağmura uyum sağlamıştı. Taksi şoförü kalabalığın gerisinde durup bana onların arkasında bir yeri işaret etti.

İnsanlar dört beş kişilik sıralar halinde, bir kontrol noktasının önüne yığılmışlardı. Önlerinde polisler bekliyordu. Üzerimdeki takım elbise gözüme battı birden. Kalabalık, düzenli bir şekilde slogan atıyordu. Hatta bana sorarsanız bir protesto için fazla düzenliydiler; ama işte en azından buraya kadar gelmiş, vatandaşlık görevlerini yerine getirmişlerdi. Bir yabancı olmasam belki ben de aynı şeyi yapardım.

Polislerden biri, bana kalabalığın etrafından dolanıp barikatın en ucuna yürümemi söyledi. Soracağım şeyi içgüdüsel olarak anlamıştı sanki. "Onlara kartınızı gösterin, efendim" diyerek bir arkadaşına gülümser gibi samimi, gülümsedi.

Barikatın diğer tarafından bakınca, konferans salonunun, yöneticilerin toplantıları için özel olarak tasarlanmış diğer bütün beton yapılar gibi, tıpkı bir ambara benzediğini fark ettim. Havalandırma sağ olsun, mimari şeylerle uğraşmaya gerek yoktu. Herhangi bir kare, daire ya da dikdörtgen yapı iş görürdü. Çocuk oyunlarına uygun şekillerdi bunlar sonuçta.

Beni yukarı kata yönlendirdiler. Kırmızı halıyla kaplı geniş merdiven lobiye çıkıyordu, ki orası da aynı şekilde kırmızıyla kaplanmıştı. İnsanların kendilerini önemli hissetmelerini sağlamak için en uygun renktir kırmızı. Lobi son derece büyüktü, ama öyle farklı bir özelliği yoktu; ne insanı gücendirecek ne de şüphe uyandıracak bir yanı vardı. Kalın camlı, boydan boya pencerelere doğru yürüdüm. Dışarıda o kasvetli meydanın panoramik, ses geçirmez manzarası vardı. Protestocular bu manzaraya renk olmasa da hareket katıyorlardı; ellerini ve kollarını

oynatıyor, pankartlarını Şubat yağmurunun altında sakin sakin sallıyorlardı. Hareket edişlerinde nostaljik bir hava vardı sanki. İçlerine muhtemelen kalın hırkalar giydikleri kocaman mantolarıyla sokak lambalarının altında daha da büyük görünüyor, birazdan kaldırımlardan taşacak gibi duruyorlardı. Orta Avrupa'nın sıkıntılı dönemlerden geçen bir başkentte görülebilecek türden bir görüntüydü bu. Sovyetlerden esinlenilmiş o beton yapıları ve biraz sahte ama yine de mutlu kalabalığıyla Bratislava gibi mesela. Bu binada hayalet falan olamazdı. Pitt'in durumu gibi değildi bu. Sıkıcılığın hâkim olduğu bir ortamda, hayalet bile barınamaz sonuçta. Pitt'i ilginç kılan şey, saflığı temsil etmesi, sadık bir koca olması veya düzenli olarak kiliseye gitmesi vs. değildi. Hakkında birçok yolsuzluk iddiası vardı ve hep güç için kapışırdı. Ama onun gücü, fikirlerinden gelirdi. Bu fikirlerin halkın iyiliğine, ötekilere dair olduğunu bile söyleyebiliriz hatta.

Biri hafifçe bileğime dokundu. Chatham House'tan genç bir araştırma asistanı, tiyatro kısmına geçmem gerektiğini söyledi. Orta bölümün koridor tarafındaki son boş koltuğu kaptım. Bu salon, lobinin bir uzantısı gibiydi. Tek farkı, pencere eksiği ve katlanabilir kırmızı koltuk fazlasıydı. Sahneye üç kişilik bir masa konmuş, oturanlar ayaklarını gizli gizli sallayabilsin diye de üzerine uzun bir örtü serilmişti. Masada birkaç şişe su vardı. Etrafıma bakındım. Neredeyse üç yüz koltuk falan vardı. Şimdi dünyanın herhangi bir yerinde olabilirdim aslında.

Alışılmış bir Chatham House kalabalığı değildi bu. Oturanların çoğunda, buraya iş için gelmişler gibi bir hava vardı. Çoğunda, üst düzey olmasa da kıdemli inşaat mühendisi tipi vardı. Ya da başkan falan değil de diğer yöneticiler gibi işte. Salon, yardımcı müsteşarlarla, elçilerle, siyasi danışmanlarla, başkan yardımcılarıyla ve müdürlerle doluydu. Hepsi erkekti tabii. Bu, özel şirketlerin

veya kamu şirketlerinin ya da şirket delegelerinin diyelim, toplantısı gibi bir şeydi.

Saat tam beş buçukta, masanın yan tarafından bir kapı açıldı ve Fini, yanında iki adamla birlikte içeri girdi. Dakik bir tren gibi tam zamanında gelmişti. Sandalyelerin dizilişi, tıpkı karakolda şüphelilerin teşhis edilmek üzere dizilişini andırıyordu. Önce tercüman geldi masaya doğru, sonra Fini, en son da kürsü başkanı. Adamın adını kaçırdım. Bir Şey Bir Şey, İtalya eski elçisi, şu an City Bank'ta Başkan Yardımcısı'ydı. Sandalyesine öyle zarif bir oturuşu vardı ki hem bir elçi hem de başkan yardımcısı gibi görünmeyi gerçekten başarıyordu.

Konuşmasına birkaç itiraz ile başladı. Gerçi bunu bile son derece kibar bir şekilde yapmıştı. Bazı üyeler bu toplantıya, daha doğrusu toplantının yapılmak istenmesine karşı çıkmış. Dediğine göre bir anlaşmazlık olmuş.

Fini, gözlerini izleyenlere dikmiş bakıyordu. Öyle etrafına delici bakışlar atmaya ya da insanları bir şekilde etkilemeye çalıştığı falan yoktu. Başarılı bir muhasebecinin bakışlarıydı bunlar; buradaydı ama sıkıldığı belliydi. Modaya uygun bir gözlük takmış, koyu renk İtalyan kruvaze takım giymişti. Gömleği ve kravatı, uluslararası standartlara uygundu. Saç kesimi düzgündü. Tam bir teknokrat görünümü vardı adamda.

Kürsü başkanı, Kraliyet Enstitüsü'nün rolünün yalnızca bir tartışma ortamı sunmak olduğunda ısrar ediyordu. Bu nedenle zaten...

Fini'nin umursamaz bakışlarında insanı çeken bir şey vardı. Ne düşünüyordu acaba? Bir şey düşünmüyor muydu yoksa? Ya da burada olmasının ne kadar garip olduğunu mu düşünüyordu? Belki de yurdunda saygınlık kazanmanın bedelinin işte böyle bir şey olduğunu düşünüyordu; kasvetli bir salonda, kasvetli adamlarla bir öğleden sonrayı kendini aşağılayarak geçirmek. Buradaki

adamların, İtalyan eşdeğerlerine nasıl da benzediğini ya da tam da bu salonda, korporatizmin asıl anlamının bir örneğinin sergilendiğini düşünüyordu belki de; tıpkı Mussolini'nin açıkladığı gibi: Herkes, kendi grubunun çıkarlarına göre hareket ederdi, tabii onlara bu şansı tanırsanız. Ve biraz olsun güç sahibi olmak, tıpkı şu an sahip olduğu gibi, onu diğerlerinin çıkarlarına uygun biri yapıyordu. Benito da bir zamanlar öyleydi. Tabii bu, o gözü dönmüş Alman kaçığı savunma hatasına düşmesinden önceydi. Eğer korporatizmin gerçek anlamı gibi daha uygulamalı konulardan ayrılmamış olsaydı, bu odadaki adamların babalarının ve onlar gibi diğer adamların dostu olabilirdi. Hiç değilse, hayatının son anına kadar. Tıpkı Franco gibi. Tabii ki Fini bunları değil de yemekte ne yiyeceğini düşünüyor da olabilirdi. Ama çok fazla sıkılmış gibi durduğu kesindi. Yok yok, sıkılmış gibi değil de, hissiz bir hali vardı.

Kürsü başkanı, konukları tanıtma kısmına geçmişti. Fini, komünist bir şehir olan Bolonya'dan geliyordu. Babası devlet memuru, annesi ise öğretmendi. Genç yaşta "komünizme karşı yapılan en ufak bir muhalefetin, faşistlik olarak adlandırıldığını keşfetmişti. Ve buna, gerçek bir faşist olarak tepki verecek kadar azimliydi."

Bu ifadeler, son derece tarafsız bir tonda söylenmişti. Adam, sözlerini klasik ama yine de zarif bir hareketle bitirip sözü konuşmacıya bıraktı.

Tam bu sırada, arkamda oturan üyelerden biri birden ayağa fırladı. Kürsü başkanı önce adamı susturmaya çalıştı; ardından da bu toplantının yapılmasına dair her fikrin önceden tartışıldığını tekrar belirtti. Ancak protestocunun sesi fazla gürdü. "Ben Chatham House'un bir önceki müdürünün oğluyum ve bu faşistin burada ağırlanmasını küçük düşürücü buluyorum..." Şu anki müdür, İngiltere'de kariyer yapmış, geçenlerde de hizmetleri için

kendisine şövalyelik nişanı verilmiş bir Amerikalıydı ve ön sıradaki yerinde, ihtiyatlı bir şekilde oturuyordu.

Bu, duygusal bir patlamaydı ve ahlak kurallarıyla destekleniyordu. Kalabalığın bu durumdan nefret ettiğini hissedebiliyordum. Onların görevi burada bulunmaktı; dinlemek, belirli sorular sormak, sonra da duyduklarını aktarmak. Olayları kişiselleştirmenin âlemi yoktu. Bu, profesyonellikle ve profesyonel uyum sağlama bilinciyle alakalı bir şeydi; adaba ve işleri sorunsuz halledebilmeye bakıyordu her şey.

Seyircilerin arasından garip bir ses yükselmeye başladı; homurtu gibi bir şey. Büyüleyiciydi; meslekleri gizlilik gerektiren bu insanlar, şimdi kendilerini belirgin bir kalabalığa dönüştürüyordu.

Sıkıntıyla karışık öfkenin sesi giderek büyüyordu; salonun çeşitli köşelerinden gelen homurtular "Haydi bitirelim artık şu işi. Önemli olan süreç. Profesyonel insanlarız biz. Ucuz ahlak kuralları, öğrenciler içindir" diye söylenir gibiydi. Pahalı ahlak kurallarının kimler için olduğu sorusunu akla getiren garip bir anlayış işte bu da.

Kravatlı adamların ortak bir bağırma şekli vardır. Vücutları neredeyse oynamaz bile. Gırtlak kendini yırtsa bile vücudun kontrolü elden bırakılmaz. Oturma pozisyonundaki bir vücudun hayvanî bir yanı da oluyor; eller kucakta birleşmiş, kafa bağırmak üzere etrafa dönüp duruyor falan... Batı kültürüne özgü, yeni ve tamamen yapay bir duruş. Fokların bağırışına benziyor biraz. Bunu bir hakaret olarak söylemiyorum. Çok kolay, çok ucuz bir hakaret olurdu bu. Sonuçta en iyi şekilde beslenmiş ve eğitilmiş köpekler de tam olarak aynı şekilde oturup kafalarını çevirir havlarken. Bu, hayvanlar âleminde yaşayan çoğumuzun ifade şeklidir.

Eski müdürün oğlu devam etti: "...hem de Armani takım giymiş bir faşist...". Beklenmedik bir hızla söyle-

mişti bunu. Toplantının hemen sona ermesini talep etti, sonra durdu. Ne kürsüden onaylayan bir ses geldi, ne izleyenlerden, ne de benden. Çekilmez bir sessizlik hâkimdi. Adam duraksadı, sonra ayağa kalktı ve ağır adımlarla dışarı çıktı. Böyle durumlarda yapmanız gereken şey budur işte. Yavaş yavaş terk edersiniz ortamı. Vücudunuz dik, biraz hantal bir şekilde yürürsünüz; gözünüzü ileriye sabitlersiniz ve başka hiçbir şeye odaklanmazsınız. Bunları nasıl bir yüz ifadesiyle yaptığınızınsa farkında bile değilsinizdir. Ait olduğunuz sınıf; aynı okula gittiğiniz, bir aksanı, bir terziyi ya da hiç değilse bir terzinin tarzını paylaştığınız bu insanlar şimdi bu sıralara oturmuş, sanki bir böcekmişsiniz gibi gidişinizi memnuniyetle izlemekte, sizi marjinal olmakla, hatta daha da kötüsü duygusal olmakla suçlamaktadır. Tamamen kaybolduğunuzda, kürsü başkanı cümlesini tamamlayabilmek için sessizliğin kontrolünü eline alır ve ardınızda bıraktığınız boşluğu yavaşça doldurur.

Hâlâ protestocu adamın gidişini düşünürken birden Fini'nin ayağa kalktığını fark ettim. Hayır, üzerindeki Armani falan değildi. Kesimi daha iyi olan, daha az bilinen ama piyasa işi olmayan bir marka olmalıydı. Roma'daki Cenci mesela. Ortama karışmak için özel olarak tasarlanmış gibi bir takımdı. Cenci'deki satıcılar yeni bir müşteri zümresine hayır demezdi, sonuçta eski Hıristiyan-demokratların ve sosyalistlerin çoğu hapiste değilse de güçsüz bir konumdaydı artık. Tam da bir korporotist tarzıydı bu. Ve de 1930'ların o kahraman kostümlerinden çok daha etkiliydi.

Her neyse. Adamın konuşması hiç beklediğim gibi değildi. Sıkıcı bir şeyler anlatmaya başlamıştı. Bunu anlamak için tercümanın araya girmesine gerek bile yoktu; adamın monoton ses tonundan her şey anlaşılıyordu.

"Alleanza Nazionale'nin tam olarak ne olduğunu açıklamak oldukça zor..." Siyasi güce dair çapraşık bir analizi kâğıttan okur gibiydi; içeriğe ise değinmiyordu bile. "Geçtiğimiz iki yıl içerisinde İtalya'da gerçek bir demokratik devrim yaşanmaktaydı." Sesinde devrimden eser yoktu. "...geriye yalnızca iki güç kalıyor... Bu, aydınlatıcı bir süreç... Sağ ve Sol... ideolojik dönem sona erdi..." Orada öylece oturmuş, adamın dediklerinden bir anlam çıkarmaya çalışıyordum. Artık 'orta' diye bir şeyin kalmadığını söyledi. Bu durumda yalnızca ideoloji kalıyordu geriye. Konuşmasından sonra soru-cevap bölümü olmalıydı. Belki ona bu konu hakkında bir soru sorabilirdim. Ses tonu, bir ideoloğu anımsatmasın diye özellikle ayarlanmış gibiydi. Fini, gazetelerde okuduğum, halk arasında son moda danslara çekinmeden eşlik eden ve sahillerde üstsüz gezen yeni nesil siyasetçilerin sonunda sahneye çıktığına dair övünen Gianfranco Fini'ye hiç benzemiyordu. Tabii bu, tam olarak Mussolini'nin yaptığı şeydi; hem çok iyi dans ederdi hem de üstsüz koşardı. Koşu yapan halkçı modern lideri, hem eğlenceli hem atletik Kahraman figürünü yaratan oydu. Hitler, söz konusu kişisel özellikler olunca, biraz daha uyuşuk kalıyordu onun yanında. Hah, bu Fini'ye sorulabilecek güzel bir tarihi soru olurdu işte. Tabii bir de artık orta diye bir şeyin olmayışı konusu vardı. Her neyse. Yirminci yüz yıl ideolojisi, tamamen "ya bu ya o" ilkesine dayalı olarak şekillendirilmişti. Merkez ise, aptal düşüncelerin, kısa süreli çıkarların, Menşeviklerin, Jirondenlerin, Kerenski yandaşlarının, liberallerin, zayıfların, içkicilerin, serserilerin ve aslında iyi niyetli siyasî saçmalıkların atıldığı bir çöplükten başka bir şey değildi. Naziler, faşistler, Bolşevikler, neo-muhafazakârlar derlerdi ki –daha doğrusu derler ki– tarihte merkez diye bir şey yoktur; çünkü ölçülü olmak, gerçeğe ihanet etmek demektir.

Tabii Fini olayları böyle anlatmıyordu. Bu, samimi bir sohbetti sonuçta. Bay Bir Şey Bir Şey'e baktım. Düzenli olarak başını sallıyor, anlatılanlara katılıyormuş gibi gülümsüyordu; bu, diğer insanlarla uyum içinde olmak isteyen bir adamın bilinçsizce tekrarladığı bir hareketten başka bir şey değildi. Ya da kariyeri, başkalarıyla uyum içindeymiş gibi görünmesine dayalı olan birinin. Bilgili kişilerin arasındayken birlikten, sakinlikten yana olan birinin. Bana kalırsa adamın anlattıklarının özünü düşünmüyordu bile.

Kürsü başkanını savunmak gerekirse, Fini'nin sözleri iki uç kanadın da aleyhindeymiş gibi gelmiyordu çünkü bu iki uç, artık normalliğin bir simgesi haline gelmişti. Asıl uç olan, tehlikeli olan şey ölçülü olmaktı; çünkü ne açık, ne yeterli ne de profesyonel bir yaklaşımdı.

İşte böylece bu iki uç demokratik; aradakilerse demokrasiye zarar verir olmuştu. Çok akıllıca bir şeydi bu yaptığı; orijinal faşist korporatizmi, çağdaş işletmecilik ve neo-muhafazakârlığın yükselen güçleri ile birleştiriyordu.

"Demokratik sağ kanada ait olduğumuzun kanıtı nedir? Alleanza Nazionale'nin neo-faşist olarak görülemeyeceğini herkes biliyor." Görülmek mi? Görülmek mi dedi? Bu 'olarak görülme' konuları falan, hep stratejiydi işte. Bu konudan güzel soru çıkardı kesin. Etrafıma bakındım. İzleyenler, bu ayrıntıyı kaçırmış gibiydi. "Biz dün de neo-faşist değildik, bugün de değiliz. Kanıtı ise şu: Dokuz aydır iktidardayız ve İtalya'nın müttefikleriyle olan hiçbir ilişkisini tehlikeye atmadık." İyi de, Mussolini de müttefiklerini hiç değiştirmeden yıllarca iktidarda kalabilmişti. Biri bu konuyu ona mutlaka sorardı herhalde, sormazlarsa da ben sorardım, ama bana mümkün değil bir kereden fazla söz hakkı vermezlerdi; soracağım soruyu iyi seçmeliydim.

Bir süre sonra, Fini yerine oturdu. Seyirciler alkışladı. Belirli bir süre boyunca bu alkış sesini dinledik.

"Lord Henry" diyerek elini henüz havaya kaldırmakta olan bir adamı işaret etti kürsü başkanı. Adam, Avrupa Ekonomik Topluluğu antlaşmasıyla ilgili bir soru sordu. Fini de katılacak mıydı acaba? Uzun, üstü kapalı bir cevap geldi.

"Sör Marcus."

Soru, piyasalarla ilgiliydi. Cevap ise, korporatizmin modern yüzünün değişmemiş olmasıyla ilgili bir şeylerdi. "Serbest piyasa" demek, her şeyi çıkar gruplarının eline bırakmak demek olurdu.

Elimi kaldırdım.

"Bay Everett-Boxer."

Bay Everett-Boxer, kibar bir şekilde ırkçılık konusunu sordu. Fini'nin cevabı, eski ırkçı kanunların "dehşete yol açan birer hata" olduğuydu. Kürsü başkanı onaylar gibi başını salladı. Herkes onaylar gibi başını sallıyordu.

Ama sonuçta bir hata, taktiksel bir yanlıştan başka bir şey değildi. Kolumu daha da ısrarla kaldırdım. Kürsü başkanı, gözleriyle salonu tarıyor, kaldıracak birini arıyordu. Benim olduğum tarafa şöyle bir baktı, sonra başka tarafa döndü. Karmaşık bir zikzak çizer gibi etrafta dolanan gözleri en sonunda gergin, Dışişleri Bakanlığı görevlisi orta sınıf bir tip bulmuştu.

"Bay Scott."

Adam, unutulmamış olduğuna sevinir gibi ayağa kalktı, sonra Bay Fini'nin Sloven sınırı ile ilgili politikası hakkında bir soru sordu. Soruyu sorarken neredeyse özür diler gibiydi. Mussolini'nin, zamanında Sloven topraklarından güzel bir dilim alma iddiası vardı; bir zamanlar Yugoslavya topraklarıydı orası tabii. Savaş sebebi olabilirdi bu. Soru, sanki bir müsteşar tarafından yazılıp bir memurun eline tutuşturulmuş gibiydi; sonra da soruyu

yazan kişi muhtemelen eski bir iş arkadaşı falan olan kürsü başkanını arayıp sorunun sorulmasını garantilemişti. Cevabı tam duyamadım, ama Fini'nin o teknokrat laf kalabalığının arasından bile bu iddiayı savunduğu anlaşılabiliyordu.

Yeni faşizm buydu demek; rahat, sıkıcı, güven verici bir şey.

Kürsü başkanı gözünü tekrar salonda gezdirerek adını bildiği birine söz verdi. Ondan sonra bir başkasına daha. Soruların hepsi de dikkatle düşünülmüş sorulardı. Bazıları önceden hazırlanmış gibiydi, diğerleriyse işini sağlama alan, sağduyulu tiplerden geliyordu. Bütün bu performans, önceden prova edilmiş gibiydi sanki. Elimi iyice kaldırdım ama sanırım kaldırışımda bile bir gerginlik, bir saldırganlık vardı. Kürsü başkanı, bütün bu olayın aslında kimsenin kontrolü altında olmadığını düşünmemizi istercesine, adını bilmediği birini kaldırdı.

Teknokratların veya saray adamı misali insanların kafa yapılarının ortak özelliği, muhakeme yoksunu olmalarıdır. Onlar için gerekli bir şey değildir bu. Muhakemenin yerini ilişkiler ve yapılar almıştır. Bir risk aldıklarındaysa, sanki piyango oynamış gibi olurlar. Sonuçta onların yetenekleri, bilineni yönetmekle sınırlıdır. Kürsü başkanının yaptığı hata açıkça görülebiliyordu. Soru sorması için seçtiği adam, düzgün giyimli biriydi. Saç kesimi de düzgündü. Tipinde insana garip gelen hiçbir şey yoktu. Ne heyecanlı bir hali vardı ne de sinirli. Salondaki herkes kadar sakindi. Ama işte muhakeme, bilinmeyen ilişkilerle, kontrol edilmeyenle ilgilidir. İyi bir muhakeme yeteneği, merkezi inanç sistemine dayanır. Herhangi bir inanç yeterlidir bunun için. Çünkü o, ayaklarınızı yere basmanıza yardımcı olur. Sezgilerinizi güçlendirir. Olayların anlamını ve sonuçlarını muhakeme edebilmenizi sağlar.

"Bay Fini, Mussolini'yi hiçbir zaman açıkça kınamadınız." Dinleyiciler birden yerlerinde rahatsızca kıpırdandı. Ani bir rüzgâr, tüm salonu vurmuş gibiydi. İşte bu kadar. Kürsü başkanı, bir an için o sakin ifadesini kaybetti. Yaşadığı panikleme halini gözlerinden okuyabiliyordunuz. Sonra, tıpkı bir duvara çarpınca arkasına dönüp yoluna devam edebilen o kurmalı oyuncaklar gibi, adamın tecrübe mekanizması tekrar devreye girdi. Şimdi, soruyu soran adama odaklanmıştı. Adam, oturduğu yerden devam etti: "Londra, böyle bir kınama için bilhassa uygun bir yer olabilir."

Bütün o tedbirli kürsü başkanlığının, monoton konuşmaların, önceden hazırlanmış soru ve cevapların ortak örgüsü, saniyeler içinde çözülmüştü. Tıpkı naylon bir poşetin ateşte eriyişi gibi.

Fini hiç tereddüt etmeden, sanki bir çocukla konuşur gibi cevap verdi: "Bence tarih onu kınadı zaten. Benim de kınamama gerek olduğunu sanmıyorum." Kurucunun isminin özellikle söylenmeyişi fazla kasıtlıydı ve adeta yokluğuyla dikkat çekiyordu. "Bence" ve "sanıyorum" kelimelerini de cevabını yumuşatmak için kullanmıştı. Yine de temkinle verdiği bu cevapla herkesin dikkatini çekmekten kurtulamamıştı. Sorulan soru sanki bir profesyonelin itibarına yakışmıyormuş gibi, saygısız ve kibirli bir tonda vermişti cevabını.

Normal bir ses tonundan daha yüksek sesle "Ne yüzeysel!" deyip elimi tekrar kaldırdım. Yanımda oturan insanlar, katlanır koltuklarında hafifçe benden uzaklaşır gibi oldular. Öyle ölçebileceğiniz bir mesafe gittikleri yoktu da, ruhani bir uzaklaşmaydı sanki. Benimle hemfikir olmadıklarını ispatlamaya çalışır gibiydiler.

Soruyu soran bu isimsiz adam, yine ayağa kalkmıştı. "Bu bir cevap değil, Bay Fini. Baştan savma söylemlerden daha fazlasını hak ediyoruz!"

Kalabalıkla uyuşmayan bir avuç insanın hafifçe öne eğildiğini, araya girmek için hazırda beklediğini fark ettim. Bütün salon birden gerçekliğe uyanmıştı sanki. Ancak kürsü başkanı elindeki fırsatı hemen değerlendirip sakin, güven verici ve hatta biraz da bitkin bir ses tonuyla sorunun cevabının verildiğini söyledi. Bu esnada da söz verecek başka birini bulmuştu, böylece kimse araya girmeden hemen "Sör John" diyebildi.

Sör John, ekonomiyle ilgili belli belirsiz bir soru sordu. Ayaklanma sona ermişti. Rahatsızlık duygusu, bütün salona yayıldığı gibi aynı hızla ortamı terk etmiş, giderken yanında o bir avuç insanın enerjisini de götürmüştü. Geride bir tek pasif karamsarlık kalmıştı.

Bir sonraki söz alan, Chase Manhattan Bankası'nın yöneticisiydi. "Başbakanınızın Nisana kadar üç ya da dört ana ekonomik politika reformunu tamamlaması gerektiğini söylediniz, ki seçimlere yetişebilsin. Peki sizce bunlardan hangisi daha önemli? Reformların tamamlanması mı yoksa oy kullanmak mı? Özellikle şunu sormak istiyorum; emeklilik fonu ne olacak?"

Bir bankacı bir neo-faşistle karşı karşıya geliyor; ona sorduğu soru ise yatırımlarıyla ilgili, şuna bakın. Elimi kaldırmaktan vazgeçip salonun atmosferinden biraz olsun uzaklaşabilmek için, yazarlara özgü o mesafeli özgürlüğü ararcasına arkama yaslandım. O sırada gözüm, kınama sorusunu soran adama takıldı. Öne eğilmiş, kollarını dizlerine dayamış, ellerini de önünde birleştirmişti. Bu pozisyonda oturan birinin aşağıya doğru bakması daha normal olurdu; ancak bu adam başını iyice geriye atmış, dikkatle kürsü başkanına bakıyordu. Fini'ye de değil, kürsü başkanına. Gözlerindeki tiksintiyi görebiliyordum. Karamsar bir tiksintiydi bu. Sonuçta Londra onun eviydi ve evini böyle insanlarla paylaşmak zorunda kalmıştı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, içime bir rahatsızlık çökmüştü. Bilmiyorum. Rahatsızlık ya da gerginlik işte. Ya da bir tür aşinalık. Sanki eski bir filmi ya da kitabı hatırlamışım gibi. Öyle bir şey işte. Ah, tabii ya! 1938'deki atmosfer de tıpkı böyleydi işte. Tabii, doğru! Uzlaşmacı olmaya dair çaresiz, sessiz bir arzu. Taviz vermenin atmosferi. Hani şu birini dürtüp "dünyanın işleyişi böyle" diyerek göz kırpmanın atmosferi. Hepimiz fena insanlarla uğraşmak zorunda kalırız. Hepimiz onlarla iyi anlaşmak zorundayızdır. Sonunda doğru yolu bulacaklardır zaten. Ne olursa olsun, sonuçta bize zarar veremezler; tabii düşüncesiz hareketlerimizle, iç içe geçmiş varlığımız için gerekli olan durgun suları dalgalandırmazsak. Erken küreselleşme gibi bir şey.

Düşüncelerimden sıyrıldığımda, kürsü başkanı Fini'ye nazik fakat tedbirli bir şekilde teşekkür ediyordu. Sonra hızla ayağa kalktı ve iki adama yan taraftaki kapıdan çıkarlarken eşlik etti. Salon da ayaklanmıştı; herkes kendi arasında sakin sakin sohbet ediyordu. Hâlâ sandalyemde oturmuş, olanları düşünürken, toplantıdan önce bana yerimi gösteren genç araştırma görevlisinin müdüre çıkışı gösterdiğini gördüm.

Amerikan kökenli bu modern zamanlar şövalyesini selamladım. Bana, sonunda bir grubun arasına karışmış, ama şimdi de diğer yabancılarla nasıl konuşacağını unutmuş "eski" bir yabancının özeniyle, başını sallayarak selam verdi. Ayağa kalkıp beni nereden tanıdığını hatırlattım ona. Yüzünde hafif, her yöne çekilebilecek bir gülümsemeyle, çıkışa doğru yürümeye devam etti.

"Eh" dedim dursun diye, "bayağı acayip bir etkinlik oldu bu."

Cevap vermek yerine sorgular gibi bir bakış attı bana. "Acayip" kelimesini duyunca kaşları belli belirsiz kalkmıştı. Hiç entelektüel bir kelime değildi ne de olsa. Bir an

sonra gevelemeye başladı: "Eh, bilirsiniz işte, garip bir durumdaydık..."

Araya girdim. "Bütün üyesiyle bilmem nesiyle resmî olarak neo-faşist bir partinin başına geçip de faşist olmadığını söyleyen bir adamın Mussolini'yi kınayamaması çok acayip."

"Eh, bilirsiniz" diye başladı tekrar müdür, "çok zor bir durumdu... Öyle insanlar, işte... Ben olsam üstünde pek durmazdım... bilirsiniz, hani olur ya böyle şeyler..."

"Aslına bakarsanız, Sayın Müdür" diye araya girdi araştırma görevlisi, "sanırım öğle yemeğinde dediklerini duymadınız. Bay Fini, Mussolini'yi kınarsa siyaset hayatının sona ereceğini söyledi."

Müdür kıkırdadı. "Tabii ki. Öyle bir adam işte o. Dikkatli biri. Mevkiine karşı çok dikkatli. Mevkii olan herkes dikkatli olmalıdır zaten." Sonra döndü ve başka bir üyeyle konuşmaya başladı.

14
Romantizmin Kurbanı

Eleanor'un evlenememesi için hiçbir sebep yoktu. Sonuçta önceden de evlenmişliği vardı, hem de varsıl bir aileye doğup kendi de ölmeden önce bol bol kazanan bir yatırım uzmanıyla. Adam öldüğünde, Eleanor'a Doğu 78. Cadde'deki dairelerini, parası sağ olsun bu daireleri döşediği tüm eşyaları, muhasebecilerinin bir keresinde bana "etkileyici bir portföy" diye tanımladığı hisseleri, senetleri ve kapalı otoparkları –üç tane– bırakmıştı. Ayrıca Vail'de bir apartman daireleri de vardı, tabii Eleanor kocası gibi kayak yapmayı sevmediğinden ve dar pantolonların basenlerini kötü gösterdiğini düşündüğü için kiraya vermişlerdi orayı. Vücut hatlarında, Eleanor'un saklamayı tercih ettiği hafif bir fazlalık vardı yalnızca. Selülit, onun bildiği bir kelime değildi.

Bunun dışında, Eleanor'un bir koca bulamamasının sebebini anlayamıyordum. İlk kocası, doğal sebeplerden dolayı ölmüştü, gerçi ulusal ortalamaya göre genç yaşta sayılırdı. Kolon kanseri her nasılsa gözden kaçırılmıştı –uğraşacak çok fazla müşterisi, çok fazla senedi olduğundan muhtemelen– ve bu kanser, adamı otuz sekiz yaşında alıp götürmüştü. Adam, Eleanor'un doğru bir tespitle tanımladığı gibi, neslinin kurbanı olmuştu; lifli yiyecekler yerine "savaş sonrası refahının işlenmiş gıdalarını tercih etmişti." Bu, Eleanor'un cümlesiydi.

Gördüğünüz üzere aptal bir kadın değildi. Aksine çok zekiydi. Okumuştu. Çok yaşlı da değildi –ki bunun genelde hiçbir şeyle pek alakası yoktur– çirkin de. Sarışındı; sıkı bir diyet ve egzersiz, zarif kemiklerini ortaya çıkarmıştı. Narin bir havası vardı ve bu, fiziğinden çok davranışlarıyla ilgili bir özellikti sanki. Hiç kırışıklığı da yoktu; çünkü güneşe çıkmazdı. Belki de o kadar çok seyahat ediyordu ki, "deniz/kum/güneş" fikri aklına bile gelmiyordu. Ya da "tatil" fikri tabii. Sanırım hayatın üst üste konmuş bir sürü sandviçe, ölümünse boş bir buzdolabına benzediği, her bir sandviçin ise kimi zaman krem peynir, kimi zaman da havyar eklenmiş güzel aromaları olduğu –güzel anlar, rahatlama dönemleri gibi– ama yine de hepsinin mutlaka bir dilim çalışma, uzun ömürlü beyaz montaj hattı ve Madison Caddesi'nin ister bayat ister taze olsun, yedi tahıllı yoğunluğunu içerdiği fikrini asla kabul etmemişti.

Eleanor, kalçalarına iyi gelmediğini düşündüğünden ekmek yemezdi. O, havyarını kaşıkla yemeyi tercih ederdi.

Birlikte olduğumuz zamanlarda, ki çoğu zaman da birlikte olurduk –arkadaşlarının, Eleanor için dikkatlice bir eş seçmeden onu bir yere davet etmekten çekindiği biriydi ve ben de iyi bir eş olarak görülüyordum–,

Eleanor'un sorununun şanssızlık olduğu hissine kapılırdım.

Böyle söylüyorum çünkü dört buçuk yıl, birini aramak için çok fazla bir süre, hele de karşı tarafa sunacak bunca şeyiniz varsa. Eleanor, bazen bana geleceğe dair planlarından bahsederdi. Bir şey açık ve netti: O, ne istediğini biliyordu.

Örneğin, bundan iki yıl önce Eleanor ile uzun bir masada yan yana oturuyorduk. Davet, bir zamanlar Dışişleri Bakanı olarak oldukça başarılı olan, ardından bu becerisini hiçbir hedefi olmayan CEO'lara danışmanlık ederek değerlendiren bir arkadaşımızın şerefine verilmekteydi. Pazar paylarıyla ilgili çaresizliğe düştüklerinde hemen bu uzmanı ararlardı, o da daha önce Boris'le ya da Helmut'la ya da Margaret'la yaptığı konuşmanın aynısını bu sefer de onlara tekrarlardı. Bu konuşma, kendilerini iyi hissetmelerini sağlardı. Eleanor çok heyecanlı görünüyordu ama bunun sebebi davetteki kişiler değildi. O öyle burnu havada, sosyal statüye falan düşkün biri değildi. Kendini yine bir sosyal etkinliğin içine düşmüş bulmaktan rahatsızdı sadece. Sorduğum sorulara bir süre kaçamak cevap verdikten sonra, sonunda içini döktü:

"Hayatımın son dönemine girdim artık" –kırklı yaşlar için fazla dramatik bir cümle, ama o da zaten gençliğe tapan Amerikalılar gibiydi bu konuda–, "bir şeyler başarmak isteyen bir adam istiyorum. Gerçek bir şeyler yapmak isteyen. İş ya da siyaset falan değil. Ne bileyim, kansere çare bulmak gibi mesela, öyle gerçek bir şeylerden bahsediyorum. Gülme. Neden olmasın ki? O da bulunacak bir gün. Ya da mesela resim yapmak isteyen biri. Ciddi ciddi bu işe girişecek biri ama. Ya da Met'le doğru düzgün ilgilenecek biri."

Oradaki operanın kalitesinin hakikaten düştüğünü belirttim, sonra ona biraz takıldım: "Vekâleten yaşamak-

tan mı bahsediyorsun yani? Sen neden yapmıyorsun bir şeyler?"

Tabağındaki tavuk parçalarından birine çatalını batırdı, sonra çatalı havaya kaldırdı, pembemsi beyazımsı ete bir süre dikkatle bakıp tabağına geri koydu. "İstemiyorum ki! Aslında yapmalıyım ve sanırım yapabilirim de; ama ben tüm bunları başka birinin yapmasına yardımcı olmak istiyorum."

Bu, kabul etmesem de anlayabileceğim bir bakış açısıydı. Sonuçta kırk yılını, iki tarafı da keskin bir efsanenin boyunduruğunda geçirmişti; kadınların rolü ve paranın rolü.

Düşüncelerimi engellemeye çalışır gibi gözlerini bana dikti, sonra nasihat edercesine devam etti: "Anlamıyorsun, değil mi?

Omzumu silkerek gerçekten de anlamadığımı belirttim.

Eleanor, gözlerini yalnızca istediği zaman kırpma yeteneğine sahipmiş gibi görünürdü. Şimdi gözlerini kırpmış, fısıltıyla konuşmaya başlamıştı: "Hayatta para sahibi olmanın şart olduğuna ya da parayla her şeyin satın alınabileceğine inanmıyorum. Ama New York'a bir baksana. Üçüncü Dünya şehirlerinden birine dönüşüyor resmen. Zenginler beş kat yukarıda yaşıyor ve aşağıya yalnızca lüks arabalarına binmek üzere iniyorlar. Ortasınıf ise yoksul kesiminkine benzer bir duruma batmış halde, çünkü birlikte yaşamak ve seyahat etmek zorunda bırakılıyorlar ve aynı pislikten, aynı suçlardan zarar görüyorlar." Yüzünde bir pişmanlık ifadesi belirdi. "Ben bunun bir parçası olmak istemiyorum. Bu konuda bir şeyler yapabilecek bir adam istiyorum ben. Ya da bu duruma rağmen bir şeyler yapabilecek bir adam."

Eleanor, zengin Amerika'nın merhametli kesimine ait bir kadındı. "Para, koruma sağlar insanlara. Korunabilen

insanlar da başkalarına yardım eli uzatmalıdır. Yapılması gereken, hususi asansörleri azaltmak değil, bu asansörlere daha fazla kişinin binebilmesini sağlamaktır."

O akşam, kadının umutlu bir hali vardı. Bu halinin sebebi, ortak arkadaşlardan sonradan öğrendiğim kadarıyla, 42. Cadde'deki porno cennetini, fikirlerin ve kültürün limanı olan bir mekâna dönüştürmekle kafayı bozmuş bir adammış. Sonuncusu, ilkinin kalıntısı gibi bir şey oluyordu sanırım. Sonra ne sorun çıktı bilmiyorum; ama adam, Eleanor'u planlarına katmadı. Hatta ne o kattı ne de bir başkası.

Eleanor'un bu duyarlılığında kopuk bir şeyler vardı. İnsanlardan kopuk değil de, insanların içinde yaşadığı gerçeklikten kopuk bir şeyler. Bunun sebebi parası falan da değildi üstelik. Başka insanların da parası vardı, ama onlar katı duruşlarını koruyabiliyorlardı. Bazı insanların kolaylıkla yüzebildiği, bazılarının zorlandığı hatta kimilerinin boğulduğu dünyanın bu uçsuz bucaksız akıntısında, Eleanor kenarda oturur, ayaklarını bile sokmazdı suya. Tabii gerçekte olan bu değildir. Kimse kenarda oturup kalamaz. Hepimiz, bizi sonumuza doğru taşıyan bu akıntıda, kısa da olsa bir yolculuk yaparız. Eleanor'un aldatmacası, her zaman kıyıda, kupkuru ve hareketsiz duruyor gibi görünmesiydi. O, hayatını yönetmek, seçimlerini dikkatlice yapmak, bu seçimleri nasıl uygulayacağını önceden planlamak ve herhangi bir beklenmedik sonuç ortaya çıkmadan onları bir an evvel uygulamak istiyordu. Bunlar imkânsız olduğundan da zamanını bir kenarda oturarak geçiriyor, düzenli olarak da dalgaların üstünden insanlara en iyi niyetiyle yardım eli uzatmaya çalışıyor, fakat bunda pek etkili olamıyordu. Elbette kimse, Eleanor da dalgalardan nasibini almadan o yardımdan faydalanamazdı. Neyse ki onun yanında mutlaka üzerine baş harfleri işlenmiş bir havlusu bulunurdu.

Geçtiğimiz ay, beni akşam yemeği için evine davet etti. Üzgün bir hali vardı. Hâlâ şık giyiniyor, ilginç etkinlikler düzenliyor, seyahat ediyor ve hayatını geçireceği erkeği aramaya devam ediyordu; fakat umutsuzluk bakışlarına bile işlemişti. O akşam yemeğe bir siyasetçi, bir yazar, bir yönetmen ve onların eşlerini davet etmişti. Siyasetçiyle sohbetine kulak misafiri oldum: Adamın Cod Burnu'na yelken açmasıyla ilgiliydi. Bir ara dayanamayıp araya girdim ve adama nükleer silahlarla ilgili bir şeyler sordum. Bu konuda bir meclis raporu hazırlamaktaydı. Eleanor hemen sözümü kesti. Yemekten sonra bir süre daha kalmıştım, gelip beni azarlamaya başladı.

"Böyle şeyler yapmaman gerektiğini biliyorsun. Yemek davetlerinde böyle ciddi konular hakkında sorular sorulmaz. Bunun vahim sonuçları olabilir. Önce ortamı bir yoklamalısın."

"Birlikte tatlı yiyorduk, Eleanor."

Cümlemi duymamış gibi yaptı ve bir ton şeyden şikâyet etmeye başladı yine. Özetlemek gerekirse; "Hiç bu kadar çok zengin olmamıştı etrafta. Zenginlik, hiç bu kadar demode olmamıştı."

Eleanor'un kendi kurduğu efsaneye böylesine kuşkuyla baktığını ilk defa duyuyordum. Eğer hususi asansörünün kalabalıklığı, kendisiyle aynı şartlarda yaşayan insanların gözünde iyi bir şey, hatta sosyal gelişmeye dair bir işaret bile değildiyse, eh, o zaman bu, dört elle sarılınacak bir efsane olamazdı.

Bu değişimin onu depresifleştirdiği belliydi, gerçi ne denli etkilendiğini o zaman tam anlayamamıştım. Bu durumda nasıl bir koca bulabilirdi ki? Alışkanlıklarından dolayı değil, alışkanlıklarını zorunlu kılan tuzaklardan dolayı kapana kısılmış gibi hissediyordu.

Dün aldığım telefon, Eleanor'dan beklenecek türden bir telefon değildi; önemli bir şeylere ön ayak olmak için

herhangi bir sosyal etkinlik falan düzenlemiyordu. Yalnızca müsait olup olmadığımı, müsaitsem öğleden sonramı onunla geçirip geçiremeyeceğimi sordu. "Yalnızca" deyince, sesindeki heyecanı pek aktaramadım gerçi size. Küçük bir randevum vardı; onu iptal edip saat üçten önce 78. Cadde'deki evine vardım.

Dairedeki her şey, daha önce de hep olduğu gibi son derece düzgünce yerleştirilmişti ve tertemizdi. Hatta öyle düzgünlerdi ki hiçbir odada kimse yaşamıyormuş gibi bir izlenim veriyordu insana. Orta sertlikte bir koltuğa oturdum; Eleanor'un birkaç yıl önce, Paris'ten aldığı takımın koltuklarından biriydi. O zamanlar bana koltukların "Jacob" imzalı olduğunu söylemişti. O da karşıma oturdu, sonra kahve ikram etmek üzere bile tek bir kelime etmeden, aramızdaki uçurumdan bana doğru mavi bir dosya uzattı. Öne doğru eğildiği sırada nasıl da filinta gibi bir kadın olduğunu düşündüm tekrar. Çok eski kafalı bir kelime oldu, ama, en uygunu bu gerçekten. Biraz daha rahat bir kadın olsaydı, çekici bile olabilirdi. Bu hiç de hoş olmayan düşüncelerim, onun ne kadar iyi niyetli biri olduğu gerçeğini hatırlayınca, her zamanki gibi hemen uçup gitmişti aklımdan. Dosyayı açmadan önce kadına sempatik, samimi bir bakış attım. Dosyanın içinde kurşun kalemle yazılmış bir program vardı:

15 HAZİRAN

Randevu 1	15:30 - ITR yerel -	76 nolu istasyon
Randevu 2	- 16:00 -	- 66 nolu istasyon
Randevu 3	- 16:30 -	- 59 nolu istasyon
Randevu 4	- 17:00 -	- 51 nolu istasyon
Randevu 5	- 17:30 -	- 42 nolu istasyon
Randevu 6	- 18:00 -	- 33 nolu istasyon

Programın altında, 1 Haziran tarihli *New York Review of Books*'tan kesilmiş bir ilan sayfası vardı. Üç ilan yuvarlak içine alınmış, yeşil bir kalemle numaralandırılmıştı. 1 numaralı ilanda şöyle yazıyordu: "Kadın, 40 yaşında, genç görünümlü; zeki, hırslı ve amacı olan bir koca arıyor. Arzusu: Hayatını ona adamak. G 31 Z numaralı posta kutusu."

Sayfayı çevirince, alttaki *Village Voice*'tan kesilmiş sayfayı gördüm. Burada da yuvarlak içine alınmış ve yeşille numaralandırılmış ilanlar vardı. Numaralar bu sefer 4-5-6 diye gidiyordu. 5 numaraya baktım: "Genç dul, kontrolü eline alacak orijinal bir koca arıyor; özgürlüğünü feda etmeye hazır. 1612 numaralı posta kutusu."

Eleanor'a baktım, ben daha bir şey soramadan atıldı:

"Olayı çözmeye karar verdim. Kendi kendime sordum, dedim ki tüm piyasayı nasıl araştırabilirim? Cevabı çok basit. İki gazeteyle. *News*'u okuyan insanlardan etkilenebileceğimi sanmıyorum. Ya da *Post*'u. İki gazeteye de üçer ilan verdim. Her ilanı, farklı türde erkeklerin ilgisini çekecek şekilde düzenledim. Ama her biri de benim bir erkekte aradığım farklı bir özelliği temsil ediyor. Yetmiş üç cevap geldi; kırkı *Village Voice*'tan. Her gazetedeki her ilandan ikişer kişi seçtim, onlara yazdım, telefonda konuştum ve yarısını eledim. Geriye toplamda altı kişi kaldı. Bu altı kişinin özelliğini bir adamda toplayamamam ne acı." Yüzündeki tatlı gülümseme, bu işten çok zevk aldığını onaylıyordu.

"Pekâlâ, Eleanor." Durup dikkatle ona baktım, ama son derece normal görünüyordu; ya da işte benim onu hep tanıdığım gibi diyelim. "Tamam, ama metronun bunlarla ne ilgisi var? Pek anlayamadım."

"Çok basit. Bu insanları tanımıyorum sonuçta, değil mi? Ayrıca aralarından beşini de elemem gerekiyor. Düşündüm ve dedim ki kendime, bu insanlarla tatsız bir olay

yaşanmadan buluşup, taciz edilmeden de rahatça uzaklaşabileceğim halka açık bir yer bulmalıyım. Otellerin barlarında falan buluşsak beni takip etme ihtimalleri var." Bu altı adamdan hiçbirinin ona uymama ihtimali aklına bile gelmemişti. Ya da ya onun isteyeceği adam Eleanor'u istemezse?

"Üç saatte altı kişiyle mi buluşacaksın?"

"Kafama koydum, bir an evvel yapayım bitsin. İhtiyacım olan bütün bilgilere sahibim zaten, geriye yalnızca fiziksel onay kaldı. Ben onlara kendi fotoğrafımı gönderdim, ama onların bana göndermemesini istedim. Kadınlar, erkeklerin dış görünüşüne o kadar da bakmazlar aslında. Uzun vadede yani. Sesleri çok daha önemlidir. Duyguları ve karakterleri, ses tonlarına daha çok yansır. Telefon konuşmalarımız bunu belirlemek için mükemmel bir araçtı. Geri kalanı için, bir istasyon platformunda yirmi dakika da yeterli olur herhalde." Duyduklarıma inanamayan bir ifadeyle bakmış olmalıyım; çünkü endişeli bir şekilde durdu, sonra da güven verici bir ses tonuyla ekledi: "İstersek oturabileceğimiz banklar da var hem."

"Ben de..."

"Sen de, Dong, benimle geleceksin, eğer istersen tabii; ve her şeyin yolunda gittiğinden emin olacaksın. Bunu uzaktan yapacaksın ama. Benimle aynı vagona bin ve platformda da birkaç metre uzağımda dur ki gerekirse seni çağırabileyim."

Zorlu durumlara girme ve zorlu insanlarla uğraşma konusunda bir itibarım olduğundan Eleanor bu iş için beni seçmiş olmalı. Neden olmasın ki? O, saatine baktı. Ben de saatime baktım. 15:10'du.

"Gitme vakti" dedi ve ayağa kalktı.

Önce Lexington'a yürüdük, oradan da 76 nolu istasyona girdik. Eleanor, biletimi ödemekte ısrar etti. Saat

15:25'te, şehir merkezi yönündeki platformda iki genç kadından başka kimse yoktu. Burası sessiz, sefil bir yerdi. Sıcak ve nemli havasının derinlerinde, askıda duran bir toprak kokusu vardı sanki; bu yüzden de ne kadar ağır bir kokusu olursa olsun insana rahat bir ortam hissi veriyordu. Eleanor beni duvarın önünde bir yerde durdurup birkaç metre ilerideki banka oturmaya gitti. Oturuşu çok düzgündü. Sakindi. Hatta kendisinden beklenmeyecek kadar sakindi diyebilirim. Ne sağa ne de sola, doğruca rayların karşısında kalan platforma bakıyordu.

İki dakika boyunca hiçbir şey olmadı. Bizim bulunduğumuz platform tarafından bir tren geldi. Mayıs ayında grafitilere karşı dirençli boyalar piyasaya sürülmüştü, ama gizli sanatçılar buna karşı da bir boya karışımı elde etmiş olmalılar; zira vagonlar yine karmaşık şekillerle donatılmıştı. Tren durdu. İki kadın bindi. Tombul bir adam ve bir kadın, farklı vagonlardan indi. Adamın pantolonu arkasından düşüyordu. Etrafına şöyle bir bakındı, sonra çıkışa yöneldi.

Bir dakika sonra karşı platforma, şehir merkezine giden bir tren geldi. Trenin ön tarafındaki vagonların birinden bir adam indi. Standart Brooks Brothers tipinde giyinmişti, bir evrak çantası taşıyordu. Hatta biraz büyük gibiydi, çantası yani. 45-50 yaşlarındaydı, zayıftı ve 1.80'den biraz daha kısaydı. Yüzünde ayırt edici hiçbir özellik yoktu, biraz karanlık bir ifadesi vardı hatta. Bir bankada başkan yardımcısı falan olabilirdi bana kalırsa. Platformda bir o yana bir bu yana heyecanla bakındı, bekleyen kimsenin olmadığını görünce pişmanlıkla veya belki de rahatlama hissiyle omuzlarının çöktüğünü fark ettim. Adamın sempatik bir yanı vardı. Bir müddet olduğu yerde kaldı. Önünde duran evrak çantasının sapını iki eliyle tutmuştu. Sonra bizim durduğumuz platforma baktı; bakışları platformu tararken beni geçti, biraz ilerledi

ve dosdoğru önüne bakan Eleanor'da sabitlendi. Gözlerini ondan ayırmadan kendi platformunda yürüdü; şimdi kadının tam karşısındaydı. Eleanor hâlâ önüne bakıyordu; yani şimdi göz göze gelmiş olmalıydılar. Bir an sonra Eleanor gülümsedi ve başını salladı. Sanki adamı yıllardır tanıyor gibiydi.

Adam da ona başını salladı, sonra biraz heyecanlı bir halde koşar adım çıkışa doğru gitti, merdivenleri çıktı ve sanırım ardından sokağı geçmiş olmalı, zira kısa süre sonra bizim tarafımızdaki platformda belirdi. Bu tarafa geçebilmek için bir bilet daha almış olmalıydı. Yavaş adımlarla yürüyüp önümden geçti. Eleanor'a yaklaştığı sırada, kadın ayağa kalktı ve kendini tanıttı.

Konuşmalarını duyamıyordum, ama adamın ona oturmasını işaret ettiğini gördüm. Eleanor bunu fark etmemiş olmalıydı. Bir tren gelip gitti. Genellikle kadın konuşuyor, adam da garip bir sessizlik içinde dinliyordu. Eleanor'un bunu yaptığını daha önce de görmüştüm; şehir dışından birinin tanıştırması üzerine gelen, ama daha sonra yeterli sosyal, ekonomik veya entelektüel seviyede olmadıkları anlaşılan misafirlere böyle davranırdı. On dakika sonra başka bir tren daha geldi. Kadın nazik bir hareketle elini uzattı, adamın elini tutup sıktı. Kollarının aralarına koyduğu mesafe Eleanor'a bir avantaj vermiş, kadın, tam kapılar kapanmadan önce trene binivermişti. Bunu öyle hızlı yapmıştı ki adam mümkün değil ona yetişemezdi. Ben bile zar zor yetişmiştim. Tren kalktığı esnada, adamın platformda durmuş bana baktığını gördüm. Belki de ilk gelen trene binmeyip platformda oturmaya devam ettiğimi bu şekilde fark etmişti.

Bindiğim vagonun kapısını itip diğer vagona, oradan da bir sonrakine geçtim. Eleanor, denge sağlamak için önünde duran metal direğe, sanki bir Dor sütunuymuş gibi sarılmıştı.

"Sıkıcı", söylediği tek kelimeydi.

"Amacı neymiş?"

"Bir nevi iş anlaşması." Saatine baktı. Bunun art deco tarzı, pırlantalı ve mineli bir saat olduğunu ilk defa fark ettim. "Geç kaldık neredeyse. Çok yakınımda durma." Tren yavaşlamaya başladı. "Vagonun sonuna git, platformda da benden uzağa yürü."

Bana söyleneni yaptım. Gözüm, gri benekli beyaz muşamba kaplı zemindeydi.

66 nolu istasyonda bekleyen bir avuç insan vardı. Tren gidince ve bizimle inen insanlar da çıkışa varınca, platformun ortalarında bir aşağı bir yukarı yürüyen tombul bir adam gördüm. Yün bir takım giymişti ve elinde bir demet gül vardı.

Eleanor hiç tereddüt etmeden ona doğru yürüdü. Adam, kadının elini kibarca tuttu, sonra gülleri ona uzattı. Konuşurken gülüyor gibiydi, bu da doğrudan Eleanor'a yansımış olmalı, çünkü gülüşünü duyabiliyordum. Büyük bir şevkle oturup konuşmaya başladılar. Gazeteye verdiği diğer ilanları ya da aldığı cevapları okumadığıma pişman olmuştum. Şimdi platformda öylece oturuyordum ve elimde bakınacak bir gazete bile yoktu.

İki tren gelip gitti. Üçüncü tren istasyona girdiği sırada, Eleanor aniden ayağa fırladı. Adam, ona son bir kez gülümseyebilecek kadar hızla kendine gelebilmişti ama artık çok geçti. Eleanor trene binmiş, gözden kaybolmuştu.

Bindiğim vagonda kaldım ve duvarlara odaklandım. Gri-yeşil renktelerdi. Kapılar ise kahverengiydi. 59 nolu istasyona neredeyse tam 16:30'da vardık. Muhtemelen Bloomingdale'e gidecek olan küçük bir kalabalık trenden indi; kiminin elinde plastik poşet olan başka bir grup da onların yerine trene bindi. Biraz sonra tren gitmiş, istasyon boşalmıştı. En uçtaki bankta bir adam oturuyordu.

Platform boşalır boşalmaz ayağa kalktı ve Eleanor'a doğru yürüdü. Kadın, onun yaklaştığını görmediğinden biraz irkildi. Adam, sağlıklı ve atletik görünümlüydü. Üzerinde açık yakalı bir gömlek ve hafif bir spor ceket vardı. Eleanor'u kolundan tutup az önce kalktığı, evrak çantasının durduğu banka götürdü. Aramızda biraz mesafe olmasına rağmen çantanın boyutu dikkatimi çekmişti.

Yavaşça onlara doğru yürüdüm. Önünden geçtiğim bir gazete bayiinden bir *Post* aldım. Adamın arkası bana dönüktü ama Eleanor'un adamın anlattığı şeylere kapılıp gittiğini görebiliyordum. Adamın kafasının şeklinde garip bir şeyler vardı. Saçı mıydı ya da? Duruşuydu belki de. Yok yok. O da değil, başka bir şey vardı. Evrak çantası. Genişti ve soluk renkte, suni deridendi. İki tren gelip gitti. Ben üçüncüyü bekliyordum. Eleanor, tahmin ettiğim gibi kalktı, ama adam kolunu tutuyordu. Kadın serbest olan elini uzatıp adamın yanağını okşadı. Bu, adamın diğer elini gevşetmesine sebep olunca da kurtulup trene bindi.

Tren istasyondan kalkarken adama iyice bakabildim. O da bana bakıyordu. İşte o an anlayıp hemen Eleanor'un olduğu vagona koştum.

"O adam, senin ilk buluşmandaydı!"

Eleanor, klasik şaşırma ifadesini takındı. "Neden bahsediyorsun sen?"

"Aynı adamdı diyorum!"

"Saçmalama. Birincisi işadamıydı. Bu seferkinin sağlık köyü var. Eğer benzer bir yanları varsa o da ikisinin de benim tipim olmasıdır. Bu sonuncu, son derece hoştu mesela."

"Eleanor, dinle beni, yanılıyorsun. Aynı adamdı o."

"Git hadi, her şeyi mahvedeceksin."

Vagonun sonuna yürüyüp bana arkasını döndü. Ruh hali değişmişti. Artık eğlenmiyordu da tükenmiş gibiydi

sanki; şu ana kadar görmüş olduğu her şeyi kafasında karşılaştırıp inceliyordu sanırım. Sağ kolu yukarı uzanmış, bir hafif makineli tüfeğin kabzasına benzeyen metal tutacağa sarılmış gibiydi.

51 nolu istasyon, treni bekleyen insanlarla doluydu. İşten eve dönmeye çalışan insanların arasında çok alakasız duruyorduk, gerçi Eleanor bunu fark etmemişti bile. Sanki kendi evinin girişinde durmuş, bir misafiri karşılamak üzere bekliyordu. Kalabalık bir türlü dağılmadı. Bir sonraki trene yetişmek isteyen insanlar istasyona akın ediyordu. Eleanor, yavaşça platformda yürüyor, kendini sergiliyordu ya da ben yanlış düşündüm, bir şey sergileyebildiği yoktu, çünkü beyaz bastonlu, genç bir adamın önünde durdu. Adamın gözünde, gözlük yerine ince demirden bir şey vardı. Milanolu tarzında, çok şık giyinmişti; üç düğmesi açık, ince kumaşlı bir gömlek, keten pantolon ve makosen ayakkabı. Hepsi de leylak ve gri tonlarındaydı.

Biri onu böyle iyi giydirebiliyorsa, bir eşe neden ihtiyacı vardı ki? Ya da gazetedeki ilanları ona kim okumuştu? Beni göremediği için onlara daha da yaklaştım. Sonra insanları böylesine dikizliyor olmaktan utanıp uzaklaştım, bir banka oturup gazetemi okumaya başladım. Haberlerden biri, New Jersey'de gerçekleşen birden çok tecavüzle ilgiliydi. O sırada bir tren gelip gitti. Ardından ikinci bir tren daha gelip gitti. Üçüncüye binmek için ayağa kalktığımda, Eleanor'un gitmiş olduğunu gördüm. Kör adam da gitmişti. Adam yanımdan geçip çıkış tarafından gitmiş olabilirdi ama peki ya Eleanor neredeydi? Burada, bir sonraki treni bekliyor olması gerekmiyor muydu?

Kendimi bir aptal gibi hissettim. Benden tek istediği, yakında olup gözümü dört açmamdı ve ben bunu bile beceremediğim. Tren gelene kadar platformda telaş için-

de kalakaldım, tren gelince de kalabalık vagonda, sıkıştığım yerde.

Grand Central Station platformu, sekreterlerle ve işadamlarıyla doluydu. Burası, tekinsiz bir ada gibiydi; iki taraftan da trenler geliyor, mavi sütunlar iki platformda da rayların önünü tehlikeli bir şekilde kapatıyor, istasyonun ortasına yerleştirilmiş banklar bir o raya bir bu raya dönük duruyordu. İnsanları ite kaka platformun sonuna gittim. Eleanor orada da yoktu. Nasıl bu kadar aptal olabilmiştim? İtişip kakışan insanlardan dolayı istasyon iyice ısınmaya başlamıştı. Ya da benim endişemden mi kaynaklanıyordu bu sıcaklık? Platformun diğer tarafına doğru yürümeye başladım. En sondaki bankta oturuyorlardı. Eleanor'un yüzü bana dönüktü. Bana dönüktü diyorum; ama bir adam Eleanor'a sarılmış öpüyordu. Adamın saçları gür ve siyahtı, arkaya taranmıştı. Ensesinde, boynuna takılı altın kolyeyi görebiliyordum.

Eleanor'un adama karşı koyar gibi bir hali yoktu. Dikkatini çekebilmek için daha da yaklaştım, ama gözlerinin memnuniyetle kapanmış olduğunu fark ettim. O sırada yerde duran evrak çantasını gördüm. Adama dikkatlice bakabilmek için biraz daha yaklaştım. Yüzünde egoist, kararlı bir ifade vardı. Bu ifade diğerlerinden farklıydı ama adamın aynı adam olduğundan emindim. Belki fazla dikkatli bakıyordum ya da belki şaşkınlığım ağzımdan bir iniltiyle kaçıvermişti, ne oldu bilmiyorum; ancak adamın kolları gevşedi, sonra gözlerini bana çevirdi. Arkamı dönüp gidebilmek istedim ama artık çok geçti. Bir şeyler haykırdı, ne dediğini duyamamıştım ama anlamı açıktı; sonra ayağa fırladı ve Eleanor'u kolundan tutup çekmeye başladı. Kalabalığı yararak platformun sonuna, çıkış merdivenlerinin oraya gitti; Eleanor'u köşeye çekmiş, önünde durup herhangi birinin ona ulaşmasını engellemişti.

Adamın onu azarladığını görebiliyordum; her defasında dönüp bana doğru bir hareket yaptığında, Eleanor onu sakinleştiriyordu. Bütün bu olanlara son vermek için yanlarına doğru gittim ama Eleanor bana kötü bir bakış atınca birkaç metre geride durdum. Hatta adam tekrar arkasına bakıp beni gördüğünde ve Eleanor'a bağırmaya başladığında bile gitmedim yanlarına. Bu sahne, ev-iş arası yolcuları ve istasyona gelip giden trenlerle hepten karmaşık bir hal alıyordu.

Eleanor, adamı sakinleştirmeyi başarmıştı. Şimdi adam yine kollarını ona dolamış, tutkulu bir şeyler söylüyor, Eleanor da buna karşılık veriyordu. Böylesine kontrol altına alınmış birinin, bir tren istasyonunda adeta romantizmin kurbanı olabilmesini aklım almıyordu. Kimdi bu adam? Nasıl olmuştu da Eleanor'un üç ilanını da bulmuştu? Sürekli karakter değiştiren bir aktör gibiydi.

Eleanor flört edercesine adamı biraz geri itip bir şeyler anlatmaya başladı. Adamın kollarını okşadığını, ona bir şeyler söz verdiğini fark ettim. Adam başta karşı çıkmış, sonra kabullenmişti. Kadın, hiçbir çaba sarf etmeden adamdan uzaklaştı; gözlerini hâlâ ondan ayırmamıştı. Sonra merdivenlerin altından çıkıp istasyona girmekte olan trene doğru yürüdü. Adam kollarını kadına uzatarak onu takip ediyordu, ama Eleanor yavaşça yürümeye devam etti, sonra trenin kapıları kapanmadan hemen önce araca bindi.

Vagonların arasındaki kapıları hızla itip yolcuların arasından zar zor geçtim.

"Beni rahat bırak!" Eleanor'un bana söylediği tek cümle bu oldu.

"Adam delinin teki! Aynı adam o, farkındasın, değil mi?"

"Senden karışmanı istemedim, uzaktan izlemeni istedim sadece. Beni rahat bırak. Söyledim sana, her şeyi berbat edeceksin."

"Neyi berbat edeceğim?" Cevap vermedi. "Eleanor, beni dinle. Neyi berbat edecekmişim?"

Bana arkasını döndü, 33 nolu durağa vardığımızda da aramıza mesafe koyabilmek için kalabalığı yara yara uzaklaştı. Bir kafa denizinin ardında, şehrin yukarısına giden tarafta durmuş, beklediğini görebiliyordum. Ne yapacağımı da bilmiyordum. Öyle sinirlenmiştim ki bir an çıkıp gitmeyi düşündüm. Onun istediği de buydu zaten. Ama hayır, gitmeyecektim.

On dakika boyunca hiçbir şey olmadı. Bir sürü tren gelip gitti, ama hiç kimse gelmedi. Çoğu zaman Eleanor'u göremiyordum bile, ama her nedense bu beni endişelendirmiyordu da.

Altıya çeyrek kala bir tren istasyona girdi; şehir merkezine giden tarafta bir kargaşa oldu. Biri, insanları ite kaka trenden inmişti. İnsanları çok sert itmiş olmalı ki, bağırışlar duyuluyordu. Adamın bizim olduğumuz tarafa doğru geldiğini görebilecek kadar uzundum. İlk gördüğüm şey, dağınık saçlarıydı. Sonra da sakallarının gölgesi görünen yüzü. Gözlerinde delirmiş gibi bir ifade vardı; delirmiş ama yine de zeki birinin ifadesiydi bu. Üzerinde kirli, beyaz bir naylon gömlek vardı. Kalabalığın arasından ilerlemeye çalışırken beni gördü ve işte o zaman bilinçaltımda beklediğim şeyin gerçek olduğunu fark ettim; karşımdaki yine aynı adamdı. Bu sefer evrak çantası yoktu. Sanırım ona artık ihtiyacı yoktu; sonuçta bu son randevuydu. Bana pis pis bakarak ilerlemeye devam etti. Kendime gelip onu takip etmeye başladığımda benden birkaç metre ötedeydi, ne de olsa yolunu benden daha ustaca açabiliyordu.

Kalabalıktan Eleanor'u göremiyordum ama adam onu bulduğu an bir çığlık koptu. Platformdaki kalabalık bir anda sessizliğe büründü. Herkes birden birbirine sokulunca ilerlemem iyice zorlaşmıştı. Hiçbir şey göremiyor, yalnızca kesik kesik cümleler duyabiliyordum.

"Bana böyle davranabileceğini mi sanıyorsun? O adamı peşime takabileceğini mi sanıyorsun?" Ses, gergin ve tutkuluydu.

Eleanor'un cevabını duyamıyordum. Ya mırıldanıyor ya da fısıldıyor olmalıydı.

"Sana neden inanayım? Neden güveneyim ki sana? Seni kaltak!"

"Geçmeme izin verin!" Önümde duran insanlara bağırdım. "Tanrı aşkına, geçmeme izin verin şuradan!"

Bir tokat sesi daha duydum. Hâlâ önümde duran birkaç sıra kalabalığın ardındaki hareketlenmeyi görebiliyordum. Trenin yaklaşma sesi insanların platformun kenarından gerilemesine sebep olunca, ben de hemen boşalan tarafa koştum. Fren yapan trenin sesi, adamın bağırışlarını boğuyordu. Onları nihayet görebildiğim anda adam Eleanor'u rayların üzerine fırlattı. Eleanor'a yalnızca bir saniye için bakabildim ve tam o anda tren istasyona gelmişti. Hiçbir çığlık duyulmadı. Yalnızca sessizlik vardı.

Kalabalık, kafesinden kaçmış vahşi bir hayvandan kaçar gibi iyice geriledi. O sırada adam beni gördü, öfkeyle bağırarak üzerime saldırdı. Var gücümle kasıklarına tekme attım. Önümde iki büklüm olunca da şakağına yumruğumu indirdim. Platforma yığıldı.

İstasyondaki sessizlik bir an için sürdü, sonra kalabalık, adamın hareketsiz duran bedenine saldırdı. Bir kadının, adamın üzerine tükürdüğünü gördüm.

15
Kötürüm

Bu yıl Mart ayında, bir süreliğine Arizona Biltmore'a gittim. "Neden?" New Yorklu arkadaşlarımın sorduğu soru buydu. Onlar ya kışın yağmurlu yollarında perişan oluyor ya da Karayipler'deki New Yorklu adalarına gidiyor, bunu da hayatın normal düzeni olarak görüyorlardı.

Doğrusunu isterseniz, ne onları görmek istiyordum, ne de Eleanor'un ölümüyle ilgili soruşturmadan sonra insanların beni görmesini. Onun neden o platformda olduğunu, benim neden orada bulunduğumu, bir adamın katil kimliği de dahil dört farklı rolü oynamayı nasıl başardığını açıklamak öyle pek de kolay değildi. *Post*; "*kadın vâris, maskeli katil ve yazar üçgeni*"ni yazmıştı tabii hemen. Bildiğimiz o aşk üçgeninin biraz değiştirilmişi yani. Bana kalırsa Eleanor onlara da ilan vermedi diye intikam al-

maya çalışıyorlardı. Hikâye, birdenbire yozlaşmış zenginlerin hikâyesine dönüşüvermişti. Onları suçlayamıyorum gerçi. İyi bir hikâye gerçekten. Yine de haber, gün geçtikçe 6'ıncı sayfaya geriledi. Sanırım aldığım onlarca röportaj teklifini kabul etmiş olsaydım, bu durum kitap satışlarım için de çok iyi olurdu ama kabul etmedim. Eleanor, en azından ölümünde onurunu korumayı hak ediyordu.

İşte böylece Arizona'ya gittim. Hem Mart ayında havası çok güzel oluyordu hem de kalacağım otel, Frank Lloyd Wright'ın tasarımlarıyla, hatıralarıyla dolu bir mekândı. Phoenix'te oturan bir arkadaşım var, o benim için geometrik labirentlere ve bungalovlara bakan bir oda ayarlayacağına söz vermişti. Teresa, beni havaalanından alıp şehrin karmaşasından uzağa, Biltmore'un rahmine götürdü. Oradan başka bir yere kımıldamayı da planlamıyordum zaten. Teresa, mimardı. Şehirde gezip görmeye değer başka bir yer olmadığını söyleyince, saat sekizde bana akşam yemeğine gelmesini önerdim.

Valizlerimi, sanki çok önemli bir şey yapıyormuşum gibi ağır ağır boşaltıp arada bir de odanın kenarını köşesini inceliyordum. İtiraf etmeliyim ki Eleanor'u son gördüğüm an, aniden gözümün önüne gelip duruyordu. Ben de bu yüzden etrafımı inceleyerek beynimi meşgul etmeye çalışıyordum. Havlular bile Wright tarafından tasarlanmıştı.

İşim bitince, açık pencerenin önünde durup portakal ağaçlarını seyretmeye başladım. O sırada ağaçların arasından hoş bir kadın çıktı; bir adamın oturduğu tekerlekli sandalyeyi itiyordu. Uzaktan bakınca, yuvarlanan bir kayaya tutunmuş bir kelebek gibi görünüyorlardı. Odam, birinci kattaydı; daha da yaklaştıklarında adamın yaşlı olmadığını gördüm. Kırklarında olmalıydı ve yüzünde duygusuz bir ifade vardı.

Öğleden sonra mozaik havuzun yanındaki kulübede otururken, tekerlekli sandalyedeki adamın kim olduğunu çıkartabildim: Phillip Hartman'dı. Adamı yaklaşık beş yıldır falan görmemiştim, geçirdiği kazadan beri. Karısı, çocukluk arkadaşımdı. Adam, ünlü Massachusetts ailesinden gelen bir mühendisti, karısı Margaret ise bir alışveriş merkezinin satın alma işlerinden sorumluydu. Adam kötürüm kaldıktan sonra ortalıktan kaybolmuşlardı sanki.

Önce yalnızca portakal suyu içmeye zorlamıştım kendimi, ama otele dönmeden önce bir Campari ve portakal suyu fikrine karşı koyamadım. Portakal ağaçlarının arasından çıkıp otele dönerken, ileride Hartman'ı gördüm. Onlara doğru yürüyüp arkalarından seslendim ki peşlerinden koşmak zorunda kalmayayım. Hartman omuzlarını büktü –anlaşılan, yalnızca belden aşağısı felçliydi– ve yanlarına yaklaşırken bana dikkatle baktı.

"Merhaba, Phillip."

Beni tanıdı, fakat bir şey söylemedi. Öylece yüzüme bakıyordu. Yakışıklı bir adamdı, Germanik bir tipi vardı hatta ve dört yıl boyunca bu tekerlekli sandalyede oturmuş olmasına rağmen yüzü hâlâ çok sağlıklı görünüyordu. Sanırım bunu, harika kemik yapısına borçluydu. Saçları hâlâ sarı ve gürdü. Yine de ceketinin altından göbeğinin fışkırdığını görebiliyordunuz.

Adımı söyledim. "Neredeyse beş yıldır görüşmedik, Phillip."

Hafifçe gülümsedi; zoraki bir gülümsemeydi bu. Benimle konuşmaktansa bakıcısını tanıştırdı, bunu da biraz kabaca yapmıştı bana kalırsa. "Bu Carol" dedi, başka da bir şey söylemedi; sanki "haydi it beni de, gidelim buradan" der gibiydi.

Kadın, tekerlekli sandalyenin arkasından yanıma gelip elimi sıktı. "Phillip'in eski arkadaşlarından biriyle tanış-

mak ne güzel. Ne kadar kalacaksınız burada? Bizimle öğle yemeği yemelisiniz." Kadında, parayla tutulmuş bir yardımcının inceliği vardı. Dokunaklı ve yalnızdı.

"Memnuniyetle" diyerek Phillip'e döndüm. "Margaret nasıl?"

Suçlar gibi baktı yüzüme: "Ben nereden bileyim?" Şaşkınlığımı anlamış olmalı ki konuşmaya devam etti: "Boşandık biz. New York'ta bulabilirsin onu."

Özür dilemek üzereydim ki bakıcısına verdiği sert talimatla sözümü de kesti: "Yeterince geç kaldık, Carol."

Hoşça kal bile demedi. Şaşırmıştım, ama üzülmemiştim. Asıl şaşkınlığım, Margaret konusundaydı. O, kocasına tutkuyla bağlıydı hep, hatta kocasının ona bağlı olduğundan bile daha bağlıydı. Sanırım adamın onda ne gördüğünü anlayamamıştı. Galiba içten içe adam da bunu pek anlayabilmiş değildi. Margaret'ın sırf yük olmaya başladı diye kocasını bırakması, ne bileyim, benim başıma gelmesini asla istemeyeceğim bir şeydi.

O akşam Teresa'yla otelin tavanı altın yapraklı salonunda yemek yedik. Yemekler güzeldi; Orta Amerika lezzetleri, Hollanda soslarıyla birleştirilmiş gibiydi biraz. Müşterilerin parası göz önünde bulundurulunca böyle bir menü hazırlama gereği duymuşlar sanırım. Etrafımızdaki masalar golfçülerle, kurumsal tenis oyuncularıyla ve boyalı saçları, kilodan gerilmiş kıyafetleriyle, garip televizyon programlarından insanlarla doluydu. Teresa'yla yemeğimizi ağır ağır yedik. Yemekten sonra geceyi birlikte geçirip geçirmemeye karar veremediğimizden, bu konudan bahsetmedik de. Onun yerine başka insanlardan, başka olaylardan konuşmayı tercih ettik.

Hartman'la olan garip karşılaşmamızı anlattım ona. Onunla New York'ta hiç tanışmamıştı ama ben olayları anlattıkça konuyla daha da ilgilenmeye başladı.

"Demek arkadaşınmış o adam."

"Nasıl yani? Ne zamandır burada kalıyor ki?"

"Kalmıyor. Phoenix'te bir yerlerde kalıyor olmalı ama. Ne zaman otele gelsem bakıcısının onu bahçede gezdirdiğini görüyorum. Burada yemek yediklerini falan da hiç görmedim. Bir kere bir pazar günü, öğleden sonra çaya geldiklerini görmüştüm gerçi. Sonra kadın onu eski bir Chevy'ye bindiriyor ve gidiyorlar hep. Sanırım hiç para harcamadan, güzel bir ortamda zaman geçirebilmek için geliyorlar buraya."

"Onun böyle bir şey yapması çok anlamsız."

Phoenix ziyaretimden sonra bir konuşma yapmak üzere San Antonio'ya gidip oradan yine New York'a, herkesin astarlı yağmurlukların ardında kaybolduğu şehre döndüm. Eleanor konusu biraz olsun unutulmuş gibiydi.

Döndüğüm günün sonrası, bahar sayıları için bir yazı yazmamı isteyen bir moda dergisinin editörüyle görüşmeye gitmiştim; reklam yapacak bir yazı istiyorlardı. Yarım saatlik bir dil dökmenin sonunda, editör benden istedikleri şeyi yapmayacağımı anlamıştı. Bunun asıl sebebi de zaten... Neyse, beni istediklerini ve eninde sonunda şartlarıma razı geleceklerini biliyordum. O sırada kapı tıklandı ve içeri Margaret Hartman girdi. Konuşmamızı böldüğü için özür falan dilemedi. Hatta editöre talimat vermekle o kadar meşguldü ki ben bir anda görünmez olmuştum.

Margaret, ancak odadan çıkmak için arkasını döndüğü sırada fark etti beni. Gerginliğimden dolayı mı yaptım ne oldu bilmiyorum ama, selamlaşma ve onun soğuk samimiyetiyle söylenen birkaç kelimeden sonra, ona Phoenix'te Phillip'e rastladığımı söyledim. Yüz ifadesi birden değişti. Gözünü benden ayırmıyordu. O sert bakışlarının ardında bir an için bir parıltı belirdi; sanki onu yaralamışım gibi.

Ama bu parıltı yalnızca bir anlıktı, sonra Margaret arkasını döndü ve eski dostlardan beklenen samimi tek kelime bile etmeden gitti. O gidince editöre, kadının dergide ne iş yaptığını sordum.

"İş derken?" dedi adam. "Bir şey yapmıyor. Burayı yönetiyor."

"Margaret mı?"

"Tanıdığım en şirret kadınlardan biri. Zeki de."

"Kocası var mı?"

"Onu sadece işten tanımak bile yetiyor bana dostum. Ama buradan çıktığı yok, onu söyleyeyim."

Odadan çıktığım anda editörün sekreteri telefonu kulağına götürüp kısa bir şeyler söyledi. Asansöre vardığım sırada Margaret de oradan geçiyordu. Bu sefer daha samimi davranıp ofisine davet etti. Beni kocaman, duygusuz bir odada, aynı şekilde kocaman bir koltuğa oturttu, kendi de garip bir şekilde masasının arkasındaki koltuğa gidip kendinden emin bir duruşla dimdik oturdu. Odanın duvarlarında Margaret'ın birçok Kennedy kadınıyla ve New York moda dünyasının geçmiş ve şimdiki birçok ünlü ismiyle fotoğrafları vardı. Bir grup fotoğrafında zavallı Eleanor'u gördüm. Başka bir fotoğrafta da Sunny Spenser vardı.

"Phillip nasıldı?" Soruyu sanki iş konuşuyormuşuz gibi sormuştu.

"Bana sorma." Biraz sinirliydim. "Bir şey söylemedi. Sanırım sen onu terk etmeden önceki günlerin anılarını canlandırdım onda. Yanında bir bakıcı vardı, onu her yere o götürüyordu."

Margaret birden kıpkırmızı oldu. "Bakıcı mı? Ne bakıcısı, karısı o!"

Şaşırdığımı fark etmişti.

"Gerçi" diye ekledi, "normalde bir bakıcıdır kendisi." Soğukluğu ve mesafeli duruşu kaybolmuştu. Bütün ağır-

lığını önündeki masaya vermiş gibiydi. Kendine güveni, onda hiçbir zaman, hatta evlenmeden önce bile görmediğim bir alçakgönüllülüğe dönüşmüştü.

"Phillip kaza geçirdiğinde, kenarda çok az paramız vardı. Phillip'in şirketi, sorumluluğu üstüne almadı. Sigorta, hastane masraflarını karşılamıştı ama artık o hiçbir zaman çalışamayacaktı; ben de berbat maaşlı, berbat bir işte çalışıyordum. Daha iyi para kazanabileceğim daha iyi bir işe girebilmek için gece gündüz çalıştım o yıl; çok zor zamanlar geçirdik. Yukarı Batı Yakası'nda iki odalı bir eve taşınmak zorunda kaldık. Kolay alıştık diyemem. Hayatımda işim ve Phillip'e bakmaktan başka hiçbir şey kalmamıştı geriye.

"Margaret, ben bilmi..."

Bir el hareketiyle sözümü kesti. "Eh, öğrenmeye zahmet de etmedin, öyle değil mi?"

Gidecek gibi olmuştum ki konuşmaya devam etti. Sanki olanları daha önce kimseye anlatmamıştı da şimdi üstünden bu ağırlığı atmak istiyordu.

"O yılın sonunda, yarı zamanlı bir bakıcı tutacak kadar para kazanmaya başlamıştım. En azından üzerimdeki stresi de biraz azaltacaktı bu. Phillip çok huysuzlaşmıştı. Tanrım, onu öyle görmeye dayanamıyordum. Eski hayatının sona erdiğine inanamıyordu. Ölene kadar bir zombi gibi o tekerlekli sandalyede oturmak zorunda olduğuna inanamıyordu. Sanırım bir şeylerle uğraşmanın yolunu bir şekilde bulabilirdi ama irade gücü yok olmuş gibiydi. Ne zaman yalnız bıraksam, eve geldiğimde onu intihar etmiş bulacağımdan korkuyordum." Yüzüme baktı. Gözleri yaşlardan parlıyordu. "Onu ne kadar çok sevdiğimi nasıl hatırlayasın ki, değil mi?"

"Hatırlıyorum."

"İşimle ilgili bir şey duymaya dayanamıyordu. Köle gibi çalışıyor olmam, kendisinin hiçbir şey yapamadığını

hatırlatıyordu ona. Her neyse, bakıcının gelmesiyle, çalışmak için daha fazla vaktim olmuştu. Daha fazla para kazanacak zamanım yani. Yalnızca buna odaklanmıştım, çünkü hâlâ fakirlik sınırında yaşıyorduk. Eski yaşam standardımıza geri dönmemiz, Doğu Yakası'nda idare eder bir eve taşınmamız iki yılımı daha aldı. Bütün bunlarla uğraşırken Phillip'i doğru düzgün göremiyordum bile. Göremezdim ki. Ona yardım edebilmemin tek yolu, perişan olana kadar çalışıp para kazanmaktı. O bunu fark etmedi bile. Onun hayatı, kendi ufak tefek sorunlarından ve canından bezdirdiği bakıcılardan ibaretti. Hepsini yiyip bitiriyordu sanki. Hiçbiri iki aydan fazla kalmadı. Yaklaşık iki yıl önce, Carol'ı bulmuştuk işte. Phoenix'te tanıştığın kadın.

"Tam zamanlı bakıcı olarak almıştık onu. Fazladan bir odamız vardı, o da bizimle yaşıyordu yani. Akşamları birinin evde olması gerekiyordu. Ben işten ne zaman çıkacağımı bilmiyordum, Phillip de hâlâ durumunu kabullenebilmiş değildi. Yalnız kalsa kendini öldüreceğinden emindim. Takıntım haline geldi bu durum. Ona olan sevgimi, başkasının her an onun yanında olmasını sağlayarak gösteriyordum.

"Bir şekilde göstermeliydim bunu. Artık birbirimizle konuştuğumuz bile yoktu; doğru düzgün bir sohbet anlamında diyorum. Önceden birbirimize o gün başımızdan geçen her şeyi ayrıntılı olarak anlatırdık. Şimdi ise onun başından geçen bir şey yoktu gün içinde, benim de başarılarımla ilgili bir şey duymak istemiyordu. Anlatmama izin verdiği tek şey, başka insanlarla ilgili dedikodulardı. Bu camiada çalışınca" duvarlardaki fotoğrafları işaret etti, "dedikodu da günlük çıkan ekmek gibi bir şey oluyor. İşten ya Phillip ve Carol'la birlikte akşam yemeği yiyebilecek bir saatte çıkıyordum ya da yemek bile yiyemeyecek kadar yorgun dönüyordum eve. Phillip de sanki bir yemek

davetinden gelmişim gibi bir şeyler uyduruyor, benim de davetlilerle ilgili hikâyeler anlatmamı istiyordu. Neler konuştuklarını falan. Carol için ortaya koyduğumuz bu oyuna, biraz da acıyla güldüğünü görebiliyordum; kızcağız da bir köşede sessizce beni dinleyip Furstenberg'ün gerçekte nasıl biri olduğunu sormaya çekiniyordu. O zamanlar bunun aptalca bir avuntu olduğunu düşünüyordum. Şimdi akıllandım ama. Phillip, kendini suçlu hissetmek istemiyordu. Onun tek dayanağı olduğumu, yaşamını mümkün kılabilmek için gece gündüz çalıştığımı düşünmek istemiyordu.

"İşte böyle, paradan hiç konuşmadan yaşadık. İşten de bahsetmedik hiç. Şık kıyafetlerimle eve yorgun argın döner, ki o kıyafetleri de işim sağ olsun toptan alabilirdim ancak, Carol kapıyı açtığı anda da kendimi hırslı bir iş kadınından hoppa, asortik bir sosyete kadınına dönüştürürdüm; o kadının da hobi olsun diye çalıştığı önemsiz işinden, katıldığı yemek davetlerinden veya gittiği oyunlardan anlatacağı bir sürü eğlenceli hikâyesi olurdu mutlaka. Gerçekte ise benim böyle etkinliklere katılacak ne vaktim ne de param vardı. Anlattığım oyunların eleştirilerini de önceden okumuş olurdum.

"Onunla aramızda para konusu, Phillip'in benim de arkadaşlarımın da parayla ilgili hiçbir şey bilmediğimizi, ne kadar rahat bir hayatımız olduğunu fark edemediğimizi söylediği zamanlarda açılırdı yalnızca. Kulağa saçma gelecek biliyorum; ama sanırım Carol bizim zengin olduğumuzu düşünüyordu. Çünkü ona göre zengin olmasaydık, Phillip çalışmıyorken ve ben de abuk bir işle kendimi eğlendirirken onun maaşını nasıl ödeyebilirdik ki?

"Carol'un neye inandığını umursamıyordum bile; çünkü Phillip'le nasıl başa çıkacağını biliyordu kadın. İki aydan uzun süre kalan ilk bakıcıydı o. Hatta bir yıldan

fazla kaldı. Ailenin bir parçası gibi olmuştu artık ve anne rolündeydi. Ben şımarık kızdım, Phillip de katı baba. Sanırım Phillip'le yatmayı bırakmasak farklı türlü olabilirdi gidişat. Ama işte bu da onun takıntılarından biriydi. Kazadan önce çok aktifti, harikaydı hatta. Elimden tutuverir, havalara uçururdu beni. Kazadan sonraysa hareket edemiyordu. Her şeyi ben yapmak zorunda kalıyordum. Birkaç kere denedik ama bu durumdan nefret etmişti. Kendimi çok yetersiz hissediyordum. Bir süre sonra denemeyi de bıraktık ve bir daha da bu konu açılmadı. Ben ilk adımı atmaya korkar olmuştum resmen, o da bana hiç fırsat vermiyordu. Narin bir kuş gibiydi hevesi. Ben de sürekli olarak yorgundum zaten.

"Carol'ın yanımıza taşınmasından bir yıl falan sonra, Phillip'in o bitmek tükenmek bilmeyen depresyonundan çıkmaya başladığını fark ettim. Üç yıldan beri ilk defa planları, fikirleri, dış dünyaya ilgisi vardı yeniden.

"Sonra bir akşam eve geldiğimde, gitmişlerdi. O ve Carol. Birlikte kaçmışlar. Kadından bir mektup vardı evde. Phillip'ten bile değil, düşünsene. Birbirlerini seviyorlarmış. Sanki bir annenin kızına, sırf azarlamak için yazdığı bir mektup gibiydi; o hoppa hayatının cezasını çekmelisin, der gibi.

"Olanlara inanamıyordum. Ne yapacağımı bilemedim. Öyle şaşkındım ki, sanki bu yaşananlar gerçek hayatımız değil de oynadığımız oyunun ikinci sahnesiymiş gibi davrandım. Ciddi olamazlardı çünkü. Yanlarına birkaç kıyafetten başka bir şey de almamışlardı.

"Bir hafta sonra avukatımızdan haber geldi. Phillip boşanmak istiyormuş. Zorluk çıkarmadan kabul eder miymişim? Ettim. Neden bilmiyorum. Başka ne yapacağımı bilemedim. Evlendiğimizden beri hayatım Phillip'in istediği şeyleri yapmakla geçmişti. Başka ne yapabilirdim ki?

"Dört ay sonra, boşanma işlemlerimiz tamamlanmıştı. O süre içinde tek düşündüğüm şey şuydu: Carol, Phillip'i benim sevdiğimden daha çok seviyor olmalı. Sonuçta ben Phillip'i o aktif ve güzel haliyle tanımıştım. Carol ise onu kötürümken tanıdı. Birlikte geçirdikleri onca zamanda, ona yeniden sevişmeyi istetecek bir şeyler bulmuş olmalı. Gerçi ben Phillip'e asıl çekici gelen şeyi biliyordum; bu kadının eskiden birlikte olduğu adama dair Phillip'in hiçbir anısı yoktu.

"Her neyse, ben de devam ettim işte... hayatıma devam ettim... işimle bozdum kafayı. İşin ironik yanı ise, boşanmamızdan iki hafta sonra, derginin editörlüğüne terfi ettim. Sonra bir gün resepsiyondan bir telefon geldi; bir kadın benimle görüşmek istiyormuş ama adını vermemiş. Aşağı indiğimde Carol'ı karşımda buldum.

"Bu ofise girdi, etrafına öfkeyle bakındı ve 'Biliyordum' dedi. Neden bahsettiğini anlayamamıştım. Tahmin etmeme de fırsat vermedi. 'Phillip ya çıldırmış ya da sen onun parasını da aldın boşanırken. Aptalın teki olduğunu biliyordum zaten onun. O kadar da aptal olamaz ama.'

" 'Ne parası?' dedim."

" 'Onun parası!' diye bağırdı. 'Tek kuruşu olmadığını söylüyor. Hiçbir zaman da olmamışmış.' "

" 'Olmadı zaten.' "

" 'Yalan söylüyorsun. Beni kandırdın. Kocandan kurtulmak istiyordun ve beni tuzağa düşürdün değil mi, seni orospu! Parası olmadığını bilseydim onunla olur muydum sanıyorsun? Nasıl yaşayacağız şimdi biz? Çalışmam gerektiğini söylüyor bana, tıpkı senin çalıştığın gibi!' "

Margaret, Carol'ın duvardaki fotoğraflara öfkeyle bakışını anımsar gibi çevirdi kafasını. "Ona anlattığım onca insan... aklım başımdan gitmişti. Kötürüm bir milyonerle evleneceğini sanmış onca zaman. Phillip'i hiç sevmemiş.

En rahatsız edici olan da gözleriydi. Nefret doluydu gözleri, kibir doluydu.

" 'Zavallı Phillip' deyiverdim birden. Fırsatı görüp hemen kendine hâkim olmaya çalıştı. Öfkelenmek yerine, kaldıkları ufacık apartmanı anlattı bana. Yarı zamanlı çalışmaya başlamış bir yerde. Bu da Phillip'in evde yalnız olduğu anlamına geliyordu. Yine depresyona girmiş. Onun için endişeleniyormuş kadın. Anlatması bitince, onlara ufak bir maaş bağlayacağımı söyledim, tabii sürekli olarak Phillip'in yanında bulunması şartıyla. Fazla bir para değildi, bununla New York'ta yaşayamazlardı yani. Phoenix'e taşınmışlar o yüzden. Carol oralı. Şimdi banliyöde, kadının ailesinin evinde bir odada yaşıyorlarmış."

"Ah, zavallı Margaret'ım" diyebildim yalnızca. Ona sarılabilmek istedim ama kendini masasının arkasına hapsetmiş gibiydi.

Gözlerine yine o demir perdeyi çekip gardını aldı sanki o an. "Olan oldu artık. Ben başka bir yoldayım şimdi. Hatırlamamayı tercih ediyorum."

16
Bir Diktatörün Suikastçısı İle Sohbet

Ocak ayında hükümet, geçtiğimiz yılın enflasyon oranının yüzde elli olduğunu açıkladı. Arkadaşlarım bunun resmî rakam olduğunu söylediler, bundan kasıtları da mitolojik bir rakam olduğuydu yani. Belgrad'da hiçbir değişiklik yoktu. Her taraf harap bir haldeydi hâlâ; kış aylarında Avrupa şehirlerini saran o yapış yapış, sarımsı kömür dumanının altında kaybolmuş gibiydi şehir.

Şehrin en iyi restoranı, Yazarlar Birliği'nin bodrum katındaydı hâlâ. Burası, Ordu Evi'nin önündeki yolun karşısında, taştan bir on dokuzuncu yüzyıl konağıydı. Ordu Evi'nin ise gücü de vardı parası da, ama şefi yoktu. Daha doğrusu Papa'nın elçisinin eski aşçısı Ivo yoktu onlarda. Ivo, yıllardır Yazarlar Birliği'nin mutfağını işletmekteydi.

St. Francis'e ve Hıristiyanlığın fiziksel saflık geleneğine rağmen, Papa'nın üst düzey yetkilileri, güzel yemeklere karşı hep iştahlı olurlardı. Belki de soslar, cinsel perhizin boşluğunu dolduruyordu. Ya da belki de hangi kardinalin bekâret sözünde durduğunu anlamanın en iyi yolu, onlarla aynı masada yemek yemekti.

Ivo'nun restoranına gelince; herkes orada yemek yerdi: subaylar, diplomatlar, istihbaratçılar, yazarlar... Buraya yalnızca yemekleri için de gelmezlerdi üstelik; dedikoduları duymaya, dedikodu yaymaya veya insanları gözlemlemeye de gelirlerdi. Buranın o özelliği hiç değişmemişti. Yemek yiyenleri dikkatle inceleseniz bile, Mareşal'in yedi yıl önce ölmüş olduğunu anlayamazdınız. Arkadaşlarıma göre hem restoranda hem de ülkenin genelinde görünmez bir boşluk vardı ve bu boşluğu yalnızca askeriye doldurabilirdi; ya da eninde sonunda dolduracaktı işte. Enflasyon, dayanılmaz bir hal almıştı. Böyle devam edemezdi artık. Yabancılar, Batı'da bir fast-food restoranında ancak atıştırmalık alacak parayla Ivo'nun restoranında karınlarını tıka basa doyurabiliyordu ama diğer yerel dükkânlar için durum farklıydı. Ben ikinci bir kâse *kesten-pire sa šlagom* –krema ve çikolatalı kestane püresi– yerken, arkadaşlarım da ülkede yaşanan krizle ilgili hararetle bir şeyler konuşup sigara içiyorlardı. Tipik Yugoslavdı onlar; Almanlarla yatan Ruslarla yatan Slovenyalılarla yatan Karadağlılarla yatan Bosnalılarla yatan Hırvatlarla yatan Sırpların ürünüydüler yani. Yazar oldukları için, saf ırk saplantısının damgasını vurduğu bir dönemde, kan bağlarının önemsiz olduğunun farkındaydılar. Onların saf şu ya da bu ırk olup olmadıklarına karar verecek olan şey, olaylardı. Şimdilik Sırptılar işte.

Dara yavaşça bana doğru eğilip "Arşidük Ferdinand'ın suikastçısıyla tanışmalısın buradayken" dedi. Ses tonu, bunun her şeyi açıklığa kavuşturacağını ima eder gibiydi.

Kaşığımı kâsenin içinde bırakıp cevap vermeden önce dikkatle kadına bakıp, "Princip 1918'de Avusturya hapishanesinde ölmüştü" dedim.

Kadın güldü, ki bu, masanın geri kalanına hâkim olan sıkıntılı havaya o kadar ters bir şeydi ki herkesin dikkati bir anda onda toplandı. "Princip'i demiyorum. Vaso Čubrilović'ten bahsediyorum. Yedi suikastçı vardı. Terörist bir gruptu onlar. Geriye bir tek Čubrilović kaldı şimdi."

Sanırım bu beklenmedik tarihi bilgiye çok şaşırdığım belli oluyordu, zira aramızdaki tek tarihçi olan Aleksandar, masanın öbür tarafından araya girdi. "Üçü, Mayıs sonlarında trenle Saraybosna'ya yolculuğa çıkmış, yanlarına da silah ve bombayla dolu bir valiz almışlardı. Arşidük'ün ziyaretine kadar hazırlık yapmak için bir ay süreleri vardı. Saraybosna'da yerel adamları Ilić, yanlarına üç adam daha bulmalarını sağladı; yirmilerinin sonunda bir Türk ve iki öğrenci. Čubrilović de onlardan biriydi. O zaman on yedi yaşındaydı sanırım. Plana göre, hepsinde bir bomba ve/veya tabanca olacaktı. Bir de siyanür tabii; eğer yakalanırlarsa diğerlerini de riske atmadan intihar edebileceklerdi böylece. Soylu çift, 28 Haziran'da Saraybosna'ya vardığında, altı suikastçı da rıhtımda sıralanan kalabalığın arasına karıştı. Her biri birbirinden elli metre uzakta duruyordu. Başta Türk vardı, ardından Cumurja Köprüsü'nün köşesinde bekleyen Čubrilović geliyordu. Üçüncü sırada olan Čabrinović, bir bomba attı; ama Arşidük'ün üstü açılır arabasının katlanmış kısmına çarpıp sekti bomba. Şu uzun, yüksek, şık limuzinlerde olur ya hani." Duraksadı; bir şeyi hatırlamaya çalıştığı belliydi. "Modelini hatırlayamadım, gerçi..." Dara ona bir parça ekmek fırlattı. Aleksandar da "Ne var? Ayrıntılar önemlidir biliyorsun ki." dedi bunun üzerine. Biraz alınmış gibiydi. "Her neyse işte. Bomba, arabanın

arkasına yuvarlanıp patladı. Yirmi kişi yaralanmıştı. Kollar havada uçuşuyordu. İnsanların yüzleri paramparça olmuştu. Yaralananlar genellikle saray mensubu ve emir subayıydı. Dış görünüşlerine önem veren insanlar yani."

"Čubrilović ne yaptı peki?" diye araya girdim.

"O zamanlar çok gençti o. Profesyonel bir terörist değildi anlayacağın. Türk de öyle. Arşidük'ün arabası yaklaşınca ikisi de cesaretini yitirmişti. Bomba patlayınca, hepsi panikleyip kaçmaya başladı, Princip hariç. O, ateş edebilecek bir pozisyon arıyordu. Arşidük çantada keklikti resmen; adam arabasından inmiş, etrafta yaralı yatan saray mensuplarını yatıştırmaya çalışıyordu. Tam da soyluya yakışır bir hareket. Cesur da. Kendi güvenliğini düşünmemiş bile. Ama Princip ateş edecek fırsatı bulamadı."

"Nasıl yani?"

"Çok kısaydı. Kalabalıktan ileriyi göremiyordu. Princip, küçük, zavallı piçin tekiydi."

"Aleksandar!" diye bağırdı herkes.

"Aman aman millî kahramanımız! Boş versenize. Zayıf, zekâ yoksunu, memnuniyetsiz bir beceriksizden başka bir şey değildi o. Kendini kanıtlamak için öldürmek istiyordu Arşidük'ü. Bildiğimiz aşağılık kompleksi vardı adamda." Aleksandar, kendi söylediğinden pişman oldu bir an için. "Her neyse. Öğleden sonra bir fırsat daha yakalaması tamamen şanstı. Yakın mesafeden ateş edebilme şansı hem de. Kader işte! Tetiği çekmeden önce başını çevirmiştir kesin. Kalbe iki el ateş etti; soylu çiftin kalplerine birer tane daha doğrusu. İlk başta ne olduğunu anlamadılar. Arşidük'ün üniforması o kadar sıkı, yapıldığı malzeme de o kadar kalındı ki... Kadının da korsesi, o kadar kat elbise falan... Başta kan lekesi bile oluşmamıştı üzerlerinde. İkisi de sadece bilincini kaybetmiş gibi duruyordu. Görevliler kalabalığı dağıttı, limuzi-

ni iskeleden çekip, nehrin kenarından köprüye kadar panik halinde sürdüler. Diğer tarafa geçince, rıhtım boyunca ilerleyip tepedeki kraliyet konutuna çıktılar. Çifti koridorlardan geçirip geniş merdivenlerden çıkarak yukarıdaki odalarına taşıdılar ve yatakta yan yana yatırdılar. Habsburglerin nezaket kuralları da sıkıdır. Hele de birilerinin böyle özellerine girmesi falan. Ama işte şimdi Viyana'dan çok uzaklarda bir eyaletin başkentinde, etrafları eyalet subayları ve hizmetçileriyle sarılmış halde yatıyorlardı. Bu görevlilerin hepsi de başarısız olduklarının, kendi kariyerlerinin de mahvolduğunun farkındaydı. Bunlara, Arşidük'e Viyana'dan buraya kadar eşlik eden zeki gençler de dahildi. Sonunda birileri adamın üniformasının düğmelerini açınca, akan kan her yere yayıldı."

"Čubrilović kaçabildi mi yani?"

"Hayır, hepsi yakalanıp mahkemeye çıkarıldı. Ilić'i astılar. Princip'e yirmi yıl hapis verdiler. Čubrilović'e de on altı vermişlerdi sanırım."

Tarihin unuttuğu ayrıntılar hep çok ilginçtir. Diğer suikastçılar gibi örneğin. Ya da onların duruşmaları; bir uygarlığın hukukî olarak incelenmesi yani. Avrupa'nın ta yüzyıl önce, Waterloo savaş meydanında belirlenen yeni düzeni kaybolup gitmişti şimdi. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu da sanki hiçbir zaman var olmamışçasına ufalanıp yok olmaya başlamıştı.

Düşüncelerimi belirtmek yerine şöyle sordum sadece: "Yani yerel vatanseverler büyük Şeytan'a suikast düzenledi ve bunun karşılığında şeytanın imparatorluğu onlara adil bir duruşma sağladı mı demek istiyorsunuz? İşkence falan görmediler mi? Tecavüze uğramadılar mı? Dilleri koparılmadı mı?"

Bu sorumun cevabı, kederli bir sessizlik oldu. Sonunda Aleksandar cevap verdi: "Eh, reşit değillerdi çünkü."

"Bir diktatörlüğün işiymiş gibi gelmiyor bu."

Az önceki sessizlik geri gelmişti. "Čubrilović'le konuşmalısın" diye tekrarladı Dara.

Bu görüşmenin ayarlanması iki gün sürdü. Bu iki günde de onun hakkında daha çok araştırma yaptım. Savaştan sonra hapis cezası hafifletilmişti. Çıkınca üniversiteye geri dönmüş, sonunda tarih profesörü olmuştu, ardından da bir komünist. İkinci Dünya Savaşı sırasında, Mareşal'in gerilla ordusunda hizmet vermiş, daha sonra kabine bakanlığı yapmıştı. Tito'nun rakiplerinin giderek azalmasıyla da Yugoslav hareketinin baş ideoloğu olmuştu.

Bana, Bilim ve Sanat Akademi'sine gitmemi söylediler; tarihçi olarak çalıştığı için orada ofisi varmış. Dara, konuşmamızı tercüme etmeyi kabul etmişti, ama sonradan adamın biraz İngilizce ve Fransızca konuşabildiğini öğrendik.

Akademi, on dokuzuncu yüzyılın sonlarında bütün Batı'ya yayılan büyük ilim kulüplerine benziyordu. Ne dışarıdaki mermer basamaklarda yürüyen biri vardı, ne büyük salonda ne de misafir odalarında. Derin bir sessizlik hâkimdi ortama. Açılıp kapanan kapılar, kimsesiz koridorların ve fazla cilalanmış parkelerin boşluğunu da taşıyordu sanki. Dara, kulüp kâhyasına benzer biriyle arka odalardan bir yerden çıkıverdi. Adam bizi ikinci kata çıkartıp küçücük bir odada bekletti. Odada, arkasında bir, önünde ise iki sandalye olan bir masa vardı sadece. Masanın üstü de duvarlar da bomboştu. Mobilyalar ya cilalanmış koyu renkli ahşaptandı ya da krem rengine boyanmıştı.

On dakika sonra kâhya kapıyı açtı ve suikastçı içeri girdi. Adam, benim oturmuş halimden biraz daha uzundu. Čubrilović, ikimize de bakmadan sandalyesine yöneldi. Ağır, düzgünce ütülenmiş, gri-kahve renkli kruvaze bir takım vardı üstünde. Tam bir bakan takımı yani. Kalın camlı bir gözlük takmıştı. Bıyıkları Neville

Chamberlain'i andırıyordu, ki bu da imajını 1930'larda, orta yaşlarına doğru yaklaşırken yaptığı anlamına geliyordu. Erkekler yapar bunu, tam da halk içindeki maskelerinin belirginleştiği dönemde yaparlar yani. Derisi, doksan yıllık bir parşömen kâğıdına benziyordu. Yüzü, neredeyse bir deri bir kemikti.

Sandalyesine oturduğu anda, büyük bir dolmakalem çıkartıp sağdan sola uzanacak şekilde masanın ortasına koydu. Orada öylece bir silah gibi duruyordu kalem; her an alınıp aramıza bir tenis filesine veya metafiziksel bir hendeğe benzer bir sınır çekmek için kullanılabilecek bir silah gibi. Ama şimdilik sadece duruyordu masada, giderek daha da büyür gibi görünerek. Bir bariyerden de fazlasıydı. Bir duvar gibiydi sanki. Enkaz içinde bir duvar. Yazılması muhtemel kelimelerin enkazıydı bu. Ortada kâğıt yoktu. Adam, ellerini önünde birleştirerek masaya, dolmakalemin hemen gerisine koydu. Sonra bana bir bakış atıp neredeyse bağırır gibi "Alors, monsieur?"* dedi. Ses tonu duru ve tizdi.

Öyle şaşkındım ki tam da kafamdan geçen şeyi soruverdiğimi fark ettim. "Yalnızca bir ulus için bu bedel ödenir mi?"

Dara daha tercüme bile edemeden adam atıldı:

"Ah, şu klasik soru!" Masaya koyduğu kalemi alıp biraz daha yakınıma attı. Dolmakalem hâlâ aynı şekilde duruyordu masada. "Sebep olduğu dünya savaşının katliamları göz önünde bulundurulduğunda, Arşidük'ü öldürmeye değer miydi diye mi soruyorsunuz yani?"

"Aşağı yukarı" dedim, süklüm püklüm.

"Ben bir tarihçiyim. Tarihte 'eğer' diye bir şey yoktur. Yalnızca olan veya olmayan şeyler vardır."

* (Fr.) "Buyurun beyefendi?" (ç.n.)

Çok garipti. Vücudu, bir mağazadaki mankenler gibi hareketsiz duruyor, başı sürekli oynuyor, kolları da sanki parmakları dirseklerinden sonra başlıyormuş gibi hareket ediyordu.

"Savaşın her zaman kaçınılabilir olduğunu düşünmüyorsunuzdur herhalde?"

İşte şimdi doğru soruları sorduğumu düşünüyormuş gibi gülümsedi. "Önemli olan o değil. Önemli olan, gerçeklikler. Ben küçük bir Sırp dünyasında doğdum. Şimdi sahip olduğumuz bu geniş, kapsamlı Yugoslav zihniyeti o zamanlar yoktu. Suikast, durumumuzun nesnel bir yansımasıydı. Ayrıca Habsburglar yarı feodaldi..." Sesi, ara ara aniden kısılır gibi oluyordu; sanki tarihin bu klasik yorumunu anlatmaktan sıkılmıştı artık. Kaç kere anlatmıştı acaba bunları? Kaç kere kullanmıştı bu kelimeleri? Kaç kere bu açıklamaları yapmıştı ya da? Derken yenilenmiş bir enerjiyle kalemini yeniden kapıp neredeyse bağırır gibi, yüksek sesle konuştu: "Şimdi televizyonlar ve bilgisayarların gelişiyle ulusların pek önemi kalmadı. Yolu artık yazılımlar gösterecek."

"İyimser olduğunuzu mu söylüyorsunuz yani?"

"Neden olmayayım? Tarih, hatalarını her zaman düzeltir. Siz, şiddetten konuşmak istiyorsunuz. Şu kadarını söyleyeyim size; hâlâ birbiriyle savaşan ülkeler, geri kalmış ülkelerdir. Ben, ilerlemeye inanıyorum. Her yerde görüyorum gelişimin izlerini. Dün bir grup Japon bilgisayar uzmanıyla görüştüm. Yugoslavları, yerel seviyeye de uygulanabilecek bir bilgi ağıyla birleştirmek son derece mümkün."

Adam, bir süre daha teknoloji serüveninden bahsetti. Ona, Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki teknoloji macerasından bahsetmek istedim, ama kendimi tuttum. Asıl sormak istediğim, rıhtımdaki kalabalığın arasında, Arşidük'ün arabasının geçmesini beklerken nasıl hisset-

tiğiydi. Etrafındaki insanlar oraya boş boş bakmaya ya da tezahürata gelmiş olmalıydı, o ise ölmeye gitmişti. Çünkü kendisinin de ölecek olması, ateş etmesinin muhtemel, hatta planlanmış bir sonucuydu. Siyanür, tabancası veya bombayla birlikte ceplerinden birinde olmalıydı. Ya da acaba giysisine iğnelenmiş olabilir miydi? Yakasının altına? On dokuzuncu yüzyılın sonu, yirminci yüzyılın başındaki anarşistler için bu, zehir saklamak için standart bir noktaydı çünkü. Ağza yakındı. Ölmeye karar vermekle, gerçekten ölmek arasındaki süre de kısalıyordu. Yaka altından dudağa birkaç santim mesafe vardı sadece. Bir cepte olduğundaysa, uzaklık elli-altmış santim kadar olmalıydı. Neredeyse tam bir fiziksel hareket yapmayı gerektirirdi bu. O süre zarfında da insan kendini öldürmekten vazgeçebilirdi. Öte yandan, siyanür dolu bir şişe, yaka altına nasıl iğnelenebilirdi ki? Ya da iğnesinden çıkarmak zor olur muydu sonra? Bilinçli, mekanik bir hareket gerektirir miydi? Ve soylu çift, arabadan el sallayarak önlerinden geçerken nasıl hissetmişti; tabancasını çekmeyi başaramadığı o an yani? Sonuçta onun hayatının belirleyici anı da oydu. O varoluşsal an. Harekete geçmek üzere gelmişti oraya; harekete geçmeye kararlıydı ve harekete geçeceğinden de emindi. Ama sonra donakalmıştı. Ellerini hareket ettirmeye çalışmış, başaramamıştı. Şimdi karşımda oturabiliyor olmasının sebebi, kişisel bir başarısızlıktı aslında. Bir de duruşmada söyledikleri vardı tabii: "Arşidük'ü görünce, onu öldürmeye cesaret edemedim." Sanırım avukatı ya da ailesi, onu bu saygıdeğer yaklaşımı kullanmaya zorlamıştı. Ya da bu cevabı verirken sahiden de korkmuş bir delikanlı mıydı yalnızca?

Čubrilović, modern iletişim hakkında son bir yorum daha yaptı, dolmakalemini cebine koydu, ayağa kalktı ve hoşça kalın dercesine elini uzattı. El sıkışı, bunu hayatı boyunca meslek icabı yapmış birinin tokalaşmasıydı.

Elinin gücü, beden gücünü bir hayli aşıyordu. Dara'yla yolda ayrılıp Otel Yugoslavya'ya geri döndüm. Burası, bir otoyolun yanında, titrer gibi duran Stalin tarzı bir binaydı. Romantizmden uzak ve yenilikçi mantığıyla bu bina, Tuna nehrine sırtını vermişti; sanki o, sadece göz ardı edilmesi gereken bir hendekmiş gibi. Nehrin kenarındaki gri-sarı ışıkların altında, neredeyse sekiz yüz metre kadar yürümüşüm. Suyun üstünde, yüzer dubalara oturtulmuş küçük bir bara rastladım. Yazlık, eğlenceli bir yer olsa gerekti. İçeriye girip metal bir sandalyeye oturdum. Benden başka müşteri yoktu. Garson kız şık giyinmişti. Elbisesinin üstünde fırfırlar vardı. 1920'lerin modasına benzer şekilde, kırmızı, kalın bir ruj sürmüştü ve siyah bıyıkları vardı. Bir žito sa šlagom –ezilmiş buğday, ceviz ve kuru üzüm üstüne krema– sipariş edip yaşlı adamı düşünmeye başladım.

Princip, duruşması sırasında "tatlı, kanlı intikamdan" söz etmişti ama asıl gerçek, "kasıtsız katil, yerel askeriye komutanı" olmalıydı; sürekli olarak etrafta dolaşan suikast söylentilerine rağmen, yıllık bütçesinden azıcık para eksilmesin diye ek polis koruması emri vermemişti. Arşidük, liberal bir yenilikçiydi ve azınlıklara yardım etmeye çalışıyordu. Viyana'daki saray mensupları ona güvenmiyordu. Tabii ki İmparatorluk, normal zamanlarda o kadar baskıcı olmasa da, gösterişe bulaşması ve küstahlıkları nedeniyle tehdit edildiğinde tıpkı diğer imparatorluklar gibi fazla saldırgan olabiliyordu. Ve oradaydı sonuçta, vardı. Bir de onca Bosnalı kanı vardı tabii, kendini ifade etmeyi bekleyen. Sonuçta dünya onsuz daha saf bir yer olmaz mıydı?

Başarısız-bir-suikastçıdan-bozma-bakan da yıllar içinde kandan sıkılmıştı artık. İyimserliğinin merkezinde yatan buydu sanırım. Şimdi onu sadece yazılımlar heyecanlandırıyordu. Belki de siyasi boşluğun hüküm sürdü-

ğü böyle bir dönemde, insanların dikkatini dağıtacak yeni bir mitolojinin gerekliliğini hissetmişti. Kana tapmanın sonuçlarını düşünecek kadar çok boş zamanı olmuştu sanıyorum. Bundan sonraki üç yıl da güzel bir üç yıl oldu ülkeleri için, ta ki halk gerçek anlamda birbirini öldürmeye başlayana kadar.

17
İyi Amerikalı

"Sanırım babamı tanıyordunuz."

Dikkatimi çekip ona bakmamı sağlamak için bilerek önüme doğru yürümüştü. Yüzü tanıdıktı, ama sürekli yolda karşılaşılan biri, insana ne kadar tanıdık gelirse o kadar işte.

"Bildiğim kadarıyla hayır." Bunu kibarca söyleyip, isterse yanıma oturabileceğine dair bir işaret yaptım. Koltuk yere yakın, çukur, içindeki tüylerden şişmiş, gömülmesi kolay ama kurtulması zor bir koltuktu. Kulüpte değil de başka bir yerde olsaydık, ona oturmasını teklif bile etmezdim.

Böyle bir derneğe üye olacağım tek yer, Londra'dır. New York'taki kulüpler saçma, Paris'tekiler alakasız, diğer şehirlerdekiler de geri kafalılığın simgesi gibi oluyor çünkü. Her neyse. Zaten Londra'da West End'den uzağa git-

mem genelde ve her güne de en fazla iki randevu ayarlarım. Arkadaşlarımla görüşmenin dışında, Chatham House'da veya British Library'de araştırma yaparım ya da müzayede evlerine, galerilere veya kitapçılara giderim. O nedenle kulüp, benim için oldukça işe yarayan ara istasyon gibi bir şeydir.

Bu anlattıklarım, Londra'ya ilişkin pek de maceracı bir yaklaşım olmayacak ama böyle bir şehir işte burası; para kazanıp konfor peşinde koşma şehri. Bu konfor, New York'takilerin o kuşatılmış kalelerinden anladığı ya da Paris'tekilerin gizlice tadını çıkarmaya çalıştığı tarzda bir konfor değil yalnız. Hayır, Londra, parası yetenler için tabii, rahatlığın mekânıdır; ardında çaba sarf etmeden saklanabileceğiniz, görünmez duvarlar şehridir burası.

Yanıma oturan bu kulüp üyesini tanımıyor olmam şaşırtıcı değildi. St. James'e arkadaş edinmeye değil, huzur bulmaya gelirim ben. Ve eğer o gün arkadaş edinme modumda olsaydım bile, bu adam kesinlikle tercih listemde olmazdı.

Bu adam, ait oldukları sınıfın ve gelirlerinin sunduğu fırsatların en az yaratıcı olanına sımsıkı tutunan İngilizlerdendi tam. Giydiği her şeyin nereden alındığını veya nerede yaptırıldığını söyleyebilirdim kafadan. İç çamaşırının bile, hem de hiç görmeden. Aynı şeyi fikirleri için de yapabilirdim, ama o zaman bile ilginç hiçbir şey keşfedemezdim, eminim. Adam, muhtemelen bankacı falandı.

Kıyafetinin koyu mavisi, koltuk kılıfının zeytin yeşiline karışana kadar kaykıldı koltukta, sanki evinde oturuyormuş gibi. Kitabımı kapatıp ona döndüm. Tavırlarında garip bir üstünlük havası vardı. Sanırım bir Kuzey Amerikalı'nın nasıl olup da üyelik heyetinden geçebildiğini, kendisinin niye daha uyanık olmadığını falan düşünüyordu.

"Adım Harry Williams."

Başımı salladım, fakat Harry Williams adı benim için bir şey ifade etmiyordu; bunu o da fark etti.

"Babamın sizinle olan tanışıklığını yakın zaman önce öğrendim. Günlükleri sayesinde. Babamın avukatı, aynı zamanda onun yakın arkadaşıydı, defterleri saklama görevini de o üstlenmiş. Ben o dönemde okulu bitirmekle meşguldüm, sanırım bekleyip görmenin daha iyi olacağını düşünmüş olmalı. Bu yıl Ocak ayında vefat etti, avukat yani. Hissedarlarından biri dosyaları karıştırırken bu defterlere rastlamış, açılmamış bir şekilde bana gönderdi. Ya da o açılmadı diyor, bilemiyorum."

Bu anlattıklarından sonra Williams duraksadı; yüzünde, saklayamadığı bir belirsizlik ifadesi vardı. Sanırım yalnızca ilk söyleyeceği şeylerin provasını yapmıştı ve şimdi planladığından da ileri taşımıştı konuyu. Ona bir içki ısmarlamak istedim. Sessizce reddetti.

"Babam bir Amerikalıydı" dedi birden, "sizin gibi."

Çok şaşırmıştım. Williams'ın babasının da Williams'ın kendisi gibi olmasını beklerdim; İngiliz üst orta sınıfın derinliklerinden doğan mükemmel bir model, güneybatı tarzı, yumuşak başlı ve özenli bir adam. Bir de benim Kanadalı olduğum gerçeği vardı ki, bu ayrıntının onun için önemli olmayacağını düşünüp sustum.

"Annem değil ama" dedi aceleyle. Ardından tuhaf bir rahatlıkla, "O adamın siz olduğunuzu anlamak biraz zamanımı aldı. Sizin de buraya üye olduğunuzu sonradan öğrendim. Beklenmedik bir tesadüftü diyebiliriz" dedi. Yolundan sapmıştı, ama şimdi konuya geri dönüyordu. "Ama bir kere kafanıza koydunuz mu insanları ve geçmişlerini öğrenmek o kadar da zor olmuyor." Etkileyici olması planlanan bu cümle, adamın ağzından beceriksizce çıkmıştı. Bir şey anlamamıştım, yine de sabırla dinli-

yordum; yüzümdeki ifadeyi görünce neredeyse utana sıkıla ekledi: "Siz şimdi hiçbir şey hatırlamıyorken, onda böylesine bir etki bırakmış olmanız ne garip."

Oturduğumuz mekânın kibarlık kurallarına rağmen, adam beni sıkmaya başlamıştı. Tam bir şey söyleyecektim ki ayağa kalktı.

"Çıkarken kapı görevlisine uğrarsanız, sizin için bıraktığım birkaç sayfayı alabilirsiniz."

Hoşça kalın demek istercesine yarım yamalak bir hareket yaptı, sonra arkasını dönüp gitti. Ben de kitabıma geri döndüm. Hayatınız bilinecek kadar ünlü olduğunuzda, kendi hayatlarının sizinkiyle bir bağlantısı olduğu izlenimine kapılan insanlara hayret etmeden duramıyorum. Kulüpten çıkarken kapı görevlisi bana, adıma bırakılmış bir zarf olduğunu hatırlattı.

Uzun süren bir akşam yemeğinden sonra sabaha doğru otel odama döndüm; açtığım küçük lambalar, tablalı duvarların karanlığında eğri büğrü haleler oluşturuyordu. Bu, konforuyla ünlü bir oteldi; karanlığın bile bir sıcaklığı vardı burada sanki. Üstümü çıkartıp yatağa uzandığım sırada aklıma geldi, uzanıp masanın üzerinde duran zarfı aldım. İçinde, el yazısıyla yazılmış dört sayfanın fotokopisi vardı. Sayfalar ciltli, küçük bir defterden kopyalanmış olmalıydı, çünkü her kâğıda iki sayfa çekilmişti. Harfler büyük ve okunaklıydı. Çizgiler yoğun, noktalama işaretleri düzgündü. Okumadan çevirdim sayfaları. Her sayfada yeni bir gün başlıyordu, bazı günlerde de az yazı olduğu için sayfalarda bir sürü boşluk vardı. Görsel olarak yarattığı etki duygusuzluk; sadeliğe ve zarafete ilişkin baskıcı bir ısrardı.

İlk fotokopinin üstüne biri keçeli kalemle "1969" yazmıştı. Sanırım Harry Williams bunu bana özel yapmıştı.

4 KASIM
Londra'dan sabah 10'da ayrıldım. Öğlen Paris'e vardım. Doğru otele. Her zamanki gibi bir rahatlama ve özgürlük hissi. B.'yi aradım. Le Duc'te öğle yemeği. Grand Palais'de Napolyon sergisi. Ne sahtekâr ama, kabile kayırıcılığını ıslah diye yutturmuş. Akşam yemeği için B.'yle buluştum. Closerie des Lilas'nın brasseriesinde. Her zamanki gibi bekletti. Ne boş bir vücut gerçekten. Olağanüstü dış görünüşü, şıklığı, o küstah güveni dışında hiçbir şeyi yok. Neyin küstahlığı bu? Gerekçesi ne? Derisinin altında ne bir fikir, ne bir tat ne de gerçek bir duygu var. Bundan eminim. Beklenti ve anlık zevkler, nasıl geriye kalan her şeye değer olabilir? Mantıklı düşününce anlayamıyorum bunu. Şu an bunları B. yanımda yatarken yazıyorum; çarşaflarımın altında nasıl da rahat; temasımız az olunca ne kadar da güzel oluyor. Saçlarını tutup çekmek isterdim, biliyorum, ama yapmayacağımı da biliyorum.

5 KASIM
Sabah 11'de Paris'ten ayrıldım. Aynı saatte Londra'ya vardım. Hemen ofise. Aniden bir sıkıntı çöktü üstüme. Bu geri dönüşlerin şoku, kaçıp gidişlerimin hazzından daha beter. İşlere yetişmek için öğle yemeğimi ofiste yedim. Sonra mola verip Londra Kütüphanesi'ne gittim.
Dün, akşam yemeğinde karşımızda oturan genç bir adamın, bizimle pek ilgilenir gibi durduğundan bahsetmemiştim. Ne zaman ona baksam, o da bize bakıyordu. Garip bir çiftiz diye muhtemelen. Yaş farkımız var öncelikle. Bir de B.'nin görünüşü tabii. Bir de benim aptalca davranışlarım belki de.
Bugün St. James Meydanı'na vardığımda, bir taksiden çıkarken...

Sayfa ellerimden düştü. Bu hatıra nerede gizlenmişti bunca zaman? Tabii ya! Tabii ya! Williams. Charles Williams. Yarı karanlık odamda yalnız olmama rağmen, utançtan yüzüm kızarmıştı.

1969 yılının Kasım ayıydı; altı aydır Paris'teydim. Buraya okuma bahanesiyle gelmiştim ama aslında asıl ama-

cım yazabilmekti, tabii o zaman ben bile bilmiyordum bunu. Biraz saf romantizm, biraz da Kuzey Amerika'da hiçbir şey yapmadan beş parasız yaşamamın artık imkânsız olduğunu fark etmiş olmam, beni buraya çekmişti daha doğrusu. Paris, romantik bir yer değil aslında; benciliğin tapınağı burası. Yazarları, ressamları buraya çeken de bu işte; herhangi bir yeteneklerinin olup olmadığını keşfetmeye çalışırken, kimsenin kendi fakirliğinin bilincinde olmadığı bir yer olması. Ve eğer yeteneklerinin olmadığını keşfederlerse, evlerine dönüp borsacı ya da brasserielerde satıcı oluyorlar; Paris'te geçirdikleri zaman da, gençliklerinin romantik bir dönemi olarak belli belirsiz akıllarında kalıyor.

O zamanlar ben de bencilliğin ve fakirliğin sancılarını çekiyordum. Closerie des Lilas'ın hemen karşısındaki Avenue de l'Observatoire'da, küçük bir otelde kalıyordum. Odaya günlük on bir frank ödüyordum ki bu, Paris'te ilk kaldığım Cité Universitaire'den daha ucuzdu. Odada bir pencere, bir de küçük bir yatak vardı. Altıncı kattaydı. Girişte ortak bir tuvalet, dördüncü katta da kilitli bir banyo vardı ve banyoya her girişiniz için para ödemek zorundaydınız. Diğer odalar, öğrenciler ve siyasi sığınmacılarla doluydu. Paris'te bu ikisinden hep bol bulunur zaten. Benim odamın karşısında Romanyalı bir ressamla –ki bu ressam kendi iradesiyle sığınmacı olmuştu– bir zamanlar çok güzel olduğunu belli eden, hoş bir havaya sahip karısı kalıyordu. Kadın, para kazanabilmek için –çünkü adam resimlerinden çok satamıyordu– geceleri tezgâhtarlık yapar, bir masada oturup fal bakardı.

Oda masraflarından arta kalan parayı yemeğe verirdim. Şimdi yemek ve şarap bir din gibi olduğundan, o zamanları anlatmak biraz zor. O dönemde restoranların daha gerçekçi bir yanı vardı. Örneğin, Closerie des Lilas'ın pahalı burjuva restoranı ile ucuz, basit brasseriesinin

arasında büyük bir çelişki vardı hep. Bu iki mekân, ortadaki bar ile birbirinden ayrılıyordu; bar, oranın kalbi gibiydi. Buraya sık sık gidiyordum, çünkü birçok büyük yazar da öyle yapmıştı; Proust'un, Hemingway'in, Gide'in, Lenin'in hayaletleri hâlâ oradaydı. Ve bir de o mükemmel Paris buluşunun, o Amerikan barı duygusunun burada hâlâ devam etmesinden dolayı tabii. Kokteyller her zamanki gibi çok karışıktı. Kimse cin martini söylemezdi; çünkü o, menüdeki en sıradan içkiydi.

Yemeğimi brasseriede yiyordum. Burası, Boulevard Montparnasse kaldırımının ardında uzun, dar, kuytu bir mekândı. Oturduğum yerden bardaki piyanistin o şarkıdan bu şarkıya geçtiğini duyabiliyor, ama hangi melodinin hangi şarkıya ait olduğunu çıkartamıyordum. Yazın hep balık söylerdim; kış geldiğinde de steak tartare ve istiridyeye geçerdim. O zamanlar bunlar ucuz şeylerdi, hem on istiridyeyle de insan yeterince protein alabiliyordu. Mekânda iki sıra masa, masaların bir tarafında duvara dayalı uzun bir sıra, diğer tarafında da sandalyeler vardı. Tavan diye alçak bir tente konmuş küçük bir odaydı burası. Ne zaman yalnız olsam buraya gelir, elimde kalem kâğıt bir şeyler karalarken, ağır ağır yemek yerdim.

O ayın başından beri basık bir hava vardı, ki Kasım ayında Paris'ten beklenilecek bir şey bu. Yağmur bir şekilde benliğime işlemişti ve altıncı kattaki bu odada ne halt yediğimi sormaya başlamıştım kendime. Beş parasız bir yaşamın gerçekleri, soğuk havada daha bir vurur insanın yüzüne zaten.

Kasım'ın dördü, olanlardan ötürü çok net aklımda. Akşama doğru odamdan çıkıp aşağı indim, yağmurun altında Closerie'ye koştum. İçeri oturunca atkımla saçımı şöyle bir kurutup bir Belçika birası sipariş ettim. Sekize kadar oyalana oyalana biramı içtim, sonra bardan geçip brasserieye oturdum ve bir birayla kuzu eti ve piyaz söy-

ledim. Uzun zamandır bir kenarda sakladığım şiirim üzerinde çalışırken, yemeğimi yavaşça yedim.

Saat daha dokuz olmamıştı ki içeriye giren bir adama takıldı gözüm. Sanırım altmışlarında olmalıydı, boyu da ortalamaydı. Amerikalıydı, ama bugün kast ettiğimiz anlamda değil; bir Scott Fitzgerald karakterinin zarafetine sahip bir Amerikalıydı bu adam. Üzerindeki kıyafetin astarı düzgün, rengi hoştu; ama aslında hiç de resmî olmayan, samimi bir hava da vardı bu adamda. Zarafet ve samimiyet, artık yan yana bile kullanamadığımız kelimeler; onların evliliği, aşırılıkların ve kompartımanlara ayrılmaların hüküm sürdüğü bir dönemde yok olup gitti. Bu zamandaki gibi bir üniforma dönemi hiçbir zaman görülmedi. Ve tek, renksiz çözümlerin lehine böylesine yoğun bir güvensizlik diktatörlüğü, hiçbir zaman bu kadar şiddetle dayatılmamıştı. "Bu çok samimi duruyor!" diyorlar, "ya bunu giy ya da öl!" ve bir bakıyorsunuz jean giymiş bir ordu geçiyor önünüzden.

Adam İngiliz de olabilirdi sanırım; Coward'ın ya da Waugh'nun eserlerinden fırlamış biri gibi. Ama yok, onu Amerikan yapan şey, duruşundaki o erkeksi güvendi; hareketlerindeki rahatlıktı. Karşımdaki sıralardan birine oturup gri fötr şapkasını arkasındaki eşiğe koydu. Şemsiyesi yoktu, şapkasının üstünde nokta nokta yağmur izleri vardı. Fötr yumuşak ve esnek, kenarları normalden biraz daha geniş, şeridi biraz daha açık bir tondaydı ve insanın hemen dikkatini çekiyordu. Bayağı güzel bir şapkaydı bu.

Tıpkı adamın yüzü gibi. Farklı bir yüz değildi bu; adamı yakışıklı yapan işte bu diyebileceğim hiçbir özellik bulamamıştım. Her şey yerli yerinde ve normal boyutundaydı. Temiz bir yüzü vardı adamın, düzgün tıraş edilmişti; ayrıca pürüzsüz ve sıkı bir teni vardı. Ama adamın yüzünü böylesine çekici kılan bunlardan hiçbiri değildi.

Dikkatimi asıl çeken, adamın yüzündeki zarafetti. Sanki kıyafetinin zarafeti adamın hareketlerine geçivermişti. Garsona bir şeyler söylerken ağzını oynatışında bile hoş bir şeyler vardı. Son derece rahattı; dudaklarını ne çok sıkıyor, ne büzüyor ne de çok fazla açıyordu. Hareketleri, ne duygusal bir güvensizliği ne de herhangi bir kofluğu işaret ediyordu. Aynı şey, bakışları için de geçerliydi; kimseye dik dik bakmıyor, ama insanlara bakmaktan çekinmiyordu da. Sanki bakışları bir kabul edişti. Evet, dikkatimi çeken, ruhunun zarafeti ve daha önce hiç görmediğim bir şeydi; içten gelen bir nezaket. Ama bu iki kelimenin, yani zarafet ve nezaketin asıl anlamına bürünebilmesi için, onları klas ve tarzın sığ eklentilerinden ayrı görebilmeyi başarmalısınız.

Bu adam da, klas ve tarz yerine zekâ ve anlayış yayıyordu sanki etrafına. Bu yüzün ardında, etrafındaki her şeyi anlamış ve edindiği bilgiyi kullanarak, dramdan uzak bir hayat sürdürmeyi başarmış bir adam olduğunu hemen anladım.

Masanın altında ayaklarını görebiliyordum. Açık renk, kılığına uygun bir ayakkabı giymişti; deriden, bağcıklı bir ayakkabıydı. Adam bir viski kokteyli sipariş etti, sonra da listeye bile bakmadan belirli bir şişe şaraptan açmalarını söyledi. O şarabın brasserieden olmadığını biliyordum, demek ki restoranın listesinde vardı. Oraya sık sık gidiyor olmalıydı. Onu daha önce görmemiş olmam garip geldi.

Oturuşunda bir kamburluk vardı. İçkisi gelince zevkle, küçük bir yudum aldı, sonra etrafına bakınmaya başladı. Şiirime geri döndüm.

Ona tekrar baktığımda saat dokuzu geçiyordu. Elindeki boş kokteyl bardağıyla oynuyordu ve tavrında belirgin bir değişiklik vardı; o rahatlığının yerini şimdi öfke almıştı. O sırada gömleğinin üstündeki çizgilerin en az yedi farklı desende olduğunu fark ettim, ama öylesine

birbirlerine geçmişlerdi ki ayırt edebilmek mümkün değildi. Gömleğin yakası, kravatı bağlandıktan sonra kenarlarından düğmelenmişti.

Ben onu incelerken o birden ayağa kalktı. Bu ani hareket, adamdan beklenmeyecek bir hareketti. Bakışlarını takip ettim. Kalabalığın arasından uzun adımlarla bize doğru gelen genç bir adamı karşılamak üzere kalkmıştı ayağa. Bu adamın yürüdüğü yer aslında insanların sandalyeleri yüzünden oldukça daralmıştı, ama adam her nasılsa bir yere takılmadan yürümeyi başarıyordu. Aşırı farkında bir yürüme şekliydi bu; bir nevi yaşam tarzıydı bile diyebiliriz hatta ve adamın bu yürüme şeklini girdiği her ortama zorla kabul ettirdiğinden neredeyse emindim.

Yeni gelen genç adam zayıftı; vücudunu da üzerindeki kıyafeti de yürüyüşüyle aynı tarzda taşıyordu. Bütün bunlar önceden yerleşmiş bir hükmün, tarzın ne olduğuna dair değişmez bir fikrin sonucuydu, ki bu da işin aslından çok çok uzaktı. Üzerine spor ceket, gri bir fanila ve soluk mavi bir gömlek giymiş, ince bir kravat takmıştı. Bu tarz, hiç şüphesiz Champs-Élysées'de bir mağazadan falan çıkmıştı ya da en iyi ihtimalle Saint Laurent'den. Minik bir üniformaydı bu da işte.

İki adam birbirlerinden olabildiğince uzak durarak kısaca el sıkıştı, sonra yeni gelen, sıraya doğru yönelip dışarıda kalan sandalyeyi diğer adama bıraktı; Amerikalının yüzünü artık göremiyordum, ama kafa hareketinden diğer adama serzenişte bulunduğunu anlamıştım. Fransız, adamın cümlesini böldü; konuşmaya başlamadan önce dudaklarını ve dudaklarına yardımcı olan başka ne kadar et ve kas yığını varsa hepsini topluca hareket ettirmeyi başarmıştı. Neden geç kaldığına dair bir mazeret bildiriyordu ki Amerikalı bir baş hareketiyle buna gerek olmadığını belirtti.

"Que veux-tu manger?"*

"Les huîtres et un filet"** dedi genç adam ısrarcı bir ses tonuyla, sanki siparişi reddedilebilirmiş gibi.

Amerikalı, bir ses bile çıkarmadan her nasılsa garsonu çağırdı ve yirmi istiridye, yarım Belon istiridyesi ve 3 numara –yani çok büyük olmayan– yarım Portekiz istiridyesi (istiridyeler o zamanlar denizde esrarengiz bir vebaya yakalanmamışlardı ve Paris'te hâlâ satın alınabiliyorlardı) sipariş etti. Sonra genç adama hatırını sordu. Bernard –genç adamın adı buydu–, bir sürü ufak tefek sorunundan bahsetmeye başladı: Çalıştığı mağazada patronu ona adeta zulmediyordu; dairesindeki sıcak su sistemi bozulmuştu; bir polis ona hakaret etmişti –"Un sale flic! J'aurais dû l'insulter à mon tour"***– ve kuru temizlemecinin biri yüzünden pantolonu çekmişti.

Amerikalı bunların hepsini sabırla ve güler yüzlülükle dinlemiş, hatta arada birkaç öneride bile bulunmuştu. Adamın anlattıkları bitince ona Napolyon sergisine gidip gitmediğini sordu. Genç Fransız soruyu anlamamış gibiydi, adam da kendi gördüklerini ve hissettiklerini anlatmaya başladı. Fransız, onu sessizce dinledi. Hayır, dinledi de denemez aslında. Bernard yalnızca sessizdi; adamın açıklamaları bitince hiçbir yorum yapmadı. İstiridyeler gelene kadar birbirlerine hiçbir şey söylemediler. Amerikalı kendininkileri kabuğundan içti, arkadaşı ise hepsinin üzerine birer kaşık sirke sosu koyup çatalıyla yedi.

İstiridye yemek oldukça dikkat gerektiren bir iş olduğu için zaten sohbet edemezlerdi, ama yemekleri bittiğinde de aralarındaki sessizlik devam etti. Amerikalı, duvardaki bir posteri işaret edip üzerinde reklamı yapıl-

* (Fr.) "Ne yemek istiyorsun?" (ç.n.)

** (Fr.) "İstiridye ve fileto." (ç.n.)

*** (Fr.) "Pis polisin teki! Asıl benim ona hakaret etmem lazımdı!" (ç.n.)

mış sergiye gidip gitmediğini sordu Bernard'a. Cevap, olumsuzdu. Adam, arkadaşına mutlaka gitmesi gerektiğini söyledi, tıpkı bir babanın oğluna kendisini eğitmesi gerektiğini söylemesi gibi. "Braque" dedi genç adama, "sıkıcı bir ressam gibi görünebilir, sanki eserlerinin rengi de ruhu da yokmuş gibi gelebilir, ama yine de bir dâhidir o." Adamın yorumunun inceliğinde zekâ yatıyordu. Braque, gerçekten de belirli bir tarzı en çok çağrıştıran resimleri yapan biri olmamıştı hiç, ama o tarzı en makul sonucuna taşımayı başarabilen bir ressamdı o. Örneğin kübizmi alıp çekilebileceği en uzak noktaya çekebilirdi.

Bernard, adamın konuşmasının bitmesini sabırsızlıkla bekledi, bittiğinde ise hiçbir şey söylemedi. Amerikalı başka bir konu bulana kadar sessizce oturdular. Bu sefer konu müzikti. Adam, Paris'te sık sık çalan, ama henüz Londra'ya hiç gelmemiş olan yeni bir piyanist duyduğunu söyledi; Polini. Arkadaşı, bir şey söylemeden doğrudan karşıya bakıyordu.

Hayatımda edindiğim hiçbir tecrübede, böylesine satın alınmış bir zaman hissine kapılmamıştım daha önce. Acı bir şeyler vardı bu adamların arasında; olmalıydı; çünkü acıyı hissedebiliyordum. Aslında bu acının, satın alınmış bu genç adamdan geliyor olması gerekiyordu. Sonuçta kendisinden faydalanılan, kurban olan oydu; başka bir seçeneği olmadığı için oradaydı. Fakat onda hiçbir duygu belirtisi göremiyordum. Belki tecrübelerinden öğrenmişti acısını nasıl saklayacağını. Ya da sürdüğü marjinal yaşamdan dolayı artık hissedebileceği bir acı bile kalmamıştı içinde. Ya da belki de öylesine şeffaf bir karakteri vardı ki, ister haklı olsun ister haksız, huysuzluktan başka bir duygu bildiği yoktu. Her neyse, bu hissettiğim acı, Amerikalıdan geliyordu. Ne tür bir acı olduğunu bilmiyordum ama adamın, arkadaşını kendi bilgisiyle sarabilmek, ilişkilerine biraz olsun saygınlık

katıp bu satın alınmış akşam yemeğinin ve devamında geçirilecek gecenin ötesine geçebilmek istediğini anlamıştım.

Adamın yerine hissetmeye başladığım bu acı yüzünden, zira hepimiz aynı yolun yolcusuyuz, şiirimle uğraşmayı bıraktım; gözleri benim olduğum tarafa dönmediği sürece, gözümü onlardan ayırmıyordum. Gözleri diyorum çünkü Amerikalı, sıranın arkasındaki aynadan arkasında olup biteni rahatlıkla görebiliyordu. Tabii dikkatimi bu kadar çeken şey yalnızca empati değildi; artık merakım da devreye girmişti ve başka türlü davranmaya kalksam aptallık etmiş olurdum.

Birkaç kere bakışlarımı yakaladılar, ben de gözümü kaçırmak zorunda kaldım. Sohbetlerinin doğası –ya da sohbet edemeyişleri– gereği, yemeklerini hızla yediler ve on bir gibi kalkıp gittiler. Onlardan yarım saat kadar sonra ben de çıktım, Marshal Ney'in tam da idam mangasının önünde durduğu ve öldüğü yere dikilmiş heykelinin gölgesinden geçtim ve otele gittim. Romanyalı gece işçisi kadın, tezgâhın arkasında oturmuş saçlarını tarıyordu; saçları, uzun, sık ve parlak kestane rengindeydi. Kadın beni görünce öyle samimi bir ifadeyle gülümsedi ki onu öpsem ne olur acaba diye düşünmeden edemedim.

Ertesi sabah, trenle Londra'ya gitmek üzere erken kalkmıştım. Bu seyahati planlayalı çok olmuştu; öğrenci üyeliğim bulunan Chatham House'da, bazı belgelerle ilgili bir şeyler soracaktım, birkaç kitap satın alacaktım ve benim Fransa'ya geldiğim dönemde İngiltere'ye taşınan bir arkadaşımı ziyaret edecektim. Charing Cross'tan taksiyle St. James Meydanı'na gittim. Tam taksiden inerken gözüm önümüzden geçen bir adama kaydı. Adamı tanımıyordum, ama yine de gözümü ondan alamadım.

Adam İngiliz'di; muhtemelen işadamıydı. Dikkatleri üstüne çekmemeye çalışırmışçasına ayaklarını sürüye

sürüye yürüyordu. Ahşap tutacağında plastik bir uç olan siyah bir şemsiyesi, ayaklarında parlak, ağır, siyah botlar vardı. Gri kalın yünden, belden oturtmalı bir takım giymişti. Üzerindeki kalın çizgiler, gömleğinin Harvie and Hudson'dan olduğunu bağırıyordu adeta. Burası, yanlış yorumlanamayacak çarpıcı bir renk arayan, başarılı işadamlarının tercih ettiği bir mağazaydı. Adamda, çok fazla yürüyen biriymiş gibi bir hava vardı, ama bunu sağlığı için değil de gezerken çevresinde görebileceği şeylerden alacağı haz için yapıyordu sanki.

Adama öyle uzun uzun baktım ki taksici de dönüp bakma gereği duydu; bu da nihayet geçen adamın da bize dönmesine sebep oldu. Beni görünce bir an duraksadı adam. Rahatsız olmuş gibi bir hali vardı. Bir an sonra yürümeye devam edip meydanın kuzeyindeki geniş, özel bir kuruluş olan Londra Kütüphanesi'ne doğru yöneldi. Taksiye ücreti ödeyip çantalarımla Chatham House'a girdim ve kapı görevlisine randevum olduğunu söyledim. İşte o anda aklım başıma geldi.

Bir önceki gece gördüğüm Amerikalıydı o adam! Onu, o ortamdaki nazik, alışılmadık tarzda bir adam olarak tanımıştım. Burada, Londra'da ise en sıradan varlıklardan birine –bariz bir İngiliz'e–, sert ve hayal gücü kıt bir adama dönüşüvermişti. Bu nasıl olabilirdi ki? Bir insan kıyafetini, hatta yürüyüş şeklini bile değiştirebilir, ama tarzını, rahatlığını, ruhunu değiştiremez. Bir ruhu askıya asıp diğerini giymek mümkün mü? Hayır hayır, benzetmiş olmalıyım. İyi de beni görünce neden panikledi o zaman?

Birden kapı görevlisini falan unutup dışarı meydana koştum; adam, Londra Kütüphanesi'nin kapısından içeri girip gözden kayboldu. İçeri girerken bir an arkasına dönüp kaçamak bir bakış atmıştı. Neredeyse yetmiş metre uzaktan beni görmüş olmalıydı, sonra da içeri girdi.

Amerikalı gözden kaybolduktan sonra, bir süre arkasından bakakaldım. Sonra kaldırımdan yürüyerek kütüphanenin kapısının önüne geldim. Neden mi? Şu an bile nedenini bilmiyorum. O zaman zaten bunu hiç düşünmemiştim bile. Tek yaptığım, orada öylece durmaktı.

Beklenmedik şeylere doğru çekilmişimdir her zaman; bu da böyle bir şeydi işte, o yüzden de kapının önünde durmuş, gördüklerimi sindirmeye çalışıyordum. Merakımın bir art niyeti yoktu, yalnızca adamın marifetine hayran kalmıştım. Beş dakika kadar sonra, neden bilmiyorum, kendi işime dönmek yerine meydanın ortasındaki bahçeye yürüyüp, kütüphanenin cam kapısını rahatlıkla görebileceğim bir banka oturdum. Başka üyeler girip çıkıyordu. Hava nemli ve soğuktu; hele de hareket etmeyi bırakmışsanız, soğuk iyice içinize işliyordu.

Sanırım sahip olduğum yazar aklı o zaman devreye girmiş olmalı; çünkü bildiğim azıcık şeyi birbirine bağlayan olası tüm senaryoları düşünmeye başlamıştım. Bir saat sonra, kütüphanenin kapısına bir taksi yanaştı. Beklediğim adam hızla kapıdan çıkıp taksiye bindi. Yüzünü görebilmek için ayağa kalktım; ama kafasını diğer tarafa çevirmişti. Bunun gerçekten de dünküyle aynı adam olduğundan emin olabilir miydim? Hareketleri şüpheli gelmişti, evet, ama gerçekten öyle miydi acaba? Yoksa ben onlardan bir anlam çıkarmaya çalıştığım için mi bana öyle gelmişti? Neden taksiyle gitmesindi ki normalde de? Neden bana baksındı ki giderken?

Çöktüğüm yerden kalkıp yavaş yavaş kütüphaneye doğru yürüdüm tekrar, bir an için tereddüt ettikten sonra kapıyı açıp içeri girdim. Hemen yakında kapı görevlisi duruyordu. Şaşkın bir ifadeyle ona doğru yaklaştım: "Af edersiniz, az önce arkadaşımı kaçırdım da. Ben geldiğim esnada taksiye binip gitti. Geç kalmışım."

"Bay Williams'tan mı bahsediyorsunuz efendim?"

"Evet. Bana yardımcı olabilir misiniz acaba? Ofis numarası yanımda yok da, arayıp kendisinden özür dilemeliyim. Sizde numarası var mı?"

"Size herhangi bir numara veremem maalesef efendim, ancak..." Üyelerin listesine bakınmaya başlamıştı, "işte, buyurun." Görebilmem için listeyi bana çevirdi:

Charles J. Williams
Yönetim Kurulu Başkanı
Bentley Holdingleri
16 Upper Brook Sokağı
Londra, W 1

Adresi not ettim, adama teşekkür edip Chatham House'a geri döndüm. Bunları neden yaptığıma dair bir fikrim yoktu. Sadece yapmıştım işte. Chatham House'a döndüğümde İngiltere'ye gelme sebebim olan belgeleri topladım; birinci kattaki küçük, yüksek tavanlı odaya çalışmaya gittim. Penceresi meydana bakan bu oda, bu eve sahip olduğu dönemde Chatham'ın özel çalışma odasıydı. Odaya geçeli henüz bir saat bile olmamıştı ki dikkatimi kaybettim.

Parmaklarım, otomatik pilota alınmış gibi cebime gidip Williams'ın adresini yazdığım kâğıdı çıkardı, ayaklarım beni Londra telefon rehberi aramaya götürdü. Adamın şirketini buldum rehberde. Numarayı bir kâğıda yazıp "Williams" ismini aradım. Çok fazla sayfa vardı ve aralarında onu bulamadım. Adamın telefon numarası ya kayıtlı değildi ya da bu adam banliyöde falan yaşıyordu. Hangisi daha mümkündü? *Kim Kimdir*'de* bir cevap bulabilirdim belki; ama adamın adı bile geçmiyordu burada. İşime geri döndüm, ama odaklanamıyordum. Ça-

* Çeşitli alanlardaki etkinlikleriyle tanınmış ve yaşamakta olan kişilere ilişkin kısa, özlü bilgiler içeren biyografik sözlük. (ç.n.)

lışmama bugünlük ara vermeye karar verdim, aşağıya bıraktığım çantalarımı aldım ve Craven Road'da parkın kuzeyinde oturan arkadaşımın evine gitmek üzere metroya bindim.

O gece Williams'ı düşündüm hep. Bu, bir yazarın hayatının hikâyesi olabilecek türden bir hikâyeydi. Şu ana kadar öğrendiğim kadarıyla bile yazabilirdim bu hikâyeyi neredeyse; ama gerçeğin büyüleyiciliği, yaratılabileceğini bildiğim bir kurmacanın çekiciliğinden daha büyüktü.

O sabah Chatham House'a gitmek üzere tekrar metroya binecektim. Yerin altına indiğimde, kendimi platform duvarlarına asılmış haritalara bakarken buldum: Green Park istasyonundan Williams'ın ofisine kadar olan mesafe, aynı noktadan asıl gitmeyi planladığım yere, yani St. James Meydanı'na olan mesafeyle hemen hemen aynıydı. Her neyse, hem güzel de bir yürüyüş olurdu. Bunun mantığı neydi peki? Platformda beklerken bu soruyu kendime sormamaya çalıştım, kalabalık trende ayakta durmaya çalışırken de. Green Park'a vardığımızda insanları ite kaka trenden çıktım, asansöre bindim ve yukarı çıktığımda Berkeley Sokağı'nı yürümeye başladım. On beş dakika sonra, 16 Upper Brook Sokağı'na varmıştım. On sekizinci yüzyıla ait tuğladan bir bina, ofislere ayrılmıştı. Kapıda yalnızca bir isim yazıyordu –Berkeley Holdingleri–; demek ki dört kat da onlarındı. Verandanın üç basamağını çıktım, kapıyı ittim ve kendimi resepsiyon bölümünde buldum. Orta yaşlı bir kadın bana belli belirsiz, anaç bir ifadeyle gülümsedi.

"Af edersiniz" dedim, ne yapacağımı bilemeyerek, "şirketinizin portfolyosu ilgimi çekti de, daha fazla bilgi alabilir miyim acaba?"

"Listemizde değil misiniz?"

"Hayır, değilim. Ama olmak isterim."

"Bana kartınızı bırakın isterseniz?"

Bu girişimimde bir an için başarısız olduğumu hissettim; ama kendimi hemen toparladım. "Bilgilerimi yazayım sizin için." Kalemimi çıkarttım, o da önüme bir not defteri koydu. Adımı ve Paris'te kaldığım otelin adresini yazdım.

Adresimi görünce ufak bir ses çıkardı; sakince söylenmiş bir "hıım" gibi. Anaçlığı yine su yüzüne çıkıyordu. "Paris'te yaşıyorsunuz demek? Ne şanslısınız."

Zoraki gülümsedim. "Bu yüzden hazır Londra'ya gelmişken, buraya da uğramak istedim. Portfolyonuzla ilgili bana verebileceğiniz bir belge olacağını ummuştum aslında."

"Yıllık raporumuzu verebilirim isterseniz, eğer ilginizi çekerse."

"Ah, evet, lütfen. Çok sevinirim."

Ayağa kalkıp odadan çıktı; biraz kilolu bir kadın olduğunu fark ettim. Etrafıma bakındım. Her şey çok sadeydi. Duvarlar krem rengine boyanmıştı. Şömine, binanın orijinal halindeki yerinde duruyordu. Bekleme salonundaki mobilyalar, tam İngiliz tarzıydı. Etrafta hiç fotoğraf yoktu; yalnızca beş-altı tane çerçeveli hisse talebi formu vardı. Kadın, az sonra elinde geniş ama ince bir zarfla geldi. Zarfı aldım, teşekkür edip dışarı çıktım. Saat sabah 10'u biraz geçiyordu. Birkaç metre yürümüştüm ki bir Rover, binanın dışında durdu; arabayı Bay Williams sürüyordu. Adam, binaya girmeden önce bana boş gözlerle baktı. Bu, kesinlikle aynı adamdı. Hayal falan görmüyordum. Bizi birbirimize böylesine çeken neydi? Ne yapmam gerekiyordu? Köşeye yürüyüp, yasak yere bırakılmış arabayı inceledim, sonra plakasını not ettim. O sırada genç bir adam gelip arabayı çekti. Bu, arabaların park edilmesinden sorumlu büro çalışanı olmalıydı.

St. James Meydanı'nda geri yürüyüp Chatham House'a girdim. Çalışma odasına geçince zarfın içindeki broşürü

çıkarttım. Yıllık raporlar benim için hep bir muamma olmuştur; tıpkı bunun gibi kuşe kâğıda basılı ve fotoğraf dolu olanlar bile. Broşürde, şirketin yaptığı yatırımlar sıralanmıştı. Bentley Holdingleri, insanların hisse alabildiği bir fon gibiydi sanırım. Hisse satılınca fon da bundan kâr ediyor ya da yönetimin yaptığı belirli yatırımların daha nitelikli olması için debeleniyordu. Broşürün arkasında yetkililerin listesi ve ev adresleri vardı. Sanırım bu hukukî bir zorunluluktu. Bay Williams, Kingston'da oturuyordu; tam bir borsacı bölgesinde yani.

Oraya hiç gitmemiştim gerçi. Romanlarda ve orada burada karşıma çıkmış bir isimdi sadece. Emin olduğum tek şey vardı: Bay Williams paradoksunun diğer yarısını bu adreste bulabilecektim. Paris'te, özel hayatına tanık olmuştum yalnızca ya da özel hayatının tek bir yüzüne diyelim. Diğer yüzünü de Kingston'da bulacaktım, Bentley Holdingleri'nde değil. Bir müddet bunları düşündükten sonra tren şirketini arayıp binmem gereken treni ve saatlerini öğrendim. Tam da o an bu yaptıklarımın ne kadar saçma olduğunun farkında vardım ve kâğıtları bir kenara bıraktım.

Bu ilgisizliğim, ertesi günün öğle vakitlerine kadar ancak sürdü. Öğle yemeğinden sonra kendimi trende buldum. Kısa bir yolculuktu. İstasyondan da adamın evine yürüyerek yarım saatte gittim. Bir dönemecin köşesinde, yedi-sekiz dönümlük bir arazi içindeydi ev. Viktorya Tudor dönemi tarzı, geniş bir yapıydı ve sağ tarafında bir sera vardı. Kapıda durup içeriye baktım. Evin etrafını saran bahçe çok güzel gelmişti bana; bahçe konusunda pek tecrübem olmadığından, gerçekten güzel olup olmadığını bilemedim. Birçok farklı yeşillik birbirine karışmıştı; çiçekler arada tek tük görünüyordu. Meyve ağaçları, tuğladan duvarlara yapışık şekilde, dümdüz büyümek zorunda bırakılarak işkenceye maruz bırakıl-

mıştı adeta; yapraklar boynunu bükmüştü ama kenarlarında hâlâ renk vardı. Sera, içindeki çiçeklerden dolayı, sanki vitraylı camla kaplanmış gibi görünüyordu. Huzurlu bir havası olan bu evde, şu an hiçbir hayat belirtisi yoktu.

Yolun birkaç metre aşağısına yürüyüp bir bank buldum. Oturup Céline'in *Veresiye Ölüm* kitabını çıkarttım. Hava soğuk ama kuruydu. Kitap okumak için güzel, sakin bir yer bulmuştum. Arada sırada gidip eve bakıyordum. Hâlâ kimse gelmemişti; hatta yoldan geçen bile pek olmamıştı. Saat beşe doğru ellili yaşlarda bir kadın, küçük bir arabayla önümden geçti. Yanında da genç bir kız vardı. Kadın pek güzel sayılmazdı. Sarıya çalan kumral saçlarını geriye tarayıp sıkıca toplamıştı. Kızın duruşunda dikkat çeken bir şey vardı. Bir an sonra fren sesi duydum. Görmeye geldiğim insanlar onlardı demek.

Kısa adımlarla eve doğru yürüdüm. Araba, girişin yanına park edilmişti; iki kadın birkaç paket indiriyordu. Ben bahçenin kenarına vardığım sırada, kadın giriş kapısını kapatmak için tekrar yola çıkmıştı. Üzerinde günlük kıyafetler vardı.

"Af edersiniz" dedim. Sesim çok cılız çıkmıştı. "Yardımınızı isteyebilir miyim acaba?"

Kadın, çiti çekmeyi bırakıp bana baktı. Son derece direkt, insanı içine çeken bir incelemeydi bu; bir annenin çocuğunu incelemesi gibi. Hiçbir şey demedi, ama olumlu yaklaştığı barizdi.

Devam etmekten başka seçeneğim yoktu. "Etrafı gezmek için trenle gelmiştim de, iki saattir dolaşıyorum ve korkarım istasyona nasıl döneceğimi şaşırmış durumdayım."

"Güzel buldunuz mu peki?"

"Efendim?"

"Yürüdüğünüze değdi mi diyorum?"

"Bence mükemmeller. Bizim oralarda böyle bahçe bulamazsınız. Buradakiler harika."

Kadın memnuniyetle gülümsedi. "İklim de yardımcı oluyor tabii. Siz nerelisiniz?"

"Paris'te okuyorum şu an, ama ondan önce New York'ta kolejdeydim. Aslında Toronto'luyum." Kadın şeceremi sormuştu sanki. Gerginliğim belli oluyordu.

Kadın, bu halimi Kuzey Amerikalı acemiliğine vermiş olmalı. "Tren istasyonu buradan çok uzak değil. Dümdüz gideceksiniz." Bir an duraksadı. "Biraz içeri gelmek ister misiniz? Ben de çay koyacaktım."

"Çok memnun olurum. Çok teşekkürler." Ben geçince kadın arkamdan kapıyı kapattı.

"Kocam Amerikalıdır." Yanımdan yürüyordu. "Bahçıvan olan o. Sanırım İngiltere'ye onu ilk çeken şey, bahçeleriydi."

Meyve ağaçlarını işaret ettim. "Hiç bunun gibi bir şey görmemiştim."

"Onlar sarmaşık olsunlar diye öyle." Ufak bir kahkaha attı. "Fransa'da yaşayan sensin. Kocam o ağaçları eğitti resmen. Ben asla o kadar sabırlı olamazdım."

Kadına adımı söyledim ve onun adının Sarah Williams olduğunu öğrendim. Artık gerginlikten titremediğime göre kadına dikkatlice bakabilirdim. Sabitlenmiş bir görüntüsü vardı sanki, tıpkı saçları gibi, ama onun haricinde hoş bir kadın olduğu belliydi; yüzünde yumuşak bir renk vardı, göğüsleri iriydi ve bacakları bileklerine doğru inceliyordu. Yüzündeki anaç ifade gitmiş, yerini bir nevi heves almıştı; masum bir arzu belki de. Bentley Holdingleri'nin yöneticisi olan kocasından çok daha canlıydı bu kadın, en azından benim adamı Londra'da gördüğüm kadarıyla.

Eve girdikten sonra bir koridordan ve uzun bir çizim odasından geçip ikinci bir odaya, küçük, kare bir oturma

odasına girdik. Odada aşırı rahat bir hava vardı. Ben bile cahilliğime rağmen bir sürü güzel resmin, kaliteli mobilyanın ve halının varlığını fark etmiştim. Her şeyin üstü kürklü gibiydi; öyle yumuşak bir halleri vardı ki dokunsanız içlerine gömülecektiniz sanki. Fakat kendine has karakteri olan bir tek eşya bile göremedim. Her şey aynı tipti. Aile ıvır zıvırı. Veya sonradan aile ıvır zıvırı olan eşyalar. Büyük çizim odasına daha resmî bir hava katmak için çaba sarf edilmişti, ama nihayetinde o da rahatlık ayrıcalığına kurban gitmişti.

Kadın bir kapıdan içeri seslendi. "Audrey, tepsiye bir fincan daha koy lütfen." Ardından bana döndü: "Kışın bitkilerin yanına çay da ekiyoruz."

Beni seraya götürdü. Ben dışarıdayken göründüğünden çok daha büyük bir yerdi burası. Cam oda, tam olarak kare sayılmazdı. Odanın bir tarafında beş tane zakkum duruyordu; hepsinin gövdesi de küçük bir ağacın gövdesi kadardı ve üzerlerinde şeftali rengi çiçekler vardı. Diğer taraftaki mandalina ağaçlarının hem çiçekleri hem de meyveleri vardı. Geriye kalanlar ise kimi çiçekli kimi de çiçeksiz bitkilerdi. Seranın ortasında, alçak bir masanın etrafında dört sandalye duruyordu. Hepsi de huş ağacındandı. Kadın bana onların on dokuzuncu yüzyılda Rusya'da yapıldığını söyledi. Sandalyelerin yastıkları, on sekizinci yüzyıl modelleriyle kaplıydı. Bunu Paris'te yaptığım müze gezilerimde görmüştüm. Bu odada garip bir atmosfer vardı. Her bitkinin kendine has, belirli bir havası vardı; her biri diğerlerinden farklıydı ama aynı zamanda hepsi de bütünün bir parçasıydı. Zarif bir odaydı burası. Evden çok daha zarifti.

Sarah Williams, sandalyelerden birine oturup bana da oturmamı işaret etti.

"Burası kocamın odası." Etrafına bakındı ve içten bir hayranlıkla şöyle dedi: "Gerçekten harika bir yeteneği var."

Hemen ona katıldığımı belirttim. Birkaç dakika sonra kızı çaylarla birlikte geldi.

"Hint tarzı içmek sorun olur mu senin için?" diye sordu kadın.

Benim için fark etmediğini söyledim. Orada ne aradığımı düşünmekle öyle meşguldüm ki soruyu tam duymamıştım bile. Kızı, okulu yeni bitirmişti ve üniversiteyi Amerika'da okumak gibi bir hayali vardı. Sonuçta babası da Amerikalıydı ya da en azından ben öyle anlamıştım. Kız zayıf ve dinçti, başka bir durumda olsa numarasını isteyebileceğim türden biriydi diyeyim yani. Ayrıca söylemek gerekirse kızın bir Amerikalıya benzer hiçbir yanı yoktu. Soluk kesici bir şevkle doluydu; genellikle sonunu getirmediği kısa cümleler kuruyordu ve anlaşılan alaycılıktan da bihaberdi. Amerika'da okumasıyla ilgili fikrimi sordu, dediğine göre babası karşı çıkmış.

Kolay bir konuydu. Okyanus aşırı ülkelerde eğitimin faydalarıyla ilgili küçük bir konuşma yaptım hemen, tabii annesi bu önerilerimi incelikli ve sevimli bir şekilde yok saydı. Bu konuşmalar bittiğinde üç fincan çay içmiştim ve artık gitmemi bekliyor gibiydiler. Bayan Williams, kocasını beklemese beni arabayla istasyona kendisinin de bırakabileceğini belirtti; ama kocası birazdan gelirmiş. Bu da bana 'hadi artık' demenin başka bir yoluydu.

Eve girdiğimde geçtiğim yerlerden geri dönerken, masada bir fotoğraf koleksiyonu dikkatimi çekti.

"Bak, bu kocam işte, gençken." Kadının ses tonunda bile bir bağlılık vardı; gerçek bağlılıktı bu, şefkatli ve duyarlı; hâlâ sönmemiş bir aşkın yankısıydı.

Durup yakından inceledim fotoğrafları. Bir tanesinde adamın üzerinde üniforma vardı, başka bir tanesi ise öğrencilik yıllarındandı. Paris'te hayaletini yalnızca bir an için görebildiğim o zarif adam, bu gümüş çerçevelerin içinde duruyordu işte.

"Fark ediliyor" diye mırıldandım, "bir Amerikalı olduğu yani."

"Eh" diye düzeltti kadın beni, nazik ama kesin bir sesle, "eskidendi o."

İstasyona doğru birkaç metre yürümüştüm ki adamın zeytin yeşili Rover'ını geçerken gördüm. Dönüp baktığımda araba önce yavaşladı, sonra yolun ortasında durdu ve aramızda birkaç metre kalana kadar yavaş yavaş geri geldi. Yeniden durunca sürücü kapısı birden açıldı; Bay Williams arabadan iner gibi tek ayağını çıkarıp asfalta koydu, sonra yalnızca kafasını uzatıp bana baktı. Bunun önce yalnızca meraklı bir bakış olduğunu düşünmüştüm, ama sonra adamın korktuğunu fark ettim. Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim. Tıpkı bir çocuğun, alevin verdiği sıcaklığı fark edip ondan uzak durması gerektiğini anlaması gibi, bu yakıcı bakış da beni kendime getirdi. Korkusu, birden iliklerime işlemişti. O an anladım işte. Adamın korktuğu bendim. Ne aptalca ama! Edebî isteklerinin peşinden koşan basit bir öğrenciden korkmuştu. Belki de birilerine söyleyeceğimi düşünmüştü. İyi de kime söyleyebilirdim ki? Kimseyi tanımıyordum sonuçta.

Adam, bana bakmaya devam ediyordu. Sonunda kendimi bakışlarının pençesinden çekip aldım ve istasyona doğru koşar adım yürümeye başladım.

Trende otururken içime bir pişmanlık çöktü. Ne yaptığımı sanıyordum ki? Bir insanın hayatına böyle burnumu sokmam ne kadar aptalcaydı. Karısı ona mutlaka benden bahsedecekti. Adam ne düşünecekti peki? O başarılı işadamının beni görünce yüzünde beliren korku ifadesi, sürekli gözümün önüne gelip duruyordu. O akşam arkadaşımla hiç iyi vakit geçiremedik, gece de bir türlü rahat uyuyamadım. Sabah sekizde çoktan uyanmış, arkadaşımın bana yatak yaptığı kanepede öylece yatıyordum.

Yapılacak tek bir şey vardı. Adamın şüphelerini gidermeliydim. Bütün bunların yalnızca merakımdan kaynaklandığını açıklamalı, sonra da hayatından tamamen çıkmalıydım. Hemen yola çıkarsam, adam evden çıkmadan Kingston'a varabilir, onunla beş dakika konuşmak istediğimi söyleyebilirdim. Belki kapıyı açıp beni gördüğünde önce korkardı ama söyleyeceklerimi, özrümü önceden planlarsam, onu hemen rahatlatabilirdim.

Saat sekizi biraz geçe Kingston'a, sekiz buçuk gibi de Williams'ların evine vardım. Evde in cin top oynuyordu. Rover'ın dışarıda park edilmiş olduğunu gördüm. Kapıdan geçip rahat ve kararlı bir tavırla eve doğru yürüdüm. Şimdi düşünüyorum da, hayrete düşüyorum bu yaptığıma. Gençliğin verdiği kendine güven bu olmalı işte. Her neyse. Zili çalmadan önce bir an için kapının önünde durdum, sonra kapıyı çaldım. Tekrar çalmadan önce bir dakika kadar bekledim. Cevap yoktu.

Sonra aklıma geldi: Belki de adam, bahçesinde bir yerlerde çalışıyordu. Evin etrafında dolandım. Kimse yoktu. Seraya baktım. Evet, burada olmalıydı. Seraya doğru yürüdüm ve geçen gün göremediğim bir cam kapı fark ettim. Ters ışıktan ve çiçekler yüzünden içeriyi göremiyordum. Cama tıkladım. Tok bir ses çıktı, ama kimse cevap vermedi. Kolu çevirip kapıyı açtım. Başımı içeri soktum. Ortadaki masayı ve etrafındaki dört sandalyeyi gördüm. Masanın üstünde ailenin kahvaltısından arta kalan birkaç tabak çanak vardı. Demek doğru düşünmüştüm. İçeri girdim ve seslendim: "İçeride kimse var mı? Merhaba! Bay Williams?"

O an çok garip bir şey oldu. Kendi sesimin tanımadığım bir adamın evinde yankılandığını duymak, beni gerçekliğe geri getirdi adeta. Tanrı aşkına, ne halt ediyordum orada? Tanımadığım birinin evine kafama göre girmiş, etrafa sesleniyordum. Ne diye bir de? Çılgınlıktan başka

bir şey değildi bu yaptığım. O evde olmaya hakkım yoktu; bir hırsızdan farkım kalmamıştı. Kalp atışlarımın hızlandığını duyabiliyordum. Bir şeyi tek başınıza düşündüğünüzde yaptığınız saçma salak hatalardan biriydi bu da işte.

Orada sessizce durup dinledim ve adamın gerçekten orada olup da beni bulmasından korktum. Neyse ki çıt çıkmadı. Tanrıya şükürler olsun. Hemen kapıya yöneldim, sessizce dışarı çıkıp kapıyı arkamdan yavaşça kapattım, sonra hızla bahçeyi geçip dışarı çıktım. Koşmamak için elimden geleni yapıyordum. Hayır, koşmamalıydım. Günün ilerleyen saatlerinde, Pitt'in o güvenli çalışma odasında otururken, yola açılan bahçe kapısını kapatmayı unuttuğumu, yola çıkar çıkmaz da deli gibi koşmaya başladığımı hatırladım. Kendimi durduramıyordum. Kalp atışlarım beni koşmaya zorluyordu sanki. Çok mesafe katetmedim ama. Belki birkaç yüz metre. Biraz sakinleşip doğru düzgün düşünebilmeye başlayıncaya kadar. Düşündüğüm şey ne miydi? Aptalın teki olduğum tabii ki. Tasdiklenmiş bir aptal hem de.

İşin ilginç yanı, Williams onca yıl hiç aklıma gelmemişti; ama günlüğündeki o birkaç cümle bütün anılarımı geri getirmişti sanki. Viktorya dönemi dekorasyonunun gösterişli gölgeleriyle çevrelenmiş odamda etrafa bakındım. Günlüğün diğer sayfaları, süslü çarşafın üstünde, kucağımda duruyordu. Kâğıtları elime aldım ve 5 Kasım gününü okumaya devam ettim.

> Bugün St. James Meydanı'na vardığımda, bir taksiden çıkarken gördüm aynı genç adamı. Önce benzettim herhalde dedim. Sonuçta dünyada onun gibi saçı biraz fazla uzun, uygunsuz kıyafetler giyen, gençliğin verdiği hevesle dolu bir sürü genç adam var. İyice dikkatli baktım ve gerçekten de o çocuk olduğunu fark ettim. Üstünde yine aynı kıyafet vardı,

ama bu sefer ekoseli gömleğinin üstüne bir de kravat takmıştı. Salak gibi gözümü ona dikmiş bakıyordum; bunca yıldır Paris ve Londra ilk defa birbiriyle çakışmıştı. O da bana baktı. Hemen gözümü kaçırıp kütüphaneye girdim.
Yukarıdaki katta oturduğum yer, pencerenin yanındaydı. Oturmuş kitabımı okuyordum ki bir an dışarı baktım ve aynı çocuğun aşağıda durduğunu gördüm. Ne yapmaya çalışıyordu? İşime geri dönmeye çalıştım, ama bütün hevesim kaçmıştı. Kendimi sürekli aşağıya bakarken buluyordum. Normal birine benziyordu işte. Bir süre sonra bahçe tarafına doğru gitti. Sonra kütüphanenin yakınında, kapıyı rahatlıkla görebileceği bir banka oturdu. Bunun bir tesadüf olduğunu düşünmek istedim yine, ama öyle değildi. Gözlerini kapıya dikmiş bakıyordu; beni bekliyordu. Sanırım aşağı inip onunla yüzleşmeliydim, en azından mesele neyse çözülürdü. Paris'te olsaydık bunu yapardım sanırım, ama burada yapamadım.
Yarım saat kadar bekledim. Genç adam, yerinden kıpırdamamıştı. Aşağı inip kapı görevlisinden bir taksi çağırmasını rica ettim. Taksi gelince hemen binip adresi verdim. Banktaki çocuğun önünden geçerken kafamı diğer tarafa çevirdim. Neden böyle yapmıştım ki? Yüzümü tanıyordu artık. Hayat, görünürlük ve görünmezlik yanılgılarıyla ne kadar da doluydu.

6 KASIM
Bir kâbus mu bu? Yıllardır beklediğim o korkunç an gelip çattı mı? Bugün ofise geldiğim esnada, dünkü çocuk oradan ayrılıyordu. Onu çoktan çıkarmıştım aklımdan. Unutmuştum hatta. Hakkımda bunca şeyi nasıl öğrenmişti? Dün meydanda onu gördüğümde, o da benim kadar şaşırmıştı. Ya da ben mi öyle hayal etmiştim? Doğru düzgün görebilmiş miydim ki onu? Belki de yolumu kesmek için birkaç dakika daha geç çıkmayı planlamıştı, yüzündeki o ifade de başarısızlığından dolayıydı.
Marjory iyi bir resepsiyon görevlisi; o işi yapan çoğu insandan daha akıllı. Sanırım ona teşekkür etmeliyim. Genç adamın adını ve adresini almış. Paris'te, Closerie'nin yakınındaki

eski püskü bir otelde kalıyormuş. Başta bu adresin bir nevi tehdit olduğunu düşündüm, bildiğini belirten bir tehdit olduğunu. Ama sonra oteli arayınca gerçekten orada kaldığını öğrendim. Birkaç aydır, üst kattaki 19 numaralı odada kalıyormuş. Marjory, adamın bir Amerikalı gibi konuştuğunu söyledi. Bunun anlamı ne peki? Belki de hiçbir şey değil.
Duygularıma hâkim olmaya çalıştım, ama nasıl? Bütün bu olanların zamanlaması o kadar kötü ki. Şirketle ilgili bir sürü karar almam lazım ve soğukkanlılığımı kaybedemem şu an. Komite, Argyle hisselerini satmak istiyor. Bense emin değilim. Blakey onları kışkırtıyor. Bugün bu konuda düşünmeye çalışıyordum işte. Argyle'ın düşündüğümüzden daha kötü durumda olduğunu ve elimizdeki yüzde onluk hissenin hiçbir etkisi olmadığını söylüyorlar. Bilmiyorum. Mackelrey'yi severim. İyi, sağlam bir başkandır. Hisseler düşmeden durumu toparlamaya çalışacak. Ola ki hisselerimizi satmaya kalkarsak, korkarım daha biz çıkamadan batacaklar. Mackelrey'yle konuştum, ama kafamda hâlâ oturmayan bir şeyler var. Amerikalı'dan başka doğru düzgün bir şey düşünemiyorum ki zaten.

7 KASIM
Bugün tam eve varmak üzereydim ki aynı çocuğu yine gördüm; kapımızın biraz uzağında yürüyordu. O olduğunu derhal anladım. Bana neler oldu, bilmiyorum. Önce çok öfkelendim. Arabayı durdurup geri geri gittim. Onunla yüzleşecektim. Ya para verip susturacaktım ya da tehdit edecektim. Gerekirse vuracaktım bile. Ama onun yanına varmadan arabayı durdurdum. Kapıyı kararlı bir şekilde açtım; inecektim. Derken bakışlarımı yakaladı. Boş, anlamsız bir bakıştı gördüğüm. Hiçbir anlam yakalayamadım bu bakışlarında. Kötü niyet de yoktu, böbürlenme de. Öylece, bomboş bakıyordu. Beklediğim şey bu değildi; alt edilmiştim. Alt edilmek mi? Ne demek ki bu? Burada, bitkilerimin arasında huzur içinde oturmuşken kelimenin anlamı da sönüyor tabii. Her neyse. Birden bir korku kapladı içimi ve bütün irademi ele geçirdi sanki. Yarı arabada oturmuş yarı dışarıda, öylece kalakaldım. Bir an sonra çocuk yürüyüp gitti.

Beni korkutmaya çalışıyordu. Para istemeden önce özgüvenimi yıkmaya çalışıyor kesin. Sarah, onu eve davet ettiğini söyledi bana; çay ikram etmiş. Burada. Seramda. Neredeyse bağıracaktım karıma. Belki vurabilirdim bile. Ne yaptığını sanıyordu? Ama çok sakin davrandım. Öğrenciymiş. Kaybolduğunu söylemiş. Karımın Amerikalı zaafını kullanmış anlaşılan. Belki de o genç adamda, bir zamanlar olduğum adamı görmüştür. Sanmıyorum gerçi. Hem ne fark eder ki? Karımın anlattıklarını dinledim ve her hareketinde, her kelimesinde onu hâlâ sevdiğimi düşündüm. Hâlâ çok seviyorum onu. Bu çocuk, evime gelerek beni korkutabileceğini mi sanıyordu? Öfkeyle titriyorum bunları yazarken. Hırsızlarla ilgili bir hikâye uydurup evimize bir daha gelirse onu içeri almamasını tembihledim karıma. Audrey bana pek inanmamış gibiydi. Ona hak vermediğimi söyleyemem. Zeki bir kızdır ve insanları tanımak konusunda da iyidir. Kaldı ki beni de, yalnızca bir çocuğun anne ve babasını tanıdığı gibi tanıyor; bütün iyi ve kötü yanlarımla. Tabii bir de Amerika'yla ilgili her şeye fazla ilgi duyuyor olmasından kaynaklanıyor bana inanmayışı. O çocuğun varlığını evimde hissedebiliyorum. Ve her nasılsa, korkmuyorum. Sonuçta ödeyecek param var. Şimdilik tek yapmam gereken şey, beklemek. Yeniden karşıma çıkacağından eminim.

8 KASIM

Kendimi sakin biri sanırdım. Ne çok yalan söylüyormuşum meğer kendime. Bu sabah kahvaltıdan sonra, Sarah ve Audrey dışarı çıktılar. Alışveriş yapmak için erkenden Londra'ya gideceklerdi. Banyoda oyalanıp Argyle işini düşünürken aşağıda sesler duydum. Bir havluya sarınıp alt kata indim. Ön kapıda kimse yoktu. Emin olmak için arkaya yürüdüm. Seradan bir ses geldi. Sarah'nın bir şey unuttuğunu, onu almaya geri geldiğini düşünüp bakmaya gittim. Tam seraya yaklaşırken onun kafasını gördüm. Tanrıya şükürler olsun ki fazla yakınında değildim. Beni gördüğünü sanmıyorum. Çizim odasının köşesinde durup onu izledim; bu tarafa gelmediği sürece beni göremezdi. Serada dolaşıp etrafı inceliyordu. Zakkumu kokladı. Zakkumların kokusu olmadığını bilmiyordu demek.

Sonra masanın üstüne eğilip kahvaltıdan kalanlara bakındı. Kaşıklardan birini aldı; bir an için çalacak sandım. Bu iyi bir şey olurdu. En azından sıradan bir hırsız olduğunu kesin olarak bilirdim o zaman. Ama kaşığı yüzüne yaklaştırıp Sarah'nın aile armasını inceledi, sonra dikkatle masaya geri bıraktı. Tıraşsızdı ve üstünde aynı gömlekle bir de kravat vardı; eski, ince ve şal desenli. Kravatının üzerinde lekeler olduğunu görebiliyordum. Genç adam birdenbire durdu ve endişeyle etrafına bakındı. Bir ses mi çıkarmıştım? Yüzüne, korkmuş bir hayvanın ifadesi yayılmıştı; o an, köşeye sıkıştırılırsa ne kadar tehlikeli biri olabileceğini anladım. Sonra sessizce dışarı çıktı. Belki de delidir diye düşündüm. Ama bu daha kötü olurdu: bir deliyi kontrol etmek imkânsızdır.

Bir dahaki sefere onu elimden kaçırmamalıyım. Bu işi daha fazla uzatmamalıyım. Bu sabah sürekli bu konuyu düşünüyordum, o sırada Kennedy gelip Argyle hisselerinin iki pound düştüğünü söyledi. Demek yanılmıştım ve işte yatırımımızın yarısı çöpe gitmişti. Ona hisseleri hemen satmasını söyledim. Her şey daha da kötüye gidecek şimdi. Yatırım komisyonuna dışarıdan kimseyi katmamış olsaydım keşke. Herkes, tereddüt ettiğim için bu hatanın sorumlusunun ben olduğumu bilecek şimdi. Özellikle Blakey bu konuda çok tehlikeli. Eline bir şans geçse işimi bitireceğinden hiç şüphem yok. Eminim bu iş için artık çok ihtiyarladığım dedikodusunu yaymaya başlamıştır bile.

Bütün bu olanlara rağmen aklımda hâlâ o çocuk var. Ayak izlerini buldum serada. Yerin ıslak olduğunu fark ettiğini bile sanmıyorum. Ya da neden en iyi ihtimali düşüneyim ki? Belki de o izleri bilerek bıraktı, evime girdiğini bileyim diye.

Adam, histeriğin tekiymiş. Her şeyi yanlış anlamış. Ciddiyim. Oğlunun bu günlüğü okurken neden rahatsız olduğunu anlayabiliyorum şimdi; eşcinsellik kısmı hariç. Tek çözüm, adamı görmeye gitmek ve ona olanları açıklamaktı. O gece yine hiç rahat uyuyamadım. Ertesi gün saat on gibi kulübe gittim. Williams'ı orada görebileceğimi düşünmemiştim zaten, daha çok erkendi muhtemelen;

ama en azından bir not bırakmış olabileceğini ummuştum. Hiçbir şey bırakmamış. Kapı görevlisine Williams'ın ne sıklıkta buraya geldiğini sordum. Düzenli olarak gelmiyormuş. Görevli, üye listesinde adamın adını buldu. Ofisi şehir merkezindeymiş, tam da öğle yemeği vakti o kalabalığa girmek ölüm gibi olurdu. Adam, büyük bir ciro bankasında başkan yardımcısıymış. Ofisine telefon etmeyi düşündüm bir an. Sonra da biriyle ona not göndermeyi. Ne diyecektim peki? Onunla görüşmek istediğimi mi? Bunu zaten biliyordu. Yoksa bana günlüğü neden versindi ki? Günlüğün bir kısmını daha doğrusu. Sanırım sürünmemi istemişti. Ben de seve seve sürünebilirdim gayet, mantık çerçevesinde olduğu sürece tabii. Neden sürünmeyeyim ki hem? Yalnızca toy bir egoistin davranabileceği kadar salakça davranan bendim sonuçta.

Yanımda okuyabileceğim bir kitap vardı –Il barone rampante– ve yapacak başka bir şeyim yoktu; ben de öğlene kadar oturup kitap okudum. Öğle yemeğimi üst katta yedim, sonra her nasılsa çok mutlu görünen yayıncımla kısa bir görüşme için dışarı çıktım, görüşme bitince de kulübe geri döndüm. Adam hâlâ ortada yoktu. Şimdi önümde, arkadaşlarla geçireceğim bir akşam ve Londra'da bir gün daha kalmıştı sadece.

Hiçbir şey yapmamak her ne kadar şahane bir şey olsa da, bir şeyin olmasını beklerken hiçbir şey yapmıyor olmaktan zevk almak epey zor. Ertesi sabah artık yerimde duramaz haldeydim. Önce adama telefon etmeyi düşündüm, sonra bundan vazgeçtim. Neden ona bu zevki tattırayım ki? Onu gördüğüm zaman sürünmem gerektiğini bilmek yetiyordu bana şu an için.

Öğle vakti, pencerenin yanında bir koltukta oturuyordum. Teorik olarak bakarsanız, bunun sebebinin oranın daha iyi ışık alması olduğunu düşünebilirsiniz. Aslında kafam bomboştu. Kendimi askıya almış gibiydim. O es-

nada Williams'ın geldiğini gördüm; ama bir an için ona odaklanamadım. Adam kapıda durdu; şekli olmayan bir siluet gibiydi. Odaya bakındı, beni gördü ve temkinli bir şekilde yanıma yaklaştı.

"Buradasınız demek." Herhangi bir duygu yoktu ses tonunda. Sanki randevulaşmıştık da o yüzden gelmişti. Oturmadan karşımda dikildi.

Ben de ayağa kalkmak zorunda hissettim.

"Bak" dedim hemen, "babanı çok iyi hatırlıyorum. Şimdi dönüp baktığımda, neden o şekilde davrandığıma inanamıyorum bile. Ama davranmışım işte. Ve neden yaptığımı anlamakta zorlandığım bir şey için korkarım tek yapabileceğim şey, senden özür dilemek."

"Özrünüzle ilgilenmiyorum." Hâlâ gözümün içine bakıyordu, ama bu düşmanca bir bakış değildi. Duygusuzdu sanki ve gözünü bile kırpmadan, bir inceleme yapıyordu.

"Babanın günlüğünü okuduktan sonra davranışlarının sebebini şimdi daha iyi anlıyorum. İşin en korkunç yanı, amacımı çok yanlış anlamış olması. Benim kötü bir niyetim oldu."

"O sayfaları size kendinizi savunmanız için verdiğimi sanmıyorsunuz herhalde? Niyetinizin ne olduğunun olayla bir alakası yok. Hiç yok hem de."

"Yine de..." Sesimin yükseldiğini, odada yankılandığını duydum. Odada yalnızca bir üye daha vardı, o da bizden yeterince uzaktaydı ama yine de durup kısık sesle devam ettim. Williams o esnada gerilemişti, o nedenle beni duyup duymadığından emin değilim. "Yine de, seni tekrar görmek istememin sebebi, açıklama ya..."

"Benim sizi görme sebebim bu değildi." Adam sanki bir bankacıydı ve bir kredi talebini reddediyormuş gibi konuşuyordu. Ben daha bir şey söyleyemeden biraz daha geriledi, ardından, "İyi günler" dedi ve gitti.

Oturabilmek istedim; ama ayağa fırlamış, pencerenin yanında bir aşağı bir yukarı yürüyüp duruyordum. Piçe bak sen! Ukala! Ne adi, ne ufak beyinli bir adam bu böyle! Tiksinti içinde odadan çıktım. Tam kulüpten ayrılmak üzereydim ki kapı görevlisi arkamdan seslendi:

"Af edersiniz efendim, Bay Williams bu zarfı sizin için bıraktı."

Bu kahverengi zarf, bütün sayfaların rahatlıkla sığabileceği kadar büyüktü. Hemen kenarını yırtıp sayfaları çıkardım. Arkamı sertçe dönüp çıktığım odaya hızla geri döndüm. Kuytu köşede bir sandalyeye oturdum ve sayfalara dikkatle baktım. İlk sayfadaki tarih 10 Kasım'dı. 9 Kasım neredeydi peki? Ne tür bir oyun oynamaya çalışıyordu bu adam böyle? Benden ne saklıyordu? Belki sıraları karışıktır diye sayfaları karıştırdım; değildi.

10 KASIM

Bu sabah yatırım komitesi toplantısı vardı. Beklediğim gibi Blakey hücuma geçti. Öyle doğrudan saldırıyor, sonunda da kendi kaybediyor. Argyle konusunda yanıldım, evet. Arada bir yanılmak benim de hakkım. Dün Blader'da bir gir-çık operasyonu yapıp kaybımızın üçte birini geri kazandım. Aslında bu tarz işler benim alanıma girmiyor ama eğer istersem bu alana da kayabildiğimi görmüş olduk. Bu da Blakey'nin saldırısını geri püskürtmemi sağladı. Amerikalı'dan hâlâ ses yok. Belki de yanlış alarmdı bu. Arada bir bu olayın bende yarattığı kötü etki su yüzüne çıkar gibi oldu, ama Sarah bunu işime yordu.

11 KASIM

Günün çoğunda bahçede çalıştım. Aklım sürekli B.'deydi. Aklım mıydı bu, yoksa sinirlerim mi? Burada güvende olduğum zaman, Paris'te hissettiğim tiksintiyi unutuyorum. Elbette ki B.'nin karakterinin derinliklerinde, benim görebildiğimden çok daha fazlası olmalı. Kendimi nasıl onun bu kadar uzağında bulabiliyorum? Gerçi B. gibi birinin, kendini kalbine ve

hayatın bütün güzelliklerine kapatmış olması ne kadar şaşırtıcı olabilir ki? Onun gibi hayatta karşısına çok az fırsat çıkmış, akıl kontrol edemeden vücuttan kaçıveren arzulardan tatmin olmayan birinin özellikle de? Gerçek şu ki, birbirimizi yeteri kadar uzun zamandır tanımıyoruz. L.'de ilk tanıştığımızda da tıpkı böyleydi; ama hayatı şimdi nasıl da yolunda gidiyor. Demek ki kendini gelişmeye açabilirsen, gerçekten de gelişebiliyorsun. O da bana artık ihtiyacı kalmayana kadar geliştirmişti kendini işte. Ne mutlu ona, gerçi o zamanlar kabullenmesi zor olmuştu benim için.
B.'yi düşünmeye başladığımda içimi bir arzu kaplıyor. Bunun gerçek tutku olduğunu biliyorum. Böyle anlarda başka kimseyi düşünemiyorum; Sarah bile aklımdan uçup gidiyor. Akşam yemeğinde kafamın karışmış olduğunu fark etti karım. Duygularım, hiçbir zaman hayatımın gerçeklerine bu kadar zıt düşmemişti. Yarın sabah hemen bir uçağa atlayıp her şeyi geride bırakabilirdim. Ama artık Paris'e nasıl gidebilirim ki? Amerikalı, B.'nin nerede yaşadığını, nerede çalıştığını biliyor olmalı. Beni de böyle buldu kesin; B.'yi dedikodu yaparken, övünürken ya da şikâyet ederken falan duydu. Kesin onun grubundan biridir hatta, ama farklı türden biri; özellikle kaçındığım tiplerden. Rezil şantajcılardan. Sabırlı olmalıyım. Ama ne zamana kadar? Dalgaların durulduğunu ne zaman bilebilirim ki?

12 KASIM
Blakey, elektronik işine girmemizi istiyor. Adayı New-Ways'miş; nakite muhtaç, yükselmekte olan küçük bir firma. Eğer hızlı hareket edersek, yönetime dokunmadan etkili bir kontrol sağlayabiliriz. İyi bir fikre benziyor, bir de kaynağı Blakey olmasaydı. Keşke kafam sakin, muhakeme gücüm yerinde olsaydı. Eğer bu işe girişirsek, büyük bir risk almış olacağız.

13 KASIM
Evde yatıyorum. Neyim var? Hiçbir şeyim. Yine de hareket bile edemiyorum. Ateşim var.

18 KASIM
Paris'e gideceğim. Amerikalı'yı göreceğim. Ona istediği parayı ödeyeceğim ve işimiz bitecek. Sarah, seyahat edebilecek kadar iyi hissedip hissetmediğimi sordu. Gitme kararını vermemden iki saat sonra ateşim düşmüştü; kendimi daha iyi ve zinde hissediyordum.
NewWays anlaşması neredeyse yapıldı. Blakey rakamları gönderdi. İyi görünüyorlar, elektronik piyasası da hâlâ artışta. Onayı verdim. Akşam 6'da uçağa bineceğim.

19 KASIM
Paris'e vardığımda hemen daireme gidip B.'ye telefon ettim. Meşgul olduğunu söyledi, ama ısrar ettim. Tabii ki bu karşı çıkma/ısrar etme seansı, normalden daha büyük bir hediye beklediği anlamına geliyordu. Blvd. St. Germain'de, yeni açılmış Pactole diye bir yerde yemek yedik. Her şey deniz yosunuyla buharlanmıştı ve çok tazeydi. Yeni pişirme modası bu herhalde. Amerikalı'yla ilgili birkaç soru sordum; ama B. bu konuyla ilgili hiçbir şey bilmediğini söyledi. Kontrol edebileceğim her taşın altına baktım. Belki de yanılmıştım. Gerçi onun bu konudaki inkârı, dedikodu teorimi ortadan kaldırmıyordu. Yeniden burada olabilmenin rahatlığı, geceyi harika kılmıştı. Sadece beklentim veya geri dönüp baktığımdaki fikrim de değil bu, her şey gerçekten mükemmeldi.
Bu sabah bir postacı kuryesini Amerikalı'nın kaldığı otele gönderip, benimle saat 4'te Closerie Bar'ın orada buluşmasını istediğimi belirten bir notu ona vermesini istedim. Bu uygun bir saatti; etraf tenha olurdu. Notu el yazısıyla yazdım ama altını imzalamadım. Kim olduğum yeterince açıktı zaten.
Saat 4'ü çeyrek geçe bara vardım. Barın sonundaki karanlık köşede, sırtını duvara yaslamış oturuyordu. Önünde içecek bir şey yoktu. Ne değersiz biriydi öyle. Onun gibi birini bu barda herhangi biri fark etmezdi bile. Marjinal tiplerden biriydi işte. Ne karakter ne de zekâ parıltısı vardı. Pis, hantal bir görüntüsü vardı yalnızca. Bunun kanıtı da bendim işte; benim gibi bir salağı bulmuştu ve yolmadan bırakmayacaktı. Mekânın ortasındaki barda durup bir şişe şampanyayla iki kadeh söyledim. Siparişim hazır olana kadar ona sırtımı dö-

nüp bekledim, sonra da garsondan bunları Amerikalı'nın masasına bırakmasını istedim. Adam dediğimi yaptıktan sonra masaya doğru yürüdüm.
Beni karşılamak üzere ayağa kalkmaya yeltendi. Sonra da bir Fransız gibi elimi sıkmayı denedi. İkisini de beceremedi. Karşısına oturup kadehleri doldurmaya başladım. Samimi davranıyordum.
"Bu, anlaşmamızı kutlamamız için." Ona kadehlerden birini uzattım, sonra kendi kadehimi havaya kaldırıp onun da aynı şeyi yapmasını bekledim. İkimiz de içtik.
Üzerinde hâlâ aynı kıyafet vardı. Yine aynı kravatı takmıştı. Ona ne istediğini sordum. Cevap vermeye kalktı ama ipin ucunu kaçırınca ben araya girdim. Uzun süreli bir ilişkiyle ilgilenmediğimi açıkladım ona. Rahat bırakılmak istediğimi. Evime girmesinin kabul edilemez bir şey olduğunu. Anlaşalım ya da anlaşmayalım, bir daha beni böyle taciz etmeye kalkarsa, ona bunu ödeteceğimi. Onu tehdit mi ediyorum diye sordu. Tam da öyle yaptığımı söyledim. İşler o raddeye gelseydi, sanırım onunla ilgilenecek birini bulabilirdim. Çok zor bir şey değildi. L.'nin mutlaka bir tanıdığı olurdu; bu çocuğun hayatını mahvetmesine izin veremezdim. Her neyse. Onun da beni tehdit etmesine fırsat bırakmadan, yirmi beş bin dolar teklif ettim ona. Yalnızca bir kerelik bir ödeme olacaktı bu ve konu kapanacaktı. Şaşkına dönmüştü. Böyle zorlu anlaşmaları hızlı yapıp başka teklifleri önlemenin her zaman daha iyi olduğunu düşünmüşümdür.
Genç adam, söylediklerimi tekrar ettirdi. Gözleri açgözlülükle parlıyordu. Bunu iş hayatında veya B. gibi gençlerin gözünde o kadar çok görmüştüm ki. Doğru miktarı önlerine koyarsanız, herkes eninde sonunda kontrolünü kaybeder. O miktar, birçok sorunun da çözümüdür. Gözlerindeki parıltı, yüzündeki ifadeden çok farklıydı. Kazandığımı görebiliyordum. Birden dönüp, akşam onu aramamı söyledi. Ayağa kalkmaya yeltendi, ama önünü kestim. Ayrıca ilişkimi bitirmemi istediğini söyledi. Sert, duygusuz bir ifadeydi bu. Sonra ne gariptir ki teklifimde ciddi olup olmadığımı sordu. Öyle olduğunu söyledim. Kendi kendine bir şey mırıldandı; kendini haklı çıkaran bir şeylerdi sanırım. Sonra teklifimi ka-

bul ettiğini söyledi. Kötü insanların, işlerini bitirdikleri anda pişmanlık göstermeleri ne gariptir. Sonra ayrıntıları konuşmak için onu aramamı söyledi tekrar. Bunun, şartlarımı kabul ettiği anlamına gelip gelmediğini sordum. Teklifimi geri çekebileceğimi söyledim ona. Doğrudan işi halledebilirdim de. Ayağa fırladı, anlaşmayı kabul ettiğini söyledi aceleyle ve beni itip bardan çıktı. Tamam. Oldu işte. Tanrıya şükürler olsun.

Panik yapmamalıyım. Sanırım yanlış hesaplama yaptım. Bu işin üstesinden gelmeliyim. Akşam 11'de onu aradım. Cevap vermesi uzun sürdü, telefonu açtığında da nefes nefeseydi. Sanırım oteldeki tek telefon, lobideydi. Ödemeyi ayarlamak için sabah buluşmayı önerdim. Bu sefer ben ona soğuk davranıyordum. Saati belirlemek için yarın sabah onu aramamı söyledi. Her şeyi şimdi ayarlamayı tercih ettiğimi söylüyordum ki, daha cümlem bitmeden hat kesildi. Numarayı tekrar aradığımda, dışarı çıktığını söylediler. Zekâdan çok açgözlülük vardı kafasında. Daha fazlasını istiyor demek. Ne kadar istediğini öğrenip bu işi bitireceğim. Yarın sabah arayacağım onu, tıpkı istediği gibi. Başka seçeneğim yok. Seçim vakti sona erdi.

Bir ses çıktı ağzımdan; belki bir inilti, belki acı bir iç çekiş. Başımı kaldırıp odadaki diğer üyelere baktım; hiçbiri varlığımdan haberdar bile değildi. Gerçi bir önemi de yoktu zaten bunun. Williams beni hiç anlamamıştı demek. Benim rolümü bir başkası oynamıştı sanki bu hikâyede; adamın gördüğü ben değildim. Anlaşılan pek etkileyici bir tipim yoktu, ama bu çok ayrı bir şey. Şimdi anlıyorum ki adamın tek görebildiği kendisiymiş, kaygılarında kaybolup gitmiş. O zamanlarda sahip olduğum genç yazar egomdan bahsetmiştim size. Onun egosu ise ikiye bölünmüş hayatının olmayan ülkesinde takılıp kalmış meğer. Paris'teki sessizliğimin başka hiçbir anlamı olmadığı ihtimalini düşünmemişti bile. Benim tek istediğim, olanları unutmamızdı. Gönderdiği nottan önce

Closerie'ye gitmekten bile çekiniyordum, ya onunla karşılaşırsam diye. Ama şunu da itiraf edeyim; adamı yine de aklımdan çıkarabilmiş değildim. Nedenini bilmiyorum, ne zaman gardımı indirsem aklıma geliyor, rüyalarıma bile giriyordu. Hiçbir şey yazamaz hale gelmiştim; odaklanamadığımdan doğru düzgün kitap bile okuyamıyordum. Sanırım bunun sebebi, başka bir insanın üzerinde böylesine bir güce sahip olduğumu fark etmemdi; başka türlü bir insan olsaydım, kim bilir neler çektirirdim ona.

Gönderdiği not, beni gafil avlamıştı. Lüksemburg Bahçeleri'nde amaçsızca dolaşmış, sonra da Monsieur-le-Prince'teki küçük, ucuz bir restoranda Fransız kız arkadaşımla yemeğe çıkmıştım. Birimiz biraz çaba sarf etse arkadaştan da öteye gidebilirdik, ama ikimizin de kendince sebepleri vardı. Zarfı bana girişte duran Romanyalı kadın verdi. Bu, aldığım ilk pnömatik* mektuptu. Hayatımda böyle aciliyeti olan olaylar yaşanmazdı hiç. Sanırım bu otele de bu sistemle gelen çok fazla mektup olmuyordu; otel sakinlerinden alacaklıların gönderdiği bildiriler hariç. Benim de kimseye bir borcum olmadığından şaşırmıştım. Zarfı alıp dışarı çıktım, Observatory Fountain'a geri yürüyüp bronz atları gören banklardan birine oturdum. Bu mektubu içten içe bekliyordum aslında.

Belki de bu yüzden adamı aklımdan çıkaramamıştım. Aramızdaki her neyse, henüz bitmemişti. O zaman, adamın hislerinden bugün olduğum gibi haberdar değildim, ama yine de korkusunu görmüştüm bir kere. Bu da bağların en güçlüsüydü; bizi birbirimize bağlayan bir zincir-

* Bir posta aracı şeklidir. İki postane arasında, yer altına yerleştirilmiş içi boş tüpler esasını teşkil eder. Tüplerin içine yerleştirilen mektuplar, suni olarak meydana getirilen hava akımı ile yol alır, öbür merkeze ulaşır. Bu gönderme usulü bazı büyük binaların içindeki servisler arasında da kullanılır. (y.h.n.)

di. Gönderdiği not da bu zinciri kırmaya bir davet oluyordu. İki haftadan beri, ilk defa kendimi rahatlamış hissediyordum.

Saat tam 4'te Closerie'ye gittim. Mekân neredeyse bomboştu. Kuytu köşede bir masaya oturup beklemeye başladım. Adamı gördüğüm anda, içimdeki rahatlık hissi yine uçup gitmişti. Hayalet gibi görünüyordu; çoktan yok olmuş bir dünyanın, savaş öncesinden kalma zarif bir hayaleti gibi. Londra'daki kimliğinden eser kalmamıştı. Omuzlarına ağırlığı çöken ne varsa hafiflemiş, o kaba kendine güveni de yerini inceliğe ve anlayışa bırakmıştı yeniden. Kıyafeti, karakterinin yalnızca küçük bir ayrıntısıydı. Sanki üzerinden yılları atmıştı kilo yerine; kulaklarındaki kıllar yok olmuştu; tenine başka bir güzellik gelmişti; bakışlarında sorgulayan bir ifade vardı şimdi ve göz göze gelmekten korkmuyor gibiydi artık. Adamın diğer kimliğinin geri dönüşüyle, benim kendime olan güvenim de yok olup gitmişti. Londra'da onun adına utanmış, kendisini aşağılanmış hissettiği için üzülmüştüm. Kendimi onun koruyucusu gibi hissetmiştim. O zaman üzerime çöken bu üstünlük hissini nasıl anlatabilirim ki şimdi size? Kafamdaki her şey, adamı Closerie'de gördüğüm anda kayboluverdi.

Başta adamın beni gördüğünden emin olamadım. Barın önünde durmuş; iyi huylu, tombul barmenle konuşuyordu. Sonra masaya bir şişe şampanya geldi, ardından da Williams. Yaklaştıkça daha da hayalet gibi görünüyordu. Ya da hayır, hayalet demeyelim, çünkü saydam değildi. Aksine, gerçek bir insanınkinden çok daha keskin görünüyordu hatları; sanki üzerine sahne ışığı yansıtılmıştı.

Tıpkı yazdığı gibi bana kadehimi kaldırttı, ben bardağıma boş boş bakarken o kendininkini bir dikişte bitirdi, sonra beni incelemeye başladı. Ardından bana ne istedi-

ğimi sordu. Beklediğim soru bu değildi. Ben özür dilemeye ve tamamen iyi niyetli olduğumu açıklamaya hazırlamıştım kendimi. Şimdiyse, kendime biraz fazla güvenmişim gibi geldi bana. Adamın benim iyi niyetime ihtiyacı falan yoktu. Hatta benim onunkine ihtiyacım varmış gibi hissetmeye başlamıştım.

Ona olanları açıklamaya başladım, ama yazdığı gibi gerçekten biraz duraksıyordum; o da benim sözümü kesti. Dinlemek çok daha kolay gelmişti. Beni suçlamasına hak veriyor, ama hiçbir şey söylemiyordum. Benim konuşmamı o yapıyordu sanki benim için. Adamı tamamen rahat bırakma niyetindeydim. Beni tehdit ettiğinde, yarım yamalak bir savunma yaptım –gerekçelerimi hâlâ anlamamıştı–, ama o tehdidini yineledi. Bu işin boyumu ne denli aştığının farkında bile değildi.

Ama bunların hiçbirinin bir önemi yok. Her şeyi değiştiren, yaptığı teklif oldu. Utancım, özür dileme niyetim, beni yanlış anlamış olmasına ne denli üzüldüğüm falan derken; o dört kelime –yirmi beş bin dolar– bütün bunların ardından güneş gibi doğmuştu adeta. O zamanlar yılda üç binle geçinmeye çalışıyordum. Bir yöneticinin yılda kazandığı para on beş, bir bürokratınsa on bindi. Bu da Amerika'daki maaşlar tabii. İngiltere'de üçte bir daha azdı, Fransa'da ise ondan da azdı.

Düşünmeme gerek bile yoktu. Bu paranın benim için ne anlama gelebileceğinin farkındaydım. Hem de özür dilemekle aynı kapıya çıkacaktı. Sonuçta adamın bu parayı ödeyebilecek durumu vardı, ben de onu her türlü rahat bırakmış olacaktım. Bu nedenle teklifini kabul ettim. Hiç düşünmeden. Tereddüt bile etmeden. Öylece kabul ettim. Ettiğim anda da pişman oldum. Pişman oldum denemez aslında; ama diğer tarafı düşününce zaman kazanmaya çalıştım. Beni yeniden tehdit edince, kendimi kaybettim sanki. Etrafımdaki her şey bulanıklaşmaya

başlamış gibiydi. Adamı itip dışarı koştum. Observatory'nin oradaki küçük caféye gittim. Birkaç saat oturup bir şeyler içtim ve kafamı toparlamaya çalıştım. Adamın teklifini kabul etmemem gerektiğinin farkındaydım ama gerçekten de pişmanlık duyuyor muydum? Her ne kadar kendimi aksine ikna etmeye çalışsam da cevabım olumsuzdu. Beni asıl üzen şey, beklediğim bu hissin yokluğuydu. Hayatımda daha önce ne zaman benden ciddi bir seçim yapmam beklenmişti ki? Şimdi ise böyle bir seçimle karşı karşıya kalmış ve doğru kararı vermem için gereken ahlaktan mahrum olduğumu fark etmiştim. Paranın hiçbir ahlaki özelliği yoktur, derdim hep kendime; ne iyilik taşır ne kötülük. Eğer eline geçerse ve onunla ne yapacağını biliyorsan, hayatın kolaylaşabilir sadece. İyileşmez, ama kolaylaşabilir.

Kendi kendime saydığım bütün gerekçeleri hatırlıyorum; onları sürekli kafamda tekrar ettiğimi ve saat iyice geç olana kadar da otele dönmediğimi. Sanırım adamın ben yokken oteli aramasını, yokluğumun teklifiyle ilgilenmediğim anlamına geldiğini düşünmesini ve olayın peşini bırakmasını diliyordum içten içe; ama ne zaman ki odama çıktım, interkom ötmeye başladı. Hemen lobiye koştum. Ah, hem nasıl koşmak! Evet demeye koşuyordum, teklifini kabul etmeye. Adamın sesini duyduğumda dilimi yuttum sanki. Hiçbir şey söyleyemedim. Hiçbir şey. Sonra işi tekrar erteleyecek bir bahane öne sürüp o cevap veremeden telefonu kapattım. Olur da bir daha ararsa orada olmayayım diye otelden dışarı attım kendimi. Bütün gece dolaşıp durdum. Sabah altı gibi otele döndüm, eşyalarımı topladım, Romanyalı kadına otel sahibini uyandırtıp odanın parasını ödedim, sonra Gare d'Austerlitz'e gitmek üzere taksiyle oradan ayrıldım. Garda, Paris'e iki yüz kilometre uzaklıkta olan Bourges'nin yakınlarındaki Saint Florent'a giden trenin kalkmasını

bekledim bir saat boyunca. Küçük istasyondaki telefondan bir ressam arkadaşımı aradım. Bu arkadaşımın ayçiçeği tarlalarıyla çevrili kocaman bir evi, çiftliğinde de stüdyosu vardı; benim için kalacak bir yer mutlaka bulurdu.

Elimde hâlâ iki sayfa fotokopi vardı.

20 KASIM

Bu sabah saat 10'da telefon ettim. Çocuğun otelden ayrıldığını söylediler. Eşyalarını da toplayıp temelli gitmiş. Gittiği yere dair bir adres de bırakmamış. Yanılmışım demek. Düşündüğümden daha da akıllıymış. Beklediğimden daha zorlu bir oyun oynayacak. Belki de çok erken giriştim tehdit etmeye. Demek işimiz bitmedi. Ne kadar daha fazla para istiyor ki? Ya da istediği bu değil mi? Bana yapışmayı planlıyormuş gibi hissediyorum, ki iyice sağabilsin beni. Ama içinde aç gözlülükten çok daha fazlasını gördüm. Şeytani bir şeyler de var. Bunu o gün de gördüm, ama sadece aç gözlülük olduğunu sandım. Kendimi aldattım. Bir yerlere sızmaya çalışıyormuş gibi bir havası var. Hayatıma girmek istiyor sanki, her şeyimi almak ve beni mahvetmek istiyor. Ah, nasıl da istiyorum artık bu işin bitmesini! Bitip gitsin. Gereğinden fazla oynamak istemiyorum bu oyunu, o da bunu fark etmiş olmalı. Gözlerimde gördü belki de. Ya da sesimde duydu... Güçlü olmalıyım.

Günün çoğunu evde geçirdim. B. arayıp gelmek istediğini söyledi. Benden bir şeyler tıtıklamak istiyordu anlaşılan. Ona tam da geri dönmek üzere yola çıktığımı söyledim. Yalan söylemiş olmamak için de gerçekten yola çıktım. Londra'ya varınca doğruca ofise gittim. Sarah'yı arayıp döndüğümü, ama geç saate kadar çalışmam gerektiğini söyledim. Gerçekten çalışmaya çalıştım ama odaklanamıyordum.

Sandalyemde hareketsizce oturuyordum. Cumba pencereden aşağı, St. James'e baktım. İnsanlar geçip gidiyordu. Bazılarını Williams'a benzettim –İngiliz Williams'a–, onu meydanda ilk gördüğüm zamanki haline. On beş yılda pek bir şey değişmedi. Kravatlar eskisinden daha

ince şimdi. Gerçi Williams gibi insanlar, ellilerden beri bu modaya uyuyordu zaten. Bu ince ipek parçalarının sıktığı kafalar da değişmedi o zamandan bu yana, içindekiler de. Bara gidip bir viski söyledim. Sonra Williams'ın çalıştığı bankayı aradım; çıktığını söylediler. Ne yazık, diye düşündüm. Ertesi gün eve dönüyordum.

Sabah otelden ayrılmadan önce, tekrar telefon edip adımı söyledim. Uzun bir sessizlikten sonra, sekreter bana adamın müsait olmadığını söyledi. O an ne hissettim bilmiyorum. Her seferinde yalnızca birkaç sayfa vererek benimle oyun oynuyordu resmen. Öfkelenmeye başladım. Benim babasına yapmaya çalıştığımı sandığı şeyi o da bana mı yapıyordu şimdi? Sekretere kaldığım otelin adını ve oda numaramı verdim. Sonra uçağımı öğleden sonraya aldırıp otele de bir gün daha kalacağımı bildirdim. Saatte bir Williams'ı arıyordum. Hep meşguldü. Saat 4 gibi telefonu açan kıza acil bir durumun söz konusu olduğunu, eğer telefonu adama bağlamazsa bizzat ofise geleceğimi belirttim. Bana Bay Williams'ın çıktığını söyledi; nereye gittiğini söylememiş; ama kız eve gitmediğini biliyormuş.

Demek kulübe gidiyordu. Hemen aşağı inip kulübe koşturdum. Kapı görevlisi, adamı görmemişti. İki saat boyunca çizim odasında bekledim, ama gelmedi. Başka bir şehirde olmam gerekirken, Londra'da yarım kalmış işlerin peşinden koşuyordum. West bir komedi izlemeye gittim, ama hiç komik değildi; en azından ben gülmedim yani. Ertesi sabah saat 7'de biri inatla kapıma vuruyordu. Otelde çalışan çocuk, üzerinde "ACİL" yazan bir zarf getirmişti. Derhal ayıldım. Sabahlığımın kemerini sıkıca bağladım, zarfı yırtıp açtım, içindekileri alıp zarfı bir kenara fırlattım. Odanın ortasında, ayaküstü okumaya başladım sayfaları.

23 KASIM
Çözemiyorum bu işi. Kafamı toplayamıyorum. Blakey'nin ne yapmaya çalıştığını anlayamıyorum. Her şey yolunda gibi görünüyor; ama bu haldeyken kendi hükümlerime bile nasıl güvenebilirim ki? Amerikalı'dan hâlâ ses yok. Beni daha ne kadar bekletecek?

24 KASIM
Elektronik anlaşmasını tamamladım. Hayatımda şu ara yolunda giden tek şey bu. Peki bu ne? Alt tarafı bir anlaşma. Saçma sapan bir şey aslında.
Audrey, Londra'daki arkadaşlarında kalmaya gitti. Çevreme yaydığım enerji dayanılmaz olmalı.

25 KASIM
Amerikalı, öğleden sonra ofisi aradı. Hat çok kötüydü. Paris'ten aramadığı belliydi. Sanırım sarhoştu. Söylediklerinden pek bir şey anlayamadım. Bir şeyler sayıp durdu; çok azını çıkarabildim. Parayı istiyordu sanırım. Dediklerinin özü buydu galiba. Bu ve "tehdide gerek yok" tarzı bir şeyler. Konuşmanın yarısında telefonu kapattı. Arkadan gülüşme sesleri duydum sanırım. Ne yapacağımı bilemeden öylece kalakaldım oturduğum yerde.
Bir saat kadar sonra NewWays'in avukatı ofisime geldi. Şirket yönetiminin yapılan anlaşmadan memnun olduğunu ama ana şirket yöneticisinin Blakey olacağını, benim istifa ettiğimi sandıklarını söyledi. Henüz etmemiş olmama şaşırmışlar. Eğer ben etmezsem de onlar edecekmiş. Anlaşılan alternatif sponsorları varmış. Yani hem kendilerini NewWays'in borçlarından kurtarmış olacak –ki benim elimde de bir tek bu vardı– hem de asıl malvarlıklarını ellerinde tutacaklardı; tecrübelerini ve çalışanlarını yani. Şimdi anlıyorum her şeyi. Ama aklıma yapılabilecek hiçbir şey gelmiyor. Avukata beni haberdar ettiği için teşekkür edip kapıya kadar eşlik ettim.

27 KASIM
NewWays yetkilileri bugün istifa etti. Hisseler de tabii ki aniden düştü. Kendimi toparlamazsam bizi de yanlarında götü-

recekler. Tek ihtiyacım olan şey zaman; zamanla bir yolunu bulacağım elbet.

1 ARALIK
Sarah bu defteri bulmuş serada. Dün gece çok içtiğimi fark etmiştim zaten. Beni gece serada sızmış halde bulmuş, zar zor yatağa taşımış, bu sabah da defteri görmüş. Tabii ki her şeyi okumuş. Karakteri bu onun.
Hiçbir şeyi anlamamış. Paris'te kız arkadaşlarım var sanıyor. Aramızda geçen konuşmayı tekrar edemeyeceğim burada. Bir konuşma olmadı çünkü. Kabuğuna çekilen iki sümüklüböcek gibiydik. Öğleden önce çıkıp Yorkshire'daki bir arkadaşında kalmaya gitti. Çok nazik bir protestoydu bu. Ne denli üzüldüğünü bilemiyorum; öyle çok maskesi var ki ardına saklandığı... Ama ben o maskeleri yine de seviyorum. Ben kaç yalanı birden yaşıyorum hem? En azından şimdi her şeyin çaresine bakabilecek yerim de var zamanım da. Hiçbir şey mi hissetmiyorum ben? Bu kadar mı derine saklamışım içimdekileri? Ne zaman patlayacakları belli mi?

4 ARALIK
Bir kere daha Londra'ya gittim. Tam bir kâbustu. Buraya sığınmayı tercih ederim.

5 ARALIK
Kalbimdeki şiir nereye uçtu? Şarkım şimdi neden sustu? Hava neden bu kadar boş, sessiz ve bu kadar etkisiz dünyaya?

6 ARALIK
Az önce Amerikalı aradı. Sesini bu boş evde duymak... sanki cümleleri telefondan fırlayıp evin dört duvarında yankılandı. Yakında Londra'ya geleceğini, beni arayacağını söyledi. Telefonu kapattığımda bile sesini hâlâ duyabiliyordum; çizim odasında, mutfakta, ayak bastığım her odada... İçimi istila etmiş sanki. Artık düşünemiyorum, çünkü ondan asla kaçamıyorum. Oturup sakince bu gelişmeyi düşünmek üzere seraya geldim. Zakkumların üzerinde o kadar çok solmuş yaprak vardı ki dayanamayıp kopardım hepsini. İçimdekiler hiçbir zaman patlamayacaktır belki?

Başka sayfa yoktu. İlk telefon konuşmamızı hatırlıyordum. Tahmin ettiği gibi sarhoştum. Hikâyeyi arkadaşlarıma anlatmıştım, ama bana inanmamışlardı. Birdenbire zengin olacağım konusu aramızda bir espriye dönüşmüştü. Gerçeklik çok şeffaf bir olgudur. Williams benim için bile bir şakadan ibaret olmaya başlamıştı. Sadece bir telefon şakasıydı benimki. Aptalca, gerizekâlıca bir şeydi. Ama ikinci aramayı ben yapmadım. Öyle bir şeyi kesinlikle hatırlamıyorum. İngiltere'ye de gitmedim. Bundan eminim.

Sabah 10'da kulübe gittim. Williams, cumba pencerenin orada oturuyordu. Selam vermedi ama yanına oturunca dönüp iki fotokopi sayfası uzattı. Birincisi, bir avukatın antetli kâğıdına yazılmış, 8 Aralık tarihli bir nottu. Sanırım müvekkil dosyası için hazırlanmıştı.

RE: CHARLES WILLIAMS
Bu sabah polis telefon etti (15:00'da): Williams'ın sekreteri adımı vermiş. Temizlikçi kadın bu sabah cesedini bulmuş. 2 gündür ölü. Serada. Çorbayla ilgili bir şeyler. Mutfakta da rastlanmış bu maddeye. Zakkum yaprağını mı kaynatmış? Polis çaydanlıkta 80 yaprak bulmuş.
Anlaşılan zakkumda, güçlü uyku haplarıyla aynı etkiye sahip bir yağ bulunuyormuş. Kaynatılınca salınıyormuş.
İntihar olduğundan eminler, ama Sarah W. de ortada yok. Araştırmayı sessizce yürütmelerini rica ettim.

YAPILACAKLAR:
-vasiyet
-Sarah
-aile doktoru?
-çocuklara bildir

İkinci fotokopi, doktorun Sarah Williams'a yazdığı mektuptu; duyarlı cümlelerle ve adamın acı çekmeden öldüğüne dair teminatlarla doluydu.

Williams bu iki sayfayı geri alırken doktorun mektubuna tiksintiyle baktı. "Böyle vaatlere karnım tok. Bu karmaşa çözüldüğünde, elimizde çok az para kalmıştı. Babamın dilediği gibi üniversiteye de gidemedim. Şu anki durumumu çok çalışmama borçluyum."

Kendi sesimi bile duyamadan sordum. "Peki ya annen?"

Williams'ın yüzünde beliren nefreti görebiliyordum. "Birkaç yıl önce öldü. Olanları atlatamamıştı. Babamın kendini öldürdüğünü ve buna senin sebep olduğunu biliyordu. Hayatını sürekli birini bekleyerek geçirdi. Benim gördüğüm buydu en azından. Kız kardeşime de bana da kimse bir şey anlatmadı. Kalp krizinden öldüğünü sanıyorduk babamın. Kız kardeşime gerçeği söylemek gibi bir niyetim yok. Ölümüyle ilgili ayrıntıları ise avukatının notlarından öğrendim. Günlüğüyle aynı dosyanın içindeydiler. Her neyse, artık her şeyi anlıyorum. Annemin beklediği sendin."

"Bakın, Bay Williams. Açıklamalarımı dinlemek istemediğinizi ve olanlarda benim de suçum olduğunu düşündüğünüzü biliyorum. Her şeyin tamamen yanlış anlaşılmalardan ibaret, korkunç bir trajedi olduğunu keşke anlatabilsem size." Beni duymuyor gibiydi, ama yine de devam ettim. "Ve elbette yaşadığı dönemden kaynaklanan bir trajedi. Bugün olsa eşcinselliğini böylesine utanılacak bir şey gibi görmezdi. Bir yük gibi ezilmezdi bu gerçeğin altında."

Adam hayret içindeydi. "Babam eşcinsel değildi benim! Yeteri kadar zarar vermediniz mi?! Siz Amerikalılar ne aşağılık insanlarsınız! Sürekli birilerine öğütler verip duracağınıza kendi lağımdan bozma hayatlarınıza baksanıza! Babamın tek problemi, bir yanının hâlâ Amerikalı olmasıydı!"

"Merak etmeyin" dedim öne doğru eğilerek, "kulüpten ayrılacağım." Söylenecek en aptalca şeyi bulmuştum; adam en kötü yanımı uyandırıyordu sanki.

"Zahmet etmeyin" diye araya girdi. "Bu sabah, şantajcılarla aynı kulüpte bulunamayacağımı belirten bir mektupla, ben ayrılacağımı bildirdim zaten." Tepkimi görmek için duraksadı. Görülecek bir tepki verebildiğimi sanmıyorum. "Adınızı vermedim. Ne diliyorsanız onu yapın. Sizin bileceğiniz iş." Gitmek üzere ayağa kalktı, ama sonra durup bana bir de yukarıdan baktı. "Bana kalırsa kılınızı bile kıpırdatmayacaksınız." Sonra arkasını döndü ve odadan çıktı.

Bir süre hareketsiz kaldım. Omzumun üstünden, pencereden dışarı baktım, hiçbir şey göremeden. Ayağa kalkıp bir gazete aldım, yerime dönüp gazeteyi açtım ama okuyamadan geri bıraktım.

18
Yükseliş

Oturduğum yerde iki büklüm oldum; on sekizinci yüzyıldan kalma ön yargılı düşünceler sırtıma binmiş, kollarımı uyuşturmuştu sanki. Gözlerim, tavana oyulmuş çelenk şeklindeki süslerden Versay tarzı parkeye kayıp duruyordu; tavanın boyası kalkmıştı, zeminin de iyice bir cilalanması gerekiyordu. Kakma işi masasının arkasında oturmuş, raporumu okumakta olan Doktor Bicauld, bu Aydınlanma dönemi kalıntılarının büyüsünü bozuyordu. Adamın arkasındaki geniş pencere, geometrik bahçeye ve Normandiya kırlarına açılıyordu.

"Paris'teki doktorunuza düzenli olarak alkol almadığınızı söylemişsiniz."

Gözlerim yine tavana kaymıştı. "Boyanması gerekiyor buranın."

Kısa bir an için bir sessizlik oldu; zamanda bir yarık açılmıştı sanki.

"Burası bir klinik, bayım; şato turu düzenlemiyoruz. Şu an önemli olan tek şey, sizin karaciğeriniz."

"İyi o zaman." Doğruca adama baktım. "Madem öyle, doktor, alkolü çok nadiren aşırıya kaçırmama rağmen, raporumda da gördüğünüz üzere bilirubin değerlerim yükselmiş, fazlaca yükselmiş hatta anladığım kadarıyla. Paris'teki doktorum, diğer test sonuçlarımın gelmesini beklerken, alkolün cazibesinden kaçıp burada dinlenmemi önerdi. Sırf birileri bana yalancı gözüyle baksın diye gecelik üç yüz dolar ödeyeceğimi bilmiyordum tabii."

Başını salladı –ne manada salladığını anlamış değilim–, sonra çekmecesinden bir dosya çıkartıp bana uzattı. Dosyanın içinde, hastane yatağında yatan solgun hastaların fotoğrafları vardı; hepsinin karnı devasa derecede şişmişti.

"Karaciğer sirozu. Son safha." Neredeyse tatmine benzer bir duyguyla ekledi: "Hepsini tanıyordum. Alkol problemleriyle ilgili raporlarla buraya gelen zengin hasta nadirdir. Ama siz, bayım, siz alkolik de değilmişsiniz. Yine de karaciğer sirozu hastası olabilirsiniz."

"Odamı görmek istiyorum."

Doktor, masasından altın yaldızlı küçük bir zil alıp titizlikle salladı. İçeri gelen hemşire, beni götürmek üzere önüme düştü. Bina, ortadaki salonun sağında ve solunda geniş odalar bulunan, son derece makul ve küçük bir şatoydu. Holden yukarı uzanan zarif bir merdiven vardı. Çıkmak üzere elimi mermer korkuluğa atmıştım ki hemşire arkamdan seslendi:

"Bu taraftan lütfen."

Binanın arka tarafına çıkan bir kapıyı açmış, bekliyordu. Bahçeye çıktık; yirmi kadar bahçıvan harıl harıl çalı-

şıyordu. Etrafıma bakındım. Bahçıvan kıyafetlerinin farklı bir tarzı vardı; eldivenlerinin dikişlerinde, ekoseli tişörtlerinin duruşunda...

"Çan çiçeklerini bırak sen, Janet." Bunu, Hermès şal takan, Massachusetts aksanlı yaşlıca bir kadın söylemişti. "Ben onlardan senden daha iyi anlıyorum."

"Onlar kim?" diye sordum hemşireye.

"Misafirler."

"Burada ne yapıyorlar peki?"

"Egzersiz."

Çalışanlara baktım tekrar. Yarısı Amerikalı gibi duruyordu. Diğerleri de muhtemelen Fransızdı. "Egzersiz mi?"

"Doktor Bicauld, temiz havaya ve doğal egzersize inanır. Misafirlerimizin çoğu buraya dinlenmeye veya kilo vermeye geliyor. Dertlerine deva bulmaya geliyorlar yani. Gelenlerin çok azı sizin gibi hasta. Doktor Bicauld, çamurda ya da kükürt kaynaklarında oturmaya inanmaz. Bu tür şeyler size zarar verebilir. Egzersiz aletlerinde zıplayıp durmak da. Doktor, misafirlerin koşmasını da yasaklamıştır. Koşan insanlar, günün birinde kalça eklemlerini değiştirmek zorunda kalacak. Ya da zorlu diz ameliyatları geçirecekler. Ya, işte böyle. Doktor Bicauld, tedavide devrim yarattı." Kadın, doktoru bir Jakobenmiş* gibi anlatıyordu.

"Robespierre mi Saint Just mü?"

Bu göndermem kadının hoşuna gitmişti. "Doktor sert bir adamdır, ancak bazen içindeki şairi de ortaya çıkartır." Bu cümlesinden, onların yattıklarını anlamıştım. Eh, bu onun sorunuydu. "İşte geldik. Odanız burası."

---

* Fransız Devrimi'nden sonra Fransa'ya on ay süreyle egemen olan ve devrimden çok daha fazla kanın döküldüğü Terör Dönemi'ne sebep olmuş Fransız siyasi partisidir. Önde gelen üyeleri Robespierre, Marat ve Mirbau'dur. (ç.n.)

Ahırın önündeydik. Binanın ön cephesine bir sıra kapı monte edilmişti. Oda denilen bu çukurun sıvalı duvarlarının arasında yalnızca bir yatak vardı. Yüzümdeki ifadeyi görmüş olmalı ki açıklama yapma gereği duydu.

"Bazı misafirler yılda bir veya iki defa geldikleri için, şatodaki odaları ayırtmış oluyorlar." Kapıyı tuttu, "Tekrar hoş geldiniz!" dedi ve odadan çıktı.

Çantamı boşalttıktan sonra, yanıma bir kitap alıp bahçeye çıktım. Görünürde hiç sandalye yoktu. Anlaşılan çiçek tarhları bir kenarda oturup seyredilmek için değil, sürekli uğraşılmak için vardı. Gölgesi geniş bir duvarın dibine bıraktım kendimi. Son birkaç ay nasıl da korkunç geçmişti: Eleanor konusu bir türlü kapanmamıştı, bir de sürekli olarak Williams'la ilgili anılarımı hatırlamaya ve anlamaya çalışıyordum. Başımı kaldırdığımda, bahçıvan misafirlerin ayıplayan gözlerle bana baktıklarını fark ettim. Bu sorun ortaya çıkar çıkmaz uçağa atlayıp New York'a dönmeliydim aslında; ama Fransız arkadaşlarım, Fransa'da alkol sebepli ölümlerin diğer ülkelere göre daha hızlı gerçekleştiğini ve sayıca çok daha fazla olduğunu son derece mantıklı bir şekilde belirtmişlerdi. Bu nedenle de –bunu biraz da vatansever bir havayla söylemişlerdi– dünyada karaciğer alanında en uzmanlaşmış doktorlar Fransızdı. Tıpkı İngilizlerin gut hastalığı, Amerikalıların da obezite alanında uzmanlaştığı gibi. Okumak üzere aldığım kitabı açtım, ama doktorun gösterdiği fotoğraflar gözümün önüne gelip duruyordu; canım sıkkın bir halde kapattım gözlerimi. Ben, hayatın çok kısa olduğuna inanırım. Bangkok'taki bir arkadaşım da hep hayatın aslında çok uzun olduğunu söylerdi; korkunç derecede uzundu hayat ve değeri olan yalnızca birkaç an vardı, diğer bütün anlarsa sonumuzu beklemekle geçerdi sadece. Sorun şu ki, o önemli anları önceden bilemiyor-

dunuz. Tepki bile veremeden, o anın önemini bilemeden geçip gidiyordunuz bazen. İşte bu konuda arkadaşımla hemfikirdim. Belki de can sıkıntımın sebebi buydu. Belki benim o anlarımın hepsi Charles Williams'la dolmuştu ve ben, hepsinde başarısız olmuştum. Onun ardından gelen onca yıl neyle doluydu peki? Başarıyla mı? İnsanlığın en abartılmış aktivitesi. Ölümsüzlük yanılgımızın temel taşı. Neyle dolmuştu o zaman? Öylesine geçirilen zamanla mı? Başka insanların anlarını çalmakla mı? Gözlemlemekle mi? Ya da röntgencilikle mi? Kelimelerle mi? Eh, dünyada kelime sıkıntısı yok zaten. O halde, belki de bu hastalık iyi bir şeydir aslında. En azından şimdi, uzun uzun beklemek zorunda kalmayacağım sonumu.

Akşam yemeğinde altmış kişi kadardık. Gelenlerin çoğu bir davete katılır gibi giyinmişti. Yemek odası da insanlara ilham vermiş olmalıydı: Oda, Pompeii tarzı boyanmıştı ve iki uçta iki yivli sütun vardı. Porselen yemek takımı Limoges'du. Çatal bıçaklar gümüş ve armalıydı. Yemeğin iki kötü yanı vardı, ki bunlar sonradan ortaya çıktı: Birincisi, beni masanın en sonuna, yeni gelen veya tek seferlik misafirlerin yanına atmışlardı –hastaların yanına yani, deva arayanların yanına değil–. Hasta olanlar hemen göze çarpıyordu, çünkü hiçbirimiz yanımızda davet kıyafeti getirmeyi düşünmemiştik. Ayrıca masanın geri kalanına oranla çok daha sessizdik. İkincisi ise, bu şık porselen takımlarıyla gelen yiyecekler, hiç de beklediğim gibi değildi. Önce, hangi sebzeden yapıldığı belli olmayan bol sulu, biraz da taneli bir çorba geldi. Bunu, büyük havuç parçaları ve haşlanmış patates ile servis edilen gri et tabağı izledi. Herkese aynı yemek verilmişti. Kimse yemeğini bitirmedi.

Ben tabağımdakilerle oynarken, sağımda oturan Washington'lı kadın yanındakiyle ot muhabbeti yapıyor-

du. Kadın hasta değil, çaylak bir misafirdi. İki-tarafla-dayirmişer-dakika kafasında bir kadın olduğu belliydi. İlk yirmi dakika dolar dolmaz –sıkıntıdan saate bakıyordum resmen– cümlesini bile bitirmeden benim olduğum tarafa döndü. Kocası –ölmüş– Orta Avrupa ülkelerinden birinde elçilik yapmış kadının. Öyle çok büyük bir yer değilmiş. Çok pahalı da değilmiş. Sanırım elçi eğitim kursunun eşlere yönelik programlarında, bu iki tarafa da yirmi dakika tekniğinin önemi oldukça vurgulanmıştı. Gerçi bu uzun yıllar öncesinden kalma bir olaydı muhtemelen; ama anlaşılan, kadın dersini iyi dinlemişti.

"Sen hasta görünmüyorsun. Kilo vermeye ihtiyacın da yok. Ee?"

Savunmaya geçer gibi cevap verdim: "Dinlenme."

"Benim gibi desene. Bana burayı bir arkadaşım önermişti. Sevdim sanırım. İnsan sürekli tuzlu suda oturmaktan sıkılıyor bir süre sonra. Büzüşmeden bir dergiyi bile okuyamıyorsun."

"Büzüşmeden?"

"Evet, büzüşmeden. Nemden işte."

"Doğru."

"Kırı sever misin?

"Duruma göre."

"Ben normalde nefret ederim. Konuşacak kimse yok. Yapacak hiçbir şey yok. Scrabble oynayacak insan yok. Buradakiler çok zeki, sana söyleyeyim. İnsanın önüne bir sürü yemek koyuyorlar; ama hiçbiri de yemek isteyeceğin şeyler değil. Al sana psikolojik diyet. Ev de çok güzel tabii. Sence de öyle değil mi?"

Onaylar gibi başımı salladım.

"Şuradakileri görüyor musun? Onlar düzenli olarak gelen misafirler. Bu öğleden sonra onlarla çalıştım ben de. Yarın da havuza girişeceğiz. Geçen yıla göre çok faz-

la ot tutmuş içi diyorlar. Kürek bile çekemiyorsun." Bu konu da ilgimi pek çekmeyince iyice yaklaştı: "Marki'yi görebildin mi bari?"

"Marki?"

"De Mazarine." Marka reklamı yapar gibi yaydı kelimeleri. "Hâlâ burada yaşıyor, ben bugün tanıştım. Tam bir centilmen. Söylediğine göre bu binayı ailesi yaptırmış."

"Şimdi nerede peki?"

"O yalnız yer. İri bir adamdır. Tıpkı onun gibi."

Masada birini işaret ediyordu. Parmağını takip ettim. Bizim tarafımızda oturan, oldukça tombul bir adamı gösteriyordu. Adam, etrafındaki insanları eğlendirmekle meşguldü. Smokini, kat kat göbeğini zar zor kapamıştı; kel kafası ve tüysüz teni de bunun üzerine tuz biber gibiydi.

Bu adam, Darius Resphanturi'ydi. Onu uzun zamandır görmemiştim. En son, Shahenshah düşmeden altı ay önce, Tahran'a gittiğimde görüşmüştük. Demek bu yıkımdan sağ kurtulmayı başarmıştı. Sanırım o da olaylardan hemen önce bir kenara para koyabilenlerdendi.

Tahran'a ilk gidişimde –soğuk bir Ocak ayıydı– altın oymalı bir davetiye almıştım; Darius'un evindeki bir soirée* içindi. Zarfın üstünde "Une Soirée." yazıyordu sadece. Adamın kim olduğunu, benim Tahran'da olduğumu nereden bildiğini ya da beni neden davet ettiğini bilmiyordum. Kartı bir arkadaşıma gösterdim, gülerek "Git git, sakın kaçırma!" dedi.

Hava saat daha yedi olmadan kararmıştı. Taksi, karlı çamurda bata çıka adamın oturduğu tepeye doğru ilerliyordu. Diğer davetlilerin arabalarında ya zincir takılıydı ya da mükemmel lastikleri olan Land Rover'larla geliyorlardı zaten. Oraya buraya toslamaktan kıl payı kurtula kurtula, kara saplana saplana devam ettik yola.

* (Fr.) Suare; akşam yemeğinden sonra yapılan eğlence. (ç.n.)

Evin girişi, tepenin yakınındaydı. Kapıda iki koruma duruyordu. Evi çevreleyen yüksek duvarların üstünde cam kırıkları vardı. İki adam, şüpheyle eski Mercedes'e bakıyordu ki hemen davetiyemi uzattım. Duvarların ardında yarısı çamlarla kaplı, düzenli bir bahçe vardı. Yol, altından küçük bir nehir akan ahşap bir köprüden geçiyor, Çin, Orta Doğu ve Japonya karışımı bir eve çıkıyordu. Bizden önce iki Land Rover önümüzde durmuş, uzun deri bot ve kürk mont giymiş bir grup kızı eve bırakmıştı. Kızların ardından merdivenleri çıktım; bir sürü hizmetçi, gelenlerin montlarını alıyor, botlarını yüksek topuklu ayakkabılarla değiştirmeleri için oturacak yer gösteriyordu.

Karşımda duran her şey, beyaz ve gümüş rengiydi. Mermer, aynalar, şamdanlar... Bir Kaliforniyalının ihtişam rüyasıydı bu. Küçük odaların –kliniktekilere kıyasla küçük tabii– ortasında geniş bir salon vardı. Salonun ortasında da üzerine pırlantalar yapıştırılmış –pırlantalar gerçek değildi ama yapıştırıcı gerçekti– beyaz bir piyano bulunuyordu. Piyanonun arkasında duran beş müzisyen, "San Francisco" şarkısını çalıp söylüyordu.

Yanımdaki misafirlerden birine, bu üç yüz, hatta dört yüz kişiden hangisinin ev sahibi olduğunu sordum. Ortada süzülür gibi dans eden, dağ gibi bir adamı işaret etti –o zamanlar Darius daha da şişmandı–. Adamın ayakları yere basmıyordu sanki, yanında da serçe gibi bir kız, dans ediyorlardı. Biri elime bir kadeh şampanya tutuşturdu. Dansla, yemekle meşgul insanların arasında dolanıp dururken, yumuşak bir el omzuma dokundu; süzülen devdi bu.

"Yazarsın sen, hissettim. Ne iyi ettin de geldin! Siz Amerikalıları çok seviyorum, beni öyle zenginleştiriyorsunuz ki! Eğlenmemi mümkün kılıyorsunuz! Hadi, hadi

gel dans et!" Esmer, esnek bir kızı bana doğru çekti birden. "Dans edin hadi!" diye bağırarak bizi bu insan denizine itti.

Başta kızın İranlı olduğunu sanmıştım; ama meğer Kattey, Cincinnati'liymiş; Tahran'a, bir inşaat şirketini yönetmek üzere gelmiş. Bir süre dans ettikten sonra beni havyar masasına doğru çekti.

"Buraya ilk gelişin mi?"

Soru beni şaşırtmıştı. "Bu sürekli yaptığı bir şey mi?"

"Her çarşamba yapar. O buna şükran partisi diyor."

"Ne için şükran? Ne yapıyor ki?"

"Hiçbir şey. Üç kuzeni var; her türlü işi halledebilen türden insanlar. Ona gidip biraz, hatta bayağı para bayılıyorsun, o da seni ihtiyacın olan kuzenle tanıştırıyor. Darius'un tek yaptığı, bir-iki telefon konuşması ya da yemek daveti. Çok dans eder bir de. İyi de dans eder hani."

"Bir sürü de kadın davet ediyor gördüğüm kadarıyla." Kadınlar, sayıca erkeklerin iki katıydı.

"Dans etsinler diye sadece. Darius sevişmek için fazla şişman. Ya da her ne içinse işte. İyi zaman geçirmeyi seviyor sadece."

"Napolili harem ağaları gibi desene?"

Şüpheyle yüzüme baktı; sanki dondurmadan mı bahsediyorum siyasetten mi anlayamamış gibiydi. "Eğlenceden başka bir şeye yaramaz burası bir kız için" diye yineledi.

Biraz daha dans ettikten sonra, onu şehir merkezine götürüp yemek ısmarladım.

Tahran'da üç hafta kalacağım için Darius'un partisine iki kere daha gittim. İlkinde orkestrayla beraber şarkı söyledi. Amerikalılara duyduğu minnete rağmen, "April in Paris" şarkısına bir zaafı vardı. Aksanı ve ses tonu sayesinde, "kestane çiçek açmış" gibi sıradan bir cümle bile cinsel bir çağrışım yapıyordu sanki.

"Şimdi size Paris günlerimden bir şarkı söyleyeceğim" diye duyurdu.

"Yine mi?!" diye bağırdı biri: "Singing in the Rain'i istiyoruz!"

Darius ufak bir kahkaha atıp yine kendi istediği şarkıyı söyledi. Hatta biraz batırdı bile. Sonra elinde kablosuz bir mikrofonla dans ederek "Singing in the Rain"i söyledi. Şarkının ortasında küçük bir odaya girip elinde bir şemsiyeyle çıktı. Darius ve dans partneri şemsiye, izleyenlerden çok alkış aldı. Şarkı bitince yanıma gelip dinlenmek üzere omzuma yaslandı; o koca cüssesi soluk alabilmeye uğraşıyordu. Yakından bakınca adamın yetmişli yaşlarda olduğunu fark ettim. Aklımdan geçenleri okumuşçasına gülmeye başladı bir çocuk gibi.

"Güneşin batışına doğru dans ediyorum. Eh, yazar dostum, fena bir gidiş sayılmaz, öyle değil mi?"

Haklıydı ve öyle de güzel dans ediyordu ki. Silah ve petrol ticaretinin, yol yapımı anlaşmalarının, sarayların ve İsviçre ile Antiller'e akan paraların baş döndürücü günlerinde, Darius ülkedeki yolsuzlukların simgesi gibi olmasına rağmen, diğerlerinin aksine onu kimse böyle görmüyordu. Belki bunun sebebi, tembelliğinin saflığı, yaptığı yolsuzlukların marjinalliğiydi. Siyasetle ve hisseleriyle kafayı bozmuş insanların yanında Darius melek gibi kalıyordu; o yalnızca iyi bir kapıya denk gelmişti o kadar.

Chateau de Mazarine'deki akşam yemeği bitince –en son üstü hazır kremalı sütlaç servis edilmişti– Darius'un yanına gitmek üzere yerimden kalktım. Ben ona yetişemeden hole çıktı. Arkasından gittim ama ben hole vardığımda ortadan kaybolmuştu. Salona geri dönüp bekledim ama kahve servisine katılmadı. Ona ancak ertesi gün öğle yemeğinde rastlayabildim.

"Hey, yazar dostum! Yine karşılaştık bak!"

Yanında New York'lu bir çift –bir cephane şirketinin sahipleri– ve kızları Claire vardı. Kız reşitti, çok güzel bir vücudu ve tam da Darius'un sevdiği türden bir esmerliği vardı. Çift, buraya deva bulmaya gelirken, kızlarını da yanlarında sürüklemişti. Darius'la Tahran'da verdiği soirée'lerden birinde tanışmışlardı.

"Bu akşam bir parti yapsak ya?" diye önerdim.

"Darius çok sıkıcı artık." Claire'in annesi sohbete dahil olmuştu birden. "Her gece yorgun olduğunu söyleyip odasına çekiliyor."

Adama döndüm; "Güneşin batışına doğru dans etmeye ne oldu?" Gülümsedi. "Tamam. Bu gece olur. Yalnızca bu seferlik ama."

"O koridoru görmeye bir gün daha katlanamayacağım" dedi Claire'in annesi, neredeyse bağırır gibi. "Doktorun dediğine göre boya falan varmış. Bana kim yardım etmek ister? Bu işi bu öğlen bitirelim, hı?"

Bir grup gönüllü oldu. Darius o sırada gözden kayboldu. O gece, hindi biftek ve meyve konservesi faslından sonra, herkes büyük salona toplandı. Ellilerden kalma bir pikap kurulmuştu.

Darius, Claire'i kollarına alıp Gene Kelly'ye eşlik etmeye başladı. Yine eskisi gibi harika dans ediyordu. Bir süre sonra hepimiz ona katıldık. Darius yorulunca, birkaç şarkı boyunca Claire'le ben dans ettim. Kızın dudaklarından gelen ahududu kokusu, karaciğerime hiçbir şey olmayacak gibi hissettirdi bana birden.

Sonraki gün Darius'u yatmaya giderken görüp peşinden gittim.

"Senin gibi bir adam, parasını neden böyle bir yere harcar, anlamıyorum" diye seslendim arkasından.

Darius bana döndü, güldü ve yanına gitmemi bekledi. "Benim param değil ki, yazar dostum. Bay Bluestad'in

parası." Claire'in babasından bahsediyordu. "Masraflarımı o karşılıyor." Anlayamadığımı fark etti. "Shahenshah yok artık. Param da öyle."

"Biraz ayıramadın mı bir kenara önceden?"

"Neyden önce?"

"Herkes bir kenara para koymaya başlamadan önce? Düşmesinin sebeplerinden biri de buydu sonuçta."

"Öyle mi yapmış herkes?" Kafası karışmış gibiydi. "Arkadaşlarım da öyle diyor. Ben dans etmeyi seviyorum, yazar dostum. Eğlenmeyi seviyorum. Siyasetten falan anlamam ben. New York'ta güzel bir dairem var şimdi. Batı Yakası'nda. 115. Cadde'nin orada. Yer açılsın diye yatağımı kaldırıyorum, sonra bir plak koyuyorum, başlıyoruz dans etmeye. Bütün arkadaşlarım geliyor. Bluestadler de. Bazen elli kişi falan oluyoruz. Dairede yer kalmazsa koridorlarda dans ediyoruz. Arkadaşlarım şampanya getiriyor, bazen de havyar. Ben de şarkı söyleyip dans ediyorum. Bir gün gelir görürsün, yazar dostum."

"Claire de geliyor mu?"

Durup dikkatle yüzüme baktı. "Evet, geliyor. Her zaman değil ama."

Bir çınar ağacı bulup gölgesinde karşılıklı oturduk.

"Ee, yazar dostum, neler yaptın?" Gözkapaklarının şimdiden yarıya indiğini görebiliyordum.

"Ben mi? Ufak tefek işler işte." Hayatımı anlatmaya çalıştım; ama maalesef bu, hiçbir zaman uzmanlık alanım olmamıştır.

Biraz dinledikten sonra neredeyse homurdanır gibi sözümü kesti. "Bana çok boktan geldi."

Oturduğum yerde doğruldum. "Nasıl yani?"

Cebinden bir çikolata çıkarttı. Çikolatayı görür görmez gözlerimin fal taşı gibi açıldığını fark edince, bir parça ısırıp kalanını bana attı. İçi yoğun krema ve portakal parçacıklı bitter çikolatayı kaptığım gibi yuttum hemen.

"Başka insanlar, hayatlarının ıvır zıvırları... Sen de onları röntgenliyorsun, yazar dostum. Sırlarını yazıyorsun bir kenara. 'Boktan' doğru kelime bence." Aksanının vurguları sayesinde, kelime daha da can yakıcı olmuştu.

"Ben bir yazarım, Darius. Senin düşündüğün gibi düşünmüyorum bu konuda."

"O zaman neden bu kadar kötü görünüyorsun?"

"Hastaymışım, öyle diyorlar."

"Hasta durmuyorsun. Mutsuz görünüyorsun sen. Kendine bir bak. Aynada gördüklerinden hoşnut değilsen aynayı değil, yüzünü kır."

"Ne?"

"Fars atasözü."

"Tanrı aşkına, bir de şu açıdan bak. Benim sahip olduğum şey, gerektiğinde ortaya çıkan bir tasavvur sadece; ve ben de simyacının rehberinden başka bir şey değilim. Gördün mü bak? Klişenin aksine, parçaların toplamı, mucizevi bir şekilde bir çeşit bütüne varıyor."

Bana bir an için hakaret gibi gelen bir ses çıkardı. Eğilip baktığımda horlamaya başlamış olduğunu fark ettim.

O akşam yemek biter bitmez Darius da Claire de ortadan kayboldu. Bayan Bluestad, eğlence olsun diye her sene Darius'u da yanlarında getirdiklerini anlattı bana. Hatta onlara buradan ilk bahseden de oymuş zaten.

"İki yıl önce New York'a geri taşındık" dedi kadın. "Her sene deva bulmaya buraya gelmek, aslında kocamın fikriydi. New York'tan önce Nijerya'daydık. İnsanlar çok fakir olsa da bayılıyorduk oraya biz. New York'u da çok seviyoruz tabii, ama orada posta servisinin neden bu kadar yavaş olduğunu anlayabilmiş değilim."

"Yavaş mı oradaki sizce?"

"Hem de çok yavaş. Nijerya'da çok çok daha hızlıydı."

"Posta mı?"

"Evet. İnsanlar işlerini çok hızlı yapıyorlardı."

"İnsanlar mı?"

"Nijerya'da çok fazla insan var tabii."

"Eh, haklı olmalısınız."

Ertesi gün Claire'le elimden geldiğince çok vakit geçirdim. Akşamları bu planım hep başarısızlıkla sonuçlanıyordu, çünkü Claire hemen odasına çekiliyordu. Gündüzler ise tamamen bize aitti. O, diğerleri gibi bahçıvanlık/boyacılık sendromuna girmediği için, ben ve Darius onun tek eğlencesiydik. Sanırım çok hasta olduğum, hatta belki de elim kolum bağlı ölümü beklediğim düşüncesi –hem de koku, derimde su toplanması veya pul pul olma gibi dış belirtiler görülmeden neyse ki– onun bana karşı otomatik olarak sempati beslemesine sebep olmuştu. Bir Thomas Mann kahramanı gibiydim. Hakkında endişe duyulacak biriydim. Birlikte uzun yürüyüşlere çıkıyorduk. Bazen Darius da bize katılıyordu.

Bu uzun yürüyüşlerden birinde, Darius'un, Marki de Mazarine'i Paris'te okuduğu yıllardan beri tanıdığını öğrendim. Darius, beş parasız bir mülteci olduğunda, Paris üzerinden buraya, arkadaşının yanında kalmaya gelmiş ve hâlâ tanıdığı herkese –artık parasız olduğu için etrafındaki insanlar da azalmış tabii– Mazarine la Clinique'e gelmelerini önereceğine dair söz vermiş. Meğer tanıdığı insanlar oldukça fazlaymış; hepsi kliniği ziyaret etmeye başlamış ve sırf birlikte eğlenmek için Darius'un masraflarını da karşılamaya gönüllü olmuşlar.

"Neden kabul ettiğini anlamıyorum."

"Arkadaşlık, yazar dostum. Arkadaşım Mazarine'i görmek güzel oluyor. Bazı akşamlar yemekten sonra, kaldığı kısma onu görmeye gidiyorum ve... bilirsin işte, güzel zamanlardan konuşuyoruz."

"Şimdiki zamanının da güzel olmayan bir yanı yok bana sorarsan. Claire de oraya mı gidiyor akşamları?"

Kıskançlığımı hissetti.

"Mazarine benim yaşımda. Çocuğu da yok. O yüzden bazen Claire de benimle geliyor." Şefkatle yüzüme baktı. "Sınırda gibisin sanki. Sonuçların ne zaman gelecek Paris'ten?"

Soruyu duymazdan geldim, gerçi o benim aklımın nerede kaldığını çok iyi biliyordu. "Yakında gelecek. Bu gece arkadaşının yanına beni de götür. Sürekli zayıflayan bu insanlara katlanamıyorum."

"Tabii, yazar dostum. Onu seversin, eminim, ama bugün olmaz. Belki başka bir gece."

Darius beni nihayet arkadaşıyla tanışmaya götürene kadar, sebze çorbası ve gri etlerle dolu üç gün daha geçti. Bu esnada Mazarine'in bir yerlere gidip geldiğini, kliniğini kontrole çıktığını falan da görmedim hiç. Yine de sürekli bazı misafirlerin, bir ağacın altında ya da gübre yığınının oralarda markiyle karşılaştıklarına dair anlattıkları hikâyeleri duyuyordum. Bahsettiğim üçüncü gün, öğle yemeğimi yer ve Darius'la Claire'in nerede olduğunu düşünürken hemşire yanıma geldi; Doktor Bicauld beni görmek istiyormuş.

Doktorun ofisine yürürken, kendimi buraya geldiğim güne göre çok daha kötü hissediyordum. Bir kere o kadar kilo vermiştim ki pantolonum belimden düşüyordu ve bu bile insanı depresif hissettirmeye yetiyordu. Kötü yemekler de cabası. Sıradan yemekler olsa hadi neyse de, buradakiler gerçekten çok kötüydü. Alkole gelince, onsuz gayet yapabilirdim ama yapmak istemiyordum. Cezasını bekleyen bir mahkûm gibi girdim ofise. Bicauld, kakma masasının arkasında, dimdik oturuyordu. Elinde bir zarf vardı.

"Sonuçlarınız geldi."

Postanın sabah 10'da geldiğini biliyordum; demek adam bana haberi vermeden önce saatlerce beklemişti. İrademin dalgalara kapılıp gittiğini hissedebiliyordum. Sonuçlar kötü olmalıydı. Elimi uzattım, ama adam zarfı geri çekip şişik karın fotoğraflarını tuttuğu çekmeceye koydu.

"Şimdi, durum şu. Gilbert sendromu diye adlandırılan, doğuştan gelen bir durum sizinkisi. Hastalığın sonucunda da bilirubin seviyeniz yükselmiş durumda. Gözlerinizin sarılıklı renginin de sebebi bu."

"Gözlerimin mi?"

"Evet. Gözlerinizin akı sararmış durumda."

Etrafımda bir ayna arama dürtüme engel oldum. "Doğuştan gelen bir hastalık mı? Ne demek istiyorsunuz Doktor?" Sesimin titrediğini fark edip etmediğini merak ettim.

"Son derece açık değil mi." Bu bir soru değil, bir açıklamaydı.

"Peki bu hastalık, karaciğerim için –hayatım için, demek istemiştim aslında– ne gibi bir sorun teşkil ediyor?"

"Hiç."

"Doğuracağı başka olumsuz sonuçlar var mı?"

"Yok. Bu bir durum yalnızca. Hastalık, sizin durumunuz için çok teknik bir kelime. Bilirubin seviyeniz artmış, o kadar. Başka hiçbir manası yok."

"Yani sağlıklı mıyım?" Ciğerlerime birden havanın hücum ettiğini, ayaklarımı yerden kestiğini hissettim.

"Oldukça."

"Nasıl yani? Başka bir sorun mu var?"

"Sizin yaşınızda bir adam için demek istemiştim."

"Çoğu alkolik gibi diyorsunuz yani?" Korku ortadan kaybolunca dil nasıl da çözülüveriyor. İnsan vücudunun en dayanıklı parçası işte. Balık avlarken de öyledir ya.

Ama benim durumumda tam tersi oluyor; ölümün kancasından kurtuldun mu çıkıveriyorsun su yüzüne. "Paris'e ne zaman dönebilirim?"

"Tren sabah 11:35'te kalkıyor."

Demek bana haber vermek için bu yüzden o kadar beklemişti. Bir gece daha kalayım diye. Fazladan üç yüz dolar. Ofisten sakince çıktım, çıkar çıkmaz Darius'la Claire'i bulmak üzere koşturmaya başladım. Hayattaydım! Tam olarak değildim aslında. Başkası da bilmeden ve umursamadan ne anlamı var ki hayatta olmanın? Ortadan kaybolmuşlardı resmen.

Akşam yemeğinden hemen önce, eski bir Peugeot kapıya yanaştı. Salonun penceresinden dışarı bakıyordum. Arabayı bir kadın kullanıyordu. Clarie. Darius da yanındaydı. Hemen koridoru koşup çakıl taşlı yola çıktım. Aldığım haberi vermek istiyordum hemen, ama onlara yine de kızgındım.

"Neredeydiniz?"

Darius hafifçe gülümsedi. "Mazarine arabasını verdi bana... seni bulamadık."

Nefesi şarap kokuyordu. "Önemi yok. Sonuçlarım geldi."

Claire fırlayıp kolumu tuttu.

"Bir şeyim yokmuş. Sağlıklı ve hayattayım."

Sevinçle boynuma atıldı. Yine o ahududu kokusunu alıyordum. Ona bir kere sarılmışken bir süre bırakmadım.

"Kutlamalıyız bunu!" diye bağırdı Darius, arkamızda bir yerlerden. "Şerefine dans edelim! Akşam yemeğinden sonra!"

Akşam yemeğinde, havuç çorbası ve beşamel sosta pamuk haline getirilmiş dil balığı filetosu vardı. Bir de konserve şeftali. Yemek bitince Darius beni kolumdan tutup salondan çıkardı. Claire de peşimizden geliyordu.

Ana hole geldiğimizde Darius, pantolonunun derinliklerinden çıkardığı devasa bir anahtarla kapılardan birini açtı. Bu koca adam, siyah yemek kıyafetlerinin içinde sanki gecenin bir parçası gibi duruyordu. Kapının ardındaki koridorun ışıklarını yaktı ve kapıyı arkamızdan kilitledi. 15-20 metre sonra, eskiden kütüphane olduğu bariz olan geniş bir ofise vardık. Ahşap tavanda Zeus'un kızları resmedilmişti. Etraftaki dosyalardan ve daktilolardan anladığım kadarıyla, burası artık kliniğin ofisi olarak kullanılıyordu. Duvarlarda eski fotoğraflar vardı; onlara bakmak için geride kaldım. Bazılarında yıkık dökük şatonun bahçesinde durmuş bir grup insan vardı. Sanırım bunlar Mazarine ailesiydi. Diğer fotoğrafların çoğunda bir adam vardı; bazılarında traktör üstündeydi, bazılarında ise atına binmiş, ava çıkmaya hazırlanıyordu. İster çiftçi ister avcı kılığındayken olsun, bu adamın aç, tombul bir hali vardı. Darius, odanın en ucundaki kapıyı itip açtı.

Birden odada bir ses yankılandı. "Viens. Vite! Ça va tomber!"*

Darius önden odaya koştu. Burası, şahane bir yemek odasıydı; on sekizinci yüzyıl oyma kaplamaları, sanat sembollerinden resimlerle süslenmiş bir tavan, Napoli mermerinden bir şömine ve yanan ateşin dans eden renkleri... Sanırım yan oda hâlâ bir kütüphaneyken burası da okuma odası olarak kullanılıyordu. Devasa bir adam, aynı büyüklükte bir suflenin başında oturmuştu. Kafasını kaldırmadan yine bağırdı. "Oturun. Vite!"

Oturacak yalnızca iki sandalye vardı. Adam bir kişi fazla olduğumuzu fark edince bir an için şaşırdı, sonra arkada bekleyen genç bir hizmetçi kıza seslendi. "Vite.

* (Fr.) "Gelin haydi, çabuk! Başladık!" (ç.n.)

Une autre place!"* Beklemeye sabrı yoktu sanki. Tabak çatal servis edilirken, adam yemekleri koymaya başladı. "Tanışma kısmı sonra." Önce Claire'in tabağını doldurdu. Oturduğum yerden yengecin, kremanın ve konyağın kokusunu alabiliyordum.

Sessizce yemeğimizi yedik. Mazarine bir ara yemeye ara verip bir şişe Corton Charlemagne açtı ve bardaklarımızı doldurdu.

"Ahh!" diye iç çekti. "Voilà des bonnes choses. N'est-ce pas, Darius?"**

Darius yemekten cevap veremedi. Claire bile bu mecburi tüketim atmosferine kapılıp gitmişti. Bana gelince, eh, ben şimdi teselli arayan özgür bir mahkûmdum.

Tabaklarımız boşaldığı anda önümüzden alınıyordu. Darius, geğirmeleri arasında benim kim olduğumu açıklayacak kadar zaman bulmuştu. Masaya derhal yeni tabaklar kondu ve ardından harika bir şey geldi; birkaç katlı pasta gibi duran bu yuvarlak şey, yeşil fasulye, pırasa ve mangetout bezelyesiyle kat kat ayrılmış ördek dilimlerinden oluşuyordu. Bir de üzerine dökmek üzere özel bir sos hazırlanmıştı. Mazarine, yine bir "ahh" çekerek bardaklarımızı Cheval Blanc ile doldurdu.

"Yeniden hayat bulan bu adam için!" Kadehini şerefime kaldırdı, sonra bir dikişte boşaltıp yeniden doldurdu. "Ahh!"

Salata ve peynire daha sakince giriştik. Onların ardından, arasına şeftali ve krema konmuş, dilim milföy hamurundan pasta geldi. Servis tabağı, çilek püresiyle süslenmişti. Tatlı bir Bordeaux şarapla hepsini bir güzel mideye indirdik.

Darius ayağa fırladı. "Şimdi dans ediyoruz!" deyip bizi yandaki küçük, kare, halıları kaldırılmış odaya götürdü.

* (Fr.) "Çabuk, bir servis daha!" (ç.n.)

** (Fr.) "Hayatın güzellikleri bunlar işte, öyle değil mi, Darius?" (ç.n.)

Sanki uçabiliyormuş gibi duran karmaşık bir makinaya Frank Sinatra plağı koyup Claire'i dansa kaldırdı. " 'Strangers in the night' " kızın omzunun üzerinden mırıldanıyordu, " 'exchanging glances...' "

Ondan sonra Claire'le Mazarine dans etti. Ben sona kalmıştım. Bu sıralama yaşa, kiloya ya da dans yeteneğine göre belirlenmiş olabilirdi. Claire'e sıkıca sarılıp yavaş yavaş, mutlulukla dans ettim.

Darius onunla ikinci dansını ederken Mazarine'den bir bardak Calvados aldım.

"Diğer odada asılı fotoğraflardaki adam kim?" diye sordum.

"Hangi adam?"

"Zayıf olan."

"Benim o, ben!"

"Pas possible!"*

"Oui, oui, c'est moi, c'est bien moi."**

Mazarine, beni teselli eder gibi kolunu omzuma attı. İnsana samimi gelen bir kokusu vardı.

"Darius'un suçu bu. Tipik bir Fransız asilzadeydim; güzel evim yıkık dökük haldeydi, alışkın olduğum belli bir standardım vardı ve hiç param yoktu. Ben de kendi toprağımı kendim ekip biçtim. Bir köylü gibi. Böyle çalışıyordum işte. Evimin, malımın ve sınıfımın kölesi olmuştum. Ah, sınıfım! Hepimiz göçüp gitmiş bir geçmiş için köle gibi yaşıyoruz. Bu koca arazinin bir kısmını bahçe olarak bırakmıştım, sırf birileri beni görmeye gelince rezil olmayayım diye. Sırf 'Mazarine bitmiş artık' demesinler diye. Standartlarının olması demek, komşularının senin hakkında ne düşündüklerini önemsiyorsun demektir. Boya yaptım. Sıva yaptım. Her şeyi kendim

* (Fr.) "Ama bu mümkün değil!" (ç.n.)

** (Fr.) "Öyle öyle, benim o, gayet de benim." (ç.n.)

yaptım. Sizin şimdi klinikte yediğiniz o iğrenç yemekleri yedim. Tıpkı ailemin benden önce yediği gibi. Bütün asilzadelerin yaptığı gibi. Bunun bir sebebi de ortada para olmaması tabii. Ama paranın olmaması demek, etin çok fazla pişmesi, patatesin un gibi olması ve yemeğe hiç tuz konmaması anlamına da gelmiyor elbette. Hem hepsi fakir de değil. Bazılarının çok parası var. Sanırım bu, bütün gücümüzü, varlığımızın bütün anlamını burjuvaziyle yitirdiğimizi hatırlamak için yaptığımız bir fedakârlık. Bu yüzden, şimdi hepimiz sadece bir isimden ve çiftçi arazilerinden ve standartlardan ibaretiz. Rüzgârda savrulan bir tüy gibi. Kendimize bir şeyler pişirsek tam bir burjuvalık olurdu, o yüzden başarısızlığımızın bir cezasıymışçasına köylüler gibi yiyoruz. Burjuvalar, güzel yemekler yiyen insanlardır.

"Yirmi yıl önce, Darius Perse'ten beni ziyarete geldi. Paris'teki okul zamanlarımızdan beri görmemiştim onu. Yaşama şeklimi görünce hayrete düştü. Üniversiteden geldiğim zaman hiçbir şeyin farkında değildim. Bütün bunların ne anlama geldiğini düşünmemiştim hiç. Bildiğim şeyi yapıyordum sadece. 'Hizmetçiler gibi yaşıyorsun, Mazarine' dedi bana. 'Sınıf takıntının kurbanı olmuşsun.' Sanırım biraz da utanmıştı, çünkü yanında iki Amerikalı arkadaşı da vardı. Bir hafta boyunca kaldılar. O iki arkadaşı sürekli 'Mösyö Marki, biz de sizin gibi incecik olsaydık keşke' deyip duruyordu. Her gün çiftliğe giderdim, döndüğümde de onları temizlik yapar ya da bahçeyle uğraşırken bulurdum. 'Şatomla ilgilenmeye bayıldıklarını' söylediler. O an anladım işte. Onlar asilzadeymiş gibi davranmak istiyorlardı. Amerikan rüyası buydu işte. Göçmen, Avrupa'ya geri geliyor ve aslında sandığı gibi İrlandalı bir patates çiftçisi olmadığını keşfediyor. Hayır, o Mösyö Marki de Mazarine! Amerikalı-

ların hepsi asilzade olmayı tercih eden birer devrimci aslında. Yemekleri tabii ki beğenmediler ama bir hafta sonra birkaç kilo vermişlerdi bile. 'Senin o iğrenç yemeklerinden verdiler' demişti Darius. 'Neden korkuluğa benzediğin belli.'

"Bu Amerikalılar, tekrar gelebilirler mi diye sordu. Geldiklerinde de yanlarında iki arkadaşlarını daha getirdiler. Bir sonraki yıl olmuştu bu. İşte o zaman aklıma bir fikir geldi. Dergilerde okumuştum bu tarz klinikleri; kükürt, deniz suyu, çamur, şöyle özel diyet böyle özel diyet, tuz yok vs... Biz yemeklere zaten tuz koymuyorduk ki. Tat, burjuvalar içindi. Düşündüm dedim ki, en şahane diyet, en şahane egzersiz, en şahane sosyal *train-train** burada aslına. Öyle deriz biz. '*Train-train*'. Anladın mı?"

"Anladım."

"Ben de Paris'e gidip dünyanın en sevimsiz doktorunu buldum. İyi bir şeydi bu. Otoriterlik katıyordu işe. Ona sınırsız yetki verip kendimi bu kanatta sakladım.

"Bütün hastalar, benim eskiden yaşadığım hayatı yaşayıp yediğim yemeği yiyorlar. Ben de onlar burada değilken nasıl yaşayıp nasıl yiyorlarsa öyle yapıyorum. Şimdi ben şişman ve mutluyum, onlar ise şişman ve mutsuz. Azıcık kilo verebilmek ve kısa süreliğine de olsa mutlu olmak için iki haftalığına buraya gelip kendileri Mösyö Marki de Mazarine'miş gibi davranıyorlar."

Adamın sırasını alıp Claire'le ben dans etmeye başladım. Birkaç dakika sonra kızın kulağına eğilip fısıldadım: "Birkaç günlüğüne benimle gelmek ister misin? Küçük bir yer biliyorum."

"Hep öyle derler."

Güldüm. "Hep dedikleri gibi işte. Kıyıda bir yer. Mükemmel!"

---

* (Fr.) Rutin. (ç.n.)

"Yatakları var."

"Büyük hem de."

Bir şey söylemedi.

"Mazarine'in arabasını ödünç alırız. Darius annenle babana söyleyecek bir şey bulur. Hadi şimdi gidelim. Bu gece."

"Bu gece mi?"

"Hemen şimdi."

Kollarımın arasında kapıya doğru döndü ve o tarafa doğru dans etmeye başladık. Koridora çıkınca birkaç eşyasını toplamak için önden koşmaya başladı.

"Demagoglar, diktatörler, bağnazlar, ırkçılar, popülistler... bunların hepsinin yaptığı şey aynı; korku yoluyla liderlik sağlamak. Tapınmanın kökeninde de bu var zaten. Bu insanlar kötü olabilirler, ancak halkı etkileyebildikleri bir gerçek. Dürüst bir insanın halkı etkileyebildiğini görmek insanı genelde duygulandırır, ama bunu bir yalancının yapmasını izlemek kesinlikle çok daha ilginçtir. Çünkü bu insanlar böyle bir ortamda bütün zayıflıklarımıza oynar. Tıpkı bir reklam gibi. Büyümesini engellemeye çalıştığımız bütün korkularımız bir anda yeşermeye teşvik edilir ve bazılarımız buna boyun eğer. Normal bir yaşam süren vatandaşlar birden birer canavara dönüşür. Bunu canlı canlı görmemişsen ya da bir yerlerde okumamışsan, toplumda yanlış giden hiçbir şeyden haberin yok demektir."

***

Diktatörler, gangsterler, kaçak prensesler, umutsuz romantikler, bağnazlar, suikastçılar ve hayatta kalmak için her şeyi göze alan insanlar arasında bir adam... Yalanlarla, ihanetlerle, trajik ölümlerle, sırlar ardına gizlenen hayatlarla ve her şeye rağmen süren aşklarla dönen bir dünyada bir gezgin... Bütün bunlara tanık olan bir gezgin. Ve bazen de sebep olan...

John Ralston Saul, *Karanlık Güzergâhlar*'da bizlere '80'li ve '90'lı yıllara açılan, kara mizahla bezeli bir pencere açıyor. Kurguyla gerçeğin iç içe geçtiği kısa öykülerden oluşan bu kitabı okurken geçmiş dönemlere sürüklenecek, farklı hayatlara karışacak ve kendinizi tekrar şimdinin tam ortasında bulacaksınız...

25 ₺